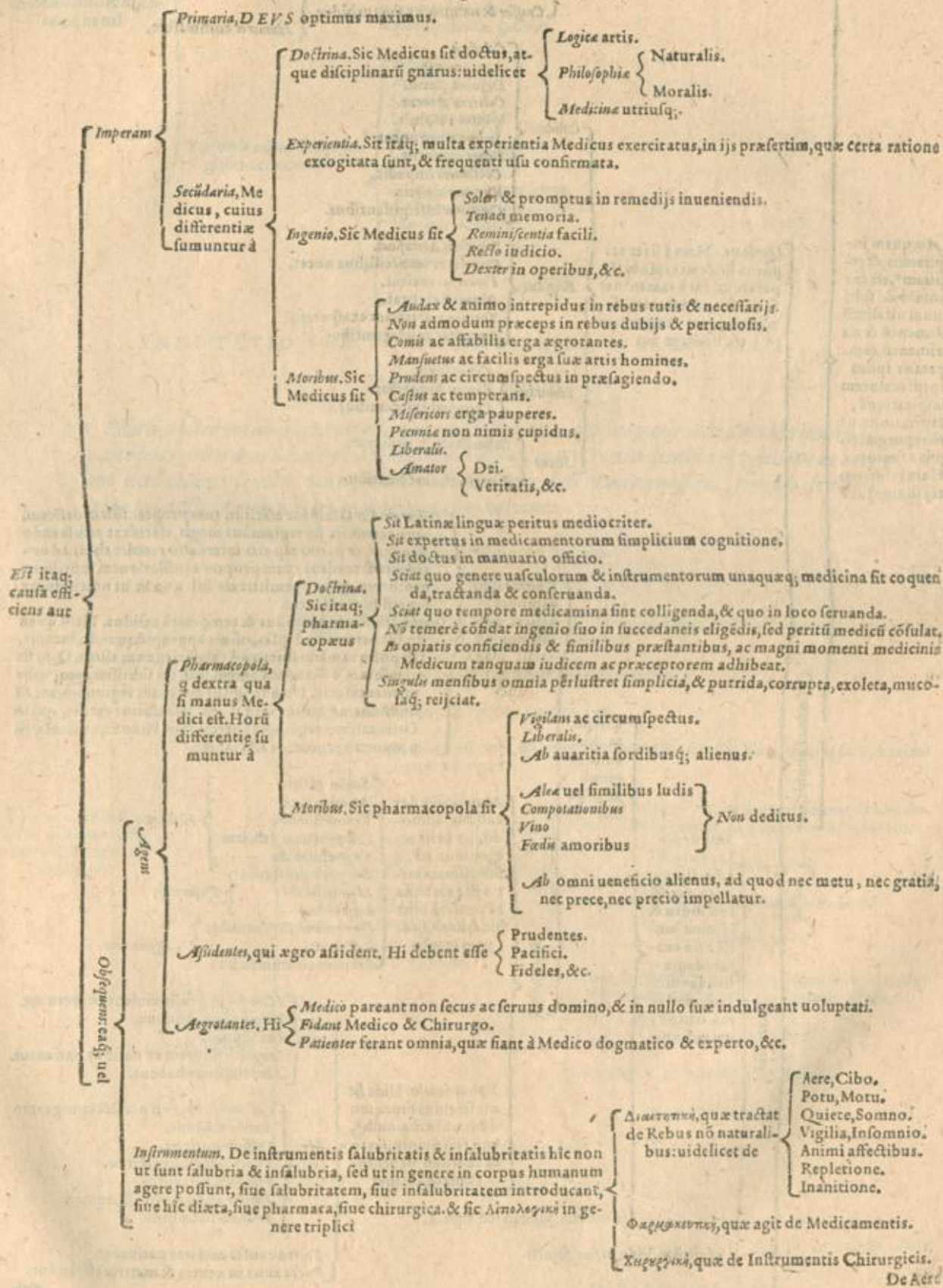

LIBRI I PARS III DE ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ, HOC EST DE CAUSIS EFFICIENTIBVS.

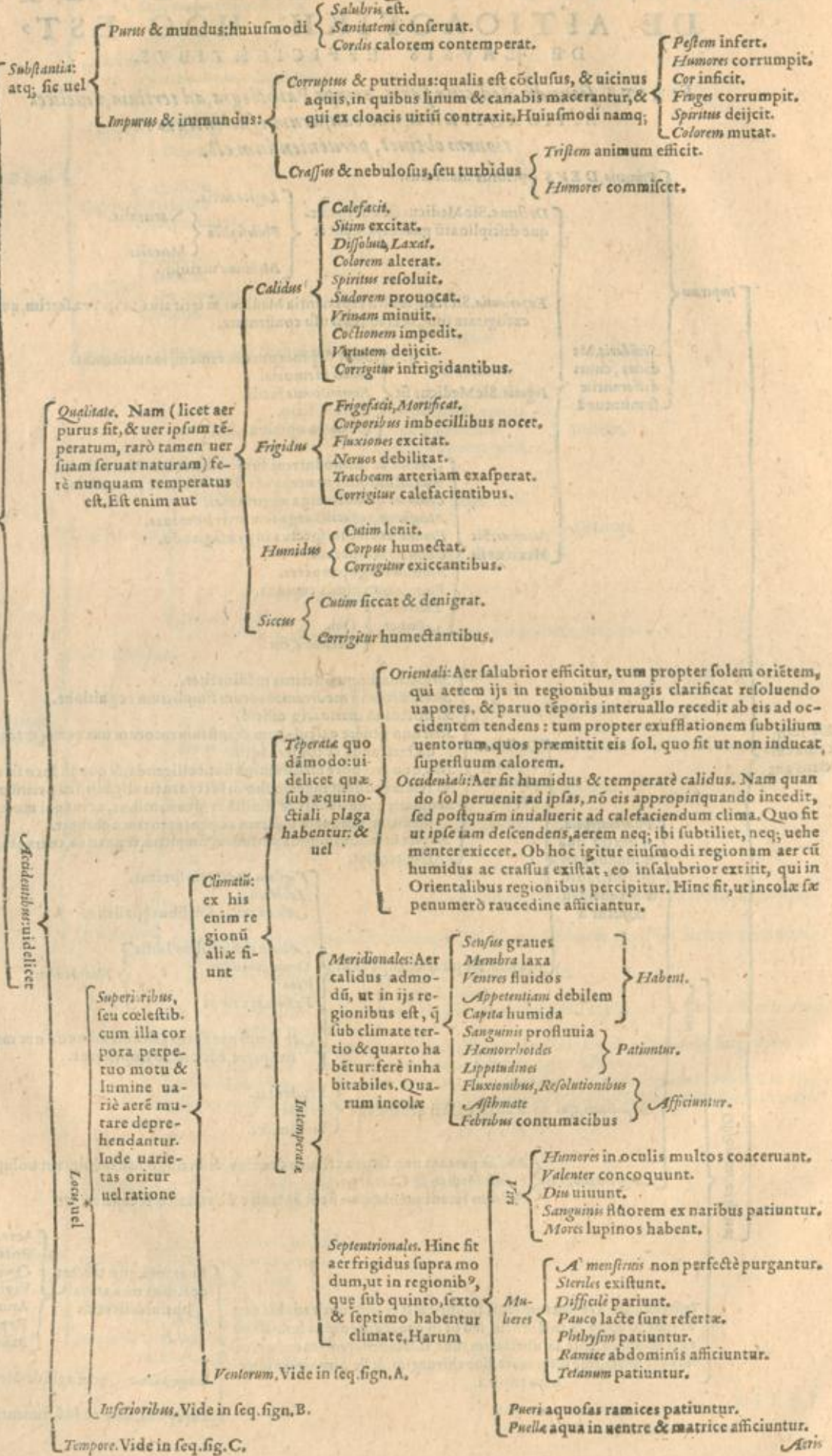
FINITA *secunda Medicina parte, nempe Pathologia, ad tertiam, uidelicet ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΝ, quæ causarum efficientium rationem obtinet, perueniendum est.*

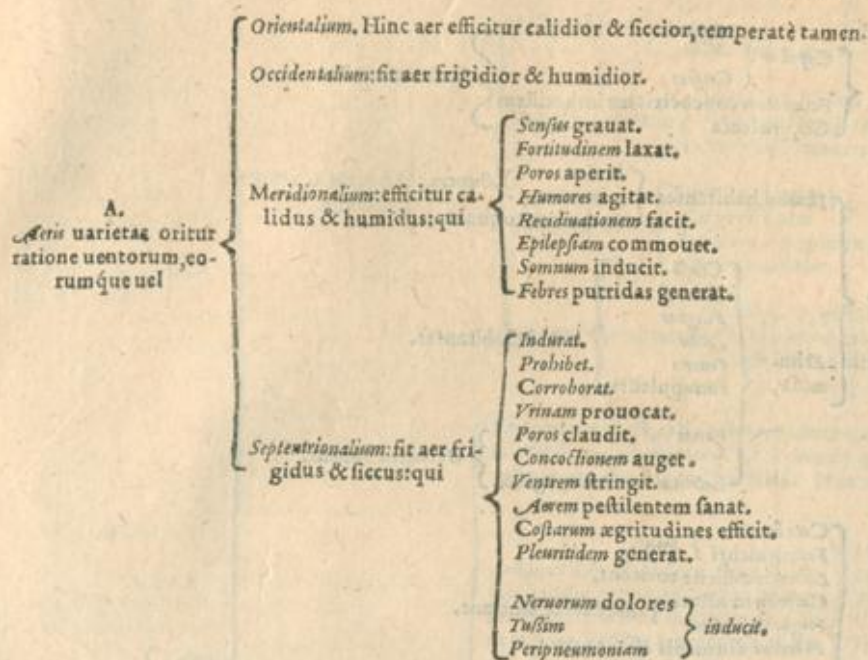

LIBRI I. PARS III.
De Aere, in genere.

Aer, quem inspiramus, & respiramus, est corporum & spirituum vitalium elementum & nutrimentum, temperans ipsius cordis calorem inspiratione, expiratione vero repurgans ipsius fumos, Huius differentie sumuntur 3

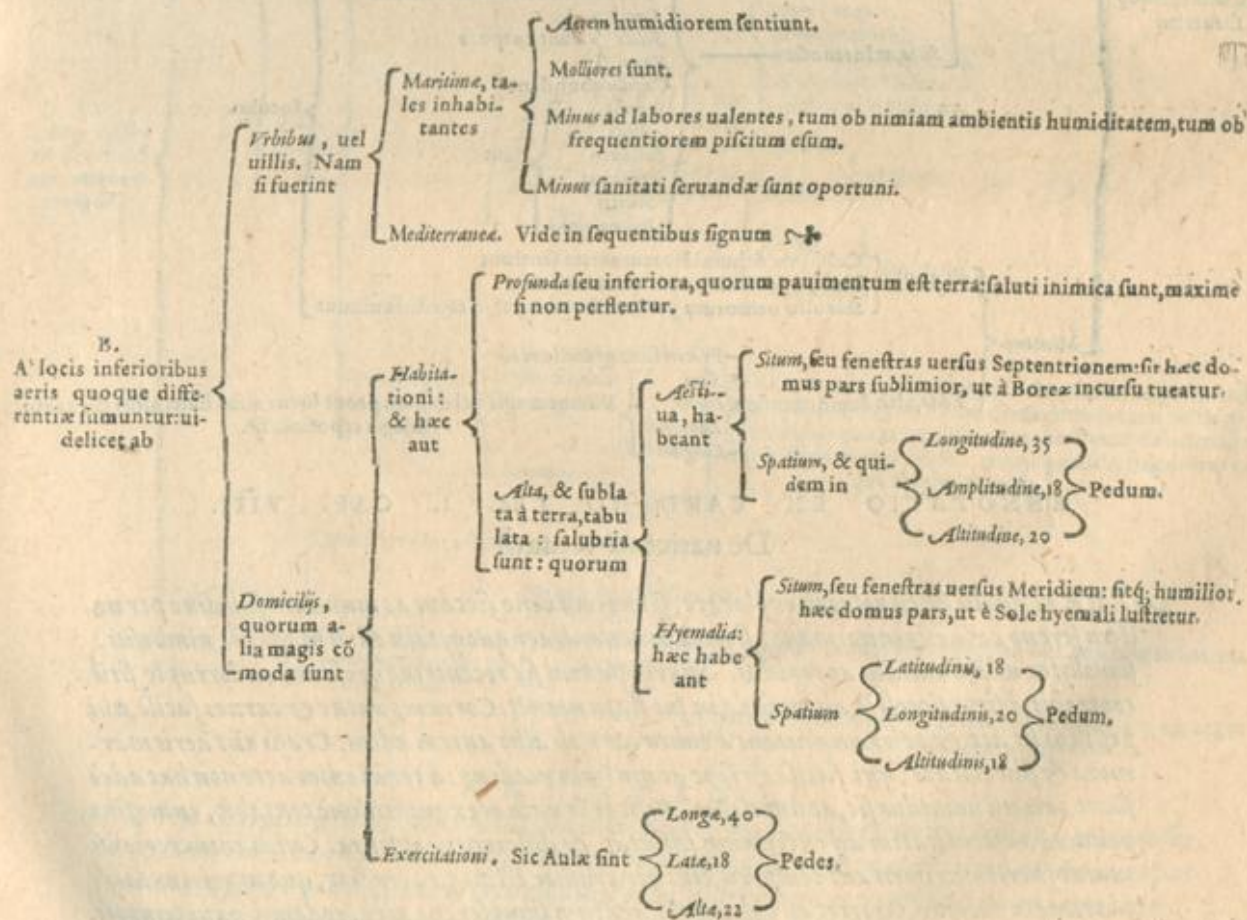

ANNOTATIO EX CARDANO LIB. I. CAP. VIII.

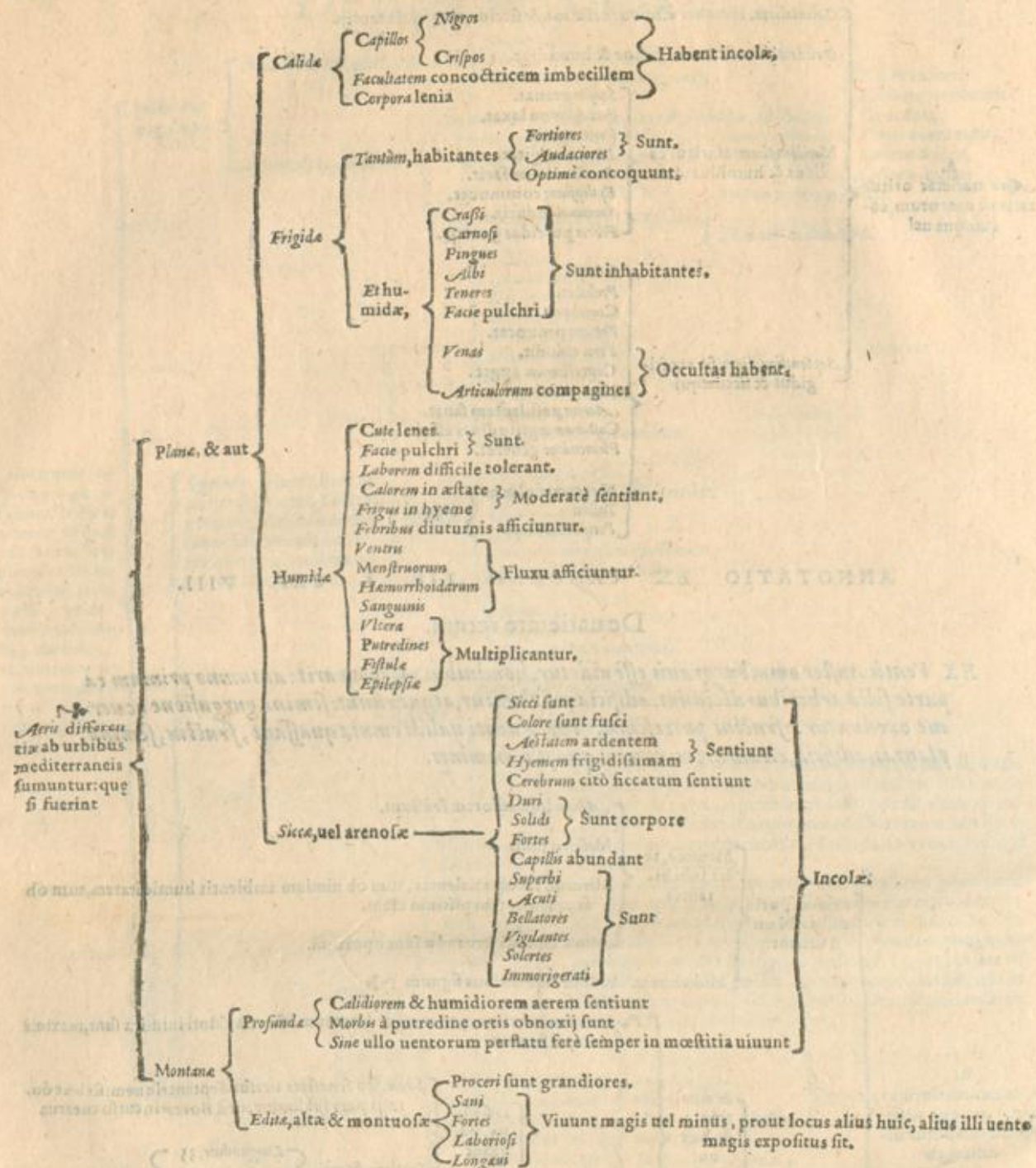
De uarietate rerum.

EX Ventis Auster omnibus grauis esse uidetur, hominibus morbos parit: autumno primum ea parte folia arboribus decidunt: adificia collabuntur, atque ruunt: semina gurgulione ac uerme exeduntur: fructus putrescunt. Porro uenti ualidi omnia quassant, fructus, semina, plantas, adificia, etiam arces, montes quoque, homines.

k ☞ Aeris

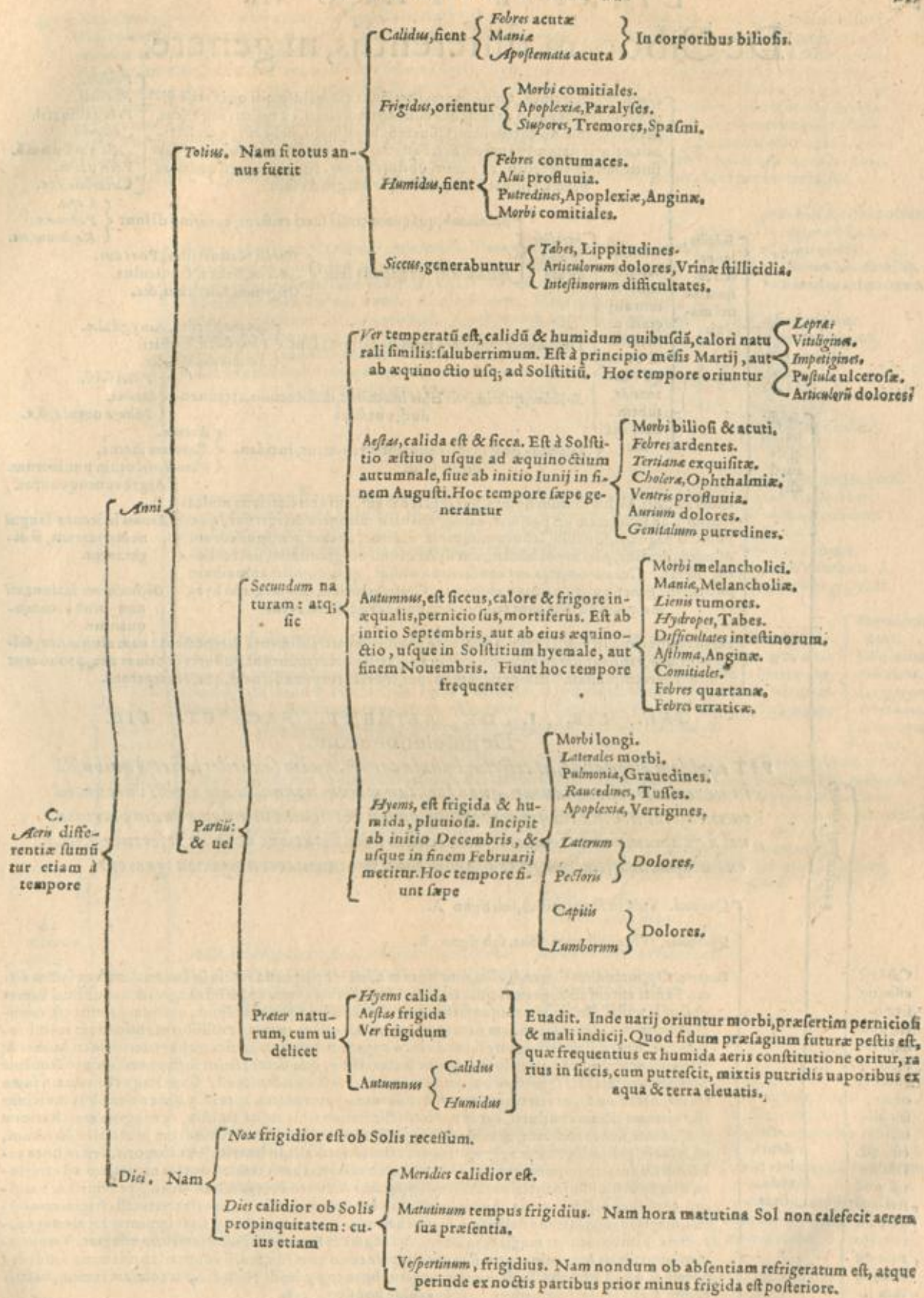

ANNOTATIO EX CARDANO LIB. I. CAP. VIII.

De uarietate rerum.

AEREM qualis sit, cū uolueris explorare, spongiam bene siccam ac mundam sub diuo per noctem sereno cælo exposito: mane, si siccam inueneris, aer quoque, talis est: si madidam, nimbosus: si molliter uadā, humidus ac roridus. Si uero panem sic recentem exposueris, à corrupto situm contrahit, à sicco siccescit, ab humido in suo statu manet. Corruptuntur & carnes facile, ubi pestilens sit aer, & colorem mutant à rubro caro, ab albo autem adeps. Craffi autem aeris marmora & silices leues, qui facile & saepe ac multum madent: à tenui enim aere non hæc adeo fiunt, tamen si humidus sit, ac nubilosus. Vesicas et uacuas exquisitissime tentabis, cuius sint ponderis, easdem statim ad extremum inflatas, & differentiā obserua. Cuius enim regionis maius fuerit discrimen aut temporis, eius aer craffior est: atque eo craffior, quo magis iuxta proportionem fuerit. Oportet autem experimentum sumi sereno aere, eodemque anni tempore tenuissimis & amplissimis uesicis, libraque exquisitissima. Alias uero boni maliq; aeris argumenta ex habitu animalium, tum uisceribus eorum, maxime iecore, docui.

A N N O T A T I O.

AEREM cum sani curare non possint, sed multis ab eo modis alterentur, mutanturq; eius lapsus per uictum emendandus uenit. Definito nãq; lapsu aeris, atq; cognita alteratione, quam in corpus humanum facere potest, facile erit in cibo aut potu, aut somno aut uigilijs parem obijcere contrariam uim, quæ omnino impediæ, & attemperabit aeris actionem, atq; potentiam.

DE Aeris differentijs in specie, uide inferius, in particularium morborum curationibus, &c.

LIBRI I. PARS III. De Ciborum differentijs, in genere.

Nutrientes, sanguinèq; tenuè generantes. Sunt aut huiusmodi qui facile digeruntur, leui negotio in sanguinè conuertuntur, facile à mèbris labuntur, & in uètriculo nò corruptur. Còueniunt hi poltricijs, delicatis, quiescètib; calorìs naturalis imbecillitate affectis, dispositisq; ad nutritiuorù & spiritaliù membrorù, ac cerebri obstructiones, cù magna eorù quãtitas parum tribuat alimenti. Ex horum genere sunt

Subtilis, leues, seu tenues: & uel magis

- Acredine & caliditate*
  - Subtiliando, quãquam crassi succi existant, cuiusmodi sunt*
    - Sinapsi, Nasturtium, Porrum, Allium, Eruca, Fœniculus, Origani, Anethum, &c.*
- Dulcedine & tenuitate, mūdificando: ut sunt*
  - Aqua hordei, Amygdalæ, Ficus siccæ, Phisticij, Saccharum, Mel, &c.*
- Salfedine, quæ in ipsis cibis inuenitur, dissoluendo, attenuandoq;: ut sunt*
  - Pisces falsi, Muria, Nitrosa omnia, &c.*
- Acetositate, quæ in ipsis alimentis reperitur, incidendo: ut sunt*
  - Acetum, Citrorum succus, Vinum malorum puniceorum.*

Crassi ac lenti. Ab his tantùm hominibus ingeri debent, qui exercitatione multa somnoq; ad satietatem uti possunt, eamq; sibi uitæ rationem delegerunt, quæ publicis negocijs, forensiq; labore minimè impeditur, ac cum præcipuè eorum usus frequentior, pari hypochòdriorum dextræ nihil uel grauitatis, uel tensionis afferat. Cui autem ætas aut consuetudo obstat, quin exerceri ante cibum possit, eius generis uictu omnino abstineat. Crassi equidem cibi magis in hyeme, quàm cæteris anni temporibus comedendi sunt. Nam

Modij temperamenti, nulla eximia qualitate præditi. hi merè alimenta dici possunt: nam alium neq; soluent neq; retinent, uentriculo neq; robur neq; languorem inducunt, sudores & urinas neq; prouocant neq; coercent, nullam intemperiem inducunt, sed tale corpus asseruant, quale acceperunt.

Perdices, Phasiani, Pulli gallinacii, Atagena, Ala auis omniù, Pisces parui, Cucurbita, &c.

Capa, Pastinaca, Raphanus, etc.

GAL. LIB. I. DE ALIMENT. FAC. ET. LIB. De dissolutione cont.

FIT equidem aliquando, ut celerius bubule carnes, quàm saxatiles pisces, à quibusdã in uentriculo concoquantur. quod forsitan mirum nonnullis apparebit: uerùm id euenire sciãt in hisce tantùm corporibus, quorù uètriculus bile flaua quàm plurima, uel à quapiam praua temperie, uel peculiari constitutione collecta, refertus est. Nã ex huiusmodi affectibus, & crassa concoqui, & tenuia corrumpi non ignorent.

Generi: sumuntur à

Qualitate. Vide in sequentibus, sub signo A. Quantitate. Vide in sequentibus, sub signo B.

Tempore. Opportunitas sumendi alimenta est, cum adest inopia: hæc autem in bene ualentibus fames docet. Fames autem est appetitus quidam calidi & sicci: sitis autem appetitus frigidi & humidus. uel Fames est sensus tristis. In omni namque fame, quæ natura fit, quinq; motus sunt, quorum primus est, membrorum inanitio, quæ secundum naturam fit, naturali calore agente, ac dissolvente humidum membrorum: hæc uerò naturali facultate secundo loco appetunt: deinde trahit: tertio loco à uenis & iccore & uentriculo: quarto loco sequitur sensus tristis, quo uenter sentit suctionem: quinto sequitur appetitus animalis. Quartum horum, nempe sensus suctionis fames est. Cum itaque hominem famam tentari necessum sit, ea erit ciborum adhibendorum opportunitas. ante id. n bene ualentibus indicium est, in uentre cibum contineri, aut in uenis. coctis itaque cibis atque digestis, & congrua exercitatione præcedente, fames excitatur, & cibi adest opportunitas. Melior autem horarum in accipiendo cibum, est, hora frigiditatis propter aggregationem calorìs naturalis, in interioribus corporis. Sed in hora caliditatis, oportet, ut dimittatur acceptio cibi, quia caliditas aeris trahit calorem naturalem ad exteriora, quo fit ut diminuto interiore calore diminuatur & concoctrix facultas. Ideo q; præcipiebant antiqui, ut plus alimenti in cœna, quàm in prandio exhibendum esset, cum calor naturalis frigiditate noctis, magis in interioribus delitescat, & concoctiones in somno meliores fiant in uentre, facultasq; concoctrix se intèd recipiat magis & in altum, & sanguis in somno magis ad interiora refugiat. Verumtamen oportet, ne quis comedat, nisi concoctis prioribus alimētis, & nisi aduenerit prius comedendi desiderium, quod cum ebullierit, non prorogetur hora comedendi. Nam diutius tolerare famem, uentriculum malis replet humoribus. Reliqua uide hoc signo

Ætate. Nam edulia { Nouella, meliora & humidiora sunt. Antiquiora, sicciora sunt & duriora.

Ordine. Vide in sequentibus, sub signo C.

Preparatione. Vide in sequentibus, sub signo D.

Specie. Vide in sequentibus, sub signo E.

Cib? est essentie siccoris, quæ deperit, refectio: uel cibus, seu alimētum est, qd substantiã nostrã augere potest. Horum differentietum in

Accidentibus: uide licet

Quibus

Quibus omnib. hoc accedit etiam, ut consuetudo non aspernatur: quoniam qui consuevit uti prandio, & dimittit illud, estq; contentus cœna tantum, magnificat nocentem cibum: & qui consuevit sumere cibum aliqua hora determinata, & mutatur ad aliam, præter istam declarat sibi hæc permutatio nocua. Nam quæ ex longo tempore consueta sunt, est deteriora sunt, insuetis minus molestant solent. Ceterum ciborum diuersitas in unica mensa in hominum est consuetudine, non sine magno detrimēto salutis. Nam aut miscere legumina carnibus, aut carnes piscibus, malum est. ex alimentis enim quædam sunt pituitosæ, quædam biliosæ, aut alterius naturæ, quædam etiã ex eis citò, & quædam tardè coquantur, ita ut coctum crudo miscatur. Quod si retineantur amplius, id quod coctum est, corrumpetur, & putrefiet non gubernatum à natura: quod si uenter eadem expellere tentet, crudum cocto mixtum expelletur, ac per inestina deducetur, aut ad iecur etiam ipsam: inde multi & uarij oriuntur morbi. Porro longa etiam mora in mensa ualde perniciofa. Quoniam interim dum postrema alimenta mensæ apponuntur, priora sunt probè cocta, &c.

Dulces, qui naturæ plurimum amantur. Nam omne dulce, est calidum sit, non tamen immodicè calorem nostrum exuperat. Constat enim gratissimam humanæ naturæ esse dulcedinem, ceterisq; saporibus delectabiliorem, & complexionem nutriendæ uiciniorē. Nam quicquid nutrit, aut dulce simpliciter est, aut modicè. Quippe cum nutritio sit euacuatæ refectio, qui humanæ naturæ familiaris extiterit, necesse equidem est, ut id quod nutrit familiare existat. Verùm id, quod in cibis minus erit dulce, minus etiam calidum erit: quod uerò magis, tanto calidius, quanto uidelicet dulcius. Ideoq; cibus dulcis

- In bilē facile exoluitur.
  - Hepar obstruit.
  - Lieni obest.
  - Ventriculum emollit.
  - Iuuentibus inimicatur.
- Simpliciter & exquisitè
- Gustui amicitur.
  - Corpus impinguat.
  - Calorem auget.
  - Saturat.
  - Digerit.
  - Mollit dura.
  - Mollia condensat.
  - Hepati confert.
- Modicè

Amari, qui non nutriunt corpus, præsertim si amari simpliciter fuerint. Nam quæ exactè sunt amara, omnibus animantibus, nedum hominibus esui inepta sunt, cum sicca & terrestria habeantur. Ideoq; in cibis amara hand commiscenda erunt, cum potius medicinæ, quàm nutritioni competant. Nam

- Mandificant, Abstergunt.
- Incidunt, Extenuant.
- Obstructiones reserant.
- Exasperant.
- Tineas interimunt.
- Sanguinem adurunt.
- Bilem rubeam gignunt.

Salfi, qui etiam aliquando appetitus gratia commenduntur, amaris tamen propinqui sunt. Terreni enim ambo sunt, & calidi, non obscura tamen diuersitate dissidentes, cum sapor amarus à calore arido potius sit & extenuatus, & elaboratus. Nam si quod salsum extalfeceris plurimum, amarum tibi facile euadet: ut Mari Syriæ Palæstinæ, quod mortuum uocant, à Solis ardore æstate magis, quàm hyeme compertum est euenire. Cum igitur sapor salsum parum ab amaro dissentiat, eo parcius quidem uescendum erit. Nam cibi huiusmodi

- Corpus excicant.
- Calescunt.
- Subtiliant.
- Aggregant.
- Obstruunt.
- Bilem generant.

Acri, qui corpus ualde excalescunt. Bis tamen aut ter in aqua decocti acrimoniæ expoliantur, ne sic quidem uis perdunt extenuandi, uerùm facultatem quandam obscurissimam alendi corporis exinde acquirunt: cuius antequam decoquerentur, nihil profus obtinebant. Ideoq; eorum assiduus usus uitandus est, præsertim biliosis. Quoniam quidem solis, pituitosum humorem, crudum glutinosumq; colligentibus, eiusmodi edulia sunt accommodata. Nam

- Corrodunt, Incidunt.
- Subtiliant, Inflammant.
- Attrahunt, Resoluunt.
- Cogitatum facultatem destruant.
- Ventriculo Obsunt.
- Visceribus
- Oculis

Acidi, qui frigiditate, siccitateq; constant, & corporis tenuitate pollent. Quo fit, ut nutrimenti quidem parum, & excremento:um plurimum acidus uictus corporibus contribuatur:

- Incidunt crassa.
- Obstructiones reserant.
- Sordida mundant.
- Biliosis conferunt febribus.
- Putredines abijciunt.
- Vomitum compellant.
- Neruis aduersantur.
- Infrigidant, Extenuant.
- Melancholicis obsunt.
- Sentium accelerant.
- Concoctilem facultatem attenuant.

Austeri, & acerbis, qui cum parum inter se differant, sub uno & eodem genere componendi sunt. Nam austerum nil aliud esse comperimus, quàm acerbū exolutum. Ideoq; austerus & acerbis uictus cum terrestris & crassi existat temperamenti, necesse est ut parum nutrimenti corporibus subministrat.

- Extenuat, Infrigidat.
- Crassa concipit.
- Sanguinem minuit.
- Macie afficit.
- Strabiliarium generat succum.
- Aluum fistit.
- Ventriculum confortat.
- Fluxiones reprimat.
- Vlcera solidat.

Tactu. Vide in sequentibus sub signo α.

HIPP. ET GAL. II. APH. XXXVIII. ET AVIC. III. primi doct. secunda, cap. 7.

TANTIS suauiora edulia uiribus pollent, ut nonnunquam deteriora excellentioribus anteferantur, cum parum deterior potius aut cibus, suauior autem, melioribus quidem, sed minus suauibus sit preferendus. Quod non ob id solum faciendum est, ut agro gratificemur, sed etiam quod utiliora ipsi existant. Nam quacumq; cum uoluptate assumuntur, ista uentriculus amplexatur & magis concoquit, sicut illa quæ displicent, refugit. Vnde & nausea, & flatus, & fluctuationes subsequuntur, tamen ea esse proba substantia, & partes quidem principales salubres omnes necesse est.

Gustu. Sic nã que ciborum alij sūt

α. Ciborum qualitas sumitur uel à

Calidi, tum actu, tum potentia frigiditate affectis corporibus, in frigidis commorantibus locis, & in anni temporibus frigidis, competunt. Ideoque corpora, quae caliditate plurima referta sunt, ab eiusmodi victus ratione abstineant, praesertimque in anni temporibus & regionibus calidis. Nam cibi tales

Corpora } Calefaciunt.
          } Siccant.
Sanguinem comburunt,
Elephantiasim }
Vitiliginis } Generant
Lichenas }
Calculos }
Hellicam febrē }

In sanis enim simili, non contraria qualitate praediti cibi assumendi sunt, ut naturale temperamentum eorum, qui recte valent, per similia conservetur. Nam quae in praesenti tabula conscripta sunt, ad ea hominum temperamenta referuntur, quae ultra limites naturales, iam collapsa indicantur.

A.
Ciborum differentia a qualitate sensus tactus sumpta, uariae sunt. Eorum namque alij

Frigidi ualde tum actu, tum potentia, uelut nix, omnino reprobandi sunt. Quoniam etsi ex eis in iuuenum corporibus statim non appareat nocuum, eorum tamen malefica qualitas, paulatim, insensibiliterque, operatur, neque nisi aduentante senectute detegitur. Ideoque frigidi cibi ijs tantum corporibus competere uidentur, quae exuberante caliditate afficiuntur, atque ijs, quae in calidissimis commorantur regionibus, in anni temporibus calidis: aliter sui frigiditate

Ventriculo }
Neruis }
Cerebro } Maximè nocent
Articulis }
Ostibus }
Dentibus }
Iucinori }
Matrici }
Testibus }

Siccis tum actu, tum potentia insalubres esse censentur. Quamquam humidis corporibus, humidisque incolentibus regionibus, & in anni temporibus humidis competere uideantur. Nam

Succum sanguinis depascunt.
Sanguinem generant } Crassum.
                                  } Frigidum, si frigidi fuerint
                                  } Caldiores, si calidi fuerint.
Corpus exiccant.
Vires deiciunt.

Humidi tum actu, tum potentia lubrici, glutinosi crassi que, morbo si iudicantur. Quamquam siccis corporibus, in siccis morantibus regionibus, & anni temporibus siccis, competere uideantur. Verum cum putrescibiles & crassi existant,

Obstruunt.
Putrescunt.
Febres generant.

AVIC. PRIMA QUARTI, CAP. XXVI.

CIBI qui ingerendi sunt, sicut actu calidissimi, ita etiam tepidi esse non debent. Nam tepida omnia robur uentriculi soluant. Quamobrem mediocriter calido uictu uescendum erit.

GAL. LIB. I. DE ALIMENT. FAC. CAP. DE LVPINO.

OMNIA quae humidioris sunt substantia, exiguam corporis alimoniam largiuntur, quod celeriter in halitus exhaerunt, ac digeruntur, ut rursus alio non multo post sit opus. Contra dura & terrestria, perdurabile, copiosum, ac uix dissolubile alimentum ex se praebent. Quod si glutinis non nihil habeant, multo hac omnia perficient efficacius. Constat item haec non expedire, prompteq. concoqui, ceu utique nec in sanguinem commutari, nec assimilari solidis animalis partibus: ideoque cito nutrire. Cum uero perdomita, confecta que fuerint, corporibus haud parum contribuent nutrimenti.

B.
Alimentorum seu ciborum quantitas concoctricis facultatis miribus comparari debet. Nam

Moderata, uidelicet secundum concoctricis facultatis robur, ea est, quae cum ingesta est, grauitate non afferat, neque in uentriculo natet, nauseam non commoueat, neque caninum comedendi desiderium, neque ingenij pigritiam, neque insomnietas, neque ipsius sapor in ructibus, post tempus reperiatur. Huiusmodi namque

Cocouit bene }
Bene nutrit. }
Fortificat. }
Impinguat. }
Santatem tuetur }

Multa, etsi alimenta sint optima, & plurimi succi, frigidis tamen morbos excitabit. Est enim repletio immodica tam cibi quam potus omnino perniciofa. Quae plurimi namque homines nimia repletione suffocati interiire. Alimento enim abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus, quam par sit lucernae, & lampadis flammam extinguit. Ideoque eiusmodi immoderatus uictus

Cruditates generat.
Ventriculi dolores procreat.
Ructus commouet, Suffocat.
Ictur } Obstruit.
Lienem }
Compagnes afficit.
Calculum in renibus generat.
Melancholicos morbos generat.
Aegritudines pituitosas procreat.
Males parit abscessus, Nauseam commouet.
Ventriculi & intestinorum profluvia excitat.
Intellectum & reliquas animales facultates destruit.
Colicam facit, Humores omnes corrumpit.

Pauca, etsi alimenta fuerint boni succi & ualde nutrientia, & tamen quoad concoctricis facultatis robur immodica & insufficientia, corpus omnino destruetur. Nam quemadmodum a multo suffocatur, ita etiam a paucis calor natiuus tabescere cogitur. Itaque pauca quantitas ciborum

Corpus arefacit atque extenuat.
Vitam corripit, Vires deicit.
Hellicam inducit.
Males afficit.
Semen exiccant.
Bilem tura sanam tura atram procreat.

C. Cum

C.
 Quam ciborum diuersitatem uitare hæc ætate sit difficile, ac penè impossibile, ordinem in eis obseruare decet, quo uti expediat in diuersorum alimentorum usu, in eadem mensura. Huius autem rei rationes inter se pugnantibus sunt. Quidam enim uoluerunt anteponenda esse alimenta difficilioris concoctionis, eis quæ facilius coquantur: quoniam uenter calidior est in fundo, ea parte, qua carnosior & iecori propior: tali igitur ordine alimenta sunt ingerenda, ut æquo tempore omnia coquantur, ne crudum cocto misceatur: id uerò fiet, ubi quod difficilius coquitur antecedit, & imam uentris partem, quæ calidior est præoccupat: quod uerò facilius coquitur, superiorem & minus calidam. Quidam contrarium asserunt. Nam ea alimenta primo loco assumenda esse, quæ facilius coquantur, ut cocta descendant, & reliqua deinde coquantur, nã si ea antecedant, quæ difficilius coquantur, ea quæ facilius coquantur intem superata & cocta non descendant, inferioribus nondum coctis: duæq; inde sequentur notæ: prima, quod coctum crudo miscebitur: secunda, quoniam retentum, quod iam coctum est, corrumpitur, non gubernatum à natura. Verùm cum quibus faciliè agnoscat, plus quam duarum horarum tempore, uentrem onus in intestina deponere, quo tempore leuior sensim redditur uenter, & alimentum iam coctum corrumpi, si diutius quã par sit, retineatur, consentaneum est ea alimenta, quæ facilioris concoctionis sunt, præcedere debere, sine itaq; ex alimentorum diuersitate alia

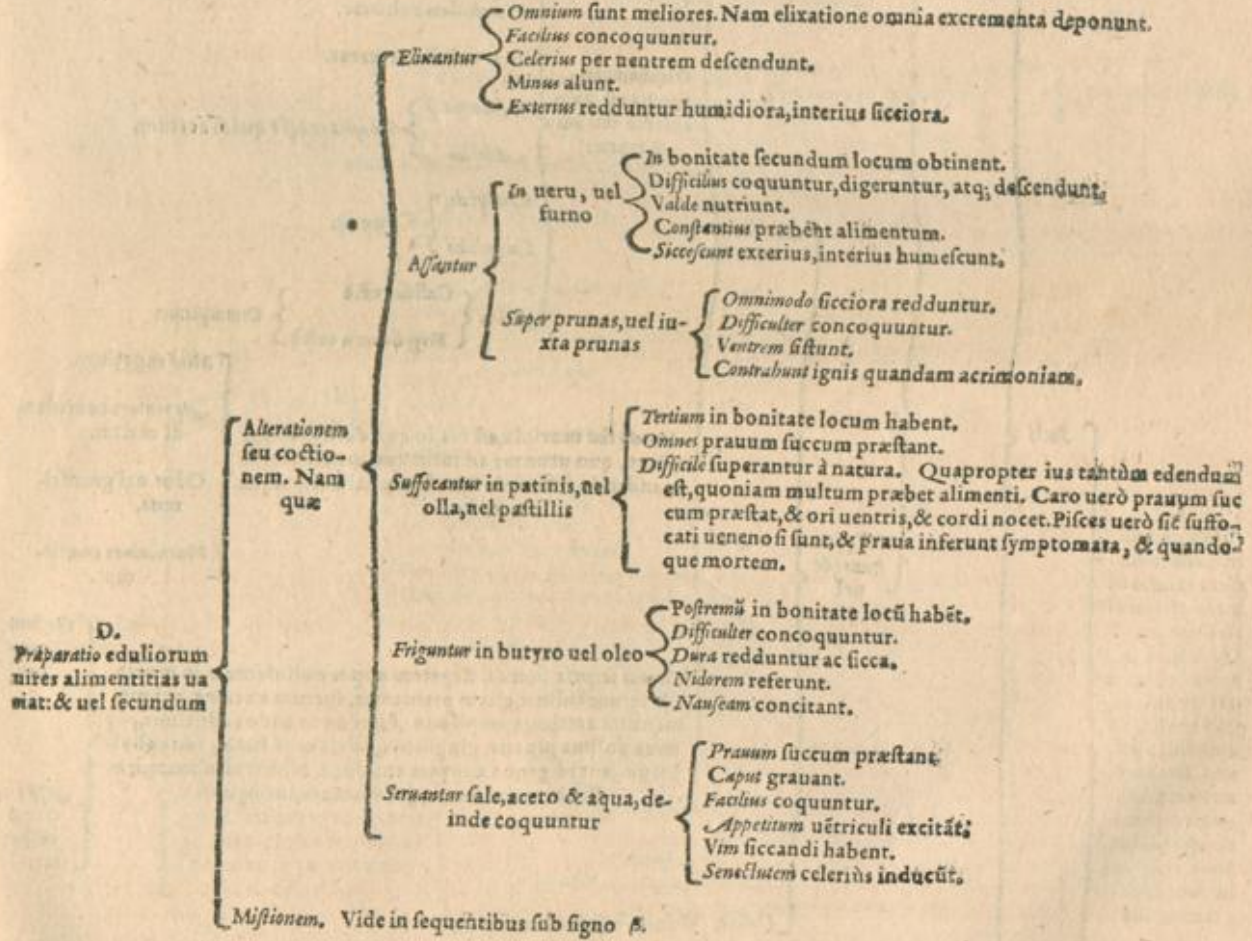
- Prore: uidelicet
  - Concoctio facilia
  - Liquida
  - Lubrica
  - Subtilia
  - Humida
  - Cito permeantia
  - Corruptibilia
  - Cacochimica
- Postre: uidelicet
  - Coccolu dissalia
  - Crasa
  - Astringentia
  - Sicca
  - Aromatica

Hæc enim prius sumpta celeriter pertrahunt, & alijs commodè præeunt, & quasi uiam muniunt. Postremò autem accepta unã secum alia in corruptione trahunt, cum concoctu facilia sint.

Cum longiori tempore concoqui debeant.

AVICENNA III. PRIMI DOCT. SECUNDA, CAP. II.

NIHIL deserius est, quam diuersa nutriencia similiter adiungere, & in comedendo tempus prouigare, quonia cum postremum aduenit nutriens, primus iam incipit digeri cibus.

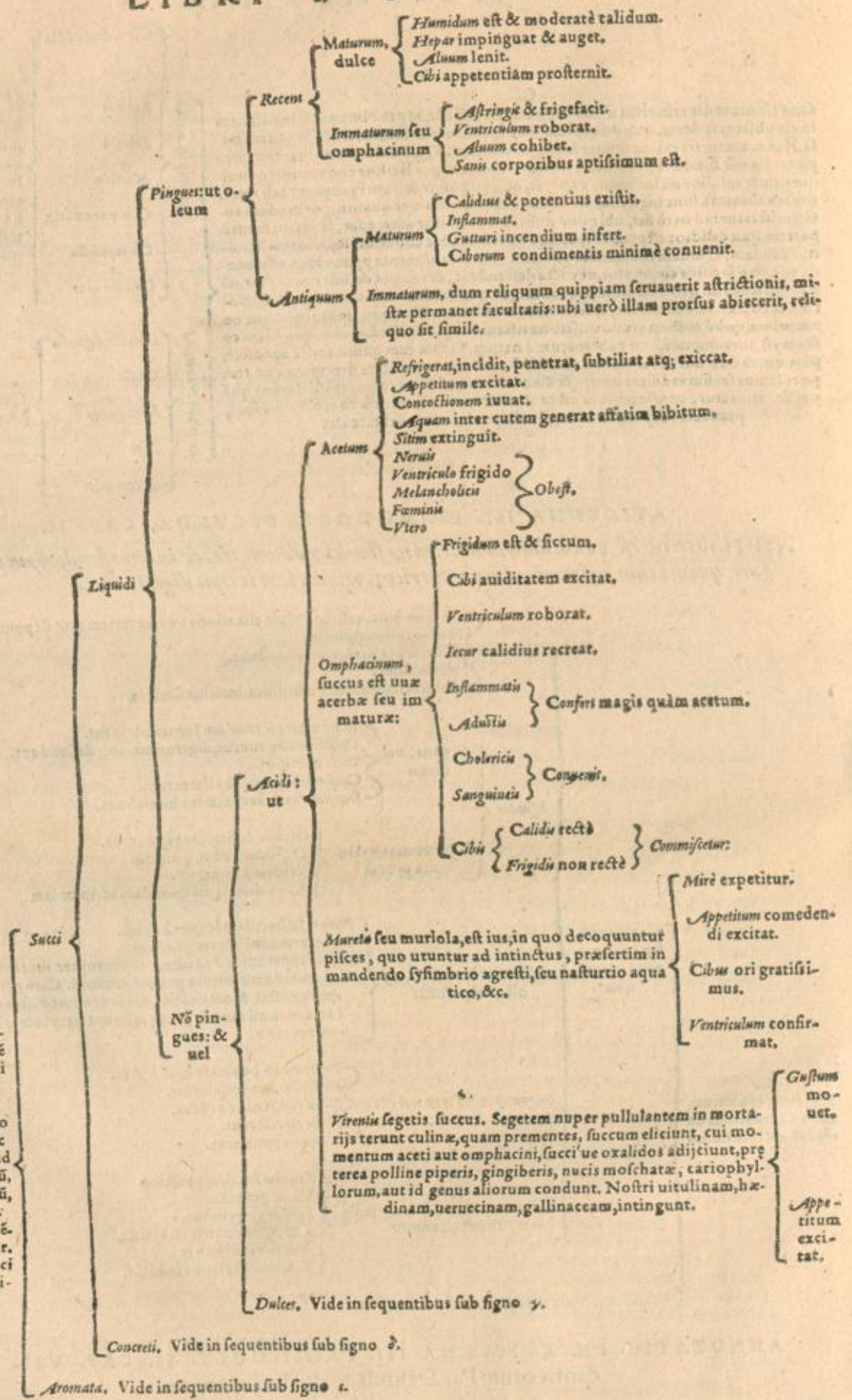

ANNOTATIO EX AVICENNA III. PRIMI DOCT. II. CAP. VII. ET canticorum Par. secunda, textu decimonono.

Nutriencia qua temperaturam naeta sunt remotiore, ne corporibus à quibus ingeruntur officia. suis contrarijs corrigenda sunt: nã calida cum frigidis, sicca cum humidis, obstruentia cum aperientibus, dulcia cum acetosis, pingua cum salis ac acris commisceri debent.

κ 4 β. Præpa-

β.
Preparatio eduliorum secundum mixtionem uires alimentarias uariat. Quibusdam enim edulij, qui gustui ac gule gratia, addunt sal, oleum, mel, saccharum, aromata, &c. quæ condimenta appellantur. Sunt itaque ciborum condimenta aut

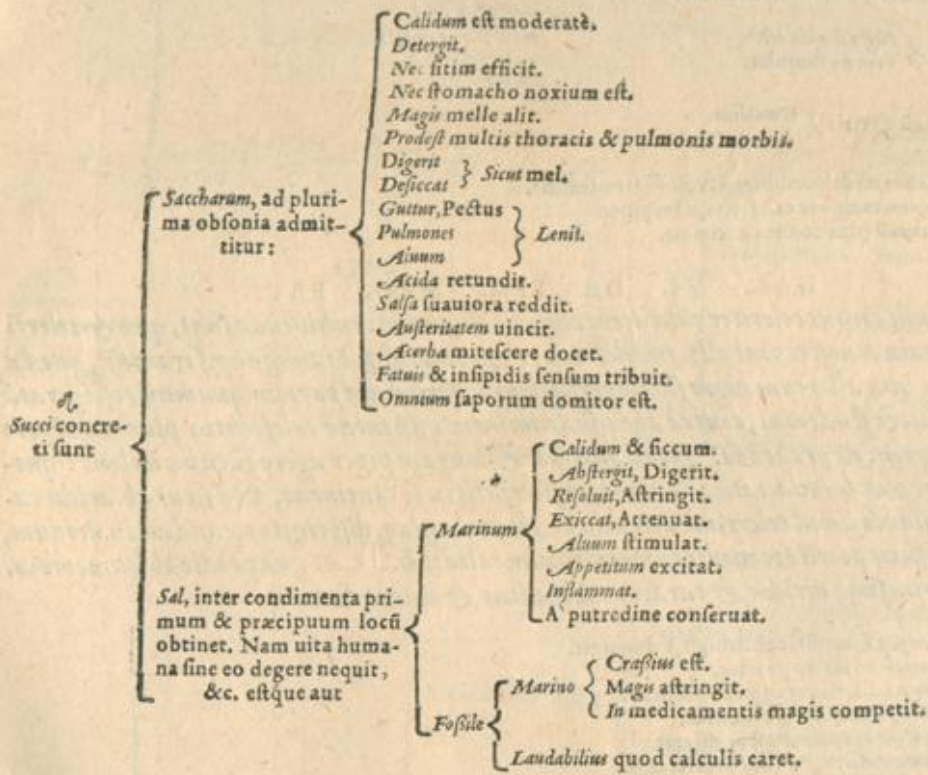
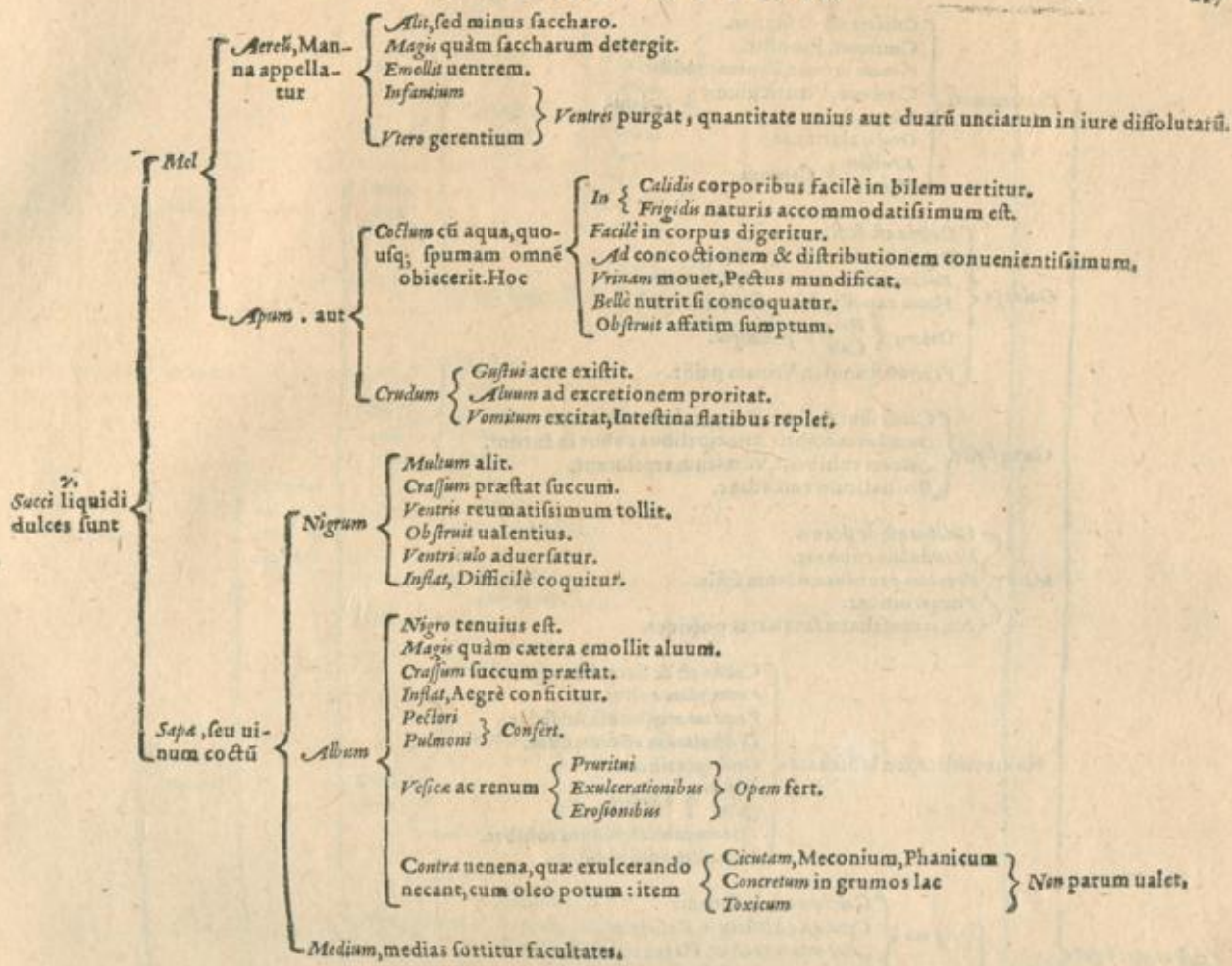
Dulces. Vide in sequentibus sub signo γ.

Concreti. Vide in sequentibus sub signo δ.

Aromata. Vide in sequentibus sub signo ε.

γ. Succo

GAL. LIB. IV. DE SIM. MED. FAC.

OMNI sili obscura quaedam astringendi uis inest, qua eas, quae condiuntur carnes constringit, densatque, potissimum ubi durus & minimè fragilis extiterit. Talis est exactissimus quidem fossilis fere omnis, minus autem illo marinus, tum qui multis in locis aquis leniter salis arecentibus prouenit.

v. Aronda

- Cinnamomum* { Calidum est & siccum.
Concoquit, Emollit.
Vrinam mouet, Venenis resistit.
Cerebrum, Ventriculum, } Roborat,
Hepar, Splen }
Oculos clarificat.
Renibus } Conuenit.
Vesica }
- Galanga* { Calida est & sicca.
Frigido uentriculo opem fert.
Ruclus acidus emendat, Attenuat.
Flatus expellit & consumit.
Dolores { Renum } Mitigat.
          { Coli }
Venerem stimulat, Vrinam pellit.
- Cariophylli* { Calidi sunt & sicci, Ventriculum roborant.
Omnibus membris principalibus robur inducunt,
Aluum cohibent, Vomitus reprimunt,
Oris halitum emendant.
- Mastic* { Calidus est & siccus.
Ventriculum roborat.
Vomitum prohibet, Aluum sistit.
Vrinam mouet.
Nisi moschatæ facultates possidet.
- Nax myristica, seu Moschata* { Calida est & sicca, Astringit.
Ventriculum roborat.
Vomitum atq; nauſeam sedat.
Oris halitum commendat.
Oculos clarificat.
Hepati } Confert.
          { Spleni }
Vrinam mouet, Aluum cohibet.
Flatuositates dissoluit.
- Aromata: sunt* { *Nigrum* { Calidum est & siccum.
Concoquit, Abstergit, Resoluit.
Appetitum excitat, Flatus resoluit.
Frigidas partes calefacit.
- Piper* { *Album* { Nigro acrius est.
                  { Venerem stimulat.
- { Longum, est cæteris } Humidius.
                                  { Minus acre.
- Gingiber* { Calidum est & humidum, Flatuositates discutit.
Longiore tempore calefacit quàm piper.
Ventriculo plus conuenit frigidus.

GAL. VI. DE SIM. MED. FAC.

*Ubi totum corpus celeriter calefacere consiliū est, ea tunc exhibenda sunt, quæ & celerri-
mè à caloris nostri contactu incalescant, & promptissimè undiquaq; ferantur, quod à
pipere: um albo tum nigro facile perspicitur. Verum ubi partem quamuis refrigeratā
calefacere studemus, contrā agendū: nimirum quæ tardè calescentia plurimo tēpore
perdurent, ea præbendo. Quod gingiber & longum piper agere facilius ualent: quo-
niā hæc plus humiditatis, illa uerò plus siccitatis in se continent. Nā sicut ab aridis ca-
lamis flāma simul celerrimè accenditur, & undequaq; dispergitur: eundem in modum,
quæ à siccis potestate medicamenti editur caliditas. At quæ prodit ab humoribus,
ceu ligna sunt uiridia, & tardius accenditur, & durat diutius.*

- Crocum* { Concoquit, Emollit, Substringit, Vrinam cit.
Elegantem colorem præstat.
Crapula aduersatur ex passo bibitum.
Venerem stimulat, Cor roborat.
Obstructiones aperit, Pectus dilatat.
Somnum inducit, Partum accelerat, &c.
- Anijum* { Calfacit & exiccat, Oris halitum iucundum facit.
Vrinam mouet, Flatus discutit.
Lac mulieribus præbet, Venerem stimulat, Stomacho utile est.
- Coriandrum* { Largius sumptum, mentem non sine periculo mouet, quare à copiosiore eius usu abstinendum.
Ex contrarijs compositum est facultatibus.

De Triticum genere

Seminibus {
 Cerealibus : sunt {
 Triticum.
 Hordeum.
 Alica.
 Zea.
 Typha.
 Far.
 Secale.
 Avena.
 Milium.
 Leguminum: sunt {
 Faba, Pifa.
 Phascolis, Lentis.
 Oryza, Cicera, &c.

Folij seu herbis : ut
 Lacluca.
 Intibus.
 Brasica.
 Beta.
 Spinachia.
 Blitum.
 Amplex.
 Portulaca, Malua.

Floribus: ut
 Buglossi.
 Borraginis.
 Geniæ.
 Sambuci.
 Violarum.

Fructibus {
 Herbarum: ut {
 Cucurbita.
 Melones, Cucumeres.
 Pepones, Fraga.
 Arborum: ut {
 Ficus, Vua.
 Vnspassa, Mala.
 Pua, Cerasa, &c.

Radicibus: ut
 Rapa, Napi.
 Raphani, Pastinacæ.
 Petroselin, &c.

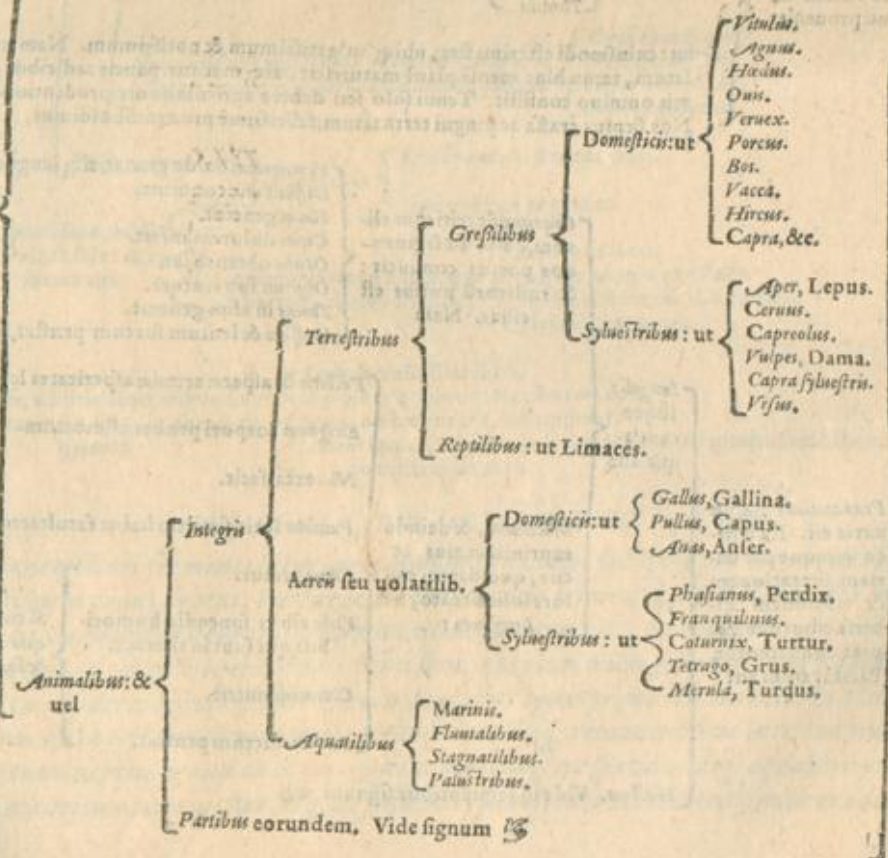
Integris: uidelicet
 Arboribus.
 Fructibus.
 Suffrutibus.
 Herbis, &c.

Plantis : atq; uel

Partibus earundem: uidelicet

De quibus omnibus ordine in sequentibus.

F.
 Differentia alimentorum in specie, sumuntur uel à

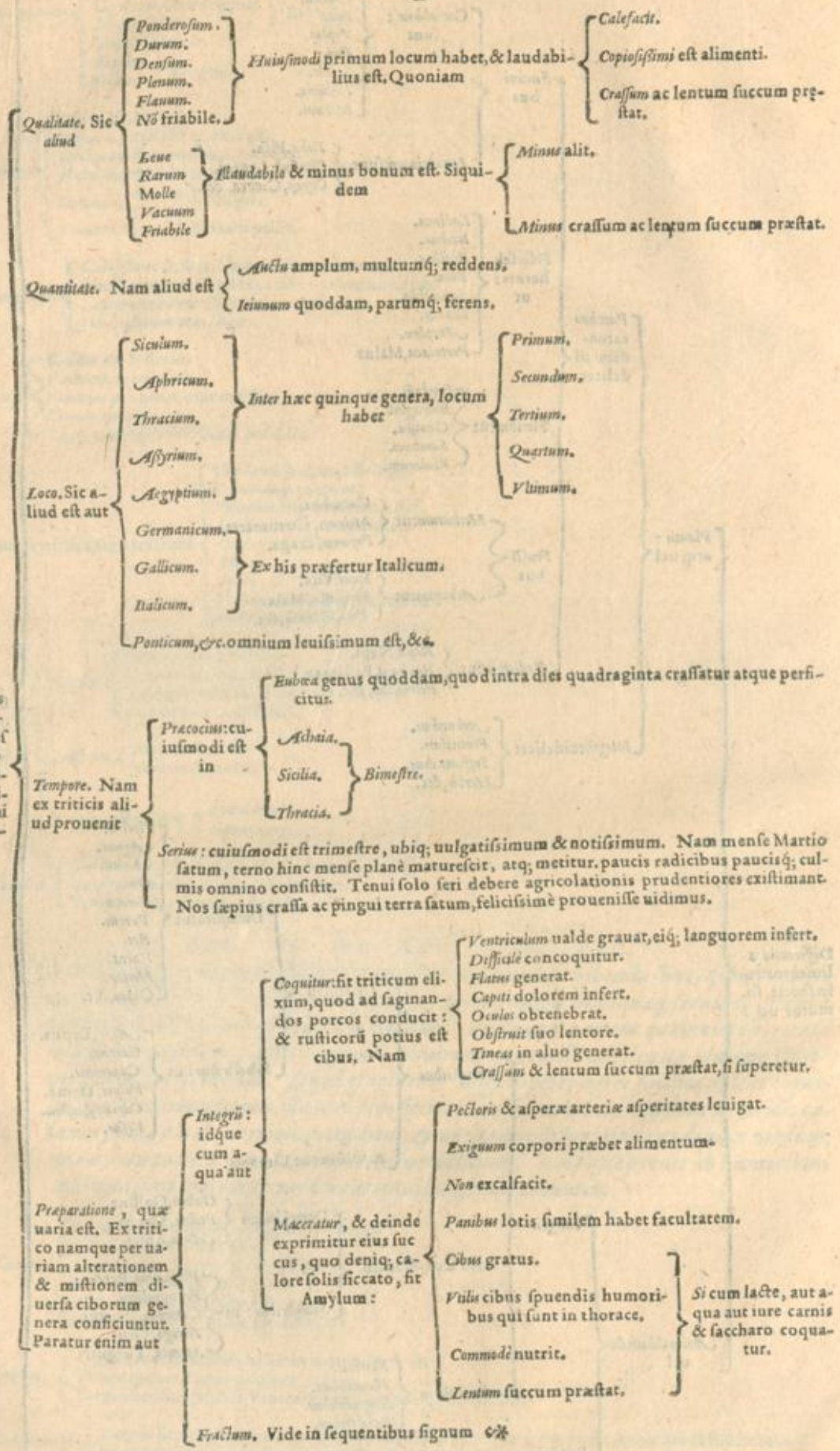

Partibus eorundem, Vide signum ¶

Triticum

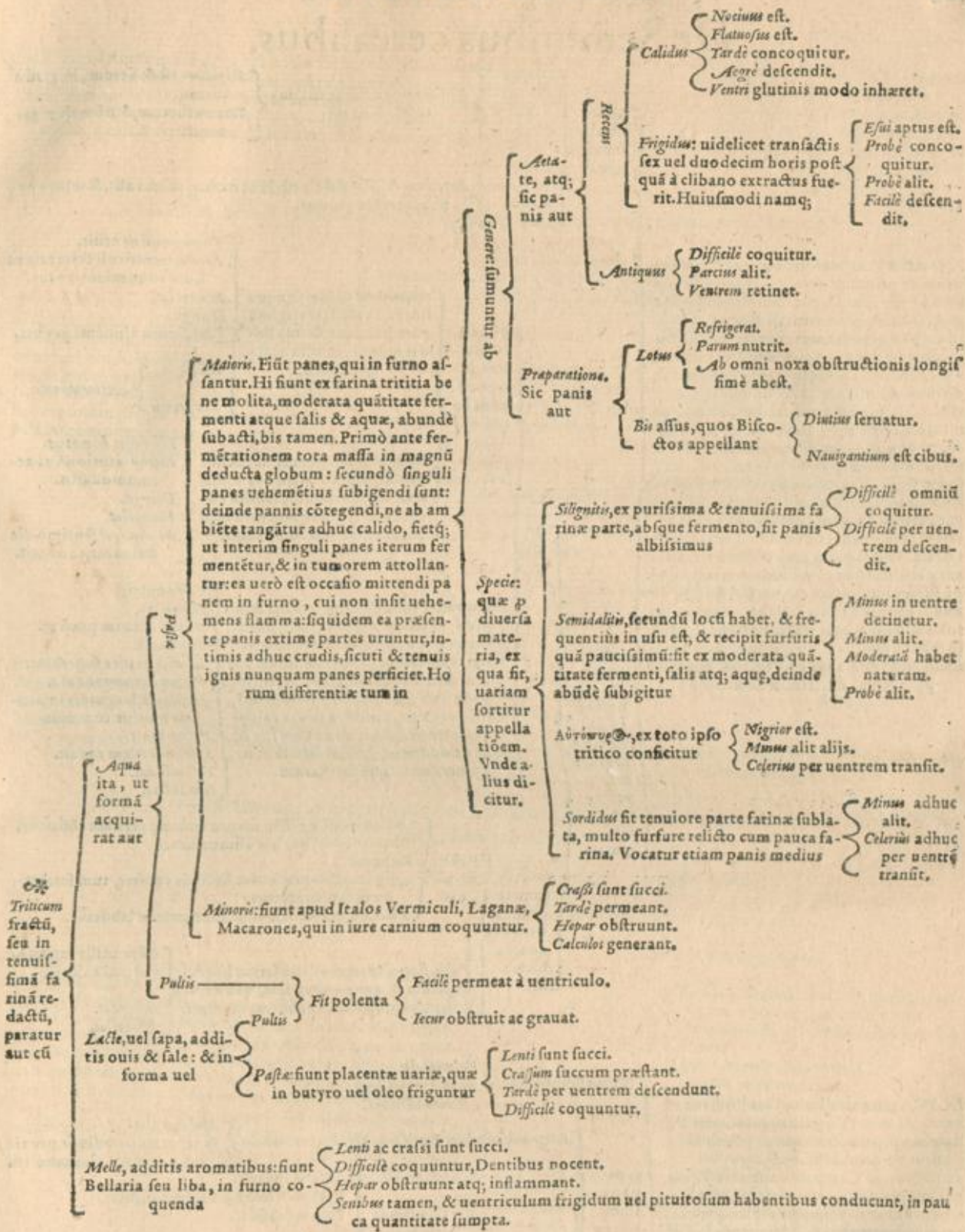

De Tritico, in genere.

☞ Triti.

GAL. I. DE ALIMENT. FAC.

PURI panes ampliori fermento saturare, omniumque maximè subigere par est, nec illic post fermentum & subactionem coqui debent. Furfuracei uero paucum fermentum, leuis elaboratio breueque, interuallum sufficit. Coquantur item prolixius puri, citius furfuracei. Et eodem loco:

PANES autem ad concoctionem appropinquissimi sunt, qui plurimum fermentati, & approbè elaborati, in clibano igne moderato percoquantur. Nam profusior ignis primo statim occursum adurens exteriorem superficiem, & in testa modum indurat, crudis incoctisq; remanentibus interioribus partibus, quo fit ut panis tum ineptus prauus euadat. Qui autem longiore spacio undiq; equaliter praestatur, hic & probè in uentriculo concoquitur, atq; ad sequentes functiones accommodatissimus euadit.

LIBRI I. PARS III.
De Seminibus cerealibus.

HORDEVM naturius feritur quam triticum, & primū ex omnibus frumētis, erumpit à primo satū die plurimum septimo, magisq; festinat, quā triticū. Exit uno folio. Id uerò est arundinaceum, ut ceterorum frumentorum, latiusq; folio tritici, scabrum, nititur per altis præcenuibusq; fibris, siue radicibus. Caulis erectus & humilior, quā tritico asperior, ruptuq; facilior, ostionis geniculatus articulis. Sed non ante supra dictum geniculorum numerum cōceptus est spica. Præterea quando folliculo absoluta fuerit spica, quarto aut quinto die florere aiunt: totidemq; diebus fore florere: deslorescit autem cum tardissimè septem. Hos autem ei lanugineus, ut omnibus gerentibus spicam. Posteaquam uerò desloruit, crassatur, perficiturq; cum plurimum intra dies quadraginta. Spicatur in uersus, spicaq; illi minus eminet à folijs. Habet in cacumine folium. Sunt autem eius folia scabra, granū in stipula crinito textu spicatur, muniturq; uallo aristarum, aliis duplici, aliis quadruplici, Huius differentie sumuntur à

Natura. Sic hordeum aliud
Densum Ponderosum Plenum } Probum ac laudabile est. Huiusmodi namq;
Gracile Rugosum Laxum Leue } Improbum & illaudabile est. Hoc namq; minus alit, & minus bonum succum generat.
 Frigidum est & siccum, in gradu primo.
 Tenem succum, & nō malum generat.

Intumescent ualde: fit aqua hordei: uidelicet triginta partibus aque, & una hordei mundi, in olla lento igne coctis.
Una etiā corticibus, idque cū aqua coquitur, donec grana aut
 Febricitantibus utilis.
 Morbis uentriculi & iecoris calidis conueniens potus.
 Humectat, Detergit.
 Paucissimum alimenti præbet.
 Bilosis } Accomodata.
 Sanguineis }

Integrum
Mundatum à corticibus: fit prifana hordeacea: uidelicet uiginti quinque partibus aque & una hordei. hordeum primum macerantes in aqua, & hordeum ipsum à cortice mundamus exteriori, deinde lēto igne ebullire permittim⁹, donec aqua & hordeū in unam conspiciant substantiā, quæ æqualis, molli, & lenis sit. Addimus interim salis & acetiparum, sepe etiam saccharum
 Est cibus & potus.
 Morbis acutioribus accommodatus.
 Detergit.
 Humectat.
 Morbis, qui septimo die finiuntur, conuenit.

Arte. quatenus scilicet ex eo uaria ciborum generantur.
Valde nutrit. Humectat. Bonum succum præstat. Frigida est. Facile à natura superatur. Pecciori accommodata. Hectici & languidis in acutis morbis conuenit. Peccius lenit. Sputum facilem reddit. Tussim sedat. Non inflat.

In farina reductū, cum aqua, in forma uel
Pasta: fit panis. Refrigerat. Agrotantibus præsertim hecticis confert, cum fermento & sale confectus. Pulsus his, qui iecoris calida intemperie laborant.
 Pulis, fit polenta: uidelicet farina hordei depurata & aqua addito sale, quā deinde lento igne paramus, addētes saccharū
 Cibus utilis extenuatis uel caloris.
 Infrigidat.
 Humectat.

ALICA (inquit Plinius) res Romana est: hancq; palæsam frugum indubitanter Italianam contingere: fieri autem pluribus locis, sicut Veronensi Pisanoq; agro: sed laudatissimam in Campano, esse autē Zeam, hoc est, semen ex qua conficiatur, quæ feliciter prouenit in Campania. Plerique omnes eruditiores alicam Romanam eandem esse cum chondro Græcorum putant: ferèq; omnes medicorum Græcorum interpretes chondron, Alicam interpretantur. Huius uires alimenticie uariant, tum quatenus sumuntur à

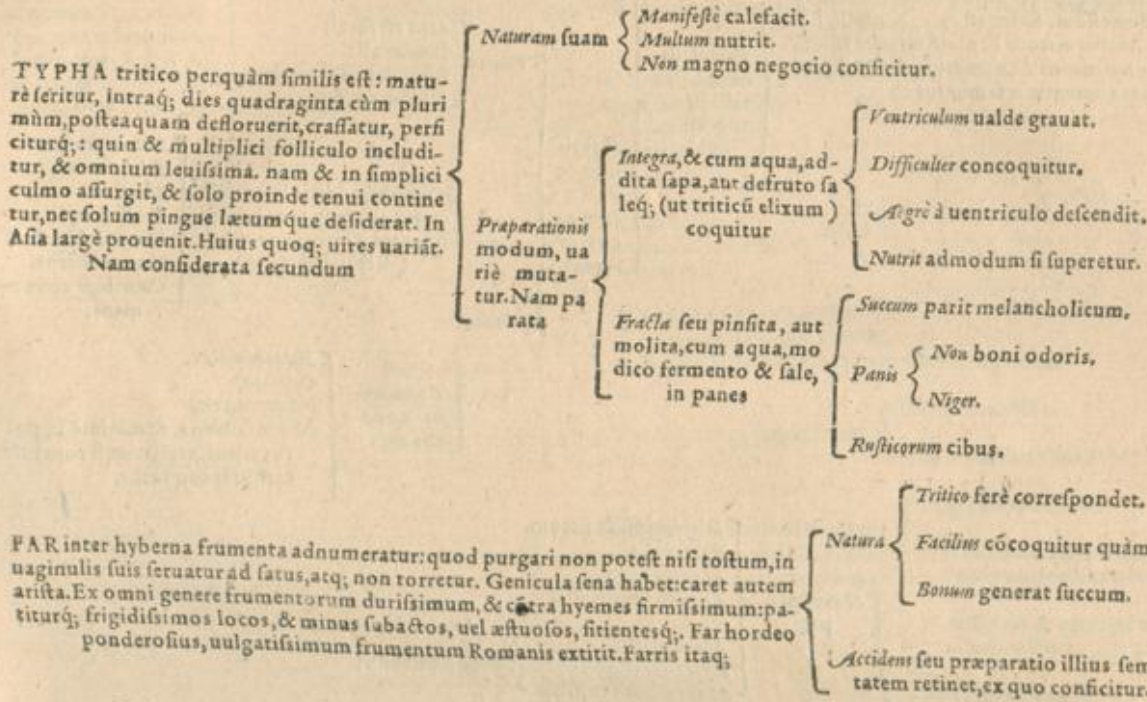
Natura simplici. Sic
 Valenter alit.
 Succum parit lentum.
 Aluum cohibet.
Arte. uarij enim cibi ex ea cōficiuntur. Præparatur enim aut
Integru: & mundatū, prifanæ hordeacæ modo
 Abundè nutrit.
 Crassum & lentum succum præstat.
 Tardius subsidet.
Assanda in turno: fit panis
 Nexius, quibus
 Iecur facile obstruitur.
 Renes ad calculos gignendos apti sunt.
In farinam reductū: cum aqua in forma
 Frigenda in butyro uel oleo, sunt placenta, à Italis Frittelli appellatæ
 Crassi sunt succi.
 Difficile coquitur.
 Agri descendunt.
 Pulis addito mulso aut saza, & sale, fit polenta.
 Crassum & lentum generat succum.
 Valenter alit.
 Iecur obstruit.
 Calculos generat, &c.

ZEA apud Romanos summo in honore fuit: ex ea præstantissima atq; saluberrima Alica cõficitur. Hæc multis Italia locis proueniebat, lætissimè sed præcipuè in Campania laudatissima erat. Quidam non indocti putant Zeam hodie esse, quam Itali Speltam uulgò uocitant. Semen tritico perquam simile. Maturè seri debet, solo pingui & læto. Radice est multiplici, atq; alea, culmoq; numerofo constat. Granum tunica multiplici inregitur, quod & facillimum, & omnibus animalibus gratissimum traditur. Multi pro Farre eo utuntur.

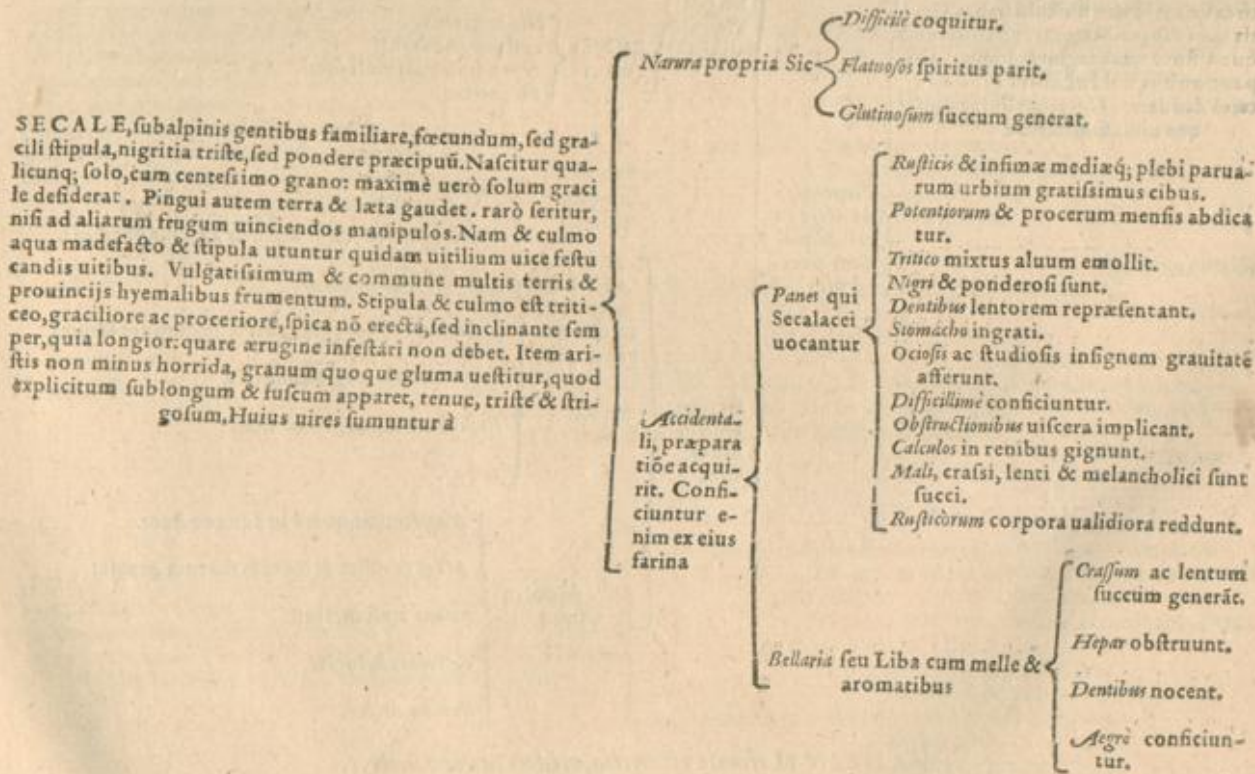
Hordeo ualentius nutrit.
Ori gratior hordeo existit.
Ventriculo quàm hordeum utilior est.
Panis ex ea factus minus alit quàm triticeus.

IDEM de olyra persuadeas. Nam species est & ipsa Zea, uerùm minus nutrit.

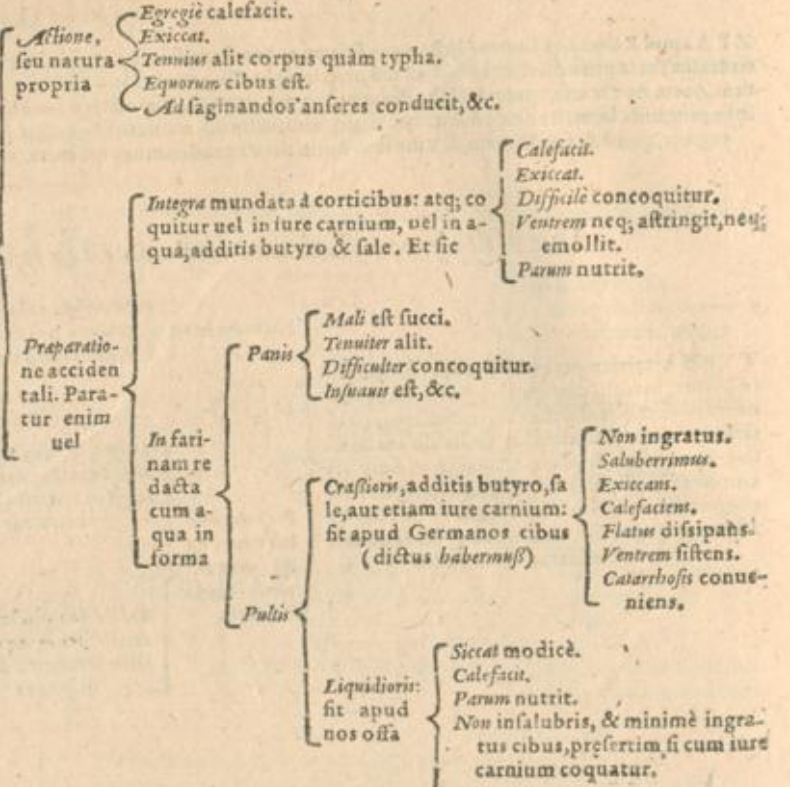
FAR inter hyberna frumenta adnumeratur: quod purgari non potest nisi tostum, in uaginulis suis seruatur ad satum, atq; non torretur. Genicula sena habet: caret autem arista. Ex omni genere frumentorum durissimum, & cetera hyemes firmissimum: patiturq; frigidissimos locos, & minus subactos, uel æstuosos, sitientesq;. Far hordeo ponderosius, uulgatissimum frumentum Romanis extitit. Farris itaq;

HAC ætate non modò far ipsum naturale semicontusum estant, uerùm ex Zea & Alica confectum mandunt.

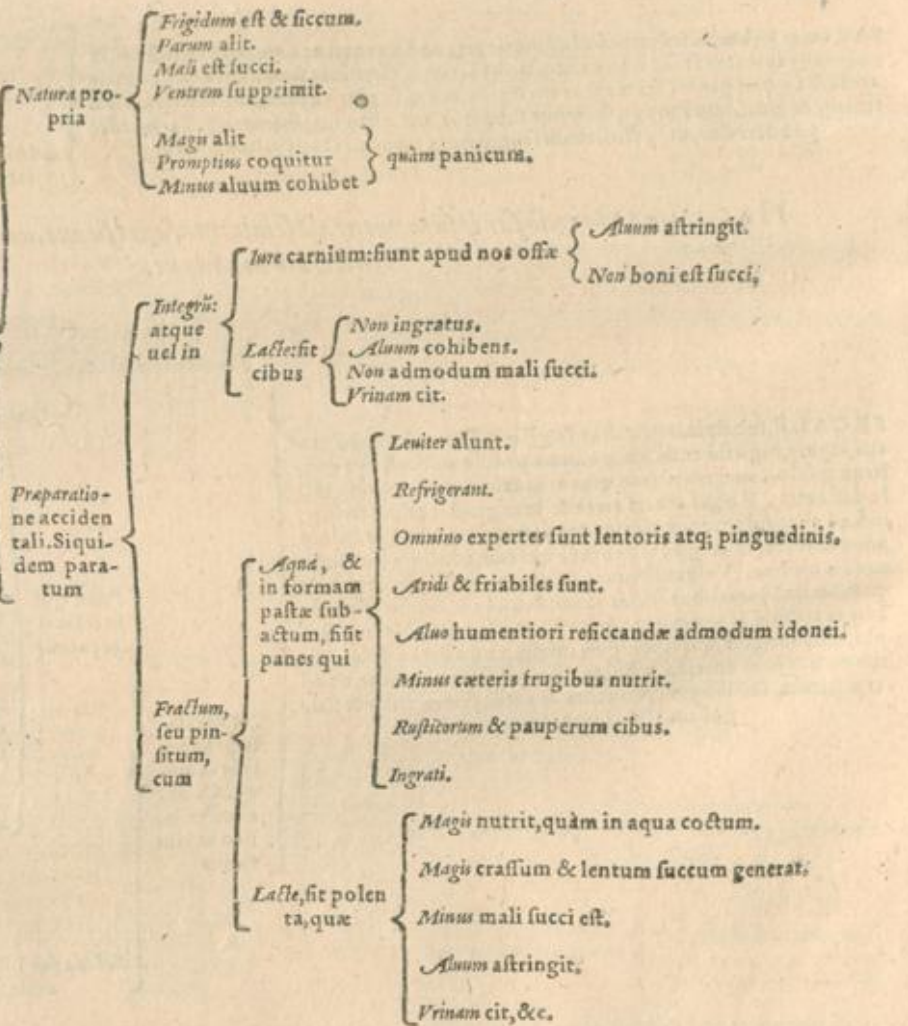

AVENA genicula quadam habet, & folio & stipula triticum imitatur, & in cacuminibus dependentes parvas ueluti locustas gerit, in quibus semen continetur. Semen continuum & bifidum teritur, acerbiq; est saporis. Melius cultis erumpit, & nonnunquam quæ prius germinis infœcunda esset, si diligenter colatur, germinat, copiosaq; red dicitur: in totumq; frugale solum desiderat. Scribitur in mense Martio, & metitur post triticum, facale atq; hordeum demessum. Spica est rara, & molli, flore candidate, semine viscoso & multipliciter tunica to, radiceq; multiplici, & numerosa, &c. Huius uires alimentitiæ sumuntur ab

MILIVM numerosa radice, altaq; ac multiplici culmo exurgit. folio est arundinaceo, flosq; et lanugineus, & circa ipsam semen flosculū habet. Gerit item tubam. Maturatur persicicur- que à flore quadraginta diebus. alij paucioribus uolūt. Leuem solidamq; terrā desiderat. Cæterum huius quo- que uires sumuntur à

PANICVM simile est milio, minus tamen nutrit.

GAL. X. DE ALIM. FAC.

MILIVM ad omnia panico est præstantius, suauiusq; editur, facile concoquitur, ven- trem minus fistit, magis nutrit.

De Lib.

ΑΡΤΙΟΛΟΓΙΚΗ.
De Leguminibus.

Legumina sunt, ex quibus panes non fiunt, inter quæ FABAE maxima semper fuit autoritas. Atq; hæc aut

Cruda {
Frigida est & humida.
Flatuosa est magis.
Humidiorem & excrementosiorum succum generat.
Ventriculum grauat.
Spiria & prauas inducit meditationes.
Crudos, crassos & pituitosos succos generat.

Viridis seu recens

Cocta cum carnibus bouinis, uel in iure carniū, aut in aqua, butyro & sale, addito petroselino {
Non admodum flatuosa.
Lenius alit quàm sicca.
Paucum succum, sed inconstantem præstat.
Humidius alimentum præstat & excrementosius.
Ocyus aluum subit quàm sicca.

Elixa {
Flatuosa admodum est.
Fungosam generat carnem.
Crassum generat succum.
Caput dolore tentat.
Aegrè concoquitur.

Integra

Tosta {
Minus flatuosa.
Crassiorum succum præstat.
Difficilius concoquitur.

Sicca: & uel

Crassa seu molita, aut modo {
Crasso {
Fressa ab Italis appellatur.
Minus quàm integra inflat.
Paucum alimentum, sed inconstantem præstat.

Tenui. Ex eius namq; farina, butyro & sale fit puls {
Detergit intestina.
Cum melle faciei maculas delet.

Cum suis siliquis seu ualuulis: uidelicet cum aqua, butyro & sale, addito nonnunquã pane cibario, crasso modo inciso {
Magis sunt flatuosa.
Non infimam autoritatem in mensis elegantioribus obtinent.
Humidiorem & excrementosiorum succum præstant.

Viridia & recetia

A siliquis suis dispoliata, cum carnibus aut pullis, uel in iure carniū {
Minus flatuosa.
Magis grata, & minus dura quàm sicca.
Ocyus deorsum descendunt.
Crudum, crassum, pituitosum & excrementosum succum generant.

PISVM in re escaria magnam habet gratiam. Est omnium maximè fragilissimum: quippe æruginè uehementissimè sentit: quia multifolium, terrenum, amplum, uagum q; est: implet enim locum totum, etiam si amplo interuallo positum sit: & frigoribus & gelationibus id obnoxium maximè, quia radice imbecilla cohæreat. Seritur uerno tempore. Facilem & elutam terram desiderat, tepidam huc, & coelum frequentis humoris. Cæterum pisa uariè quoq; parantur, aut

Cum corticibus: & uel cum {
Carne suilla ad spissitudinem concoquitur {
Crassum & pituitosum præstant succum.
Aegrè concoquuntur.
Non aequè ut fabæ inflant.
Ventriculum aggrauant.
Sæpius quàm fabæ per aluum secedunt.
Non detergunt.
Cibus non ingratus.

Sicca & adulta

Aqua, butyro & sale: sūt iuscula, addito pane {
Minus nutriūt.
Minus inflant.

Sine corticibus. Cocta enim colo transfunduntur, deinde cum butyro, sale, modico pipere & croco fit puls liquida, uel spissa, put placuerit {
Minus inflant.
Facilius concoquuntur.
Crassum ac lentum succum præstant.
Ventriculum non aggrauant.

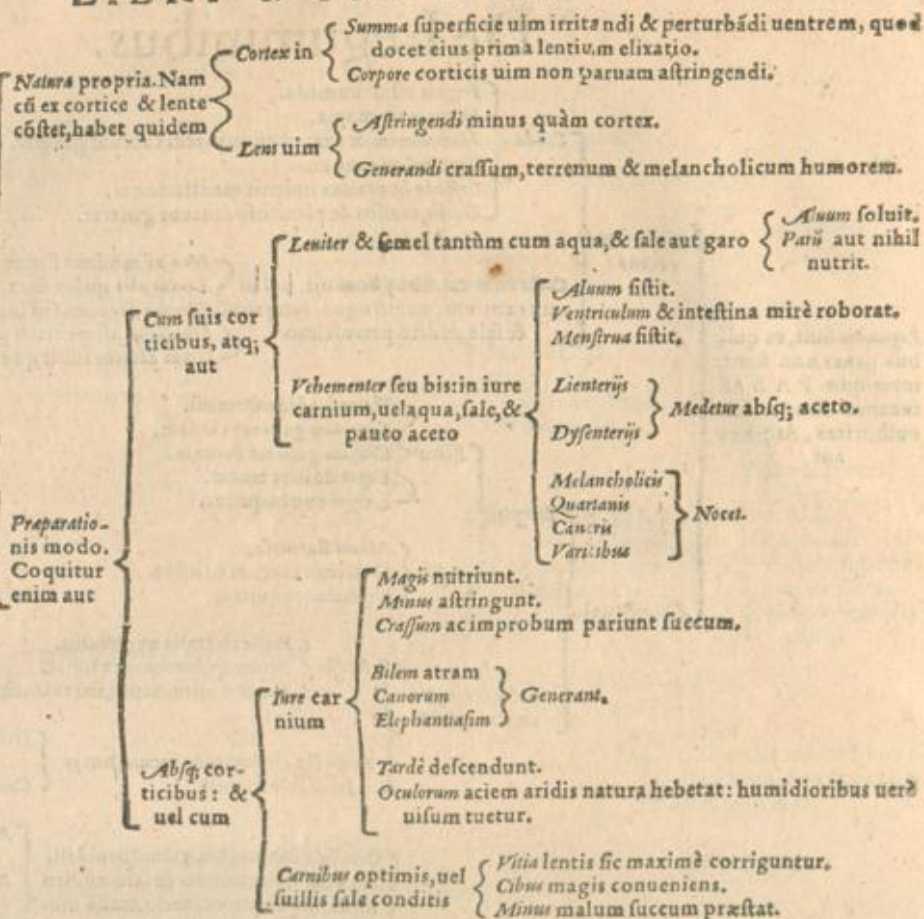
PHASIOLVVS adolescit eouq; in hortis, ut rami sufficiant operi topiario, siliqua fenigræci longiore torosiorèq; in qua continentur semina, renunculis similia, nec colore uno, sed ex parte rufescentia. Seruntur in omni terra ab idibus Octobris in calendas Nouembri. Hi autem preparantur aut

Virides cum suis siliquis & thecis, atq; ex oleo & garo manduntur, & interdum uino addito {
Aluum emolliunt.
Facilius descendunt.
Excrementosiorum succum præstant.
Ad uomitiones idonei.

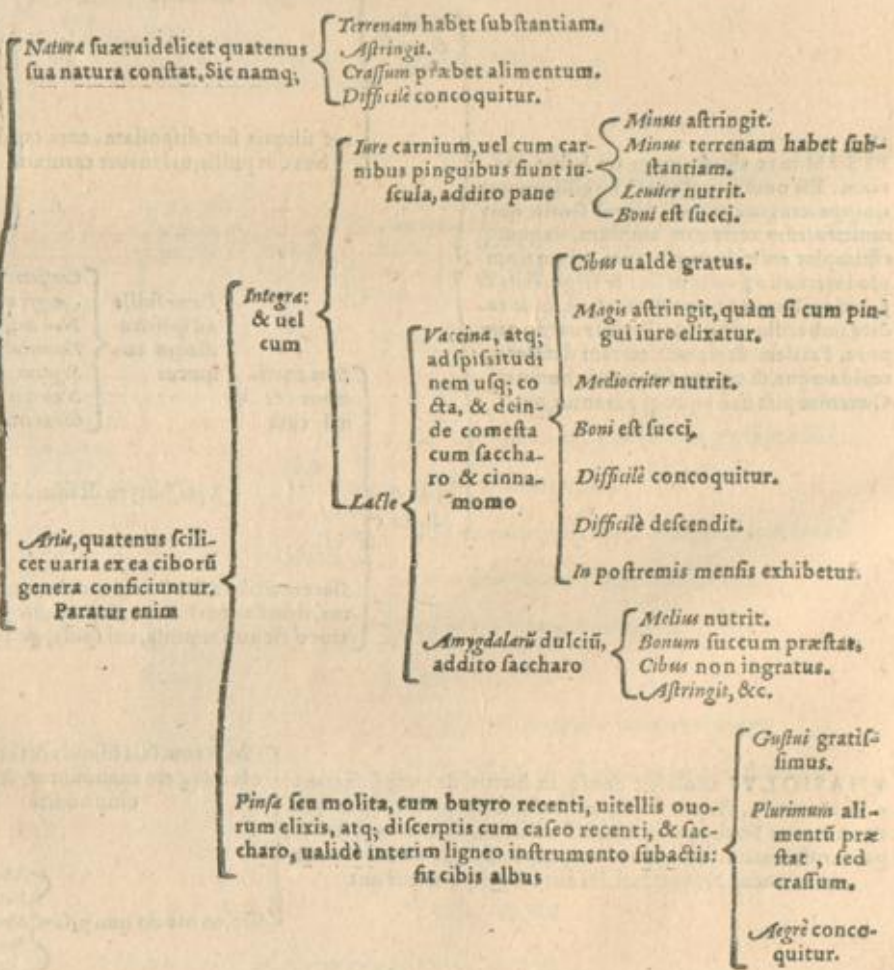
Sicci, eo modo quo pisa {
Minus quàm pisa inflant.
Facilius quàm pisa excernuntur.
Non leuius pisis nutriunt.
Spiritus cient.
Aegrè concoquuntur.

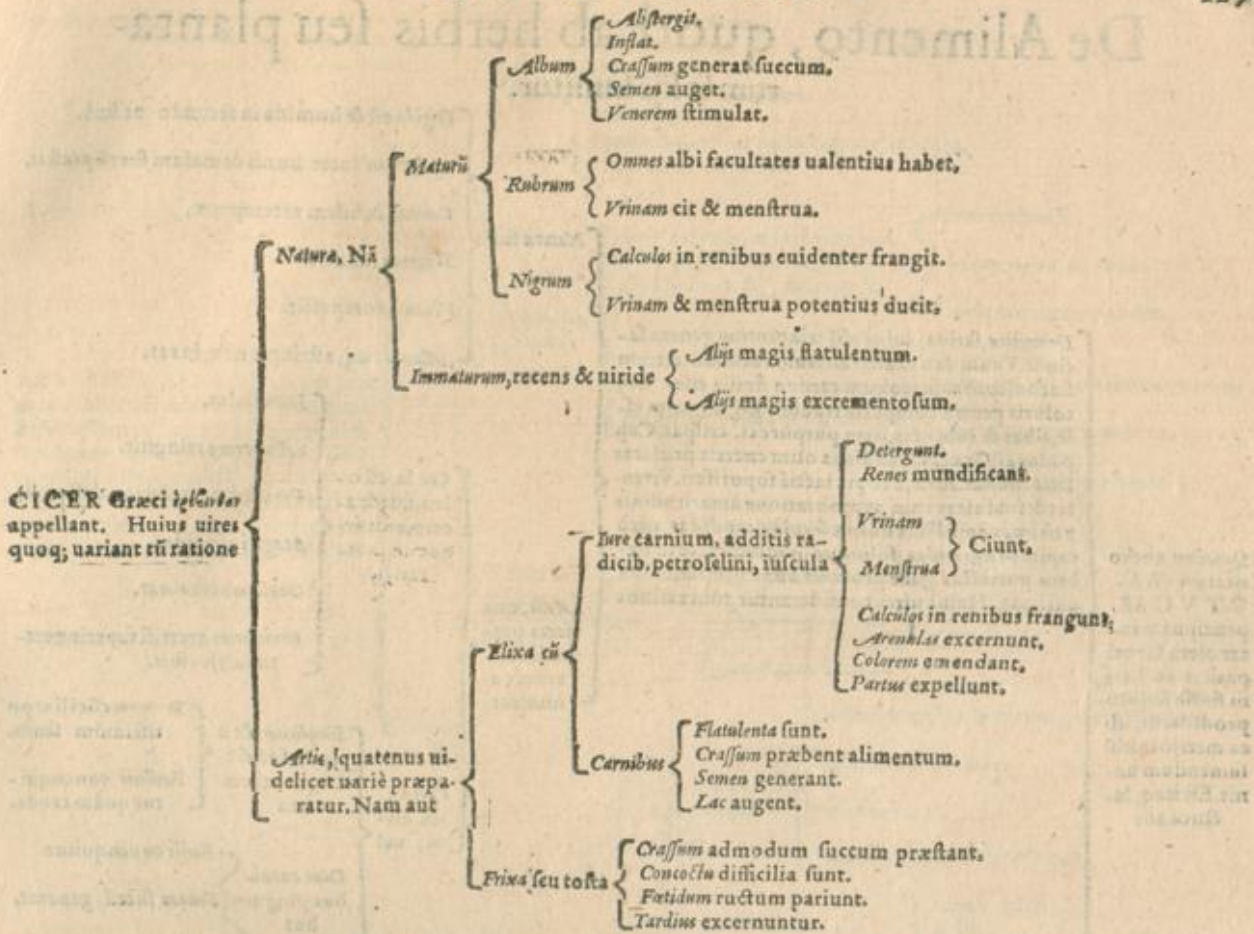
LENS maximè inter legumi-
na fertilis est: cuius duo genera
in Aegypto inveniuntur, alterum
rotundius nigriusq; alterum sua
figura. Seritur mense Nouembri
solo tenui magis quàm pingui,
& caelo utiq; sicco. Huius quoq;
uires alimentitiæ sumuntur à

ORYZA seritur quibusdam Italicis
locis: folijs carnosiss, porro similibus, sed
latisioribus, altitudine cubitali, flore
purpureo, radiceq; gemmæ rotundi-
tatis, magna parte temporis residens
in aquis, milij modo effundens iubam.
Huius uires uariantur tum ratione

CICERCYLA, minsti est ciceris, inæuales angulos habens, ueluti pisum. Scribitur mēse Ianuario ac Februario, solo lato, celoq; humido.

- Crassam & terrenam habet naturam.
- Flatus generat.
- Non detergit.
- Renes non mundat.
- Acgrè concoquitur.
- Somnia horribilia repræsentat.

LUPINVS

- Duram & terrestrem substantiam habet.
- Tardè concoquitur.
- Terrenum ac crassum præbet alimentum.
- Descendit tardè per uentrem.
- Ventrem neq; astringit, neq; laxat.
- Discolorem hominem exhilarat.
- Vescitur à paucissimis, & cum oleo, aceto & sale.

FOENVM GRÆCVM

- fumentorum pabulum est.
- Aluum emollit, ex aceto & garo mansum.
- Caput ferit.
- Ventrem subuertit.
- Vim absterforiam obtinet.
- Eundem in cibo usum præbet, quem lupinus.

ERVVM, Græcis *εργυρο* uocatur: quod nisi in summa aliorum seminû penuria in cibatum hominis uenit

- Pecudum pabulum est.
- Insuauè est.
- Crassum ac prauû alimentû præbent.
- Boû saginandorû est cibus. (far.)
- Cû melle paratû crassos in thorace & pulmone humores expurgat

SEMEN LINI, Græci *λίαν* uocant.

- Hodie in magno medicinæ usu est.
- Difficilè concoquitur.
- Crassæ substantiæ cibus est.
- Stomachum lædit.
- Aluum neque mouet neq; cohibet.

SEMEN CANABIS

- Flatuosum est.
- Caput implet.
- Caput grauât.
- Difficilè concoquitur.
- Præui est succi.
- Stomachum lædit.
- Calidum & medicamentosum est.

SESA-MVM

- Calidum ordine primo, & humidum secundo.
- Pinguis est substantiæ.
- Citò fit oleosum.
- Stomachum subuertit.
- Crassum præbet alimentum, & quod non facilè sequitur.
- Lac auget.
- Sitim excitat.
- Celeriter implet.
- Halitus grauitatem facit.

VITEX, Græcis *ελυθ* uel *αγυθ* appellatur: quoniam matronæ in in Thesmophorijs Atheniensium, castitatem custodientes, huius folijs cubitus sibi sternunt

- Refrigerat & siccât.
- Compescit uenereorum impetum.
- Nutrimētum corpori leue præbet.
- Inflationibus egregiè aduertatur.
- Capiti noxium non est, ut canabis.

SEMEN PAPAVERIS

- Refrigerat non insigniter.
- Fluxiones tenues à capite sistit.
- Alimonix aut parum aut nihil effectum dignum suggerit.
- Saporem affert, si immoderatius sumatur.
- Difficiliter concoquitur.
- Somnium conciliat modicè sumptum.
- Quæ rufi ex thorace & pulmone expuuntur, inhibet.

VICIA, Græcis *κικυ* dicitur

- In cibus hominum non idonea.
- Fastidium in cibatu adfert.
- Difficiliter concoquitur.
- Aluum astringit.
- Improbum ac crassum succum parit.
- Bilem atram generat.

LIBRI I. PARS III.
De Alimento, quod ab herbis seu planta-
rum folijs sumitur.

Quoniam autho-
ritatem LA-
CTVCAE
praecipuam in-
ter olera Graeci
pariter ac Lati-
ni fuisse scripto
prodiderit, ab
ea merito initiu
sumendum ue-
nit. Est itaq; la-
ctuca aut

Domestica, sativa: cuius alij tria tantum genera fa-
ciunt. Vnum lati caulis: alterum rotundi: tertium
Laconicon: cuius folium carduo simile esse. Alij
coloris genera complura tradunt: nigras enim ef-
se, albas & rubentes, item purpureas, crispas, Cap-
padocas, Graecas. candidas olim ceteris praelatas
satis constat. Atræ, à copia lactis soporiferi. Viren-
tes & subfuscas cum exprobratione amaritudinis
pessimas appellant nostra secula: candidas uerò
capite praegrandes, folioque innumeras, & in or-
bem porrectas gulæ proceres nunc probat, ut sua
uisissimas. Huius vires considerantur tum ratione

Agrestis
Refrigerat
Praurum succum generat.
Febricitantibus utilis.
Genitale semen extinguit.

Natura suae
Frigida est & humida in secundo ordine.
Mediocre inter bonu & malum succu praestat.
Calorem & bilem attemperat.
Somnum inducit.
Ventrem compescit.
Aluum neq; astringit neq; laxat.

Artis, qua
tenus pre-
paratur.
Paratur e-
nim aut
Cruda, cu oleo, sale & a-
ceto, editur-
que in ace-
tarijs.
Sitim sedat.
Ardorem extinguit.
Per uentrem celerius descendit.
Magis infrigidat.
Oculos obtenebrat.
Ebrietatem arcet, si superingera-
tur alijs cibis.

Colla,
seu eli-
xa, uel
Cum carni-
bus pingui-
bus
Simpliciter & à
quibusda sic
editur in co-
na
Somnum conciliat po-
tissimum senib.
Facilius concoqui-
tur quam cruda.
Facile concoquitur
Bonum succu generat.
Facile p uentre descendit.

INTYBUS
seu Endiuia

Sativa, seu hortensis. Seritur po-
stremis Iunij diebus: aut primis
Iulij, item Augusto. Aliter enim
satae ad semen properant. Huius
vires tum ratione

Agrestis, quæ Cicorium dicitur. Hæc
etiam cum oleo, sale & aceto editur
in primis mensis: & uel

Nature pro-
priae
Frigida & sicca in secundo ordine.
Subamara est.
Moderate astringit.
Intemperatum calidis ipsius hepatis utilis.
Bilem extinguit.

Preparatio-
nis. Nam
tempore
Hyberno, in fictilibus uasis cooperta seruatur:
uel terra obruitur, ut eximium candore & sua-
uam teneritudinem acquirat: quæ deinde edi-
tur in acetarijs cum oleo, sale & aceto
Frigida est in fine
primi.
Gustui insipida
est.
Hepati est amica.

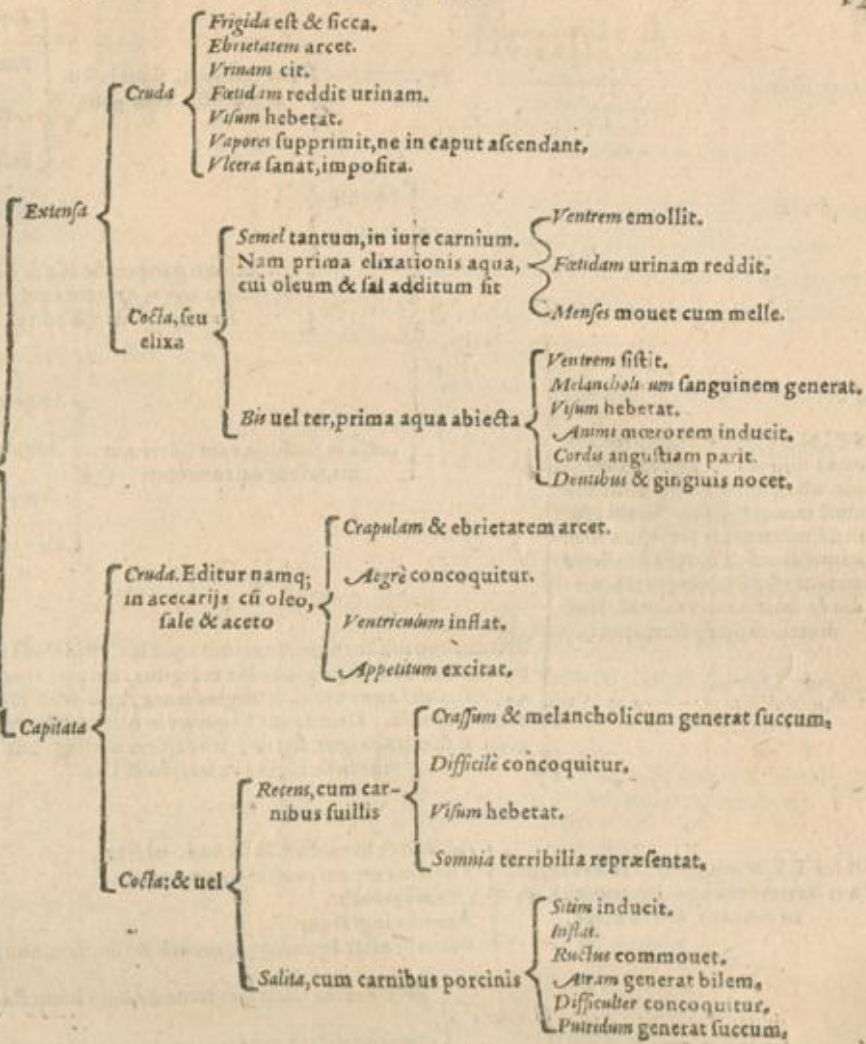
Asinus, editur cum
oleo, sale & aceto in
acetarijs
Frigida est in secundo.
Subamara est.
Bilem extinguit.
Hepati magis quam hyemalis confert.
Lactuca facultatibus correspondet.

Cruda
Refrigerat.
Appetitum excitat.
Obstructiones iecoris aufert.

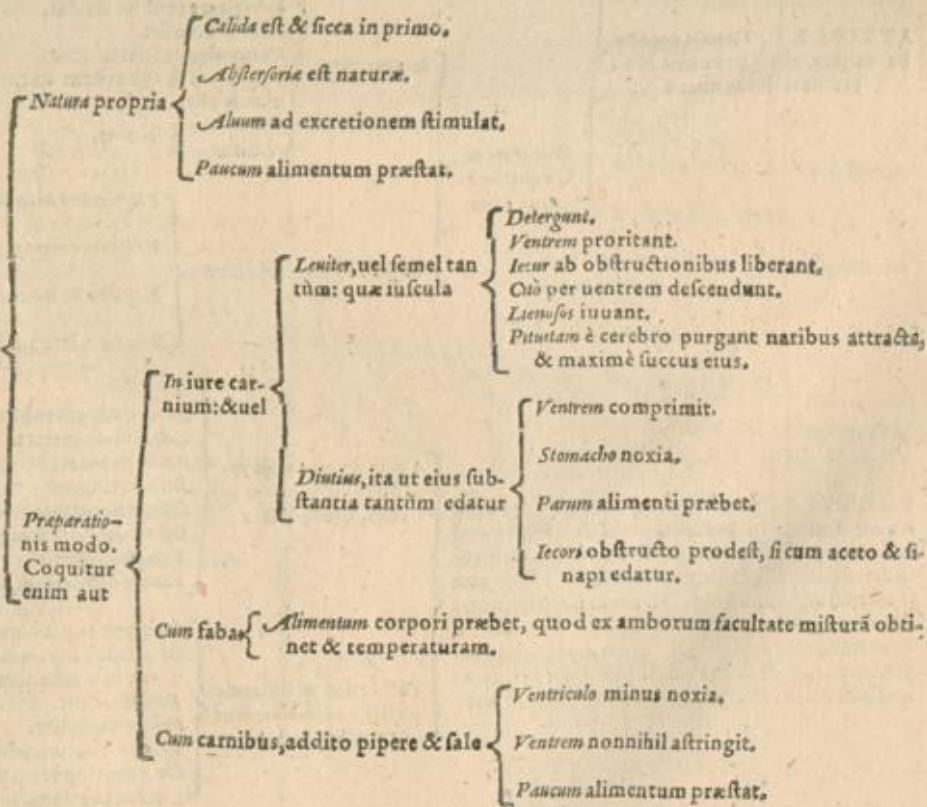
Colla, praesertim cum
suis radicibus,
Ab ijs edi debet, qui uentriculum non aded robu-
stum & ualidum habent.
Appetitum excitat.
Hepatis obstructiones aperit,
Bilis feruorem extinguit.
Refrigerat.

BRASSICA à Latinis ueterib. priuacum olus dicitur: à quibusdã quasi Passica dicitur, quòd à scãpo minuta tim præficetur, & passã fiat. Caules etiam appellantur. Seritur toto anno, quoniam & toto scantur, edunturq; & præsertim Autumno, uind:marũ tẽpore, Huius sunt plures species: aut

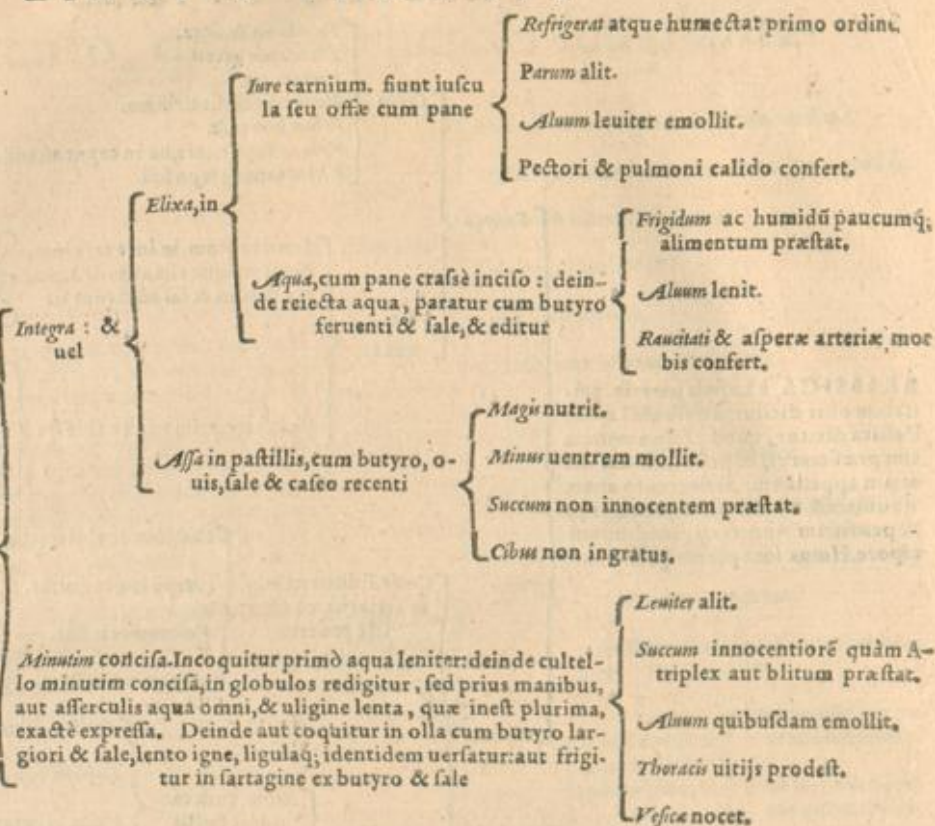
BETAE tria genera habentur, atrum, album & rubrum. Postrema in usus medicos tantum adhibetur, Alba uero præfertur, Huius uires sumuntur à

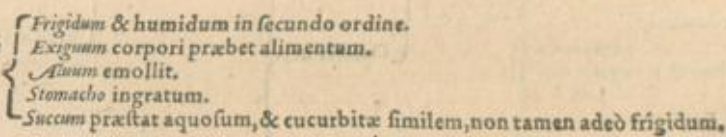
SPINA-

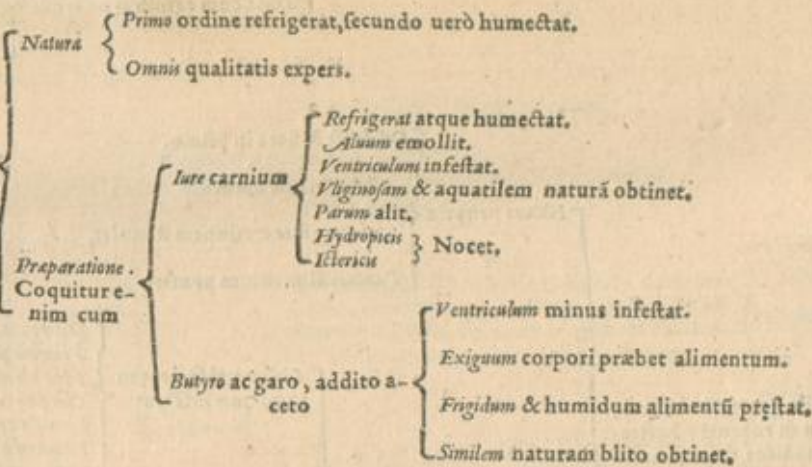
SPINACHIA, ut arbitror, à se mine spinoso & aculeato dicitur. ubiq; legitimè provenit, maximè tamen locis riguis: ubi usq; in admirationem amplitudinem adipiscitur. Tonsura proficere certum est, hyemesq; uel horridas & inclementes tolerat. Hæc diuerso modo paratur, aut

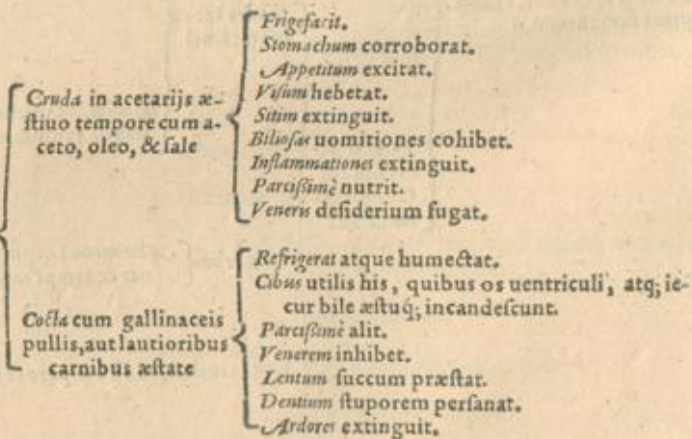
BLITVM, olus iners, ac sine sapore aut acrimonia ulla. Paratur ex butyro seu oleo, sale & aceto,

ATRIPLEX, Græcis ἀτρίφαις dicitur, ubiq; provenit. Huius uires sumuntur à

PORTULACA, exit post cucurbitam, & Ianuario mense feritur. eius sunt genera duo. Vnū quod in uincis passim provenit, & ternis quaternis in terra felsilibus colliculis serpere uidetur: quæ si excolatur, folia ampliatur. Alterum uerò est, quod fatium appellatur, & ubiq; in hortis excolitur, & in Autumnum perdurat. Folia huic mirè ampla, carnosaq; & caules ampliores emicant: utraque gustatu insulsa & fatua sentitur. Editur aut

MALVA

MALVA { Humida est.
A refrigerandi facultate manifestè abest.
Lentum succum præstat.
Facile subdu- } Præsertim si largissimè ex oleo &
citur } garo sumatur.
Venerè mollit }
Esui inepta,
Moderatum calorem præstat.
Ad clysteria conficienda utilis.
Tussim & pectoris asperitates lenit.
Interaneis & vesicæ utilis.

SONCHVM aliqui asperam eicerbitam } Refrigérat.
uocant: cuius sunt duo genera, alterum syl- } Ventriculi erosio-
vestre, spinis horridius: alterum tenerius, } nes lenit,
ac mollius, cibis expetitur. } Lac elicit.
Venenis repugnat.

OXALIS lapathi, seu rumicis ge- } Frigida est in primo, & sic-
nus est: cuius sunt genera duo. unū } ca in secundo.
quod longioribus est folijs, & syl- } Cibi auiditatem auget.
uestri in pratis nascenti similis: al- } Gratioreis escas reddit.
terum rotundioribus & acidiori- } Sitim extinguit.
bus. Recentiores utraque acetosas } Paucum succum præstat,
& acidulas appellant. Vero præfer- } nec ualde malum.
tim & ætatis caloribus carnes, pi- } Ab humorum putredine
sces & oua ex earum succo edun- } præseruat cū aceto, tem-
tur. Tonderi bis terq; in anno mi- } pore ætatis.
rè gaudet, lætiusq; sic prouenit. } Peste grassante utilis est,

SOLANVM { Esui ineptum.
Praui succi est
Valde refrigerat, nimirum ordine secundo,
Exigui est alimenti.

BVGLOSSVM & Borrage } Calida & humida in primo.
cruda cum reliquis herbis in } Stomacho utilia.
acetarijs eduntur. Item parata } Tristitiam & tremorem cor-
cum saccharo, in forma syrapi } dis remouent.
uel conferug, aut cum iure car- } Melancholicis conferunt.
nium, sunt } Cordis affectibus profunt.
Cor exhilarant.
Sanguinem purificant.

SION seu Lauer } Calidum est.
Medicamentum potius quàm alimentum.
Paucum succum præstat & calidum.
Renes mundificat ab arenulis & pituita.
Obstructiones aperit,
Menses cit.
Pituitam attenuat,
Utilis stomacho,
Pectori nocet.

APIVM, uulgo pe- } Calidum est & siccum.
trofilinum } Vrinam prouocat,
Est inter cætera olera familiarissimum.
Ori & stomacho est gratum.
Flatus dissoluit.
Hepatis obstructions aperit.

APIVM palustre, quod à Dioscor. Eleosilinum ap- }
pellatur, & à uulgaribus Apiū, eadem possidet fa- }
cultates, quas uulgo Petrofilinū nuncupatū, tum }
ori insuauius est. quam obrem non comeditur nisi }
coctum sit, sicut & sium.

SMYRNIVM { Calidius quàm apium est. Calidum & siccum
in tertio.
Vrinam ualentius prouocat quàm apium.
Menses mulieribus mouet.

HIPPOSELINVM { Ori gratum est atq; suauē.
Apio longè acrius & calidius existit,
longeq; efficacius urinam mouet.
Menses mulieribus ciet.
Obstructiones tum hepatis tum lie-
nis aperit.

ERVCA { Manifestissimè calfacit.
Cum lactuca comedenda est. nam ita, feruori pat
frigus admixtum temperamentum æquat.
Gentile semen auget.
Cocundi appetitum excitat.
Capiti dolorem infert.
Sanguineis & bilosis est inimica.

NASTVRTIVM { Calidum est & siccum.
Pulmonem mundificat.
Asthmaticos iuuat.
Hepar & uentriculum calfacit.
Venerem excitat.

VRTICA { Calida est & sicca.
Tenuibus constat partibus.
A nemine ut cibus sumi meretur.
Vt obsonium ac medicamentum alium deijcit.

GINGIDIVM { Stomachum admodum iuuat.
Collapsam appetentiam, si cum aceto su-
matur, excitat.
Vrinam ualenter ciet.
Viscera obstructione liberat.
Siccum est in secundo, & non admodum
calidum: quoniam amarum & astringens est.

FOENICVLVM { Calidum est & siccum.
Lac elicit.
Vrinam prouocat,
Visum acuit.
Aegrè concoquitur,
In obsonijs utiliter miscetur.
Aceto uel aceto & muria asseruatur.

MELIS.

MELISSO-PHYLLVM { Calidum est & siccum.
Pituitosis ac atra bile affectis confert.
Suauiter redolet.
Cor lactificat.
Nauseam & uomitum sedat.

MENTHA { Calida est & sicca.
Constringit ac fistit.
Tineas in uentre necat.
Vomitiones, & singultus sedat.
Ventriculum roborat.
Appetitum exacuat.

SALVIA { Calida est & sicca.
Visum acuit.
Vrinam prouocat.
Aluum fistit.
Ventrem roborat.

OCIMVM { Mali est succi.
Stomacho obnoxium est.
Aegrè concoquitur.
Odore cardiacos iuuat.
Inflat tum uentrè, tum etiam aluum.

ANETHVM { Calidum est & siccum.
Somnum conciliat.
Flatus expellit.
Visum hebetat.
Aluum & uomitiones fistit.
Genituram restringit.
Vrinam cit.

AMARACVM,
quam uulgò Ma-
ioranam dicunt. { Calidum est & siccum.
Vrinam prouocat.
Iecinoris obstructionibus prodest.
Odorem suauissimum spirat.
Caput & cerebrum roborat.
Contumaces flatuositates soluit.
Visum acuit.

SISYMBRIVM { Calidum est & siccum, & menthæ modo
odoratum.
Vrinam prouocat.
Calculos pellit.
Tineas in aluo necat.
Singultum sedat & tormina.
Ventriculum roborat.

SATVREIA { Calida est & sicca.
Ventriculum frigidum oborat.
Flatuositates expellit.
Visum acuit.
Pectoris excreationes educit.

SERPYPHYLLVM { Calidum est & siccum.
Menses & urinam trahit.
Tormina sedat.
Ventriculum roborat.

ROSMARINVM { Calidum est & siccum.
Ventriculum roborat.
Aluum fistit.
Visum acuit.
Morbum regium sanat.

RVTAE autoritatem in cibis suis-
se, certi auctores tradunt: nunc nemo
uelit attingere. Nam { Pictores ea utebantur
in cibis, propter ui-
sus claritatem.
Veneri aduersatur.

CAVCALIDEM credit Ruellius
eam esse herbam, quam Perfinum no-
thum nuncupant { Calentis est naturæ.
Cruda ac cocta editur
oleris uice.
Sale condita seruatur.
Vrinam cit.

CRITHMVM uulgu
Cretam marinam appel-
lat, nascitur in locis ma-
ritimis, maximè siccis &
sabulosis. { Cibi auiditatem excitat.
Calculos renum comminuit.
Vrinam cit.
Abstergit.
Morbo regio medetur.
Obstructiones aperit.
Colorem corporis gratiorem facit.
Saporis est odorati & iucundi.
Editur crudum & coctum.

LAPSANA olus est trium foliorum, quo
exercitum Cæsaris durasse in fame, diuinam
obfidionem tolerasse, Plinius inter brassicas
syluestres retulit. Quibusdam gentibus ci-
bus est familiaris: ut Methonenfibus. { Prunum succum
generat.
Plus alit quàm
rumex.
Stomacho utili-
or quàm rumex.
Leuiter aluum mol-
lit cocta in
cibo.

**OROBAN-
CHE** { Refrigerat ordine primo.
Leguminibus in coquendo addita, facilius per-
coquitur.
Editur cruda & cocta, ut Asparagi.

**SILIQVA
STRVM** { Calefacit uehementer.
In sculis, si modicè additur, gratum saporem con-
ciliat.
Tenella folia acetarijs miscentur.
Saporem & odorem acrem uibrat.
Non leuè gratiã adfert, si miscetur intinctibus.
Tardia anima emendat.
Graueolentos ructus cohibet.

PIMPINELLA in pratis
copiosissimè prouenit { Calefacit.
Editur in acetarijs.
Odorem peponis refert.
Vrinam pellit.
Calculos renum comminuit.
Tabidis utilissima.

LVPVS SALICTARIVS apud Belgas in ma-
xima est autoritate: ex eo enim potus uiuos con-
cinnant. eius cauliculi Vere inchoante erumpen-
tes coquantur, edunturque asparagorum modo
ex oleo, aceto & sale. { Refrigerat.
Bilis feruore
extinguit.
Sanguinè
purgat.

ERYNGIUM { Calore est temperatum.
Editur crudum & coctum,
Folia gustatu aromatici quidpiam referunt,
quæ condita sale in principio manduntur.
Crapulam areet, praesumptum.
Cordis uitijis mirè opitulatur.
Radices stomachum roborant.
Veneream excitant.

EBVLI folia, uel caules cocti { Pituitam bilemq; detrahunt.
Radix in uino cocta, & in ci-
bis data, hydropicos adiuuat.

**ASPARAGO-
RVM CAULI-
CVLI** { Vrinam pellunt.
Lienem minuunt.
Amici stomacho,
Leuiter alunt.
Apponuntur prima mensa cocti, atq; cum
oleo, aceto & sale parati.
Obstructiones hepatis & aliorum uiscerum
aperiunt.
Neq; calefaciunt, neq; refrigerant.
Ventrem molliunt.
Veneream stimulant.

**FVMA-
RIA** { In mensis nullos usus habet, sed in medicina.
Obstructiones uisce-
rum aperit.
Scabiem emendat,
Aluum emolliat.
Vrinam pellit. } Si cum sero lactis temperetur.

BORRAGINIS seu **EVGLOSSI** flores eduntur in acetarijs cum oleo, aceto & sale: & in finij conijciuntur.

Animi hilaritatem & voluptatem augent.
Tristitiam abigunt.
Atræ bili aduersantur.
Naturæ sunt calentis, & humentis moderatæ.
Sanguinem purificant.

bucatum dicunt, quem admodum piperatum, cui additur piper.

VIOLAE purpureæ acetarijs interpositæ

Refrigerant.
Odorem suauissimum spirant.
Folia cocta atque comesta, aluum emolliunt.

ROSAE saccharo cõdiuntur: quibus nonnulli singulis ferè diebus (præsertim æstatis caloribus) utuntur matutino. Rhodij saccharum appellat.

CROCVM uarios & præclaros in esculentis hominum usus obtinet. Nam

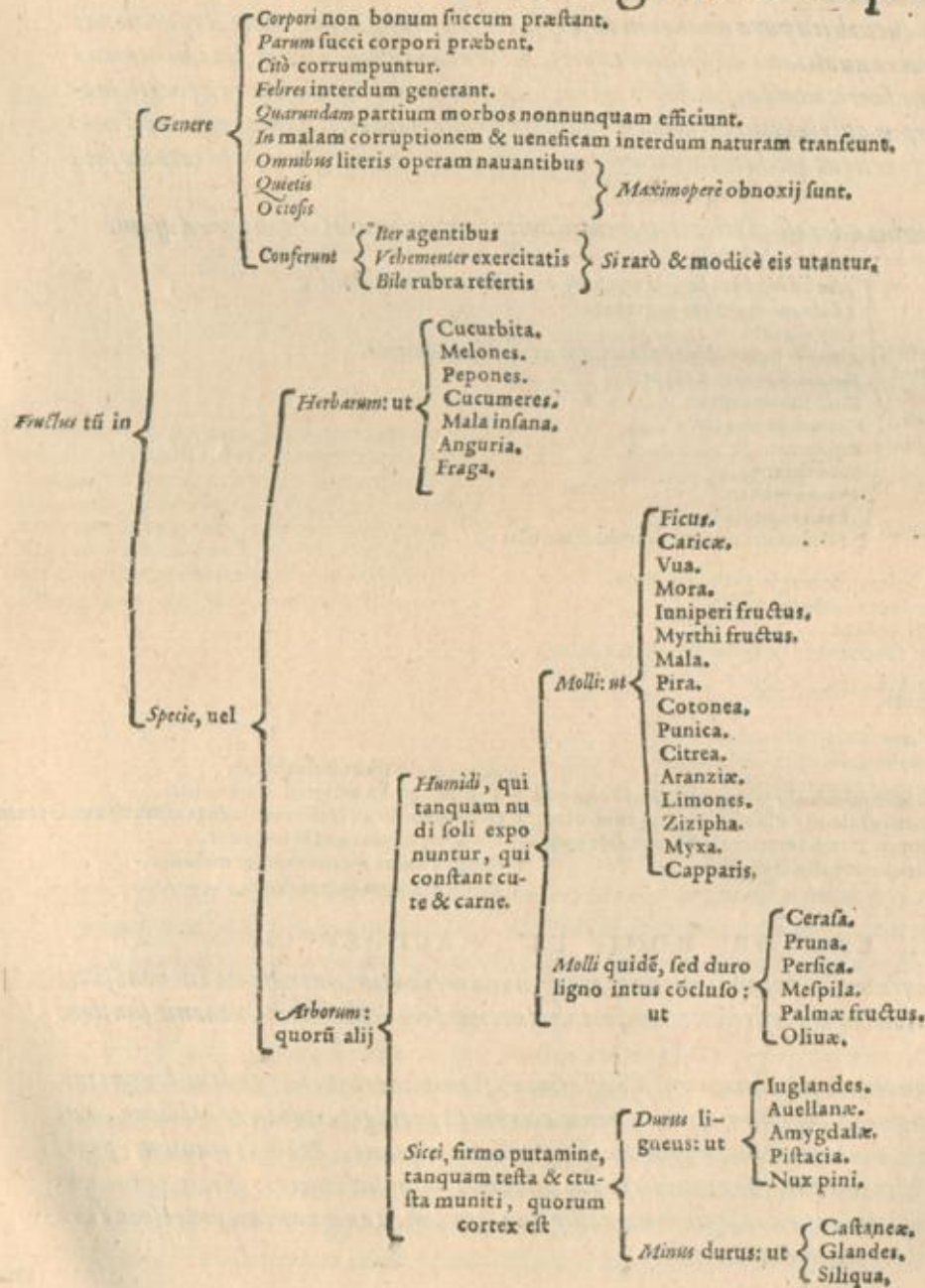
Suauiores cibos reddit.
Coloris elegantiam præstat in iusculis sumptum.
Crapulam arcet.
Cordi est amicissimum.
Hilaritatem præstat.
Caput leniter ferit.
Calidum ordine secundo.
Somnum facit.
Venerem stimulat.

GENISTAE flores

Strumas auferit, si cum melle rosaceo, aut forbili ouo deuorentur.
Indurato lienes resoluunt, præsertim eorum oxymel.
Profunt Ischiadicis, podagricis, calculosisque.
Modus à drachmis duabus ad quinq;

SAMBUCI flores in cibos ueniunt apud quosdam. Nam culinæ oua in sartagine fricta, floribus aspergunt. quæ eo modo parata, nõ ingrata sunt. Quinetiam consuetudo inualuit, addere eos flores cadis, in quibus reponitur acetum, quo retundi uim illam omnium domatricem aliqua ex parte putant. Sam-

De fructibus, in genere & specie.

LIBRI I. PARS III.
De Fructibus herbarum in specie.

CUCURBITARVM multae sunt species, quarum aliae meliores, aliae peiores sunt. Nunc feruntur in hortis, quas Turcicas, Neapolitanas, ferotinas & hibernas uocant. mirè expetuntur à gula tum magnatum tum pauperum. Eduntur namq; aut

GAL. DE ALIMENT. FACULT.

QUEMADMODVM cucurbita pura quantum in se ipsa est, succum, qui in totum corpus alendi gratia distribuitur, habet qualitatè ad sensum expertem: ita cum alicui eorum, quæ uehementem habent facultatem fuerit iuncta, facile illi assimilatur, ut si cum sinapi sumpta fuerit, succus qui ex utroq; in corpus distribuetur, acris cum manifesta caliditate erit. Eadem ratione si cum salso quopiam mansa fuerit (ut quidam in patinis cum salsamento struunt) succum in corpore salsum generabit.

PORRO secantur cucurbita de rasò cortice in tenuia filamenta, quæ siccata seruantur ad usum.

MELONES, à malis, quasi pomeos dicitur. Qui præ dulci suauitate manduntur, Succrini quasi saccharati appellantur. Circa horum culturã Itali, Hispani, & Narbonenses præcipue uerlantur.

- Non admodum facile in uentre corrumpuntur ut pepones.
- Choleram morbum generant.
- Gustui grati.
- Ante reliquos cibos eduntur, ne uentrem conuertant.
- Succum malum præstant.
- Facile subducuntur.
- Vomitum prouocant.
- Refrigerant.
- Situm sedant.
- Vrinam mouent.
- Renes mundant.
- Febriçiantibus non admodum inutiles.

PEPONES

- Infrigidandi uim habent, & magis quàm melones.
- Facilius quàm melones corrumpuntur.
- Minus boni succi habent
- Minus uentrem subducunt } Quàm melones.
- Minus urinam ciunt
- Pituitam detergant.
- Renes inmundant.

CUCUMERES expetuntur hodie mira uoluptate potentioribus, aequè ac plebi crudi. De rasò namque cortice taleolis dissecantur, atq; cum oleo, aceto & sale in acetarijs comeduntur. Porro immaturi aceto & sale conduntur, atq; in alienos menses seruantur.

- Magis melonibus infrigidant.
- Difficilius quàm melones coquantur.
- Gelidum simul ac crassum in uenas diffundunt succum.
- Minus detergant quàm melones.
- Vrinam minus mouent quàm melones.
- Febres malignas accendunt.

GAL. LIB. DE BONI ET MALI SVCCI.

INTER fructus quoq; cucumeres, pepones, melopeponesq; annumerantur, quorum nullus boni succi est. Quòd si celeriter concoqui persiciq; non possint, in succum fere lethabilem, uenenis similem uertuntur.

IBIDEM.

QUI cucumeres bellè concoquant, cum eo ipsi sibi affatim ijs se impleuerint, ijs tandem longo temporis tractu gelidum & crassum humorem in uenis aceruari contingit, qui in ea coctione, quæ fit in uenis, haud facile mutationem in probum sanguinem recipiant. Proinde omnibus prauis succi edulij censeo abstinendum, quantumuis probè à nonnullis consiciuntur. Nobis enim non aduertentibus, prauus succus ex ipsis in uenis colligitur, qui postea exiguam ad putrescendum occasionem nactus febres malignas accendit.

Mala

MALA insana { *Frigida sunt & humida*
Lentum præbent alimentum & melancholicum.
Obstructiones generant.
Aggrè concoquantur.

OPINIO est quorundam recentiorum, quod eiusmodi malorum succo in cibis operato uenit maximè concitetur, aſeruntq̄, à multis expertum eſſe.

ANGVRIA { *Frigida eſt & humida.*
Vrinam cit.
Renum arenulas eiicit.
Ventriculo frigido obest.
Februm calores extinguit.
Gutturis ſcabritiem leuigat.
Sitim ſedat.
Animam recreat.

FRAGA, quidam fructum terræ nominant, exeunt paſſim in ſyluis & ſemitis, æſtate inchoante, nulla cura laboranda, ſed ultrò ſeſe porrigentia Ruſticulæ puellæ ea legunt, cõportantq̄; in urbes corticib. arborum incluſas, Hæc maximè in delicijs ſunt ſeminarũ. Edunt enim ea aut ex

Vino & ſaccharo inſperſo { *Refrigerant.*
Situm ſedant.
Parum nutriunt.
Facilè per uentrem deſcendunt.
Facilè corrumpuntur.

Lacte, ſaccharo inſperſo { *Caput tentant.*
Facilè corrumpuntur.
Abundè nutriunt ſi non corrumpantur.

CARDVS pinea ſeu cinara { *Calida eſt & ſicca.*
Ventriculo competit.
Vrinam prouocat.
Platuoſitates diſſoluit.
Obstructiones aperit.
Ventrem roborat.
Renes mundat à pituita & arenulis.

De Fructibus arborum.

FICVVM genera varia ſunt, aliæ enim candidæ, aliæ nigræ, aliæ rubètes, aliæ purpureæ. Albæ fertilitate & prouëtus copioſo. Sunt quæ ſub hyemem matureſcunt, ſunt ſerotinæ & præcoces: inueniuntur & hybernæ quibuſdã prouincijs, ſed ingenio, nõ natura. Sunt biſeræ & triſeræ: plerũque cũ meſſe ac uindemia maturantur. Cõmendantur imprimis quos Maſſilia alit. Itaq; ficus

Recentes { *Facilè conficiuntur.*
Facilè deſcendunt.
Abſtergunt.
Arenulas à renibus propellunt.
Tenne ſeu leue alimentum præſtât.
Flatus generant.
Aluum leniunt.
Sudorem mouent.
Omni ſerè noxa uacant.

Siccæ ſunt caricæ { *Improbum & excrementoſum ſanguinem generant.*
Abſtergunt.
In idunt.
Extenuant.
Reſoluunt.
Concoquant.
Icteri } *Inflammatione obſeſis officiunt.*
Lieni }
Pediculos multos generant.
Educentis à pectore proficuæ ſunt.
Proſunt deſtillationibus in fauces & thoracem.
Flatuoſe ſunt.

GAL. LIB. II. DE ALIMENT. FACVLT.

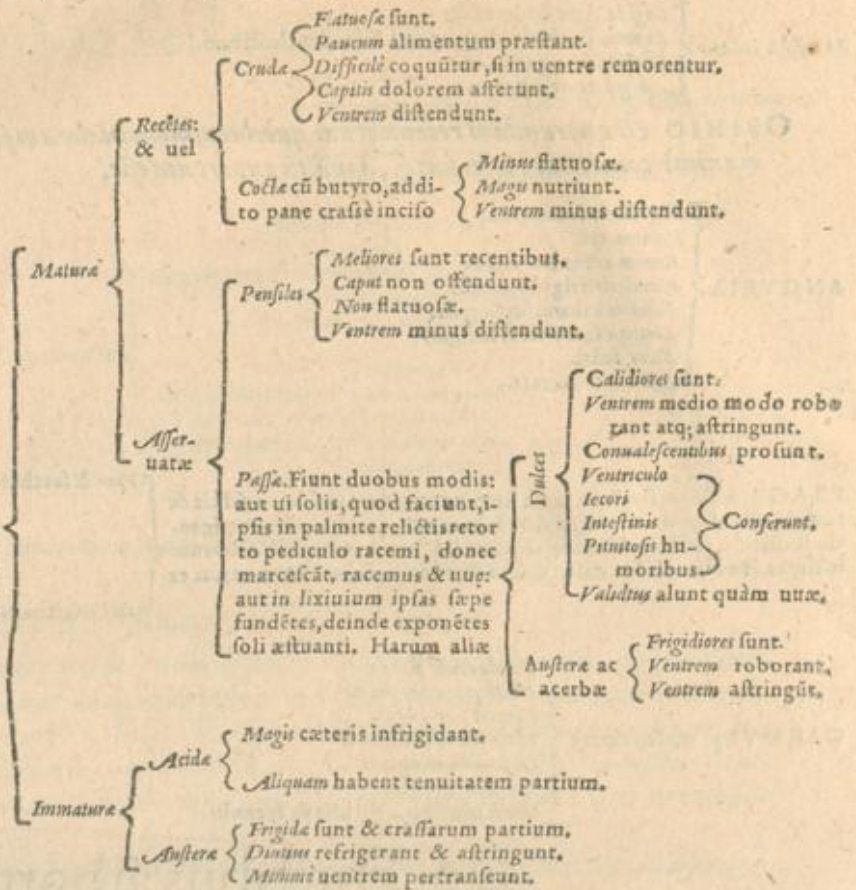
MEDIOCREM uentriculo moleſtiam inferrent ſtatuſitatibus quas generant, niſi etiam celerem deſcenſum eſſent adeptæ: cuius beneficio celeriter peruadentibus, ſtatuſ quem excitant, non diu manet, atq; in eo minus cæteris fructibus autumnalibus ledere conſueuerunt.

IBIDEM DE VVIS.

FICVS & uic, quemadmodum inter fructus autumnales principatum obtinent, ita fugacibus omnibus magis nutriunt, minimumq; prauis ſucci ſunt, præſertim cum exactam maturitatẽ fuerint adeptæ. Nutritionis autem maximo argumento ſunt ij, qui uincarum fructum cuſtodiant, qui cum duos meſes ſolis uuis ac ficibus, quorum cuſtodia præſunt, ueſcantur (niſi fortè panis quidpiam cum illis addant) cõrpuſcent tamen admodum ſunt: at caro, quæ ex ipsis gignitur, haudquaquam eſt firmã ac denſa, quemadmodum ea, quæ ex carnibus fit, ſed laxa eſt, & præhumida: ob id celeriter etiam, cum ueſci ipsis deſierint, conſtringitur ac conſidet.

VVA, in colore, figura, sapore, amplitudine, acini mollicie, ac duritia calli differētiā innumeras facit. Aliæ enim purpureo lucēt colore: aliæ fulgent roseo, nitentq; uiridi. Candidæ enim ac nigre uulgares. Sunt que maximè tument. Sunt quæ parue acino & exiles. Aliæ porro rotundantur acino, aliæ prælongo porriguntur. Alibi duriore callo, alibi prætenere acino, Vuarū itaq; aliq;

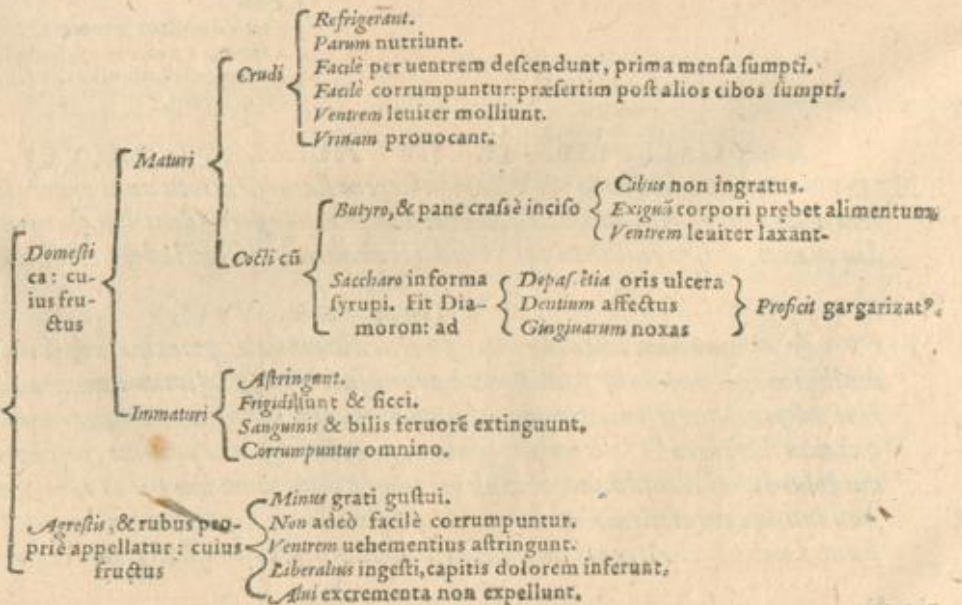
GAL. DE ALIMENT. FACULT.

VVAE ficibus minus alunt, maximumq; id ipsis uest commodum, quod uelociter subsideant. Quocirca si aliquando retineantur, grauius ledunt, cum id maturis ficibus non insit. He namq; etsi non magnoperè deorsum concedant, modo probe in uentriculo cocta fuerint, innoxium corpori dant alimentū, quorum neutrum uuis adest: neq; enim retentæ probe concoquuntur: & dum in iecur uenasq; distribuuntur, crudum succum generant, qui nō facile in probū sanguinem mutetur.

IBIDEM.

EANDEM uua passæ cum alijs uuis rationem obtinent, quàm carica cū ficibus. Multa enim sunt dulces, acerbæ autem omnino pauca. Plurimæ uerò ex dulci austeraq; qualitate sunt mistæ: quamquam dulces nonnihil austera quoq; qualitatē habent, & austera dulcedinis. Propterea quemadmodum caloris discrimen nihil ad passularum uirtutem facit, ita nec magnitudo: sola enim gustabilis qualitas, omnem facultatem potest discernere.

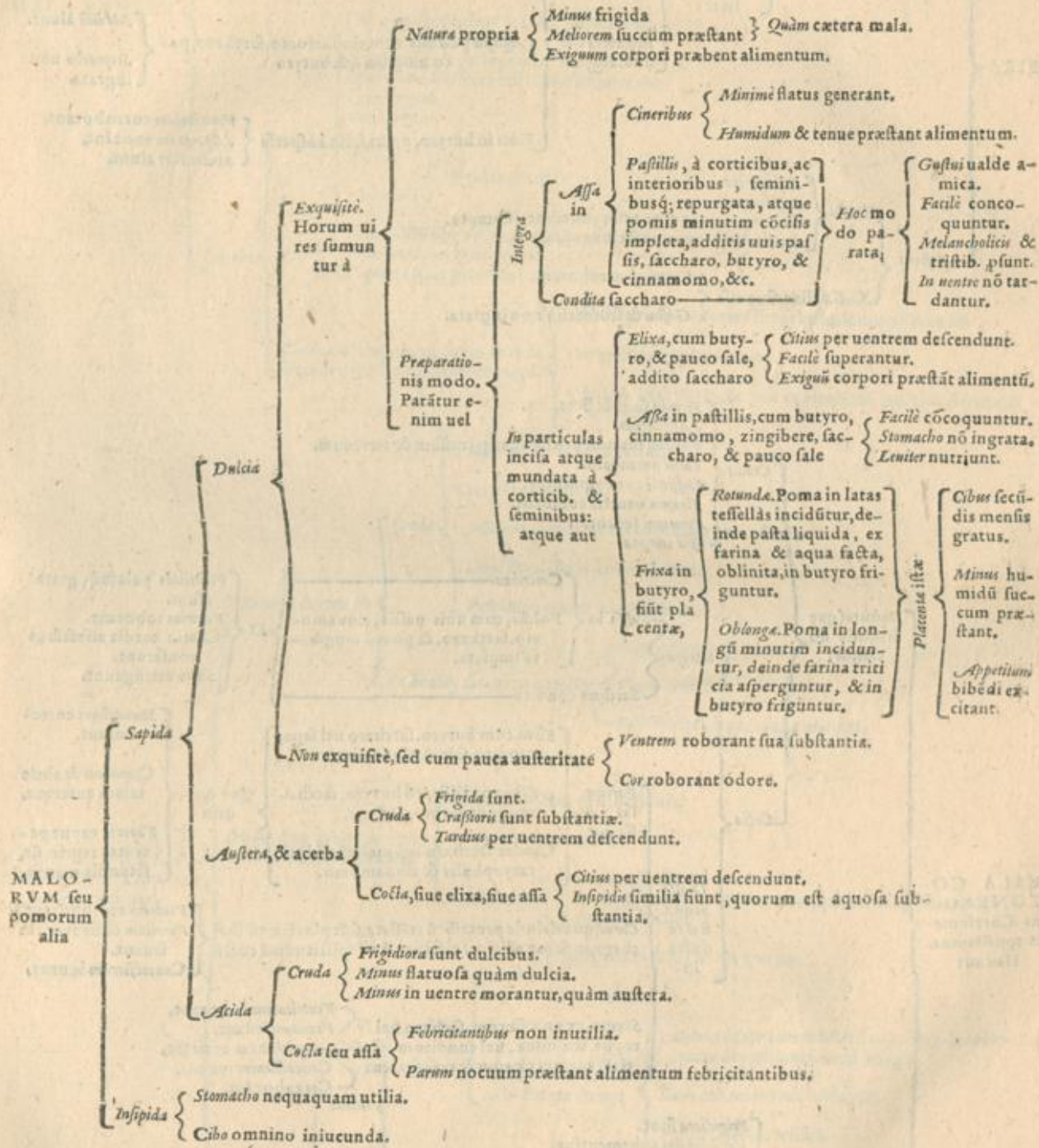
MORA, in nouissimis florere spectantur, & inter prima mature scere. Arbor exacto frigore germinat. Trini sunt ijs colores, candidus primò, mox rubeus, maturus niger. Morus algida loca reformidat: nec ubiq; prouenit: & est uel

IVNIPERI fructus { *Calidum præstat succum, sed paucum.*
Flatus generat.
Capitis grauitatem & dolorem inducit.
Extenuat } *Crassos & lentos humores.*
Detergit
Urinam mouet.
Hepa & renes purgat.
Largiter esus, stomachum mordet.

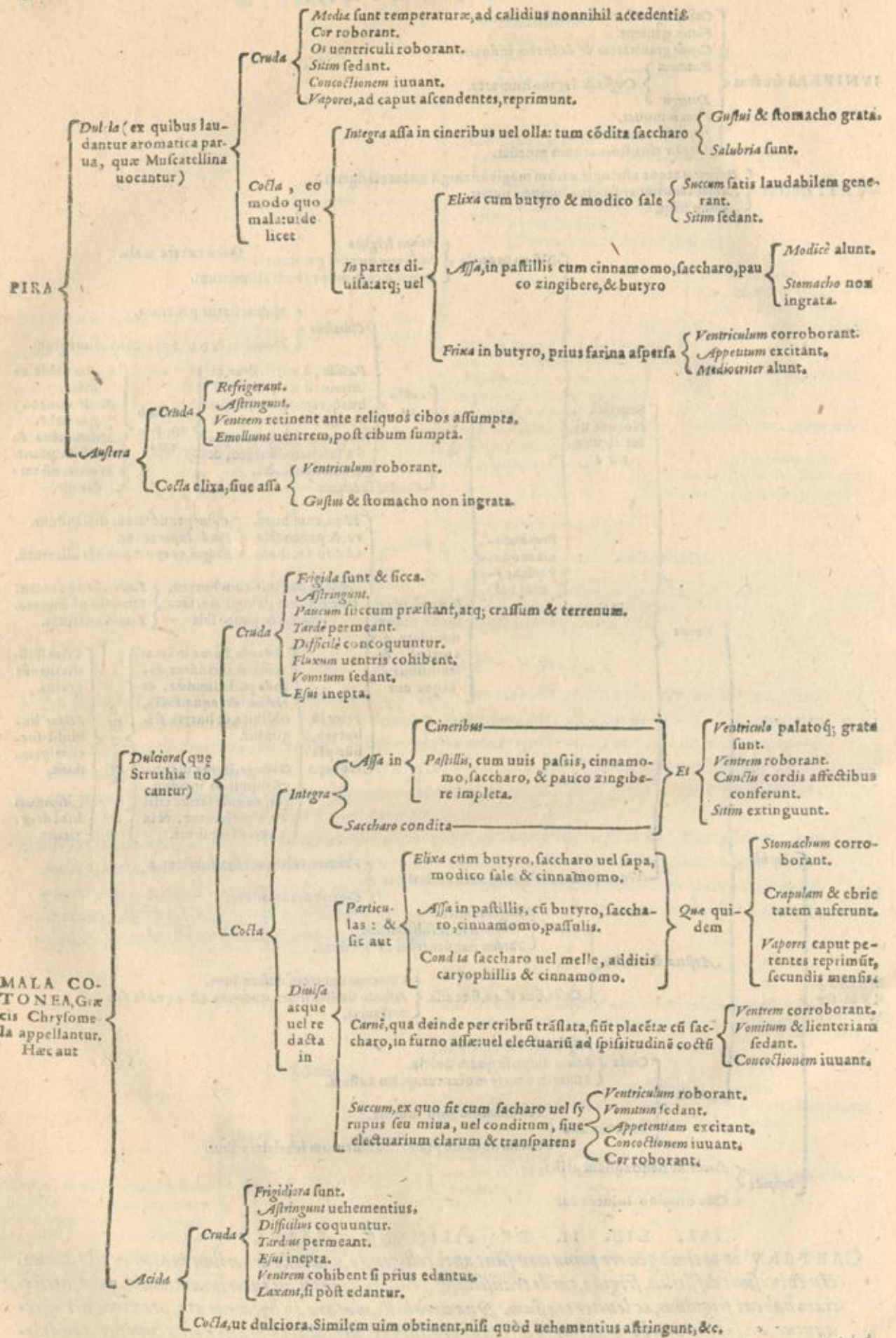
MYRTI fructus { *Refrigerat atque astringit, uerùm magis astringit quàm refrigerat.*
Aequè tenuiter ac fructus iuniperi nutrit.
Aluum sistit.

GAL. LIB. II. DE ALIMENT. FACULT.

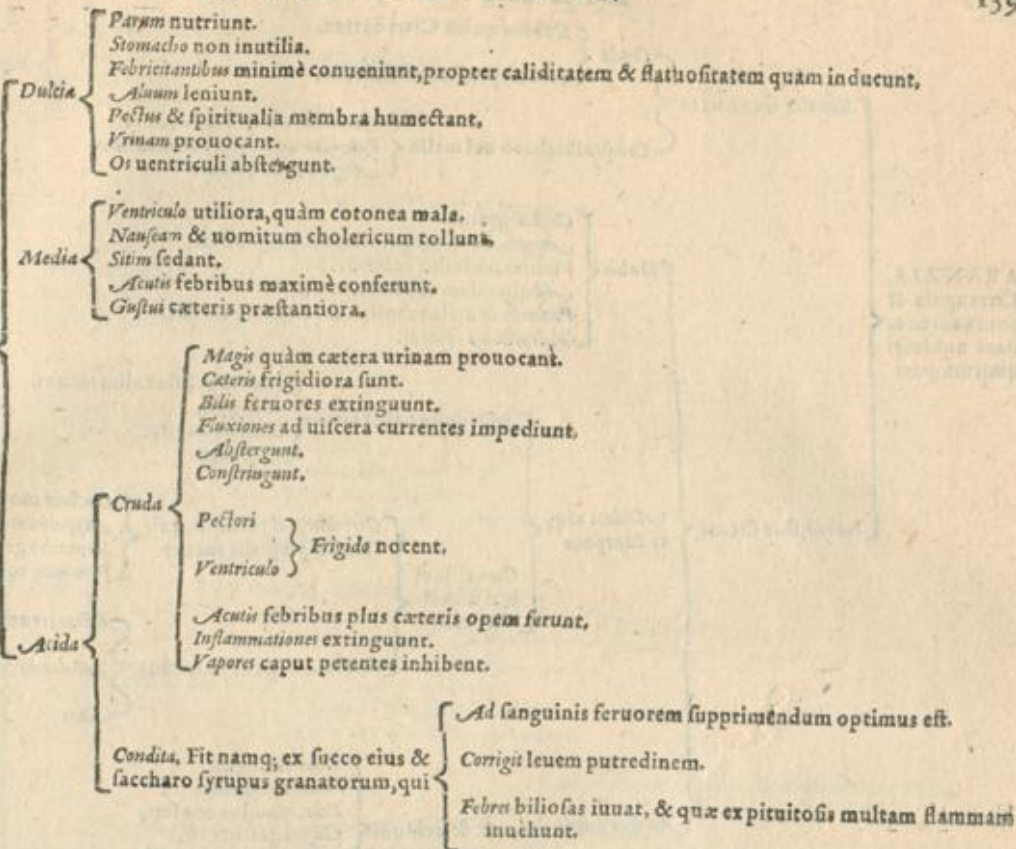
CAETERVM optima genere poma non sunt antè colligenda, quàm in arboribus maturuerint. Concoctu enim sunt difficilia, frigida, tardi transitus, & prauis sunt succi, ut interim omittam quòd succũ etiam habent frigidum, ac leuiter crassum. Quæ uerò belle matura, in hyemem atq; proximũ uer afferuntur, ea sæpe in morbis maximum afferunt presidium, uel cataplasmatis modo cum farina admota, aut in calidis cineribus mediocriter assata, aut pulchrè in aqua bullientis uaporib. percocta. Danda autè sunt statim à cibo, & aliquando etiam cũ pane ad uentriculum stomachumq; corroborandum.

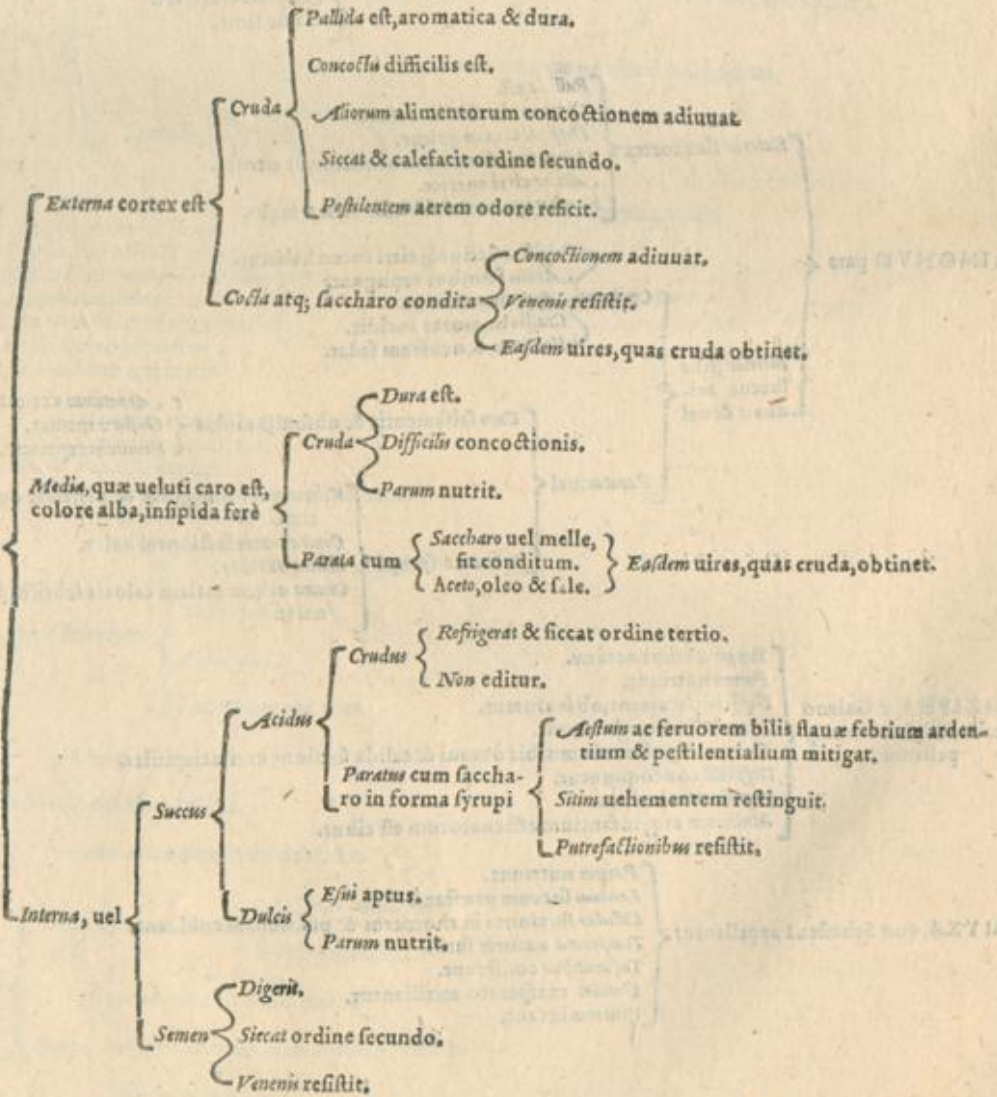

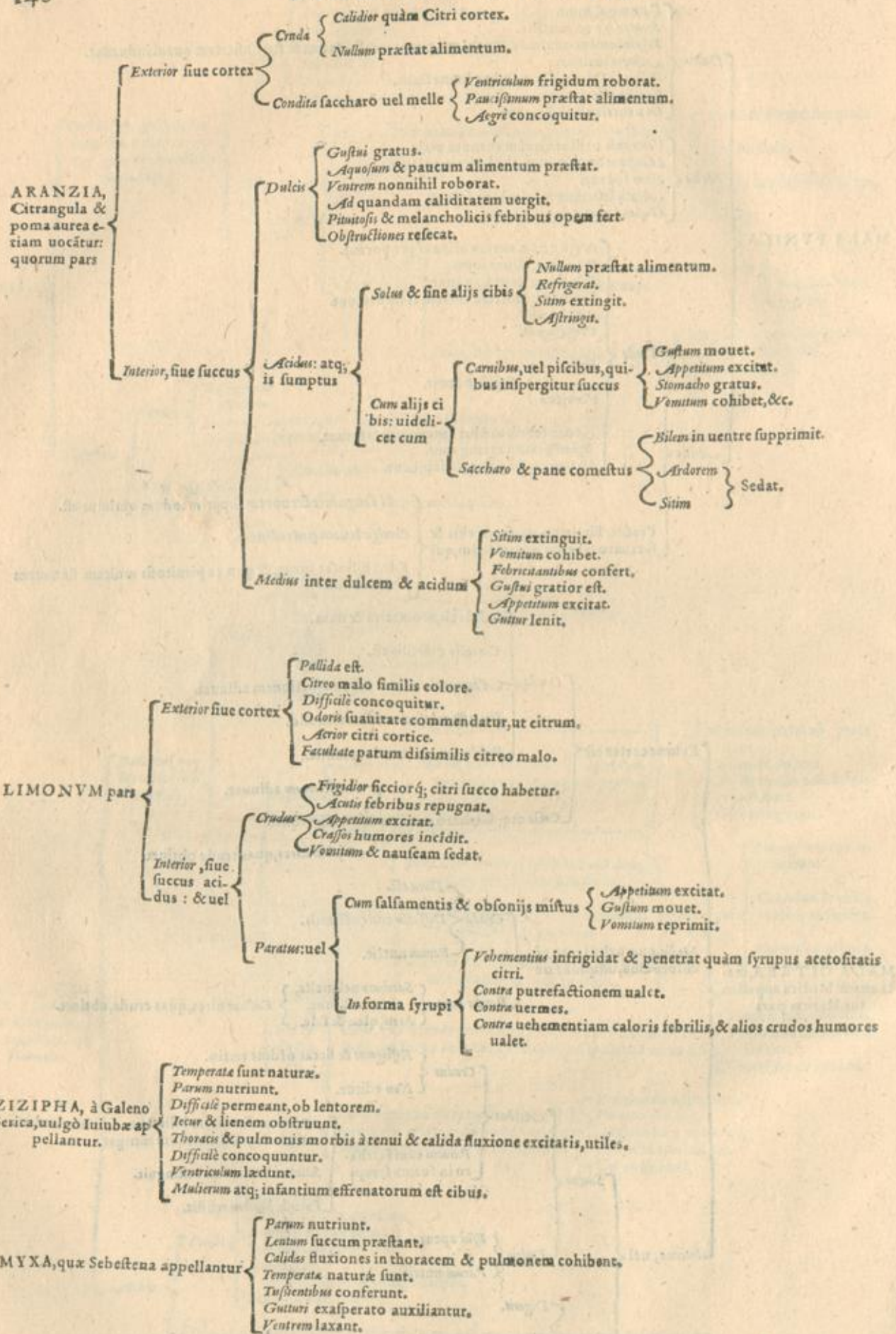
MALA PUNICA

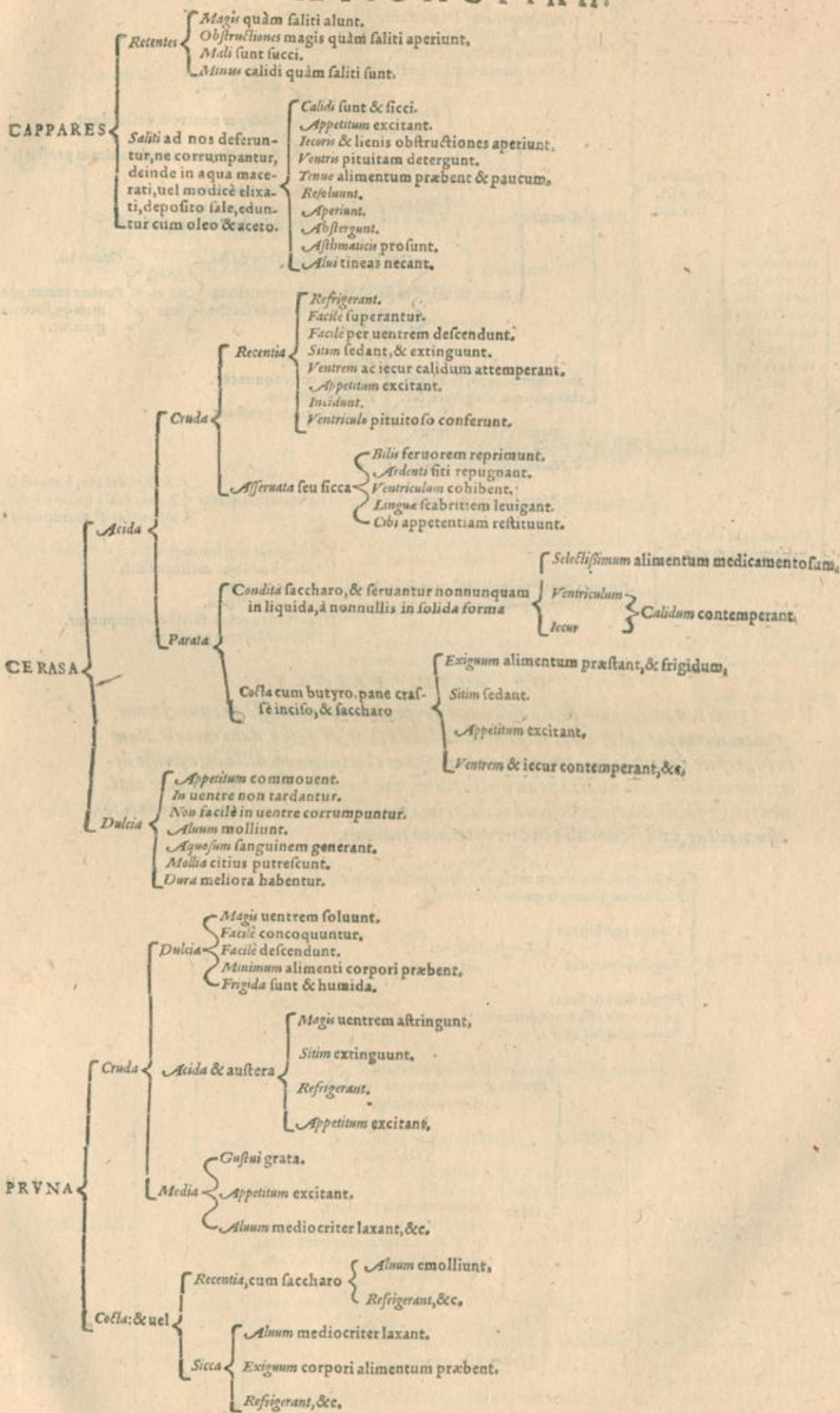
MALA CITREA, mala etiam Medica appellantur. Horum pars

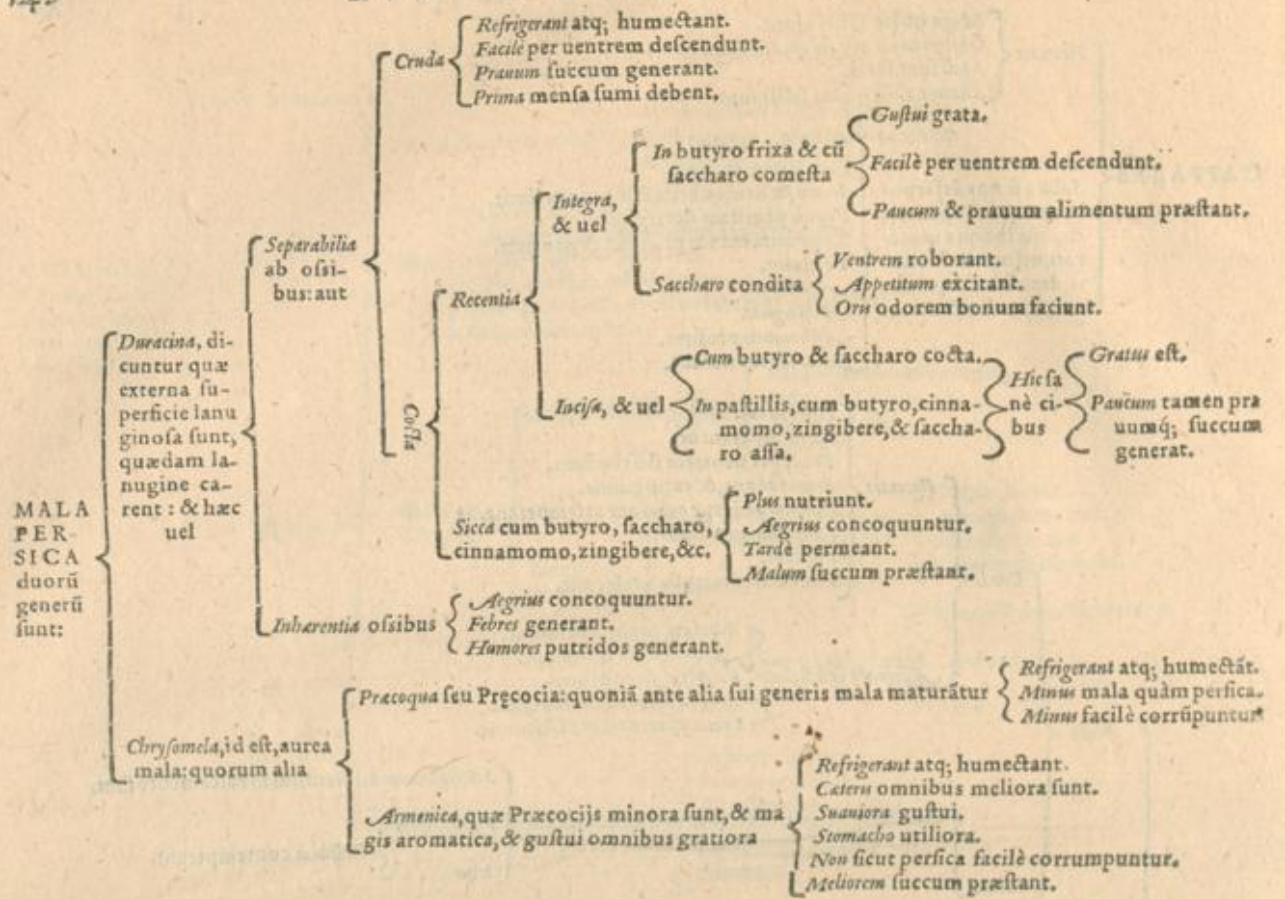

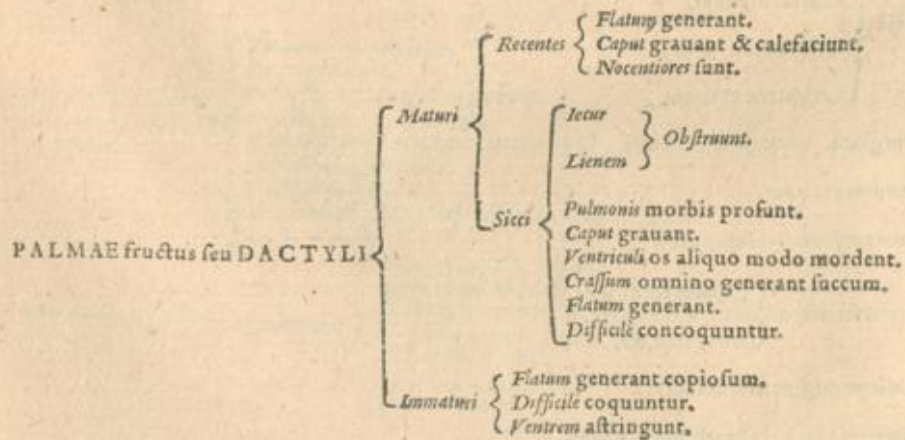

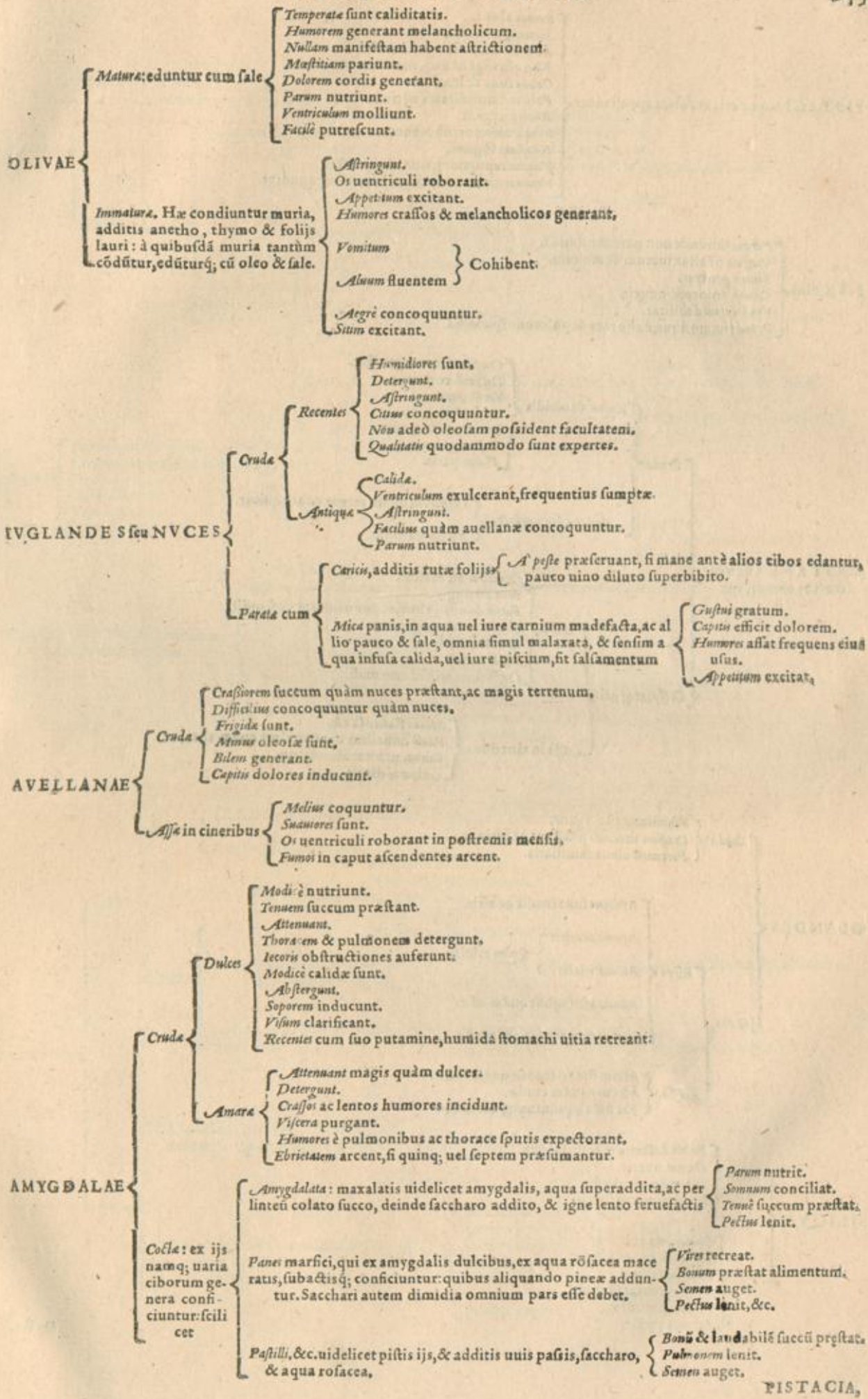
GAL. DE ALIM. FACULT.

PERSICORVM succum facile corrumpi & penitus noxium esse pronunciamus. Quamobrem post alios cibos minimè mandenda sunt, ut quibusdam mos est. Nam in superficie natantia, citò corrumpuntur. Quare huius quoq; dicti meminisse decet: Omnia uidelicet cibaria prauum succum, cum humiditate & lubricitate obtinentia, & facile deorsum descendentia, prima mensa sumenda esse: nam si postremo assumantur, unà secum alia in corruptionem trahunt.

OLIVAE

PISTACIA, quæ etiam *Fistica* appellantur

- Parum alunt.
- Semen generant.
- Itur ab obstructione liberant.
- Neq; astringunt neq; emolliunt uentrem.
- Calida sunt & humida.
- Pectoris humiditates eijciunt.
- Renes purgant.
- Ventriculum corroborant.
- Nauseam fugant.
- Veneris repugnant, cum uino cocta.
- Veneris medicamentis utiliter interponuntur.

NVX Pini

- Parum calida & non parum humida.
- Crassum præstat succum & multum.
- Semen generat.
- Capitis dolorem inducit.
- Ventriculum debilitat.
- Prædit humoribus, à thorace & pulmone spuendis.

CASTANEA agrestis fructus est, eaq; aut

- Cruda**
  - Recens & uiridis**
    - Crassum succum præstat.
    - Difficile coquitur.
    - Tardè permeat.
    - Valde astringit.
    - Sputionem impedit.
    - Tussum generat.
    - Flatum parit.
  - Antiqua seu arefacta**
    - Difficilius quàm recens concoquitur.
    - Minus flatuosa.
- Cocta: atq; uel**
  - Elixa**
    - Omnibus est melior.
    - Non astringit.
    - Facile concoquitur, ac per uentrem descendit.
    - Flatum paucum generat.
    - Bonus succi est.
    - Valde nutrit.
    - Crassi succi est, sed non mali.
  - Assa in cineribus**
    - Minus flatuosa est.
    - Paulò difficiliter concoquitur quàm elixa.
    - Bonum præstat alimentum.
    - Abundè nutrit.

GLANDES

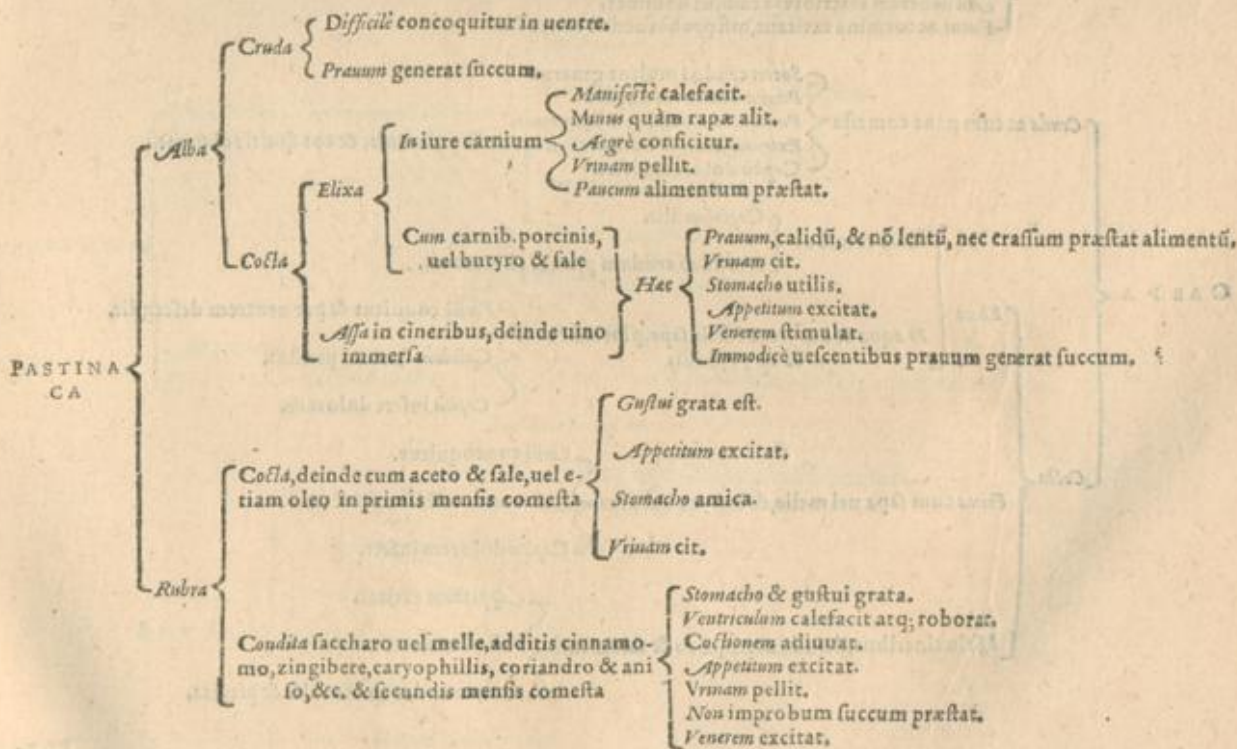
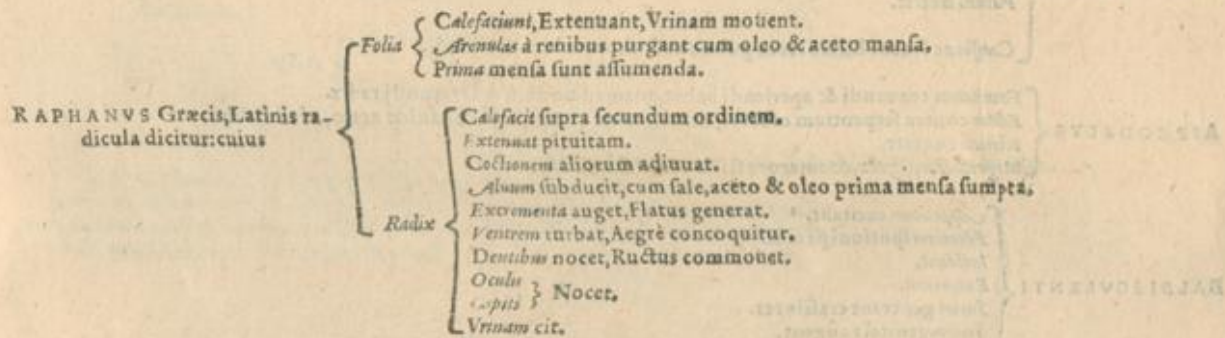
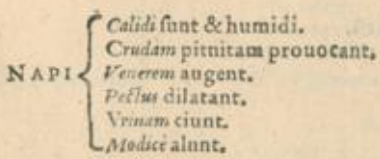
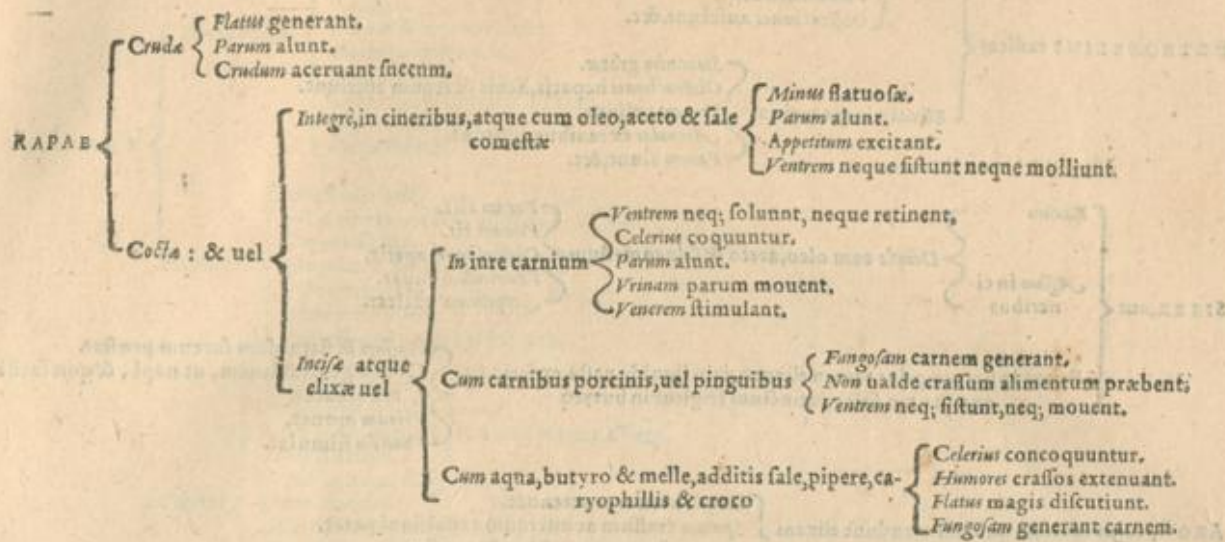
- Cruda**
  - Vehementer astringunt.
  - Crassum succum præstant ac malum.
  - Porcorum cibus familiaris.
- Cocta**
  - Elixa**
    - Meliores sunt crudis ac assis.
    - Minus acerbæ } Quàm crudæ.
    - Minus malæ }
    - Minus astringunt quàm assis.
    - Facilius superantur quàm assis.
  - Assis**
    - Minus sunt flatuose quàm elixæ.
    - Meliores quàm crudæ.
    - Facilius coquantur quàm crudæ.

SILIQVA

- Recens**
  - Facile descendit per uentrem.
  - Parum nutrit.
  - Porcorum cibus est.
  - Præos generat succos.
- Sicca**
  - Stomachum roborat.
  - Difficilius concoquitur.
  - Ventrem retinet.
  - Præos generat succos.
  - Venam prouocat.
  - Lignosa existit.

ΑΡΤΙΟΛΟΓΙΚΗ.
De Radicibus.

- PETROSELINI radices** { *Cruda* { *Esui ineptæ.*
Calefaciunt.
Urinam mouent.
Obstructiones auferunt, &c.
- { *Elixæ in iure carniũ* { *Stomacho gratæ.*
Obstructiones hepatis, lienis & renũ aperiunt,
Urinam pellunt.
Arenulas ex renibus educunt.
Parum alunt, &c.
- SISER, aut** { *Elixum* { *Parum alit.*
Urinam cit.
Obstructiones aperit.
Ventriculum iuuat.
Appetitum excitat.
- { *Assum in cineribus* { *Deinde cum oleo, aceto & sale comestum*
- { *Frixum in butyro, prius tamen elixum, dein liquida pasta, ex farina, aqua & uino facta, intinctum frigitur in butyro* { *Crassum & flatuosum succum præstat.*
Carnem generat leuem, ut napi, & quæ faciliè dissoluatur.
Urinam mouet.
Venerem stimulat.
- ARON, cuius radicem quidam mandunt elixam cum aceto, oleo & sale** { *Crassos humores extenuat.*
Sputum crassum ac uiscidum expulsionĩ parat.
Paucum succum neq; bonum præstat.
Medicamentosa potius quàm alimentosa est.
- DRACONTIVM** { *Medicamentosum est.*
Esui ineptum est.
Parum nutrit.
Crassos ac lentos humores in pulmone & thorace incidit siq;.
- ASPHODELVS** { *Facilitatem tenuandi & aperiendi habet, quemadmodum & Dracontij radix.*
Editor contra serpentium morsus, elixus ter aut quater, deinde additis aceto, oleo & sale;
Ictericus confert.
Magnitudine, figura, & amarore scillæ radici similibus est.
- BALBISCVLENTI** { *Appetitum excitant.*
Humores sputioni parant.
Incidunt.
Extenuant.
Succos generant crassiores.
Semen genitale augent.
Ad uenerem alacriores reddunt homines.
Flatus ac tormina excitant, nisi probè fuerint concocti.
- CAEPA** { *Cruda ac cum pane comesta* { *Succos crudos multos generat.*
Pituitam tenuem auget.
Paucissimum præbet alimentum.
Extenuat crassos humores thoracis & pulmonis, & eos sputioni parat.
Capitis dolorem infert.
- { *Cum carnibus* { *Copiosius alit.*
Non aded crudum præbet alimentum.
- { *Elixæ* { *In aqua & butyro, additis sapa, pipere, croco & caryophillis* { *Faciliè coquitur & per uentrem descendit.*
Calidum succum præstat.
Capitis infert dolorem.
- { *Cocta* { *Frixa cum sapa uel melle, & butyro uel oleo* { *Faciliè concoquitur.*
Alimentum calidius præstat.
Capitis dolorem infert.
- { *Assa in cineribus, deinde aceto, oleo & sale mensa* { *Appetitum excitat.*
Urinam mouet.
Renis mundat ab arenulis & pituita.

FORRVM

- Domesticum*
  - Crudum à rusticis cum pane editur.*
  - Extenuat.*
  - Calefacit.*
  - Vrinam & menstrua cit.*
  - Ruclus commouet.*
  - Inflat.*
  - Atrabilarium generat succum.*
  - Caput offendit.*
  - Pectus dilatat.*
- Sylvestre*
  - Magis calefacit.*
  - Alii tineas necat & educit.*
  - Caput infestat.*
  - Ginginas & dentes corrumpit.*
  - Visum hebetat.*
  - Mordcat & inflat.*
  - Atrabilarium generat succum.*

ALLIUM

- Crudum*
  - Valde calidum est.*
  - Nullum præstat alimentum.*
  - Colicam dolorem sedat à frigore aut à flatu.*
  - Flatus discutit.*
  - Capitis generat dolorem.*
  - Vocem clarificat.*
  - Alii tineas necat.*
  - Vrinam cit.*
  - Venerem excitat.*
  - Morbosis partib. dolorem infert.*
  - Vero gerentibus nocet.*
- Collum*
  - Elixum*
    - Pauxillum præbet alimentum & extenuantem.*
    - Capitis dolorem infert, &c.*
  - Assum*
    - Flatus discutit.*
    - Capitis dolorem facit, &c.*

TUBERA, eduntur elixa in aqua & sale breui tempore, deinde abiecta aqua, rursus in alteram calidam aquam translata, additis oleo, uel butyro, pipere, zingibere & pauco aceto

- Frigida sunt & insipida.*
- Aqueum præstant alimentum, sed crassius quàm cucurbita.*
- Boni succi sunt Galeno.*
- Melancholici succi sunt Auicennæ.*
- Facile corrumpuntur in uentriculo.*
- Agrè concoquuntur.*
- Colicam faciunt.*
- Venerem excitant.*

FVNGI

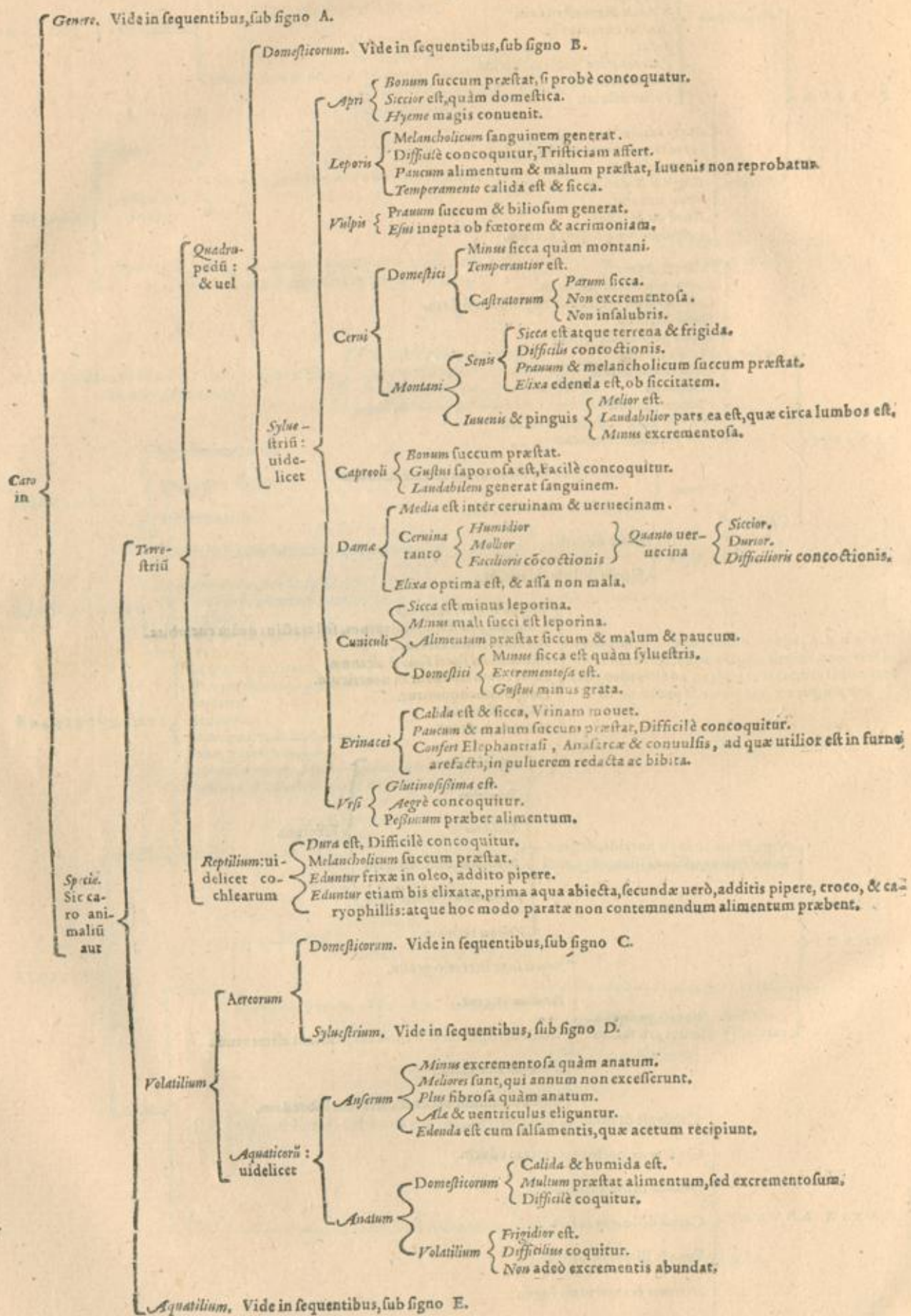
- Nigri, & qui in locis putridis & fimo-
sis nascuntur, uitandi sunt. Quoniã*
  - Apoplexiam*
  - Paralysem*
  - Colicam*
  - Inspirandi difficultatem*
  - Venerorum symptomata*
  - Vrinam retinent.*
- Albi, Boleti uocati, probè pa-
rati, edi possunt, rarò tamen*
  - Frigidi sunt in tertio gradu.*
  - Pituitam augent.*
  - Crassum, frigidum & humidum præstant alimentum.*
  - Parantur ut tubera.*
  - Post hos uinum uetus & meracum bibendum.*

RADIX ENVLAE

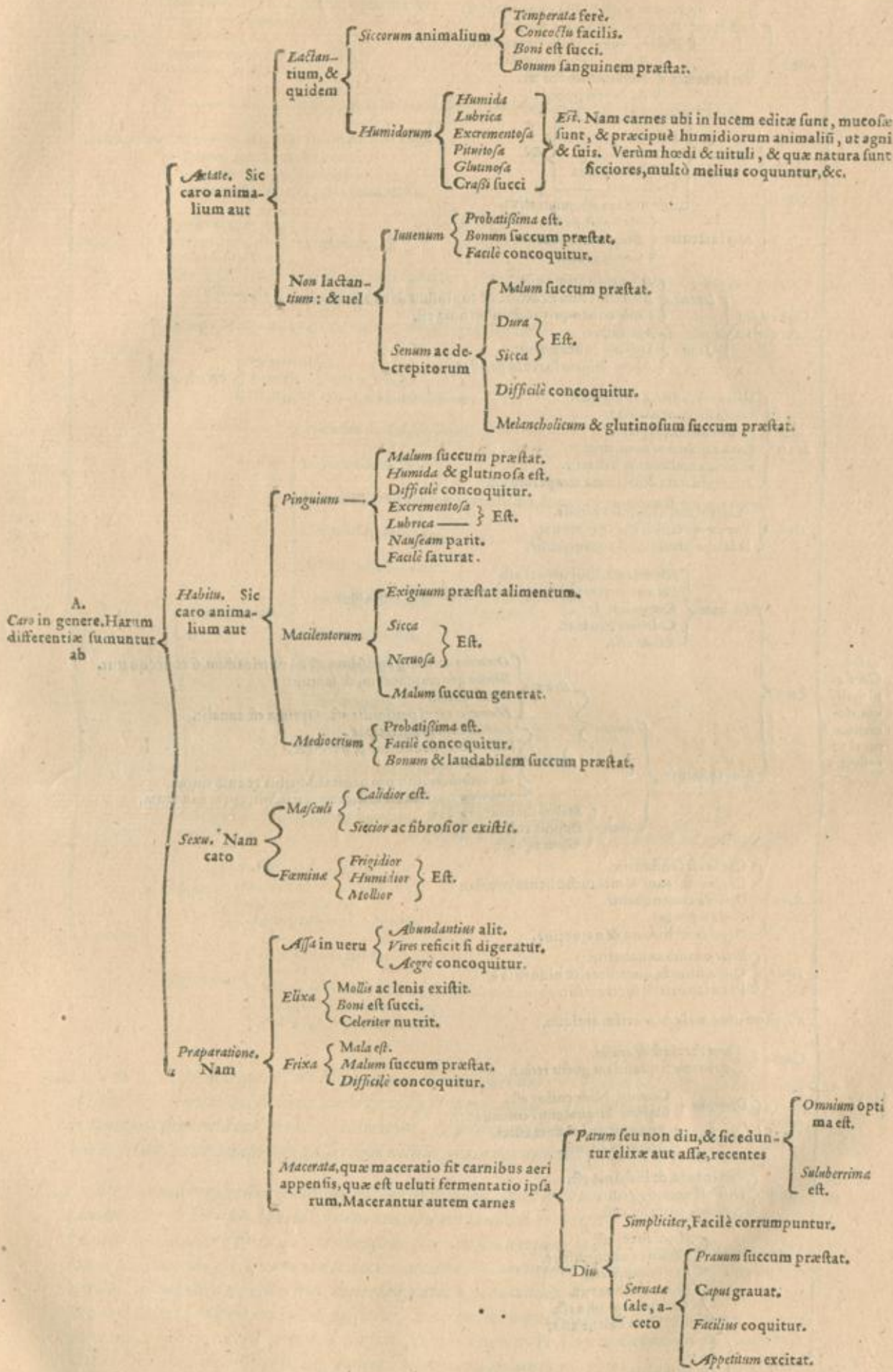
- Calida est & sicca.*
- Crassam ex pectore pituitam educit.*
- Genitale minuit semen.*
- Capitis dolorem aufert.*
- Vrine stillicidia emendat.*
- Tristitiam & mœrorem fugat.*
- Conclusa foramina aperit.*

LIBRI I. PARS III.
De Carnibus, in genere & specie.

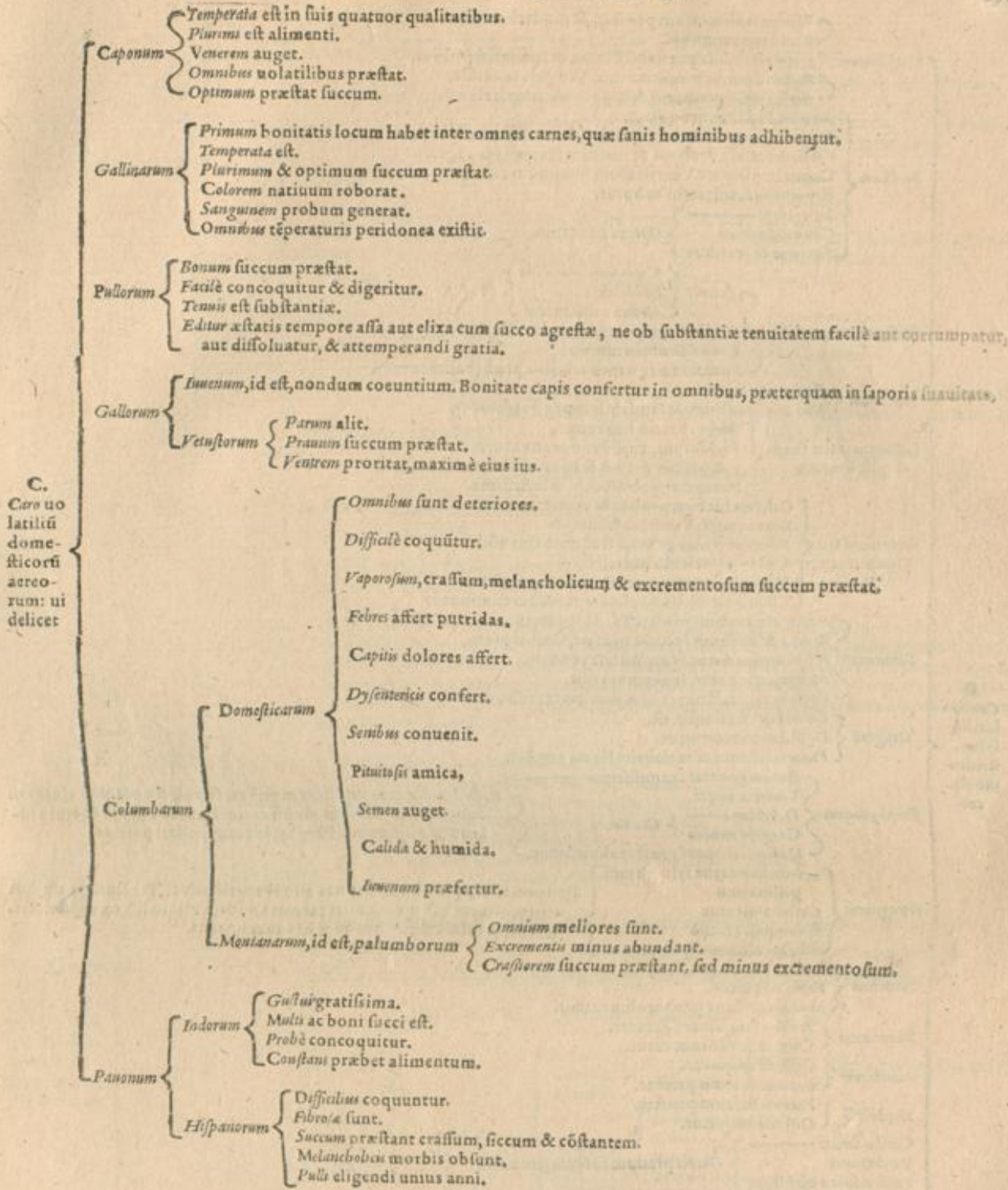

- Vituli* { *Lactentis* { *Temperata est, Facile concoquitur.*
Puriores sanguinem generat.
Rubeam à uentriculo fugat bilem.
Non lactentis { *Bonum succum præstat.*
Facilis concoctu est.
M.ior est bubula.
- Agni* { *Lactentis* { *Humida*
Viscida.
Excrementosa
Mucoribus plena
Crassi succi } *Est.*
Assa melior est quam elixa.
Non lactentis { *Melior est, Facile concoquitur.*
Bonos parit succos.
Copiosius alit.
- Castrati, seu ueruecis* { *Iuuenis* { *Omnium optima est.*
Bonum succum præstat, & copiosum & constantem,
Facile concoquitur, Saluberrima est.
Senis { *Mala est.*
Difficile concoquitur.
Melancholicum succum præstat.
- Fleas* { *Melior est caprina & hircina.*
Bonum succum præstat.
Facile concoquitur.
Conualescentibus conuenit.
Vitulina excellentior habetur.
In humiditate & siccitate temperata est.
- Ouis* { *Præui succi est, Redolet hircos.*
Excrementosa, Ructus commouet.
Dilabatur priusquam concoquitur.
- Porci* { *Lactentis* { *Humida est, Esui inepta est.*
Succum generat pituitosum, mucosum & lentum.
Excrementosa.
Calculum generat.
Editur assa.
Non lactentis { *Recens* { *Omnium carniū aptissima est ad nutriendum, si concoquatur.*
Bonum generat succum, & lentum.
Valde nutrit.
Humana carni per similes est. Optima est annalis,
Lentius minus participat.
Difficilis concoquitur & permeat.
Salita { *Satum excitat.*
Melancholicum succum præstat, Morbis renum nocet.
Omnium optima est castratorum, sed duorum annorum.
Senis { *Malum succum præstat.*
Difficile concoquitur.
Glutiosa est.
- Bovis* { *Crassa est substantia.*
Crassum succum & melancholicum præstat,
Difficile concoquitur.
Tardè permeat.
Frigidior est hircina & ueruecina.
- Tauri* { *Pecior omnibus habetur.*
Crassa, fibrosa, dura, sicca, & nidorosa est.
Præui saporis & succi existit.
- Vacca, penitus mala, præsertim antiqua.*
- Capra* { *Præui succi est & crassi.*
Acrimoniam quandam gustu refert.
- Hirci* { *Domestici* { *Cocentis. Nidorosior est.*
Castrati. Aliquatenus emendatur.
Montani { *Siccior est quam domestici.*
Minus nidorosa.
- Equi* { *Esui inepta, & insuauis est.*
Difficile concoquitur.
Asinina proxima est.
- Asini iuuenis ac pinguis* { *Præui succi est.*
Difficile concoquitur.
Excrementosa est.
Ventrem subuertit.
Cernina proxima est.
- Cati pinguis* { *A quibusdam editur assa.*
Excrementosa est.
Fætida.
Gustui ingrata.

COLUMBORVM capita (ut Rasis in 4. Aphorismorum, & Auenzoar 1. & 2. Theisr attestati sunt) omnino abijci debent. nam & ipsis proprietates inest, ut capiti dolorem inferant. Praeterea notandum quidem, quod & columbos, & passeris, Gal. 4. de Sanitate tuenda, febrientibus exhibet: quanquam pro passeribus minutas omnes auiculas pleriq; intelligunt.

AVIVM omnium genus leuissimum cibum praestat, si ad quadrupedes conferatur. Volucrum tamen caro ob facilem concoctionem principalem laudem meretur. Porro in omnibus uolucris animalibus, ut & in quadrupedibus scire in uniuersum oportet, quod caro adolescentium longe praestantior est, quam etate declinantium. Florentium uero inter utraq; media. Noxia uero est admodum nouellorum, diuersaq; ratione admodum uetulorum. Etenim eorum dura, sicca est caro, ideoq; & concoctu difficilis, & exigui alimenti. Contra nuperrimè editorum corpora mucosa, eoq; excrementis plena sunt, leuius tamen per aluum subeunt. Hac enim in cunctis animalibus nouisse te uelim, communiter namq; omnibus, & ex aquo haec differentia, quas ab etate sumpsimus, inhaerent. Gal. lib. 3. de Alim. fac.

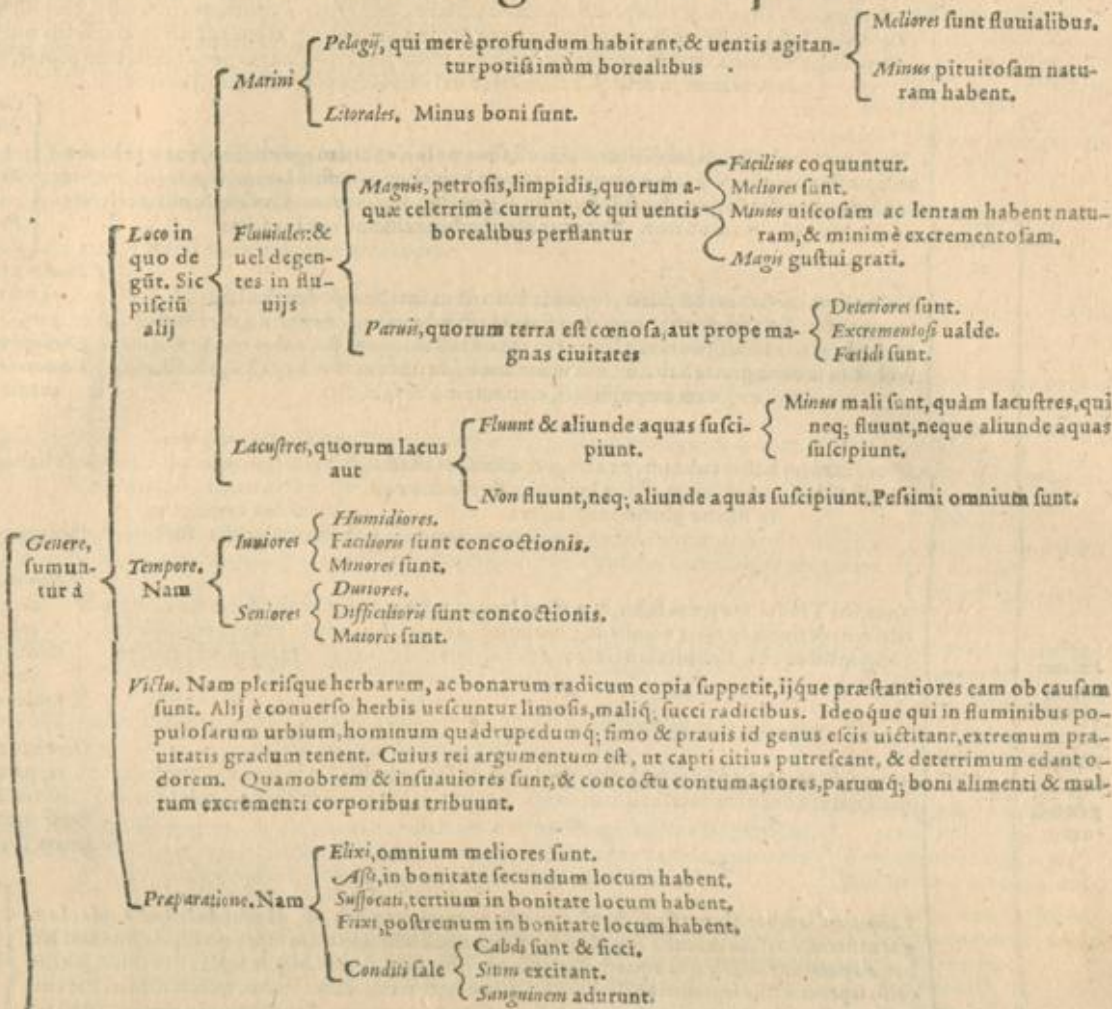

- Plurimum alimentum præstat, & modicè constans.
Facile concoquitur.
- Phasianorum } Extenuatis cibus præstantissimus & conualescentibus.
Probè admodum reficit vires, Temperata existit.
Mediè inter perdicem & capum est complexionis.
- Perdicum } Sicca est, Facile concoquitur.
Bonum succum & multum præstat, & modicè constantem.
Venerem excitat, Probum & multum sanguinem auget.
Corpus impinguat, Ventriculum humidum exiccat,
Retentricem facultatem roborat.
- Infrigidatis }
Conualescentibus } Optime conuenit.
Sanguine carentibus }
- Succum } Copiosum } Præstat.
Laudabilem }
Modicè constantem }
- Galinarum agrestium } Facile concoquitur, Saporosa est.
Conualescentibus idonea.
Perdicibus aliquanto crassius præbet alimentum.
- Starnarum } Perdicæ similis est.
Non adeò multum & laudabilem præstat succum.
- Attagenum seu Fran- } Magno precio habentur.
quiliniorum } Probè alunt, Facile concoquuntur.
Alimentum eorum suauè gustui, Boni sunt succi.
Principibus, nobilibusq; dilectissima.
- Coturnicum seu } Calidum succum præbet & excrementosum.
Qualearum } Semen auget. Venerem stimulat.
Febres putridas generat frequens eius usus.
Cito in ventriculo putrescit.
Temperatis intemperatisq; est inconueniens.
Coquitur difficile, Spasmodum, tetanum commouet.
- Tarturum } Siccum alimentum præstat, Facile superatur.
Bonum & multum succum præstat, Gustui grata.
Humidioribus natura corporibus prodest.
Memoriam reparat, Ingenium acuit.
Ventrem auget, Retentricem facultatem roborat.
- Ortiginum } Calore tartari similis est.
Difficilis concoquitur.
Præuum succum & melancholicum præstat.
- Porphyrium } Bonum generat sanguinem }
Venerem auget } Conuenit.
Debilibus }
Conualescentibus }
Modicum corpori præstat alimentum }
- Tetragonum } Acumulatur carnè syluestrium } Tridentinis hæc aues capiuntur motibus, & vulgè uocantur Coturni.
Gustui amicitur } Sunt enim perdicibus multò maiores, his rostrum & crura ru-
Concoquitur facile } bent. Ideoq; meritò Porphyriones appellari possint.
Vberius alit. }
- Turdorum } Bonum succum præstat.
Facile coquitur.
Modicè constans præbet alimentum.
- Merularum } Probum sanguinem generat.
Compar turdorum carni.
- Alaudarum } Difficile coquitur.
Præuum succum præstat.
- Ficedularum } Præuum succum præstat.
Difficile coquitur.
- Carduelorum }
Pardeilorum } Omnes præuum succum generant.
Passerculorum uiridum }
- Hirundinum } Præui succi est.
Gustui ingrata.
- Caudæ tremulæ } Præui est succi.
Gustui ingrata.
Vlla calculosis cum uino bibita prodest.
- Grænum } Dura est & fibrosa.
Melancholicum succum præstat.
Difficilis est concoctionis.
Frigidi & sicci est temperamenti.
Malum succum generat.
Plurimè est excrementi quàm alimenti.
- Syrtonis } Præui est gustui & alitioni.
Difficilis concoctionis.
Crassi & mali succi.
- Lacustrinum seu fluuialium animum } Frigida, Difficile concoquitur.
Frigidum & crassum succum præstat & excrementosum.
Plurimum nutrit, si concoquatur.

NON mediocris differentia est inter ea uolatilia, quæ in stagnis, paludibus, lacustribusq; degunt, & ea quæ in montibus, aut siccis locis uagantur. Nam pro portione locorum, animalium carnes aut sicce, & excrementis uacue, ac cõcoctu faciles, aut humida, & excrementitia, cõcoctuq; difficiles redduntur. Gal. de Alim. facult.

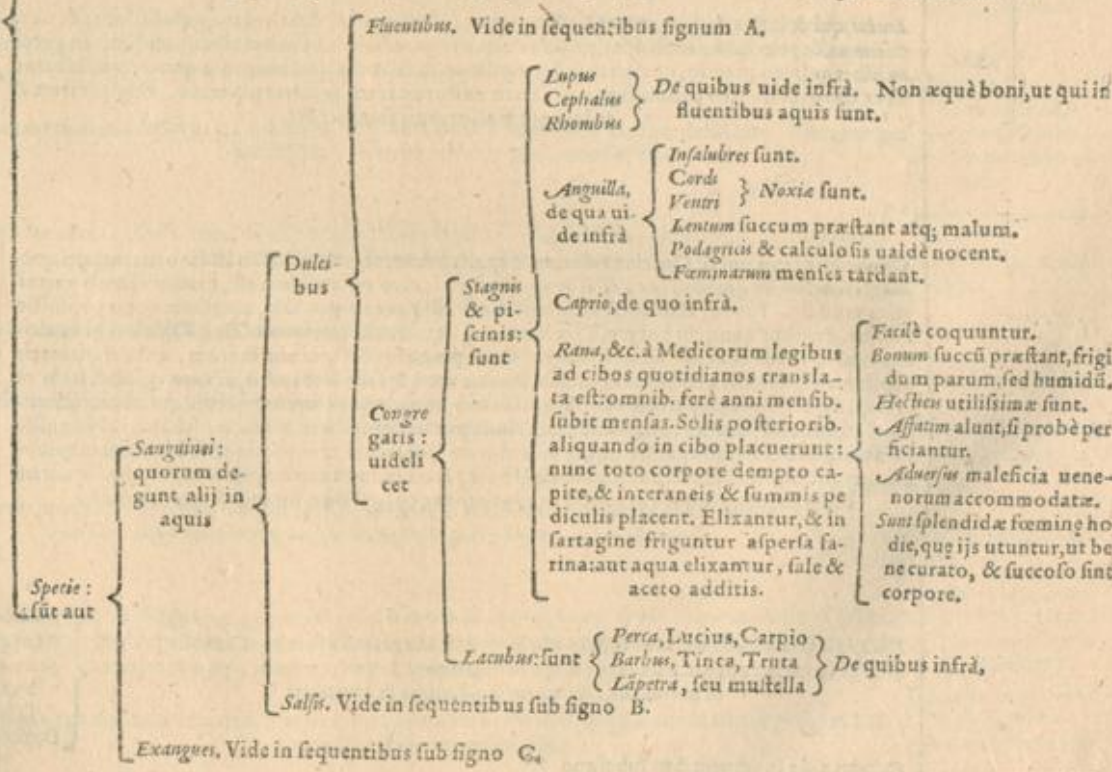

De Piscibus, in genere & specie.

E. Caro animalium aquatiliu frigidior est & humidior, quam terrestriu & uolatiliu animalium. Horum differentia in

IN omnibus preparationibus & salsamentis siue liquaminibus, addenda ea, que facultatem habent calefaciendi & extenuandi, ut sanguis ex piscib. genitus, minus sit pituitosus, & deinde alitioni sit accommodatior.

A. Piscium

Aurata, in ostijs fluminū degit, & in mari, ac in stagnis marinis, cuius loca ad supercilia attinentiā splendentia, auri referunt colorem, palmi magnitudine capitur, & ad cubiti longitudinem augetur. Lato est corpore & compresso, squamis intecto, colore vario, dorsum cœruleū subnigrū, & uentrem lacteum habet. Editur elixa in aqua & uino, aut aqua & aceto assatur in craticulis butyro uel oleo inspersa, deinde cum aceto & pipere editur, aut reponitur in panatellis, cum pipere, sale & macere, aut frigitur in butyro uel oleo, & cum succo arantij editur

Boni est succi, & non multi.

Facile coquitur.

Mugil, qui Cephalus etiam dicitur. Piscis est squamosus, cubiti magnitudine, aut paulo maiore: os sine dentibus, & labra tenuia, quaternis branchijs, dorsum latum, nigricans, uenter candidus, in mari, stagnis, & ostijs fluminum gignitur. Agilis admodum est, & mira celeritate mouetur. Nutritur alga, herbis, radicibus, & sordibus

Gustui gratus. Non facile superatur. Tardè è uentre descendit. Præsum succum præstat.

Umbra, Romanis notus est piscis, squamis latioribus intectus, & denticulatus, lapidè in capite fert, saxa frequentat: coracino similis est, sed maior, & uerracā habet in mento. Agilis piscis est atq; uorax. Capitur iuxta ostia fluuiorum, & in alto mari. Caput umbræ in summa gratia habetur, elixum in uino, aqua & aceto, in pastillis seruatur, cum caryophyllis, cinnamomo & sale, &c.

Bonum præstat succum, præsertim eius caput. Difficile concoquitur. Ventriculo languenti incommodat.

Salmo, carnem habet rubeam, ut aringi & quedam troctæ, sed adhuc ipsis rubidior. Piscis hic uerus Erythrinus est. In Rheno plurimi capiuntur

Gustui gratissimus. In optimorum piscium censu habetur. Facile in uentre superatur. Priabilem carnem habet. Bonum præstat succum, nec tenacem, nec crassum.

Trota, seu Trocta, cauernas subit, in quibus latitat, rubentibus maculis distincta, caro rutilecens & firma. In riuis, riuulis, torrentibusq; degunt. Elixantur, & ex aceto eduntur, friguntur rariis. Incrustantur etiam à pistoribus dulciarijs, ut durent in dies multos

Recentes maximè placet gustatis magnis caloribus. Bonum præstat succum. Facile coquantur.

Perca (de perca marina infra) est piscis lacustris & fluuiatilis. Aculeos uidetur huic pisci natura dedisse aduersus uoracitatem Luciorum, apertiusculis & exiguis squamis armatur

Caro candida est & dura, parumq; lentoris obtinet. Facile coquitur. Bonum succum præstat.

Lampetra, à lambendis petris dicta est, fluuialis ac marinus piscis est, gaudet dulcibus aquis, longus ac teres, dorsum maculis cœruleis & albicantibus inspergitur. In supremo capite fistulam habet, ad palatum usque, qua aquam haurit & projicit, loco spirationis, maculas habet insignes, in collo septem stellis septentrionibus similes numero, & ferè poliru. Ventre lactei coloris. Paratur in panatellis, sale, croco, pipere, caryophyllis, pauco addito uino. Vel elixatur in uino & aqua additis speciebus aromaticis, &c.

Cib. gustui gratus. Facile coquitur. Melancholicū auget.

Lucius, qui & lupus dicitur, extento est capite, ore est hiantè, & denticulato, gulosissimus & uoracissimus, & præcipuè carniuorus, piscibus uestitur gratissimè. Elixantur lucij: arsque non parua adhibetur in coquendo, ut duriores & cœruliores euadant. Condimentum quod eis adhibetur, fit ex sinapi & butyro prunis liquato. Item editur ex aceto maximè piperato. Frigitur item & ex liquore mali arantij sumitur, &c.

Palato cibus gratus. Multum alit. Tenuiorè succum præstat quàm animalia pedestria. Facile coquitur.

Carpio, seu carpo, qui & Cyprinus dicitur, squamis subauratis, amplis & ualidis ornatus: qui quo magis senescit, eo grandior ac ualidior euadit. Spinis caro refertissima est, præcipuè nerò partes circa caudam. Patitur claustra. Elixatur in uino, & pauca aqua, sale, zingibere & caryophyllis additis. Frigitur quoq; in butyro, & ex aceto uel lignore aranciorum editur. Quidam prægrandes cum squamis elixant: sic enim seruari intus pinguem & sapidum succum, qui desquamatis deperit: unguis tamen detrahit squamas. Modus aceti & salis seruandus, ut caro constet. Item ut in multos dies duret, reperitum est. Vipi albi atq; aquæ æquas sumunt partes: quibus aceti non nihil addunt ad acorem conciliandum: deinde piperis, gingiberis, nucis moschatae, caryophyllo rum pollinem liberalius adjiciunt, & ad colorem elegantem, crocū indunt, & hæc cum carpione diutius coquantur. Carterum coctas carpionis partes in multas paropides reponunt, liquorem superfundendo: qui ubi refrigerit, glaciatur ac coagulatur, unde galatinam uocant

Plurimam pituitam uescitibus creat. Malum succū præstat. Non facile concoquitur.

Tinca, in lautis mensis nullum locum obtinet, nisi prægrandis fuerit. Coenosis locis & limosis spontè prouenit. Elixantur aliquando, friguntur uerò crebrius, quin & craticula torrentur, farcinunturq; oleicibus & aromaticis

Insalubris est. Febres generat. Succum præstat im-pbum & glutinosum. Difficile coquitur.

Reliquos uide in sequentibus sub signo **.

** Pifca

A. Pifcium alij in aquis dulcib. fluentibus degunt: & uel in

Ostijs earū: ut

Fluminibus: ut

Barbus, à barbula, quæ utrinque in inferiori labro prope dit, nomen sortitus est. Veneti Multum à gemina barba barbonem cognominant. Barbi adultiores & seniores inter lautiores cibos habentur æstatis caloribus. Elixantur cum uino & aqua, addito gingibere, butyro & sale. Elixantur & torrentur craticula & ex butyro, acetoq; sumuntur

Collionis facilis est.
Non malum succum præstat.
Refro imprimis placet.
Infariatur ouorū malicia. Nā elitata intolerabiles cruciatu excitat alui, ipsamque immodicè soluunt.

Labrax, Latinis lupus dicitur. Pelagus est piscis in profundo mari natus, sed dulcibus gaudet aquis, fluuios ascendens, & stagna in quibus capitur. Elixatur aqua, butyro uel oleo, sale & aceto, à quibusdam in butyro uel oleo frigitur, & deinde cum succo arancij editur

Tenuiorem succum præstat quàm animalia pedestria.
Multum alit.
Facile coquitur.
Cibus palato non ingratus.

Cephalus, Latinis mugil dicitur, de quo uide supra.

Anguilla, ab anguium similitudine nomen sortita. generantur sine coitu & ouo. carniore sunt: pisciculos enim & ranas persequuntur. Elixantur ex aqua & uino corio detracto, pipere, cinnamomo, gingibere & croco additis. Torrentur item in craticula, ampliores uerubus

Caro mollis & dulcis est.
Glutinosum admodum & pituitosum succum præstant.
Difficile coquantur.
Calculos gignunt, tum in renibus, tum in uesica.
Podagram generant.

Ashia, magnitudine trutæ, squamosus. Elixatur cum uino, aqua, butyro, sale, & aromatatis. Torretur etiam in craticula

Cibus boni succi.
Facile coquitur.
Palato cibus gratissimus.

Oculata, piscis uermibus terrestribus similis, subniger, maculis quibusdā subnigris, ueluti mulcis oculis distincta, unde nomen sortita est. Elixatur cum uino, aqua, butyro, aceto, sale & gingibere

Multum alit.
Non malum præstat succum.
Difficile coquitur.

Fundulus, paruus pisciculus est, in riuis, & torrentibus arenosis, uel saxosis & limpidis degens. Elixantur uino & aqua, additis butyro, sale & gingibere, uel alijs aromatis

Facile coquantur.
Bonum præstant succum.
Cibus ualde gratus.

Carabus, Germanis, ein Kop, oder ein Grop uocatur, paruus pisciculus, lubricus, ore maiori, &c. Elixantur eodem modo ut funduli

Lentum succum præstant.
Facile è uentre descendunt.

Phragolinus, ab alijs Pagrus, & Venetis Albor dicitur. Capitur magnitudine sesquipalmi, quandoq; minoris, aut maioris. Asseruat sale, aut in ligneis lacubus aqua, sale, pauco aceto, & gingibere: recens uerò aut elixus editur, aut frixus

Succum præstat non omni ex parte laudabilem.
Serosus generat humores.
Non diu in uentre moratur.

Pisces in fluminibus de gentes reliqui: uidelicet

Melica, unguam habet dentibus exertis mandandis aptum. Paratur elixa aqua, sale & butyro, additis gingibere, caryophyllis, croco & pipere, deinde cum aceto aut succo arancij editur. Aut frigitur in sartagine, deinde iusculum prædictum superfundunt

Bonum succum præstat.
Facile coquitur, si probe paratur.
Flatulosa est.
Ventre in flatat.

Rhombus, planus piscis est, sine squamis, ferè rotundus, uel ovalis figuræ, natat in uersus latitudine sua iniæ, potius quàm pinnulis: sed est aculeatus. Vorax est. Elixatur aqua, sale, porro, anetho & aceto: aut frigitur

Caro eius suauius.
Boni succi est, si probe superetur.

Sturio, subitè mari flumina. Capitur in Rhodano delicatissimus & suauiissimus. Coctus in aceto seruat ad aliquot dies

Boni est succi.
Gulam suauiiter demulcet.
Caro dura est & candida.

Thimnus, squamis refertus est amplis, quæ coquendo sese ostendunt: etenim dehiscunt. Est carne pingui & suaui. Latent præaltis gurgitibus hyeme

Caro dura est.
Saporis acrioris.
Atram bilem gignit.

Alsa seu alaufa, dorso cæruleo est, cætero colore argenteo, spinosissima est, aded ut uescantibus infestissima sint spinæ, æquæ ac haringarum

Sapidior est quàm marina.
Salubriores quàm marina.

Capito, barbi speciem & similitudinem gerit

Mali succi est.
Agré concoquitur.

Abramis, spinis scatet. Galli bramam uocant. Lacustris & fluuiatilis est. Torretur in craticula & butyro uel oleo irroratur.

Caro candida & mollis.
Alimentum præbet, quales palustres pisces.

Darcus, quos Hedui crissas uocant, uix harengorum magnitudinem attingunt: spinæ ijs non sunt adeò frequentes atq; infestæ. In Ligeri degunt quàm plurimi

Saluberrimi sunt.
In aduersa ualitudine commendantur.

Lota, piscis est oblongus, qui peculiariter alitur & nascitur in Arari, similis ferè mustellæ: squamis carnet, & corporis ad medium partem pinguescit. lutea iris huius corpus distinguit, atra puncta supernè notant tergum

A' Lugdunensibus in lautis epulis commendatur.

Rubecula, rubentes habet partes iuxta caput, paruis barbellis similis: quatuor tamen digitorum longitudinem raro transcendunt

Facilius coquantur ipsis barbellis.
Bonum succum præstant.

B. Pifcel

Aurata Rhombus } De quibus supra.

Sparus & aurata sunt similes, & in macello imperitis sepe imponunt piscatores, alium pro alio uidentes

Melions est succi quam menas, Copiosius alijs alit. Carnis tenerae est. Ventriculo amicus. Vrinam mouet.

Stagnis marinis sūt

Mullus ἰσὶδῆ Græcis appellatur, in magno precio habitus, ita ut nonnunquam argenti pari pondere emeretur: ex eis barbati sunt meliores non barbati. Vterq; rubedinem sub squamis ostendit, ita ut ea ratione nullus imberbis, dictus sit, imbrigo. rubra namq; ebriorum facies. Coquitur in craticula, additis petroselino, sale & succo Arancij.

Solea, &c. à quibusdam lingulaca dicitur, & buglosus, pedalis propè longitudinis, & latus, & magno precio uenditur, quod omnibus numeris præstantissimus piscis habeatur. Recentes frige eduntur, aut elixæ, seruatae tamen & conditæ, in oleo immerguntur ualde calenti, & deinde pauco uino odorato, & succo arancij additis eduntur

Carnem habet duram & friabilem. Gustus gratus. Collisionis facilis est. Humana naturæ familiaris. Hepar in delicijs habetur. Cibus est selectissimus. Facile coquitur. Bonum præstat succum. Inter primæ notæ cibos reponitur.

Aurata Mugil } De quibus supra.

Cantarus, seu scarabeus. Stercore pascitur. Paratur cum pipere, croco, cinnamomo, gingibere, item coepis. Elixatur autem & torretur in sariagine

Cero humentior & mollior est. Pauperum mēsas ornat.

Strombus, Latinis lacertus dicitur, oblongus piscis est, & teres, & sulphureo colore, quem in aqua potissimum refert, mortuus tamen caeruleus est. Verno tempore pinguescit: minores maioribus præstant. Apud Romanos, aridus cibus est. Apud Venetos tamen in optimorum censu. Ex eo salito garum antiqui parabant.

Succum præstat excrementosum.

Moltum alit.

Littori uicini : ut

Smaris, menæ species est: giroli & gerruli Venetis, Narbonensibus alijs q; picarelli uocantur. sale conditi stimulant palatum & os.

Boca, Græcis βουϕ dicitur, ab alijs menæ, & menides appellantur, in quo genere sunt, quæ Aleculæ dicuntur. Piscis gregalis est, atq; gregatim capitur, estq; foecundissimus. Elixatur cum uino & aqua addito aceto aut succo arancij & sale

Bonum succu præstat. Facile coquitur. Modicè nutrit. Aegrotis cōuenit. Alno idoneus.

Cynedus, &c. in Narbonensibus littoribus Saxicola, à Malsiliensibus Canudo dicitur. Coquitur uariè. Nam assatur in craticula, & frigitur, pariterq; elixatur. Sed frigus præstantior. Exenteratus sale aspergitur & farina, exinde in feruens butyrum uel oleum conijcitur. Editur ubi refrigerit, ex instinctu arancij.

Boni succi est. Facile coquitur. Modicè alit. Jus ex eo emollit alium.

Ipsa mari, diuersis etiã locis: quorũ alij

Percs, de qua supra.

Merula, uere exaurato colore spectatur,estate diluto, & minus atro. Vescitur alga, musco & pisciculis, & canctis, achinisq;. Tinca marina à quibusdã dicitur

Mollis est carnis. Facile cõcoquitur. Leuiter alit. Probi est succi.

Turdus eundem locum tenet quẽ merula. Is multis gentibus uulgo turdo dicitur. Assatur & torretur in craticula, quin & frigitur

Bonum succum præstat. Mollis est carnis. Facile coquitur.

Mero, habetur inter nobilissimos pisces apud Hispanos: tegitur tenuib. squamulis, cute crassiori subnigra, cui subiecta est pinguedo, magnitudine sesquipedali, albisima carne, friabil

Gustus admodum gratus. Bonum succum præstat. Moltum alit. Constant alimentum præbet. In magno habetur precio.

Circa saxa: q salubres sūt: ut

Scarus, quem quidam Latini Ruminalem uocant: Græci δὸν Ἐρναίγειον, quod est salire ac tripudiare, nuncupant. Salacissimus est piscis

Primum locum inter pisces saxatiles obtinet. Mollis & frigabilis est carnis. Facile concoquitur. Celeriter distribuitur, Aluum mollit. Intestina scari inter popinales delicias reponuntur, quemadmodum & iecinora.

Gobius, palmi longitudine, tereti corpore, colore uario, squamis rotundis

Carnis friabilis est. Paucum, tenuem & bonum succum præstat. Facile concoquitur. Gustus gratus.

Iulis, seu Iulia, gregalis piscis est & parnus, digiti magnitudinẽ uix excedēs. Antipoli & Ligustico freto nõ ignotus. Malsiliæ & Narbonensi freto rarissimus. Coquitur ut alijs saxatilis: aliq; farina aspergunt, ut melius frigatur

Tenera & fragilis est carnis. Solut aluum, præsertim ius ex ea. Facile coquitur.

Fuca, &c. Græcis φυνίς appellatur. Nidificat in alga media sola omnium piscium. Vescitur alga & musco, quineriam carne

Saxatiliũ tenerissimi sunt pisciculi. Vrus minimè respiciunt. Corrupto faciles.

In alto & profundo. Vidẽ in sequentibus sub signo ☉

Pisces

- Antata*
- Lupus*
- Mullus seu Trigla*
- Boca*
- Rhombus*
- Cephalus*

De quibus supra.

Anguilla marina omnium anguillarum reliquarum optima est, & gustui magis grata.

Thynnus, porco similis est, crassa quadam & pingui cute intectus, notissimus quidem omnibus. Gregalis piscis est, cuius magnus numerus iuxta Gades uerno tempore occurrit. Capiuntur quoque iuxta Zephiriū Italiae extremū: nomē tamē cū aetate mutat. nā ab ipso ouo primū *Cordilla* uocatur, deinde paulō maior *Limaria* dicitur, & paulō maior, *Pelamis*, à luto: quoniā in ipso degit & alitur: postremō *Thynnus*. Recēs elixatur aqua, uino & capis minutatim incisis: deinde editur cū succo arāzij. Salitus seruatur, qui deinde elixatur, atque editur cū aceto, aut succo arāzij, aut liquamine ex eruca, melle & aceto

Ventris & iliorum partes gustui magis gratæ, utpote pinguior. s. quæ nauseam concitant. Capiti, dorli & caudæ partes ingratae, quoniam sicciore. Succum præstat paucum, crassum ac melancholicū, præsertim pars quæ pinguedine uacat. Stomacho aduersus, & bilem auget, præsertim pars pinguis. Iecur calefacit Sanguinem urit Os uentriculi opprimit } Salitus.

Vmbra, à quibusdā *Afellus*, ab alijs *Regius*, alijsq; *Verrucaria* appellatur. Versatur cū *Trotis*. Vurbam uulguis appellat. Coquitur ex uino & aqua, & ex aceti intinctu mādatur. Assatur quoque in craticula assulatum dissecta, butyroq; rigatur crebrius. Nonnulli gelatinā ex ea cōficiūt: & ex ea ius albū paratur. Elixatur & trotæ modo, ex aceto editur: quæ & frigitur

Caro alba est & sicca. Sapidā ualde est ipsius caro. Magnatū menses subit. In delicijs habetur.

Lascia, Hispanis *Saualus*, Gallis *Alofa*, Venetis *Cuphea*, & à quibusdā *Clupea* appellatur. Squamis tegitur tenuissimis, & numerosæ spinæ carnem eius intersepiūt

Cibus est gustui gratissimus, delicatissimæ carnis. Abundē nutrit. Viscidum præstat succum, non malum. Moratur in uentre plus iusto. Somnum inducit nonnunquam.

Pisces in alto & profundo mari degentes, sunt

Haragus seu *Arinche*, piscis *Saboca* minor, rubra carne, salmonis ferè simili, sed multo interiori succi præstata, & adhuc ipsa *Saboca*, cōtinet oua. magna copia ipsum deferūt ad nos sale, & fumo in cratib. arefactū, quæ elixū edimus addito succo arāzij. torretur etiā in craticula, & cum insalatitijs editur

Cibus nō ingratus. Stim excitat. Aegre coquitur.

Sarda seu *Sardena*, Sale condiuntur

Parum alunt. Præsum succum præstant. Ventrem subuertunt. Cordi noxiæ sunt.

Murena, Græcis *μύρον* dicitur. Piscis hic tæcoperè à Romanis est honoratus, ut etiā ab eo noia nobiles familiæ sumpserint. Carniuora est *Tarsensis* & *Carpathij pelagij uerna*, sed peregrinū mare quouis trecto hospes sustinet

Est mollis carnis piscis. In uitiatas aquis reperita, mala habetur.

Acis seu *Saurus*, longus piscis est, à figura nominatus, Græcis *Bellona* appellatur

Tardè coquitur. Parum cōstās præbet alimentū. Bonum succum præstat.

Hepatus, qui *Iecorius* & *Iecur marinum* uocatur, erythrinū & pagro similis: felle caret. Est in medio piscium duræ & mollis carnis.

Citharus, Rhombo asimilis est, in medio est piscium duræ carnis ac mollis.

Draco marinus, quæ *Masilienis Araneū*, *Siculi* & *Neapolitani Tragma* appellat. Amplior uisitur in Oceano, quàm in littorib. Spinās habet perniciosas, quas coci diligenter cauent

Dura est carnis. Difficile coquitur. Succos crassos ac salfos in corpus distribuit.

Cuculus, Græcis *κύνυξ*, uocalis est piscis. *Santones Perlon*, quidam *Organo* uocant

Aegre conficitur. Dura est carnis.

Galeus. Aristoteles multa genera huius explicat: *Acanthiam*, *asteriam*, *leuem*, *acanthias* ab aculeis: uulgo *anguillas*, à Venetis *Azio*, Francis *Canis marinus*. *Galeus leuis* à Romanis *Pesche columbo*, Editur elixus ex butyro

Omnes serinum quid gustatu resipiunt. Duri sunt. Aegre conficiuntur. Crassum succum præstant.

Scorpius, eius generis est cum *scorpena*: sed *scorpius* gustui suauior quàm *scorpena* est. Cute integitur *scorpius*, quæ serpentis similis potius quàm *squamea* est, & multis armatur aculeis

Facile coquuntur. Ventrem molliunt. Non malum præstant succum. Pelagij rubidiores & meliores sunt quam palustres.

Reliqua. Vide in sequentibus sub signo **.

** Pisces

- Trachurus*, ab asperitate nomen uidetur accepisse. Saurel & Sicurel Narbonenses dicunt, & Gascones Franci Sconbrū nothum.
- Sargus*, melanuro similis. Vescitur luto: piscis salacissimus } *Insalubris.*
Aegre coquitur.
- Melanurus*, Latinis Oculata, & Ophthalmia, ab oculorū amplitudine. Nam & haecenus ab alijs Ochiado uocatur: Narbonēses Oblado, Malsilienses Nigrū oculū: Græci à nigra cauda cognominantur. Vescitur alga } *Minus sargo alit.*
Succi bonitate sargo est inferior.
- Latus* piscis, coracino atq; umbræ similis est, qui Græcis *λάτος* dicitur. In Adriatico mari frequens. Regium piscem nonnulli uocant } *Suanissimus est.*
Facile coquitur.
- Erythrinus* Rubellio dicitur. Intus albisimus spectatur, captura fit æstate: rarè hyeme. Aiunt diligentiore eum esse, qui à Romanis Phragolinus, à Narbonensibus Pagel dicitur: similes admodum inter se sunt pager, erythrinus, hepatus, sinagris, &c. } *Boni est succi.*
Facile coquitur.
Modicè alit.
- Salpa*, Græcis *σαλπα* dicitur. Nutritur alga & stercore circa Ebusum insulā. Habet intestina lata: quæ alga alijsq; excrementis foetidis plena inueniuntur } *Malum succum præstat.*
Aegre coquitur.
- Molua* recens lautiores mensas subit, salita rariū. Est uerò messorū, fossorū, helciariorū, & aliorū id genus hominū cibus. Oceani incola est: eiusq; piscatio solennis est. Sunt Insulæ, quas Moluas in Oceano nauigantes, & piscates appellant: in quibus, capturā horū pisciū uberrimā fieri affirmant. Mediterraneū mare eos nō alit. } *Interanea eximie commendantur.*
Crassum ac glutinosum succum præstat.
Aegre coquitur.
- Asellus* Græcis *ασέλλος*. Gallis Merlus dicitur. Capitur omni tempore. Editur elixus ex butyro & sinapi, & frizus in liquore aranzij } *Boni est succi.*
Icur in popinalibus delicijs habetur.
- Coracinus* & *Coruus*, cubitali magnitudine est, aliquādo uerò & ampliore. Vulgè quosdā littoribus Corb, & Corban, alijs Coruos Durdo. Assatur in craticula, & frigitur ab alijs, & cum aranzij liquoris intinctu manditur. Ad hæc elixantur } *Boni est succi.*
Probè alit.
Facile coquitur.
- Beccucus*, Græcis *βεκκός* dicitur, phragolino similis, sed paulò longior, & manifestè latior. Squamosus, alba carne, multis spinis, longitudinis sexquialmi. Editur elixus, deinde sale, pipere & succo aranzij: ab alijs assus } *Facile coquitur, nisi uentrem inflat.*
Succū multū & bonū præstat.
- Passer*, multarū est specierū: nā quidā est planus: atq; is etiā in duabus speciebus. Passeres quoq; squamosi quidā sunt. Ex his omnib. buglossus est longè præstantior, quæ Soleā appellat } *Meliores marini.*
Mollis carne & alba consistit.
Facile coquantur.
Nō cōtēndū succū præstat.
- Conger*, piscis oblongus & teres est, magnā quandā anguillā specie referēs: eius caro fungosa est. Recēs editur in panatellis, aut elixus, addito sale, butyro, uel oleo & pipere. Salitus uerò arefactus omnino alitioni inutilis redditur } *Paucissimum alimentū præbet.*
Malū & foetidū succū præstat.
Facile coquitur.
- Reus*, trottis similem carnem habet } *Multum ac bonum succum præstat.*
Facile coquitur.
Multum alit.
- Buglossus* seu Solea. Vide Passer.
- Plaicia*, Hispanis Azedia, propè accedit Soleæ } *Facile coquitur.*
Bonum succum præstat.
- Torpedo*, Græcis *τράπηλα*: cuius genera aliqui multa faciunt } *Facile coquitur.*
Modicè alit.
Stomacho grata.
Icur commendatur.
- Pastinaca*, ab Aquitanis Burdegalla, Tareronde dicitur } *Modicè nutrit.*
Facile coquitur.
- Raia*, caudam ualde aculeatam habet } *Difficile coquitur.*
Virus redolet.
Messorum ac fossorum, nautarumq; cibus est.
Assatum alit.
- Squatina*, Græcis *σquatina* dicitur, durior pastinaca. Aquitani Creac de Busch appellant, Galli Angelum, quia Alas expanse gerit: alij Squadrum } *Vberius alit quàm pastinaca.*
Difficilis coquitur quàm pastinaca.
Injuanus est.
- Balena*, huius caro nilisima est, lingua autē in maxima est autoritate. Coquitur cum pisce, & uicè suille supplet. Recēs admodū noxa. Salita innocentior } *Rutilus commouet.*
Difficile coquitur.
Ociosi insaluberrima.
- Delphinus*, ex Mediterraneo mari Lugdunū fertur, estq; in precio. Maritimis gentibus rarè editur. Viuit extra aquas diutino temporis spacio } *Nauseam excitat.*
Difficile coquitur.
Hepar cōmēdatur.
- Phoca* } *Difficile coquantur.*
Libela } *Cetacei quoq; pisces sunt*
Orcynus } *Multum succum & crassum præstant.*

Sepia, mollis appellatur, quoniam nec squamis, nec testa, nec crusta, sed cute regitur: habet substantiam quandam fungosam & friabilem

Sanguinem generat tenuiorem polypo.
Caro ipsius elixa confert uentri.
Succos crudos acruat.
Difficile coquitur.
Constans præbet alimentum.

Mollis cuterit

Loligo, magna & parua est. Magnâ calamar quidâ uocât, à similitudine scriptoriae thecæ. Aquinani Cornets, & parua Corniche, Santones parua Casseronem uocant

Facilius quàm sepia cõcoquitur.
Aegre coquitur.
Insuauis est.
Succos crudos generat:

Polypus, omnibus ex numero pisciû molliû, pedû multitudine cognitus, pluribus brachijs, ac citris, & in singulis numerosis acetabulis, singula apprehendit, & obuoluit, atq; flagellat. Amat quàm maximè oliuâ, ipsamq; auidissimè amplexatur. Breui uitâ finit, nec ultra bienniû. Editur elixus, sed cõmodius assus butyro uel oleo & allio inter assandum illitus

Caro dura est.
Difficile concoquitur.
Non parû nutrit, si supere-
tur.
Constans præbet alimentû.
Venerem excitat.

C.
Pisces exan-
gues tegu-
mento ob-
ducuntur
aut

Locusta, cuius primû genus crusta intertorû collisili, nõ fragili. Est aut crustatorû maxima, astacoq; similis. *Locusta* tria in se habet: quippe cum solida infertur mensis par- tibus frangendis, diuellendis, ac distrahendis brachijs ac pedibus, thorace caudâq; exercitatio singularis ac gesticulatio manuû apparet: deinde naturæ admirandû in- geniu in eius fabrica spectatur. Cornua ad prætentandû iter simul ac pugnâ idonea. Præterea aculei, & in toto dorso asperitas, ipsoq; capite, & tabellarû ordo ac connexus, & articularû uincula, à quibus exemplaria suarû loricarû militâtes accepisse uidentur. Oua gerunt tribus mensibus, Maio, Iunio, Iulio, quo tempore in cibis sunt gra- tissimæ. Carniuoræ sunt. Autumno & Vere pinguescit, & plenilunio magis

Non ingratus ci-
bus est.
Carnem habet du-
ram,
Difficile coquan-
tur.
Constans alimen-
tum præbet.
Ventrem retinent.

Asiacus, à quibusdâ Gamarus appellatur, locustis similis est, neq; ab ipsis multû discre- pat. Itali Camaros & Gabaros dimare appellât. Coquuntur in aqua, addito pipere & sale

Aegre conficiun-
tur.
Non leuiter alit.

Crustaceis

Squilla, Grecis *καριδης* dicitur. Sût locustis ferè similes: differût tamè, q; sci- licet forcipe careant. Squillarû generibus continentur *καριδαι*, id est, gibæ. *Craugmes* *καρυγυρις* & parua, quæ maiores esse nunquâ possunt. Distât à genere cancerario, q; caudata uideâtur, à crustario, quod forcipe. Elixan- tur, & ex acremèto aceti eduntur: frignantur quoq; extenuatis à morbo cû crusta & pedibus digiti minimi est magnitudine

Helicis conueniunt.
Ventrem proritant.
Carne dulcissimæ.
Extenuatis à morbo profunt.

Cancer est rotundo corpore & absq; cauda.

Multum alunt,

Mea cancer, à quibusdâ Cancro de Barbarie: Venetis Granci porroni. omnium can- crorû maximus. Dorso sunt spinoso. *Cancreolas* alij uocât: alij *Squinadas*: in aquis uelocissimæ, in terra tardæ. *Specula eam* testis includuntur

Aegre coquuntur.

Pagurus, è genere cancerorû est. dorso leui atq; tabellatiore, pedesq; ijs bre- uiores, quàm *Meis*. Deco cti partim nigrescunt, partim rufescunt. ab Italis *Cancris*, & ab alijs etiam *Granciporri*. Assantur in furno, ore & ano occlu- sis, ne liquor interior effundatur

Carnem non æquè dulcem
atq; Squilla obtinet.
Crescente luna succulentior.
Crustam exuit.
Multum alit.
Difficile coquitur.

Dura
corti-
ce, q;
dici-
tur
aut

Carne mollissima constant
Aluum emolliunt
Salsum in carne succum continent
Lenius alunt
Facilius coquantur
Venerem proritant, si cum pipere edantur

Elixantur in olla, pipere, cinnamomo & caryo-
phillis additis.

Assantur quoq; propria testa addito pipere;

Testa fili-
cea: ut

- Chamula*
- Spondylus*
- Purpura*
- Buccina*
- Hyatula*
- Cochlea*
- Conchula*, &c.

Conchy-
liata ista

Salsum in carne succum continent,
Carnem obtinent duram,
Valentius nutriunt
Difficilius conficiuntur
Ventrem proritant,

Quàm ostreae.

PISCES meliores sunt, modicæ magnitudinis, albæ carnis, friabiles, squamosi, boni odoris, modicæ pinguedinis, exercitati, marini, qui in aquis limpidissimis uiuunt, uentis perflatis borealibus, in terra petrosa & arenosa, sine immunditijs, quæ bonis herbis & radicibus abundant, &c.

Ventriculus, intestina & uterus { Membranosa sunt.
Difficilis sunt concoctionis.
Sanguinem paucum ac frigidum praestant.

Iecur { Porcorum { Dul. e est.
Molle.
Gustui gratum.
Faciliss concoquitur.
Promptius permeat.
Animalium { Lactentium { Faciliss coquitur & distribuitur.
Validè nutrit.
Non lactentium { Difficile coquitur.
Tardè permeat.
Siccam habet temperaturam.

Sanguis { Fircinus, à nemine degustatur ob saporis prauitatem & alimenti malitiam.
Taurinus } A paucissimis editur. Terrenus enim est ualde.
Bubulus }
Porcinus } Editur { Omnes melancholicum succum praestant.
Arcticus } Difficile superantur.
Sagorum } Tardè permeant.

Lien { Paucum succum praestat, ac prauum, melancholicumq.
Difficile concoquitur.
Tardè permeat.
Obstruit.
Siccam habet naturam.
Porcinum reliquis melius habetur.

A.
Alimenta sumuntur etiam à quadrupedū uentre: ut

Renes { Prauum succum praestant.
Urinam sapore, odore, & natura referunt.
Non difficile coquantur in uentre.

Adepi { Calida est naturæ.
Siccus est.
Nauseam concitat.
Parum admodum nutrit.
Oleosa naturæ est.

Pinguedo { Calida & humida est.
Parum nutrit.
Nauseam parit.
Cibum in uentriculo suspendit.

Testes animalium { Non succum laudabilem praestant.
Coentium { Nidorem referunt.
Semen abundè generant.
Nondum coentium & paruorum. — Meliores sunt.

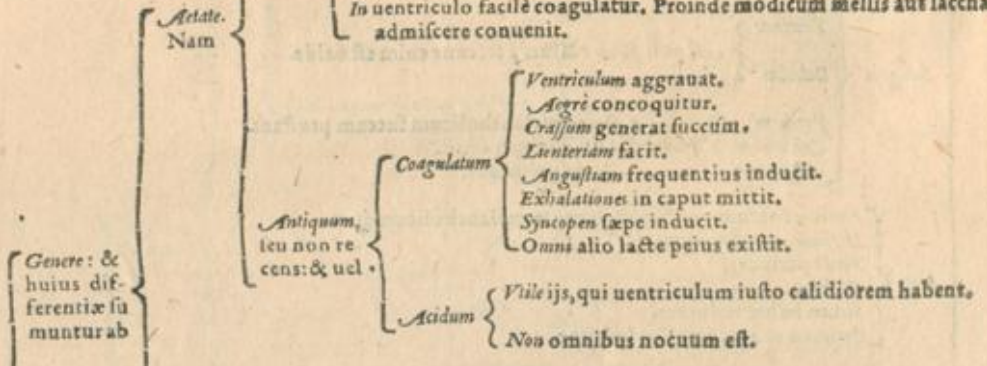
Ubera, seu mamillæ animalium, quæ { Humidiores sunt & molliores.
Conceperunt { Magis excrementose } Sunt.
Dulciores }
Lac non habent { Siccioris naturæ sunt & durioris.
Tardius concoquantur.
Succum crudum ac pituitosum generant.

Lac. Vide in sequentibus sub signo B.

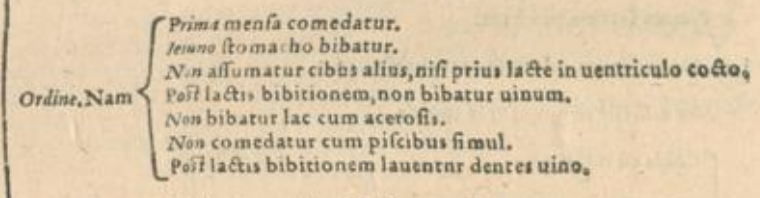

Succum præstat optimum in sanis hominibus, & modicè constantem.
 Facile in ventre superatur.
 Facilius alijs cibus corruptionem patitur.
 Gynomas putrefacit & erodit. Quapropter ab esu lactis os uino colluendum.
 Consistentibus
 Sibus non naturaliter frigidis } Prodest.
 Biliosis
 Ventriculum mundum habentibus
 Hæctico, Extenuatis
 Recens } Frigido & inualido uentriculo, & intento.
 Podagricis, Capiti
 Renibus calculosis } Noct.
 Articularibus morbis
 Iecoris obstructionibus
 Febrientibus, Ophthalmicis
 Resolutis, Conuulsis
 Catharrhosis, Pituitosis
 Dentibus

In uentriculo facile coagulatur. Proinde modicum mellis aut sacchari, & salis ei admiscere conuenit.

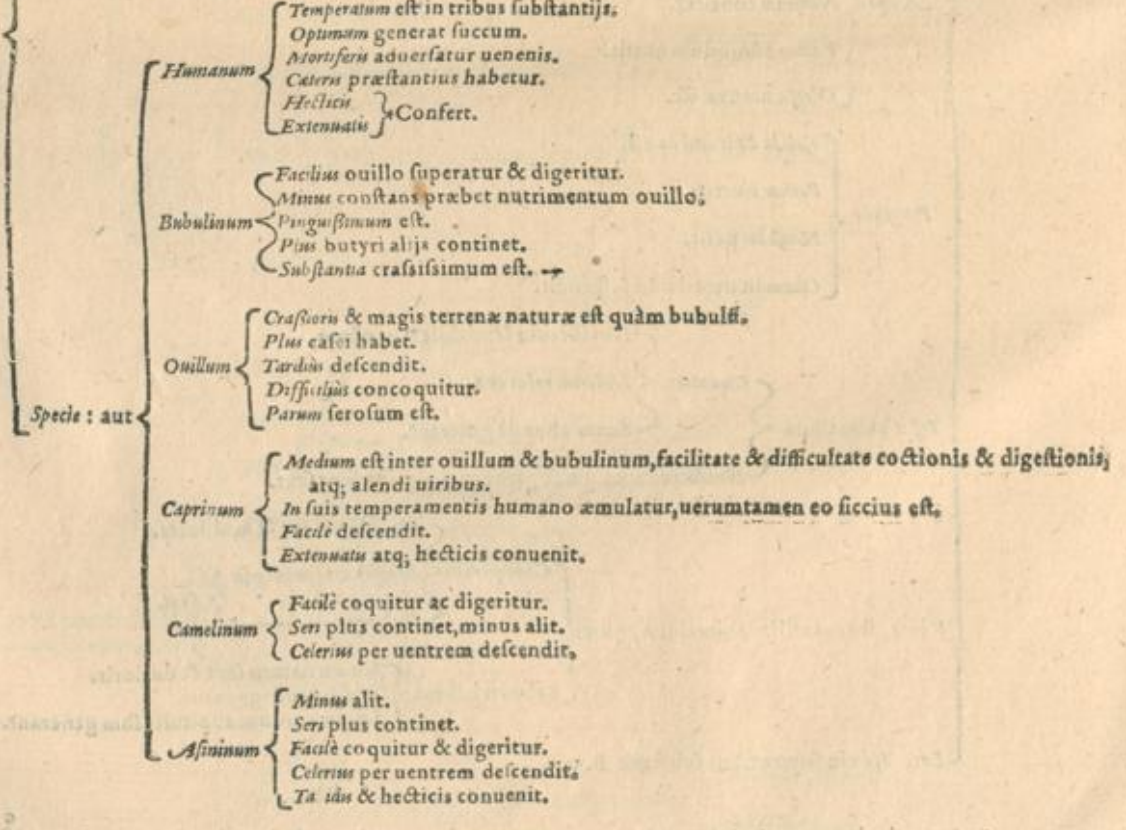

Genere: & huius differentie sumuntur ab

Preparatione. Vide in sequentibus sub signo ☞

B.
 Lac est animalis superfluū, album bina de coct. & in mānis generatū, est sanguis bis decoctus; tū in

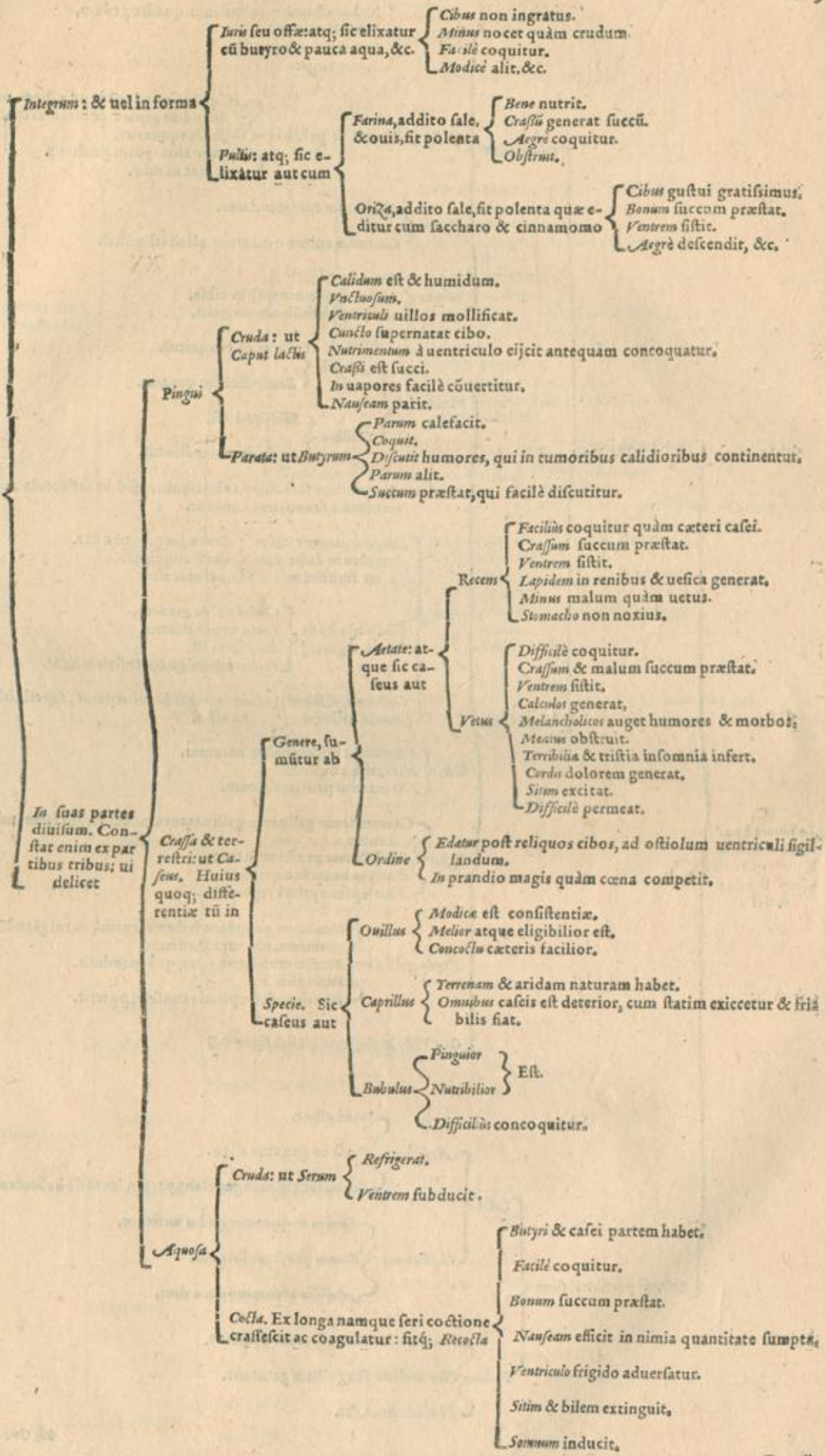

ELIGITVR lac boni odoris, saporis dulcis, media consistentie, quod non habeat partium inæqualitatem, colore candidum.

225

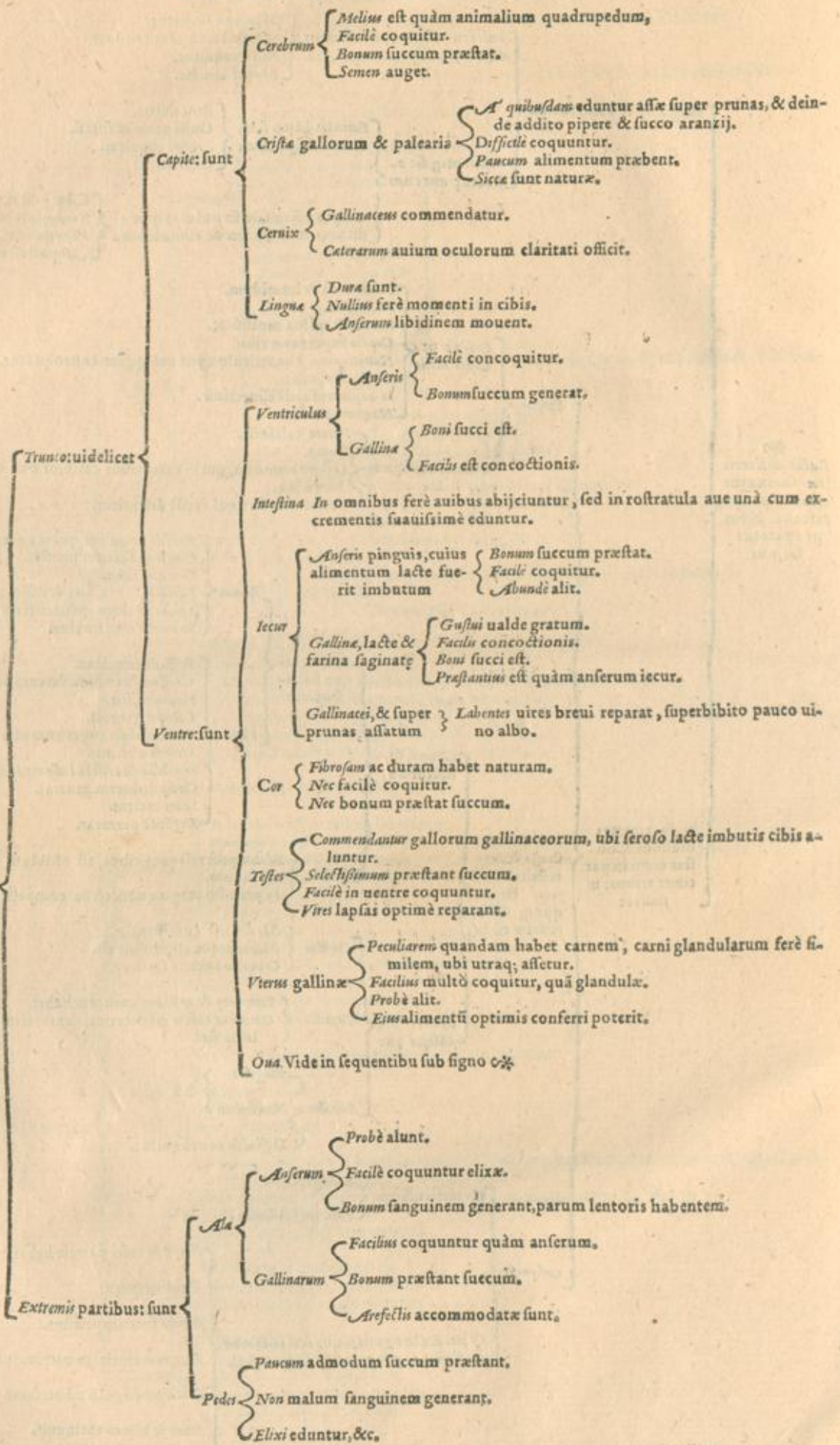

Latius differen-
tiae sumuntur
etiam a praepa-
ratione. Nam
praeparatur
lac, aut

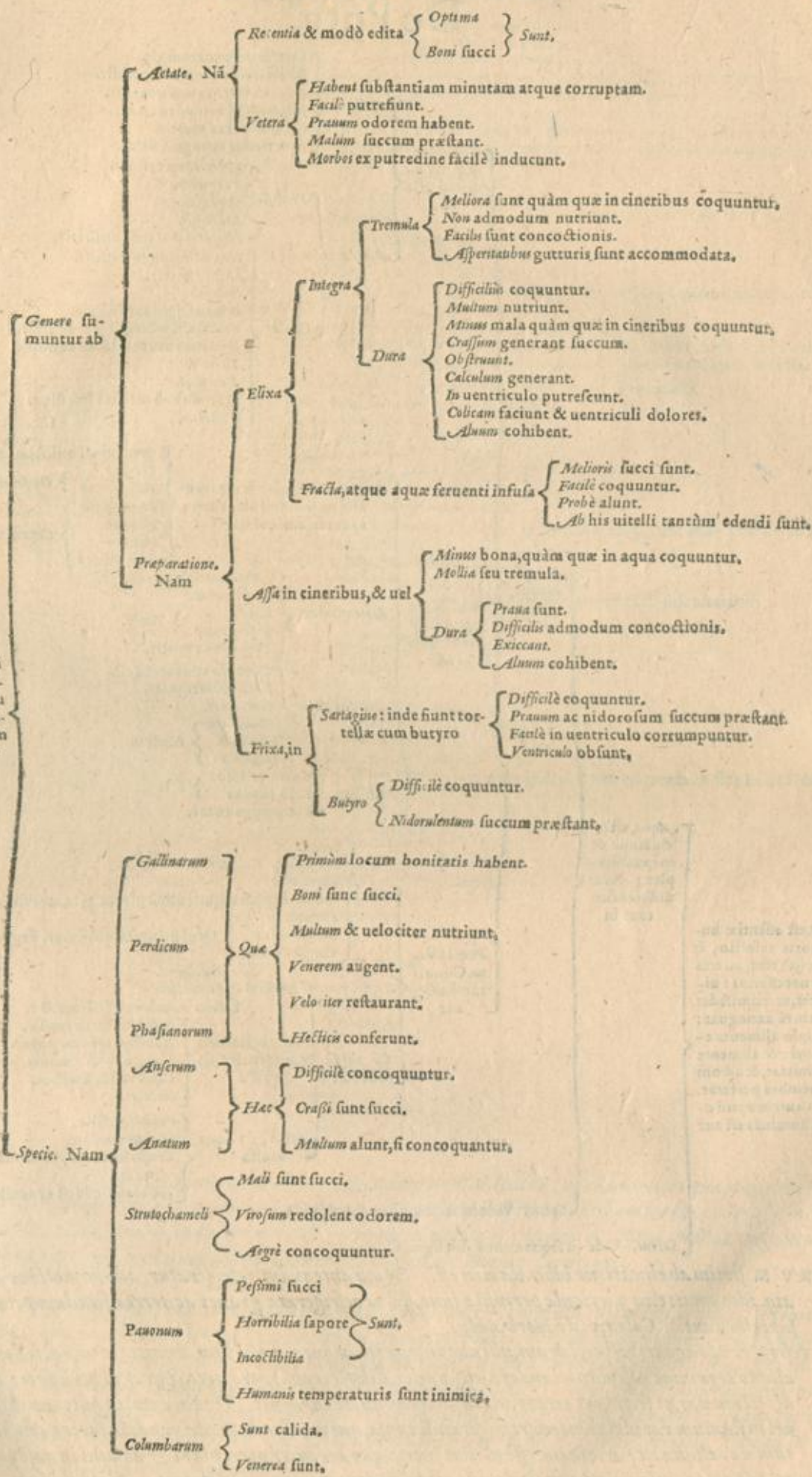
C.
Alimenta à par-
tibus animalis
bipedum seu a-
uium sumpta:
& uel à

☉ Oua

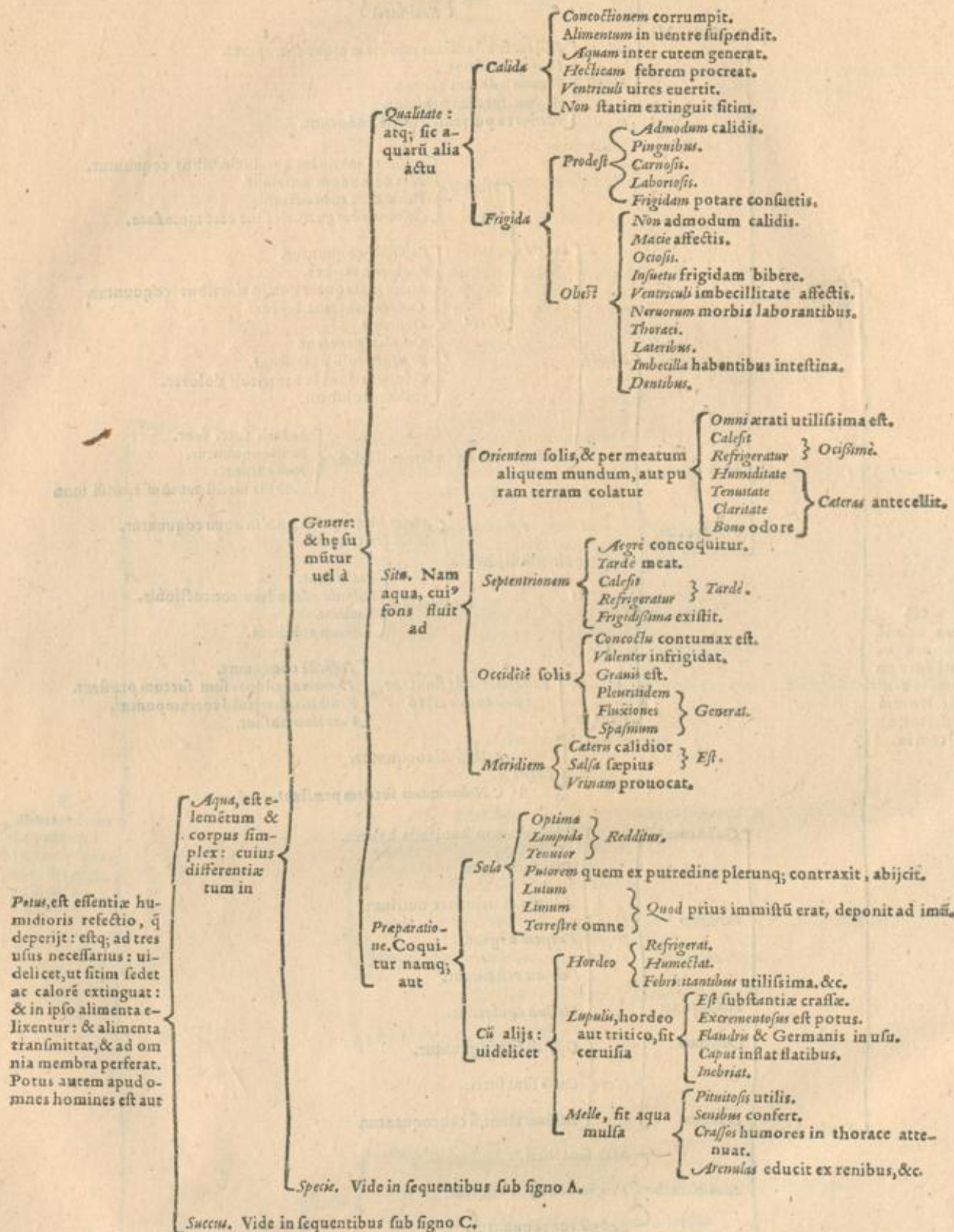

✱
Qua omniū
uolucrū æ-
quē duro pu-
tamine con-
stāt. Horum
differentiæ
tum in

LIBRI I. PARS III.
De Potu.

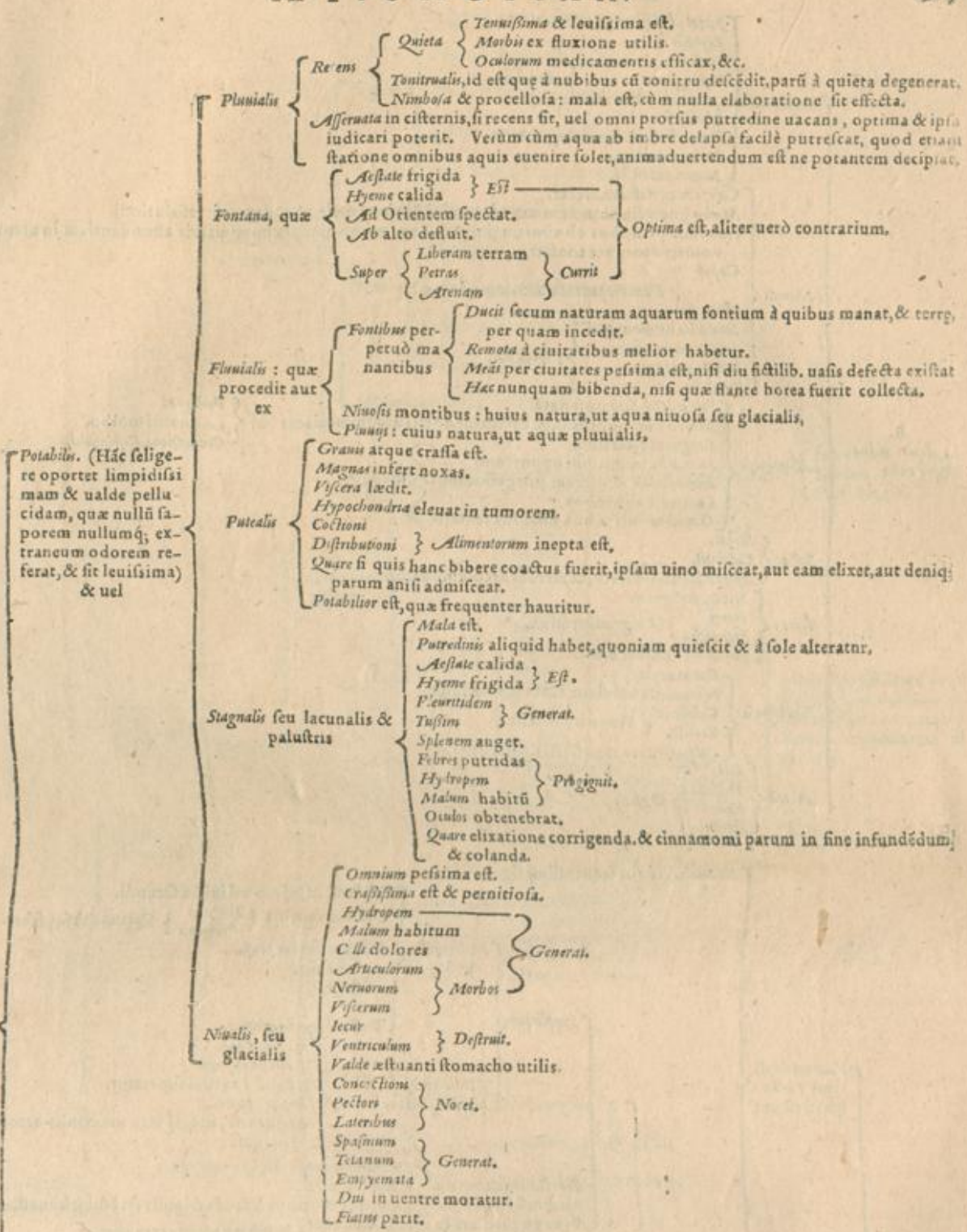
VERVM statim ab elixatione bibenda non est. Nam antequam refrigeratur, adhuc motione agitur, atq; ideo omnes eius particule permixtae sunt, sed ea refrigerata graues ac terreae fundum petunt, leues superfuitant. Galen. 6. de Morb. vulg.

IN refrigerando aquam post cocturam, ubi alicuius putei, in quem uasculum demittamus, nobis facultas est, aliquo tegumine uasculum claudere, atq; undiq; diligenter obstruere necesse est. Vbi uero puteo caremus, detectum uas, ut frigidum aerem admittat, relinquere conuenit. Verum cum in puteum demittitur, uel in stuium rapide labentem, refrigerandi causa, quemadmodum Alexandriae facere consueuerunt, tum uas aliqua ex parte inane esse melius fuerit, quo aer inter operculum & aquam in uase positū contentus, ipse prius refrigeratus sic deinde attractu uicinam aquam refrigeret. Idem ibidem.

A. Aqua

A. Aqua in specie, aut est

NIVALIS aqua etsi iuuenilia corpora offendere non uideatur, noxa uidelicet quæ paulatim increfcit, non percepta: tempore tamen procedenti, cū atas declinat, difficulter sanabiles aut incurabiles planè morbos inducere nata est, in neruis, articulis & uisceribus. Nam quando congelatur, ab ea exprimitur id quod subtilissimum est. Galen. de Renum curatione.

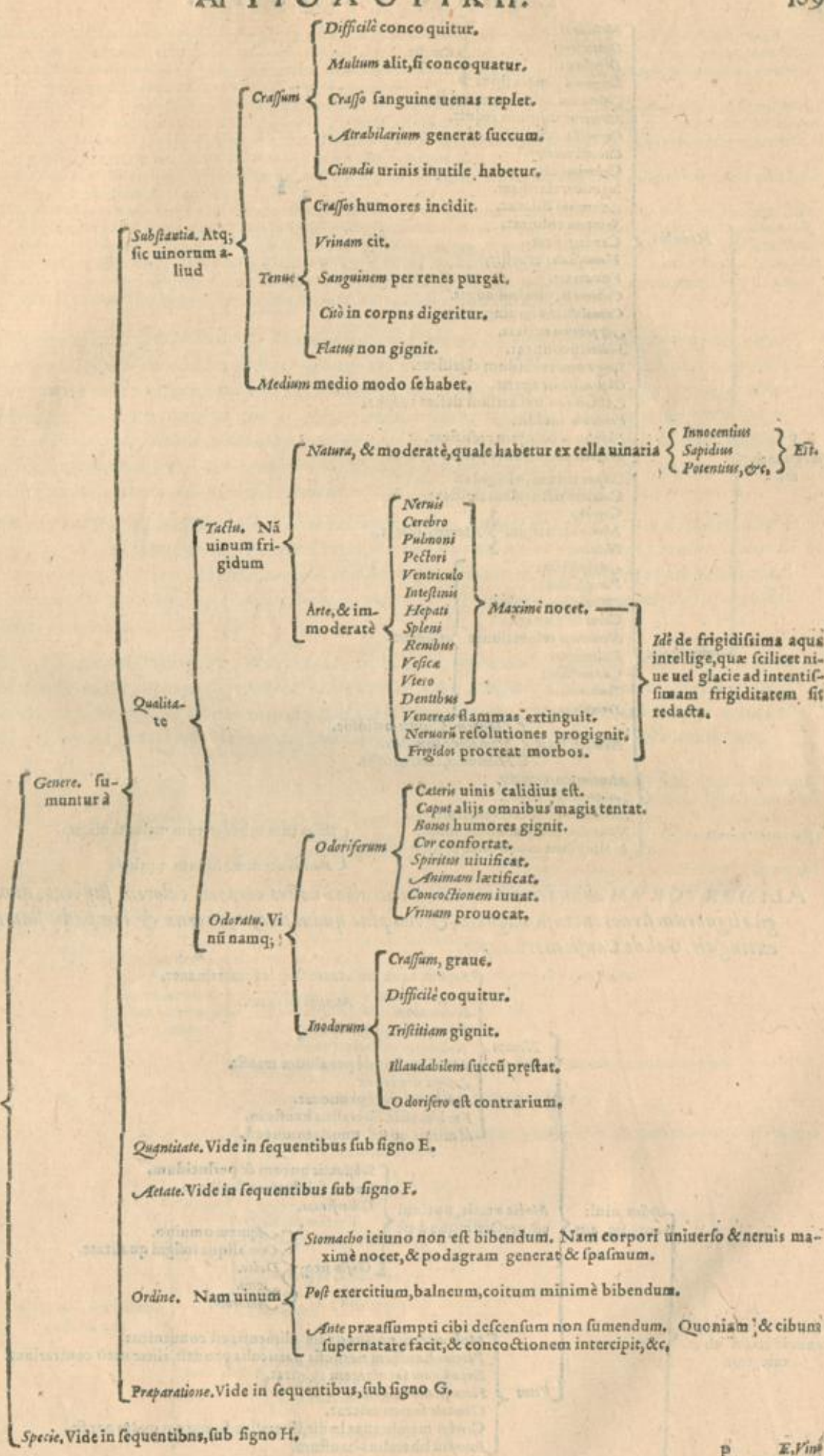
PLUVIALIS aqua, quæ mediæ æstate decidit cum tonitru, omnium optima est, eo quòd sol leuissimū & tenuissimū attrahat, ac id non ex alia aqua solū, uerū ex mari quoq; & corporibus. Quapropter etiam omnium promptissimè computrescit, ut quæ diuersis ex qualitatibus sit constata. Nemo autem aquam putrefactioni opportunam esse existimet: nam mutationis facilitas, uirtuti potius quàm uitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimas notas habet, si promptè etiam putrescat, ea censetur saluberrima. Hæc Paulus sumpsit ex Gal. 4. de Morbis uulgaribus. Paulus lib. 1.

Miseratis. Vide in sequentibus sub signo B. B. Aqua

D. Vini naturalis differentia in

p E. Vini

Vinorum differentia sumitur ab aetate bibentium. Nam

Pueris ineptissimum est, neq. dari debet, usq. ad aetatis eorum annum duo deingessim. Quippe quod haustum & humectat nimium, & calefacit corpus nimium, tum caput halitu replet ijs, qui calido humidoq. temperamento sunt, quale est eiusmodi puerorum. Cum autem sit omnis excessus fugiendus, maximè hunc fugere expedit, ex quo non corpori modò, uerumetiam animo damnum accedit.

Adolescentibus pugnacissimum est uinum: siquidem feruentem eorum naturam ac uehementer agitatam supra modum calefacit, atq. ad immensas immanesq. motiones furibundos extimulat. Igitur nisi immodicè sumptum eo usque tempore, quo iam ferè adoleuerint, est utile: quod uidelicet ad iram præcipites, & ad iniuriam incontinentes facit, & partem animi rationalem hebetem turbidamq. reddit.

Iuuenibus haud liberalius exhibendum usq. ad eorum ætatis annum quadragessimum: tunc enim in conuiujs oblectari possunt in seniorum consortio.

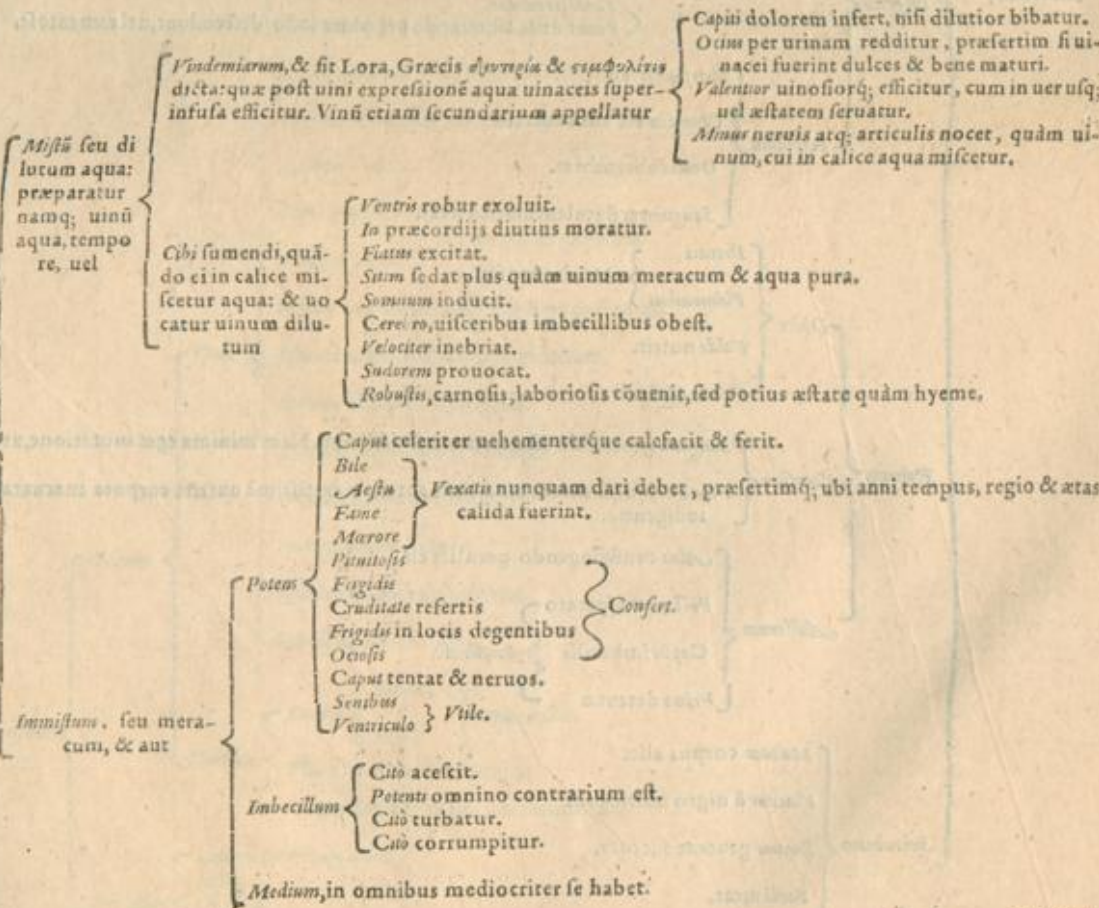
Senibus quidem utilis potio uini est, ut quæ ætatis frigiditatem ad symmetriam caloris reuocet. Deligendum pro senibus illud uinum erit, quod & substantia sit tenuissimum, & colore fuluum siue flauum. Verùm & commodum est, quod pallidum dicitur. Nam eiusmodi uina & sanguinem augent, & corpus nutriunt: quo fit, ut ea utilia senibus interdum sint: utiq. quo tempore nec serosam humiditatem in uenis habent, & ali liberalius desiderant. Nam plerimi, qui hac sunt ætate, ijs uinis indigent, quæ urinas eient, propterea quod aquosum excrementum in ipsis abundat. Quæ uerò diu in uentre morantur, eorum sanè nullum aptum seni est.

MVLTO magis, quàm Cretensium, Lacedæmoniorumq. usum, Charthaginiensium legem probarem, ut nunquam in castris quisquam gustare uinum audeat: sed toto illo tempore aqua bibatur, & in ciuitate nunquam uini usu seruo aut serua concederem. Sed nec magistratibus eo anno, quo magistratu funguntur. Gubernatores etiam, ac iudices munus suum obituros à uino penitus prohiberem: deliberaturos quoq. de rebus non omnino negligendis. Ac nulli penitus interdum uinum concederem, nisi exercitationis corporeæ, morborumq. causa hoc potu opus fuerit. Neq. etiam noctu uiro, uel mulieri, quando liberis operam dare uolunt. Gal. lib. Quod animi mores.

GRAMMATICVS quidam singulis diebus balneum petens, unum de pueris secum ducebat, altero domi relicto, qui rem familiarem seruaret, atq. ea, quæ ad uictum essent necessaria pararet. Puer itaq. cum uehementi siti cruciaretur, nec esset ei aquæ copia, uinum antiquum liberaliter potauit, atque ex reliquo tempore uigil omnino permansit, postea correptus febre, unà cum uigilijs oborto delirio perijt. Gal. lib. 2. de Locis affect.

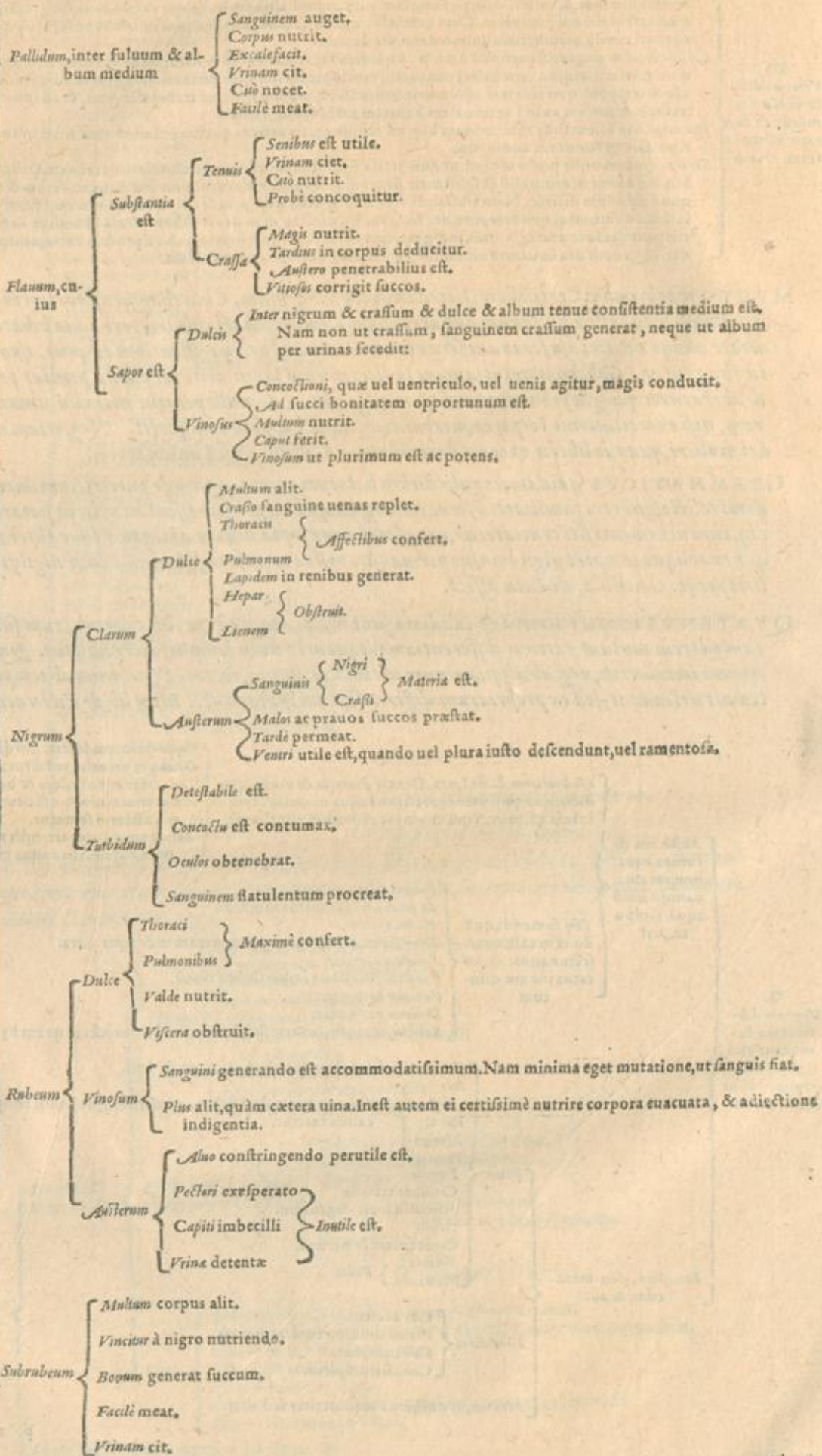
QVATENVS tempore acriora & calidiora sunt uina, atq. unà cum his colorem, tum substantiam, tum odorem mutant, eatenus differentiam aliquam in uinis tempus facere uidetur. Quod si nihil horum immutetur, neq. ab aliquo uinum uetus dicitur neq. recens. Non enim ob tempus uina uel ladanunt uel iuuant, sed ex propriarum differentiarum mutatione. Idem lib. de Victu acutorum.

G. Vinorum differentia sumuntur etiã à præparatione. Nã uinorũ aliud

Album, Vide in sequentibus, sub signo I.

Vinum

Aquosum natura uinum Gal. 7. Met. cap. 6. & lib. 8. cap. 3. & 4. de victu a-
cutorum cap. 3. & 12. id uocat, quod
tenue est & purū & ἰσχυρότερον. Est au-
tem ἰσχυρότερον, quod minimam susti-
net aquæ mistionem, imbecillissimū
& aquosissimum: præterea aquæ tum
colore, tum substantia simile est: per-
spicuum & splendidum, purū & sub-
stantia tenue. Nullam enim earum,
quæ cæteris uinis insunt, habet qua-
litate. Tale igitur uinum

Parum alit.
Facultate }
Colore } *Aqua* simile existit.
Consistentia }

Crassos incidit humores.
Cū concoquitur.
Sanguinem per renes purgat.

Caput }
Nervos } *Minimè* lædit.

Corpus haud calefacit.
Facile in omne corpus deducitur, præsertim quod metus est.

Ventriculi }
Venarum } *Concoctionem* adiuuat.

Parum sanguinis gignit.
Humores humectat.
Cæteris uinis febricitantibus innocentius est.
Vrinam ciet.
Incidit.
Somnum inducit.
Aegris plus quàm sanis conuenit.

Tenne, subtile

Austerum

Minimè calidum inter uina existit.
In quæ ad uentrem fiunt distillationibus idoneum est.
Vrinas non abundè ejet.
Illandabilem succum generat.
Humorem laxum firmat.
Caput inter omnia uina minimè tentat.
Thoracem lædit.
Concoctionem non adiuuat.

In thoracis & pulmonis affectibus maximè ualet.
Facilius in uentriculo concoquitur quàm *austerum*.
Humorem ducit.
Caput grauat }
Mentem tentat } *Minus* quàm uinosum.

Facilius quàm aliud per intestina descendit.
Dulce }
Lienem auget, Biliosis non idoneum,
Sputum educit, Tardè meat.
Hepati affecto ualde noxium,
Obstruit hepar & lienem.
Febricitantibus inutile,
Facile in bilem conuertitur,
Calculo affectis inutile.

Clarum

Crassum

Vinosum }
Crassum } *Subrubeis* }
Nigris } *Minus* alit.
Plus alit albis & tenuibus.
Neq; uelociter neque uniuersim alit.

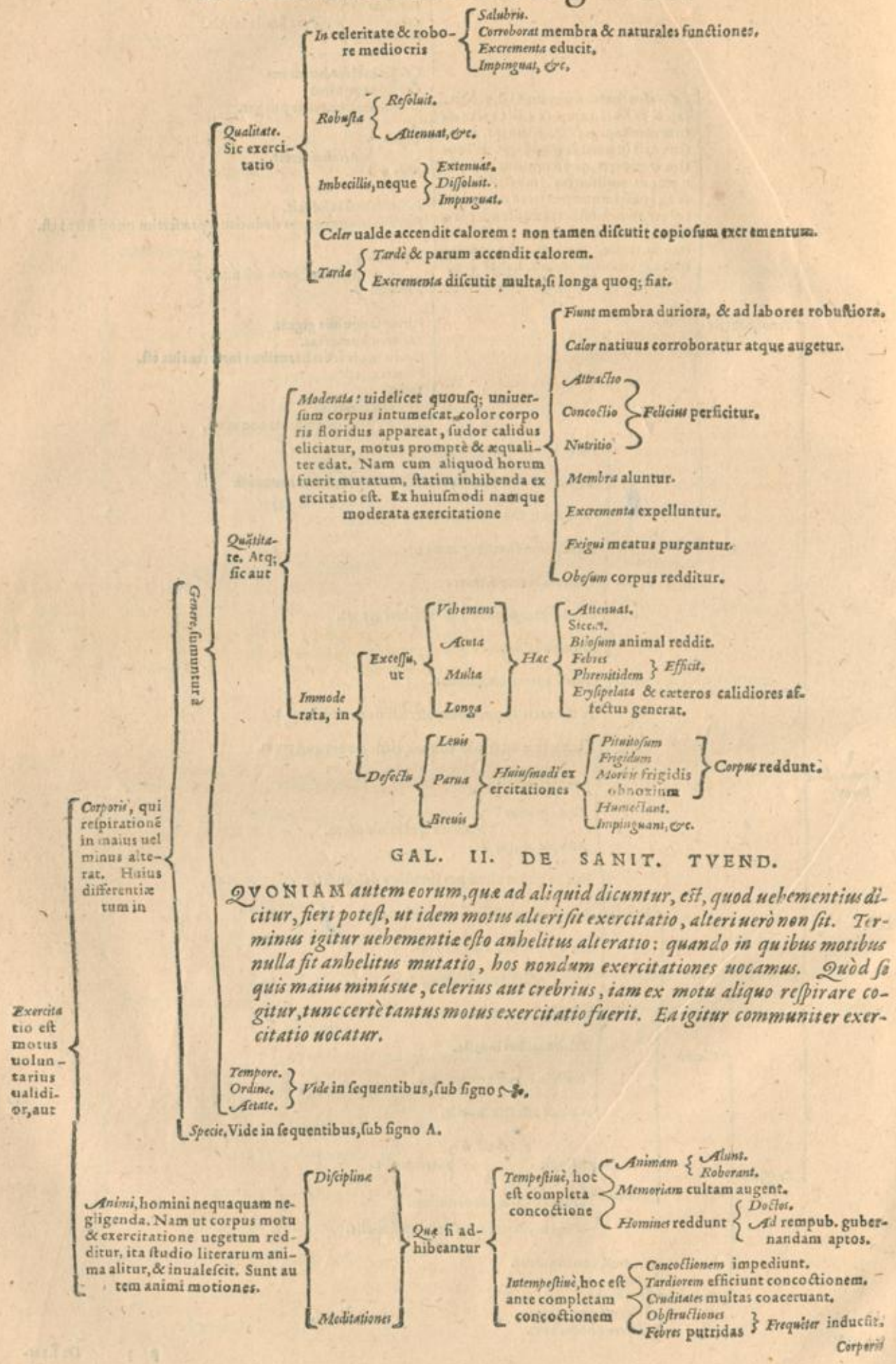
Turbidum

Aerè concoquitur.
Inflat.
Obstruit.
Calculum generat.
Vigam obtenebrat.

I.
Vinum al-
bum

LIBRI I. PARS III.
De Exercitatione, in genere.

GAL. II. DE SANIT. TVEND.

QUONIAM autem eorum, que ad aliquid dicuntur, est, quod uehementius dicitur, fieri potest, ut idem motus alteri sit exercitatio, alteri uero non sit. Terminus igitur uehementie esto anhelitus alteratio: quando in quibus moribus nulla sit anhelitus mutatio, hos nondum exercitaciones uocamus. Quod si quis maius minusue, celerius aut crebrius, iam ex motu aliquo respirare cogitur, tunc certè tantus motus exercitatio fuerit. Ea igitur communiter exercitatio uocatur.

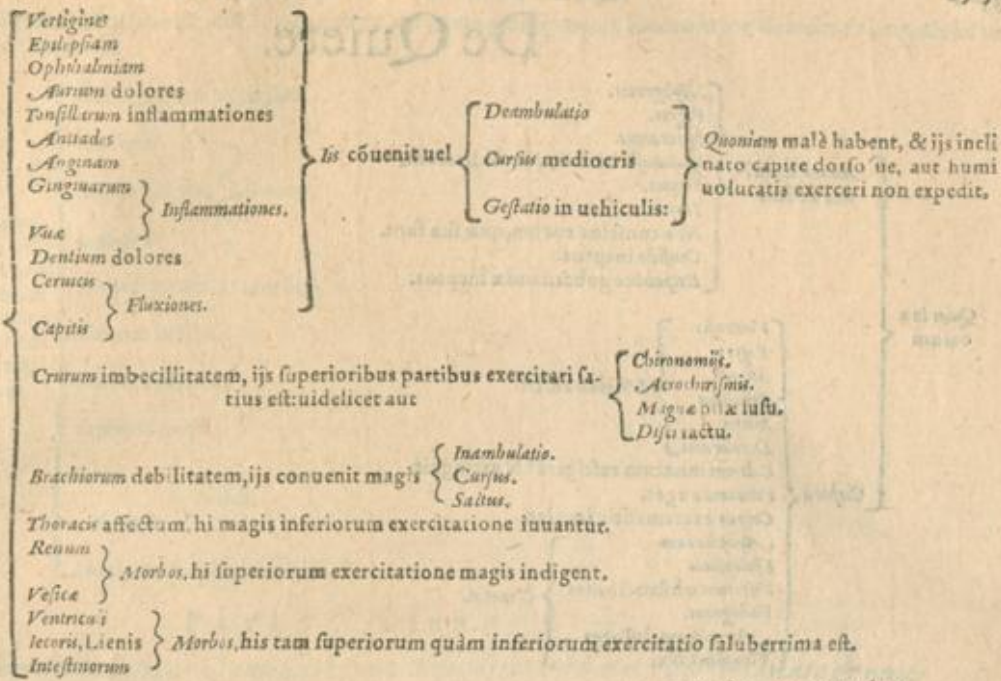

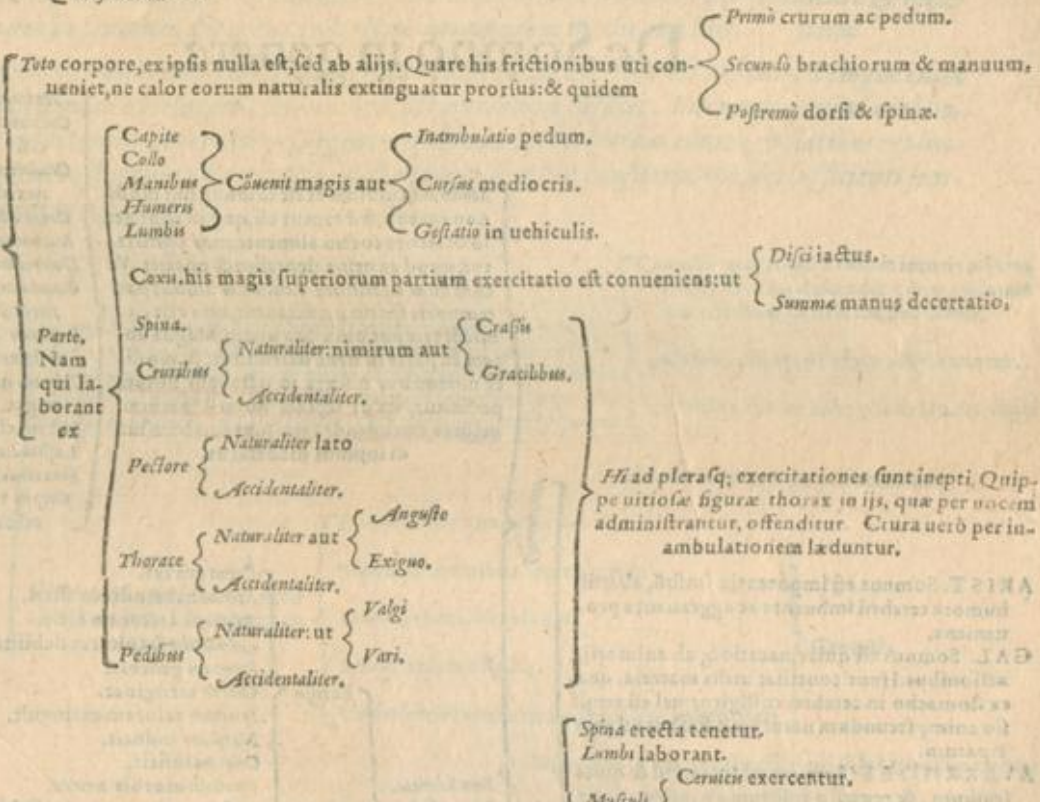

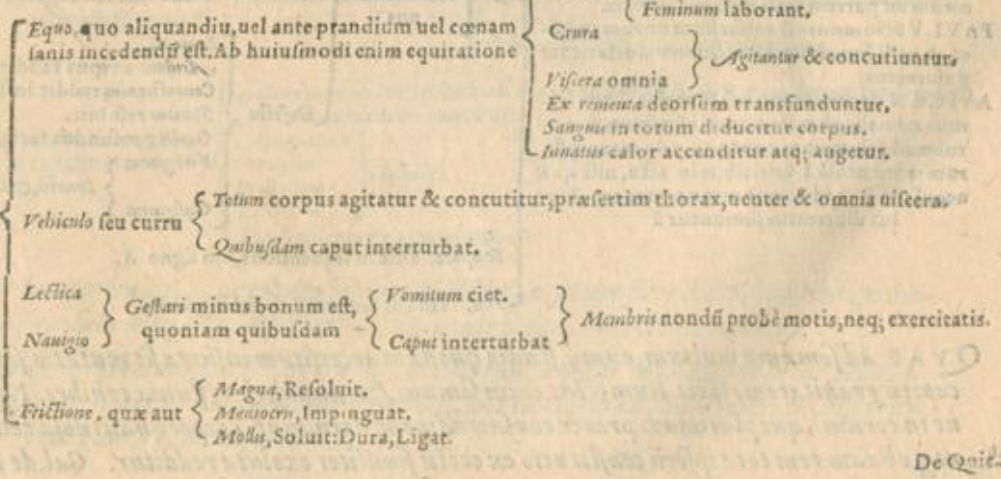
B. Exercitatio imbecillitatum ex parte aliqua corporis. Nā qui leui de causa patiuntur

C. Exercitatio agrotantium ex

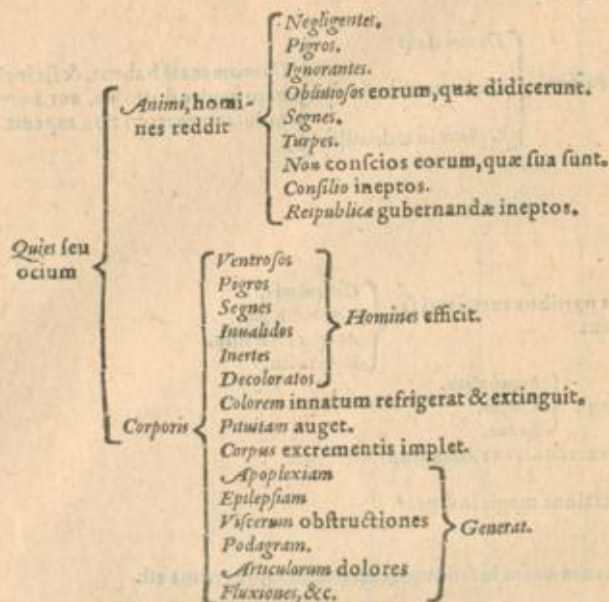

D. Exercitatio fit etiam ab alijs, & non à nobis ipsis: uidelicet aut

De Quis.

De Somno in genere.

Moderata, cuiusmodi est somnus, qui modū non excedit, sed tantus est, quo in uentriculo & iecore coctio alimentorum perficiatur, quod ex urina deprehendi poterit. Verū cum coctiones non in omnibus pari temporis spacio perficiantur, non erit dormiēdi tempus omnibus unum. Magna autem ex parte in bene ualentibus, & modicē uiuentibus à sexta in octauam horam perficitur, ita ut septem horarū spaciū, mediū dormiēdi terminus sit. Huiusmodi somnus moderatus.

Animales facultates reparat.
Coctiones alimentorum perficit.
Crudorum humorū coctiones absoluit.
Curas obliuioni tradit.
Iracundiam mitigat.
Dolores omnes sedat.
Omnia corporis membra humectat.
Resolutas corporis facultates restaurat.
Calorem natium & humidū auget.
Hebetes clarificat & illustrat.
Lassitudinem aufert.
Fluxiones retinet.
Corpus totum labore affectū refocillat.

ARIST. Somnus est impotentia sensuū, ab utili humore cerebrū imbuente ac aggrauante proueniens.

GAL. Somnus est quietē uacatioq; ab animarijs actionibus. Hunc conciliat utilis materia, quæ ex stomacho in cerebro colligitur: uel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum.

A VERRHOES: Somnus est ligamētū & quietē sensuum, & reuersio ipsorum ab instrumentis eorum ad partem intrinsecam corporis.

P A V L V S: Somnus est animalium uirium requies, ab utili humiditate cerebrum madefaciente proueniens.

A V I C E N. Somnus uniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum & motuum ad principium, cum quo priuantur ipsorum instrumenta à spiritibus in actu, nisi quæ necessaria sunt ad hoc, ut uita permaneat. Huius differentia sumuntur à

Quantitate

Tempore. Vide in sequentibus, sub signo A.

Situ. Vide in sequentibus, sub signo B.

QVAE ad somnum multum, eumq; studio quodam accersitum insueta sit mutatio, segnitiam corporis, & capitis grauitatem efficit. Humectat enim somnus, spiritumq; & effluuia cohibet. Non igitur absq; ratione in eorum, qui plurimum prater consuetudinem dormiunt, corpore halitiosa redundat excrementa, atq; ob eam rem tota ipsorum constitutio ex coctis similiter exoluta redditur. Gal. de Victu acutorum.

Somni

Nocturnus, naturalissimus est, post horam à cena, aut paulò plus, quamuis summo mane dormire sit naturale ad tertiam diei partem.

A. Somni differentie etiam à tempore sumuntur. Nam somnus

- Caput uaporibus implet.
- Catharos
- Capitis dolores } Generat,
- Anginas }
- Humidos procreat morbos.
- Colorem inficit.
- Nervos debilitat.
- Segnitiam parit.
- Febres } Inducit.
- Abscessus }
- Memoriam stupidam reddit.

Diurnus non expedit, nisi ijs, qui à prædio dormire assueverunt, reliquis uero minimè. Quoniam

PAVLVS LIBRO I.

NOCTVNI somni omnium præstantissimi sunt. Si quidem nox naturali humiditate & quiete sua animum in somnum deducens, concoctionem omnibus modis absoluit. Item:

TEMPVS somni optimum est à cibo, sed interdum captus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt, ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. Interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidis ructus edunt, & flatibus replentur. Nonnulli uero fluctuatione uentris infestantur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant.

B. Situs dormientis seu forma, sit aut super

Latus

Dextrum. Dormiet autem sanus homo toto corpore, brachijs ac erubus modicè contractis, magis quidem hyeme ad calorem uentris augendum, minus uere & æstate, capite parum eleuato, ita ut super latus dormiens, caput humero superiori seruet altitudinem, Dormiet itaq; primùm super dextrum latus. Quoniam

- Concoctio uentriculi à calore iecoris adiuuatur, & facilius descendit cibus ad imum uentriculum, & in iecur deducitur.
- Alimenta citius in corpus distribuuntur.
- Astrictam aluum habentibus leuitas acquiritur.
- Principio somni semper conuenit.

Sinistrum, ad quod sanus homo ad finem somni se conuertat. Quoniam

- Dextri lateris onus expedit.
- Frigidum habentibus uentriculum
- Leuem habentibus aluum
- Iecinoris calore affectis.
- Concoctricem facultatem imbecillem habentibus

Ventrem, super quem etiam cubet homo sanus ad finem concoctionis. Quoniam

- Pituita, quæ in uentriculo relinqui solet, tunc superatur.
- Ventriculi concoctio mirum in modum adiuuatur.
- Color uentriculi innatus præseruatur.

Dorsum, super quem dormire nullatenus expedit. Nam

- Alimentum ab initio fluctuare in uentre, & ad œsophagum sæpe ascendere facit.
- Alimentum tardius coquitur.
- Apoplexiam
- Paralytiam
- Epilepsiam
- Ephialtium
- Fluxione tentatis perniciosus est.

DECUBITVS in sanis primùm in dextrum latus, deinde in sinistrum fieri debet, quo cibus promptè ad uentriculi fundum descendat, ut à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur.

SVPINVM iacere & hiare damnat Hippocrates: decubitus autem in alterum latus laudat. Itaq; supinum iacere & hiare nõ absq; actione stertendi, aut exolutionis, aut ebrietatis, aut ignauiæ sunt signa. Gal. 2. de Motu musculorum.

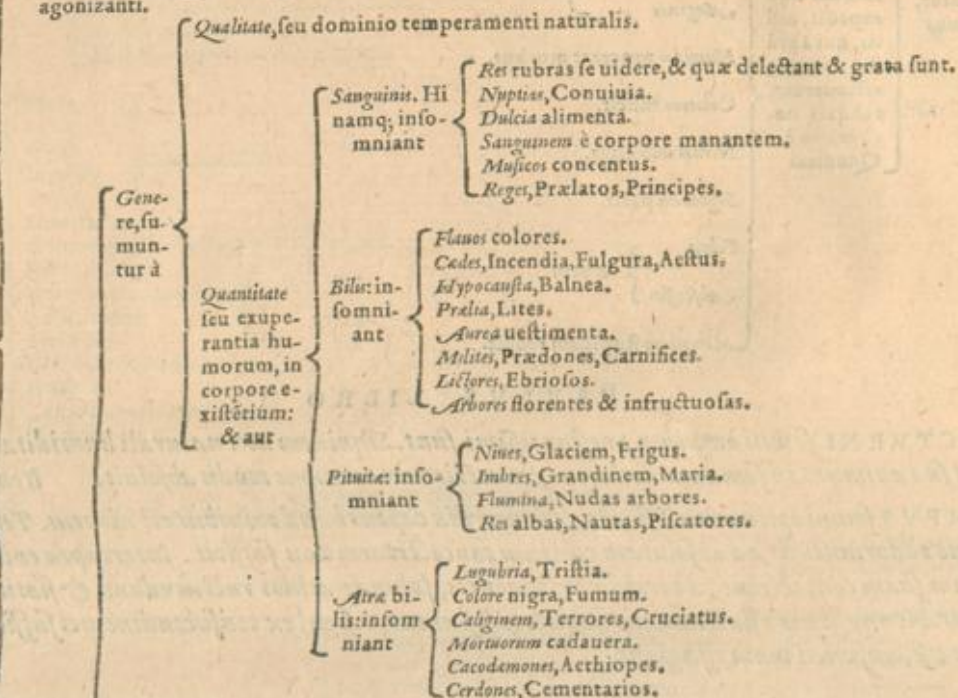
De Inse-

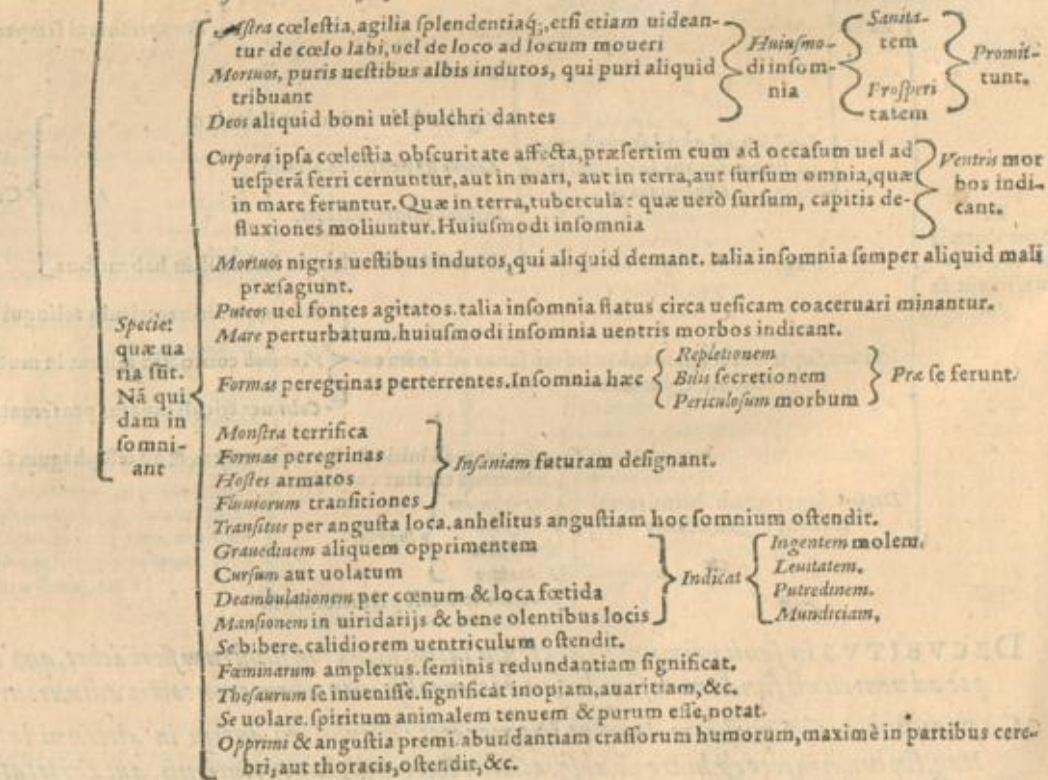
LIBRI I. PARS III. De Infomnijs, in genere & specie.

Divinum, seu celeste, quod à diuinis siue cœlorum animabus causatur, quæ motores etiam dicuntur orbium, operantes quandoq; formam in imaginatione secundum comparationem eorum, & comparationem animarum ipsorū secundū aptitudinem. Quoniam animæ nostræ habent maiorem comparationem cum substantijs separatis, quàm cum corporibus sensibilibus, quo fit, ut sint eiusmodi infomnia cæteris ueriora. Animale, nullius aut quàm pauca ueritatis existit: est enim magis illusio eorum quædam, circa quæ anima fuit sollicita & occupata in uigilia: cœn famescenti representantur cibi, appetentiq; mingere cloaca, & strepitus agonizanti.

Infomniū (inquit Artemidorus) est motus aut figmentū animæ multiforme significantiū futurorum bonorū aut malorum. Cōciliator, est phantasma factū à motu simulachrorum dormientis, in eo quodd dormit. Vel est quædam dispositio media absq; morbo, per quā neque ut uigilantes sensuum actiōes obimus, neque ut integrè dormientes ociamur: & est uel

Ex sanorū genere, his quidem, qui ieiunè parciniq; sunt cibati, somnia conspicua sunt: repletis uerò temulentisq; ita, ut uisis uidui destitutiq; uideantur, phantasmatis propter obscuritatē prauitatemq; ita effluentibus, ut ne reliquias quidē, & uestigia in memoria relinquāt: sic et affectiones, quæ cū cerebri humiditate fiūt, comatose sunt, somniculose & uisis destituta. Gal. 1. Prorrheticorū.

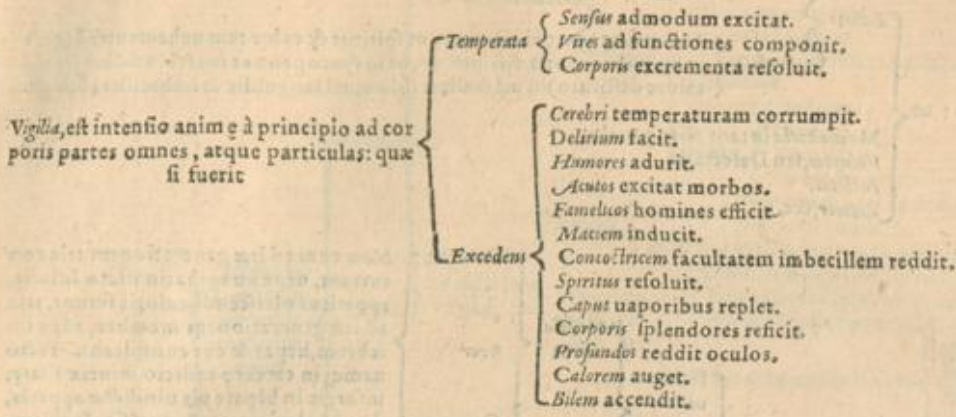

Quæ in somnijs uel uident, uel se facere putant egrotantes, sepius nobis & ad defectus & ad excessus, & qualitates deniq; humorum cognoscendas conducunt.

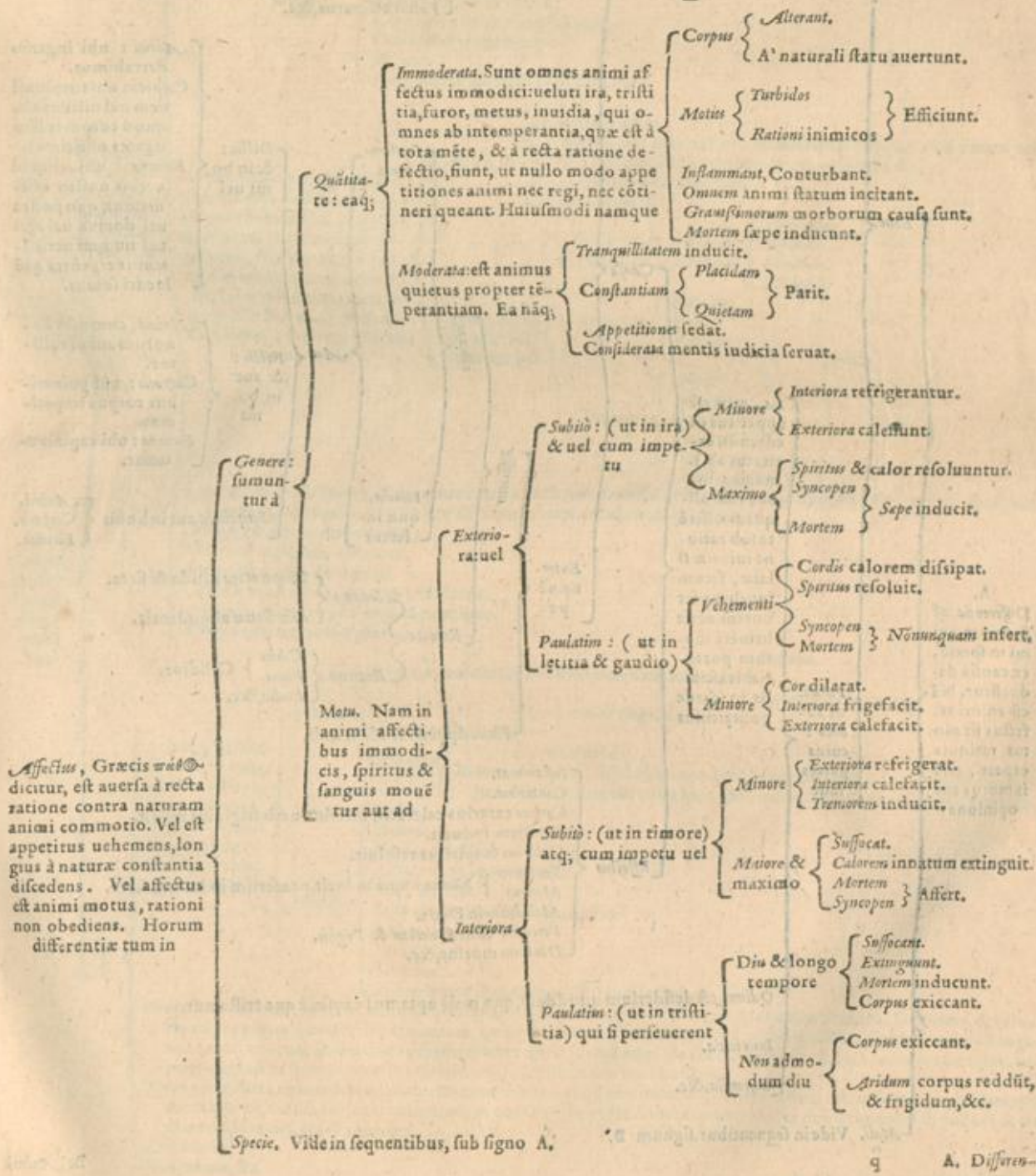
De Vigilijs

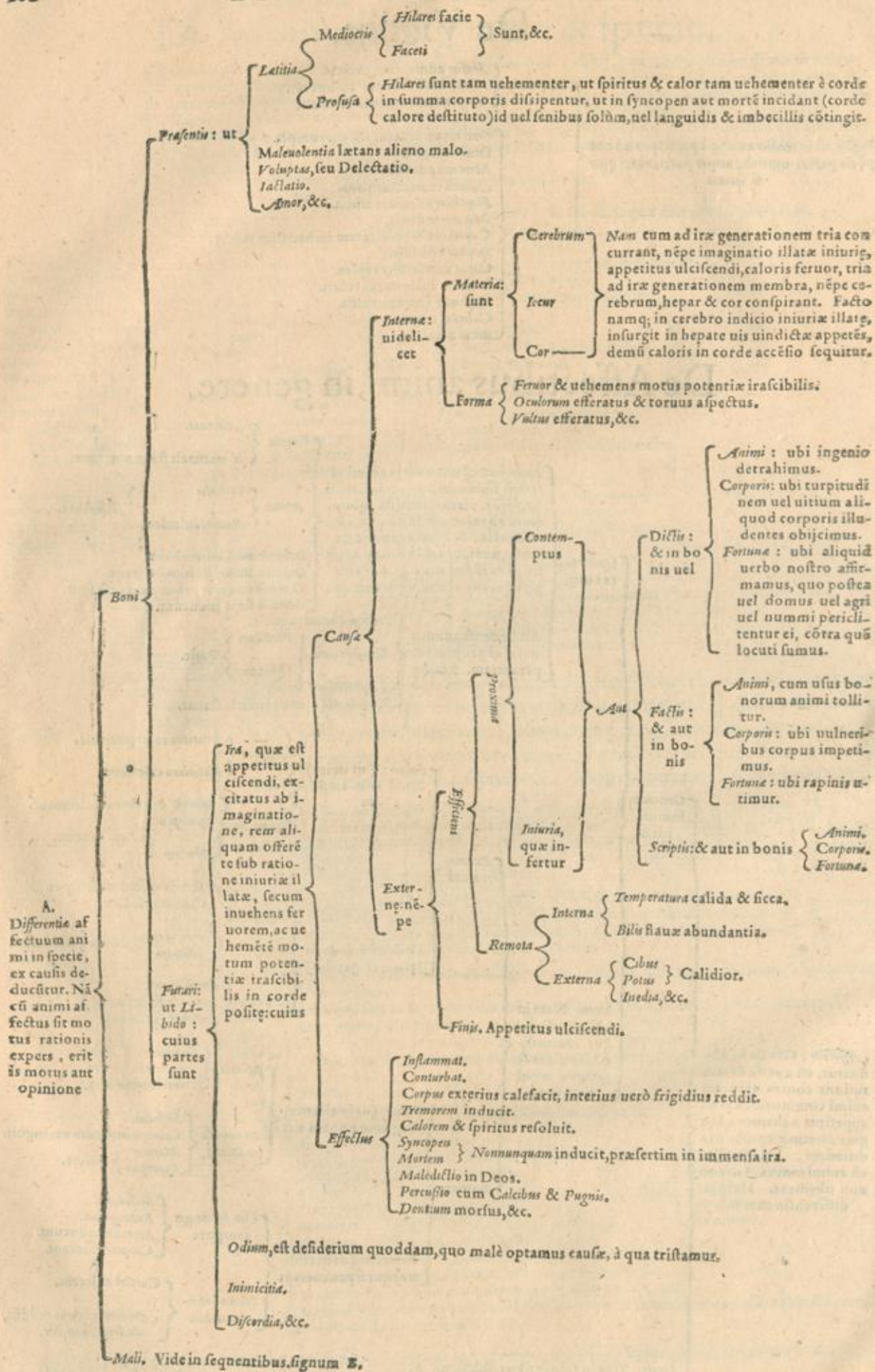
De Vigilijis.

De Affectibus animi, in genere.

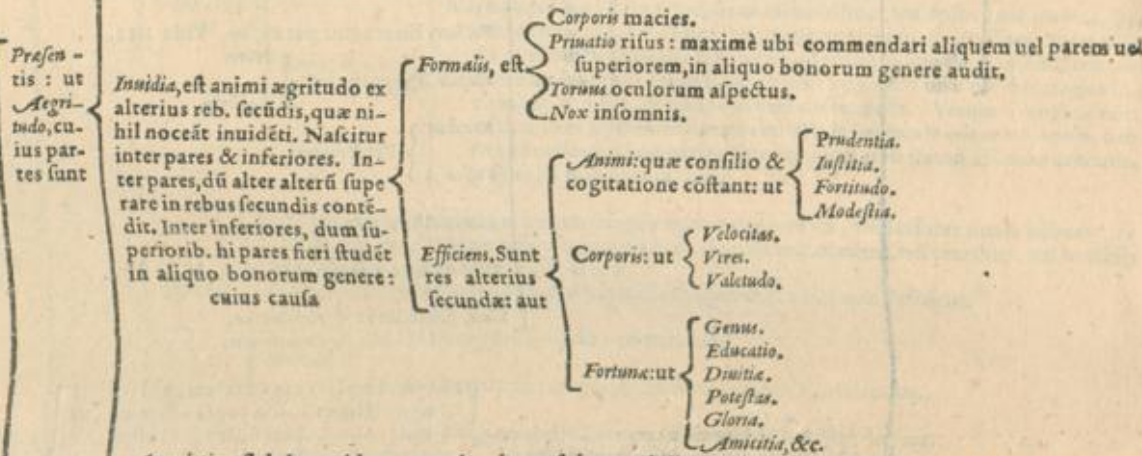
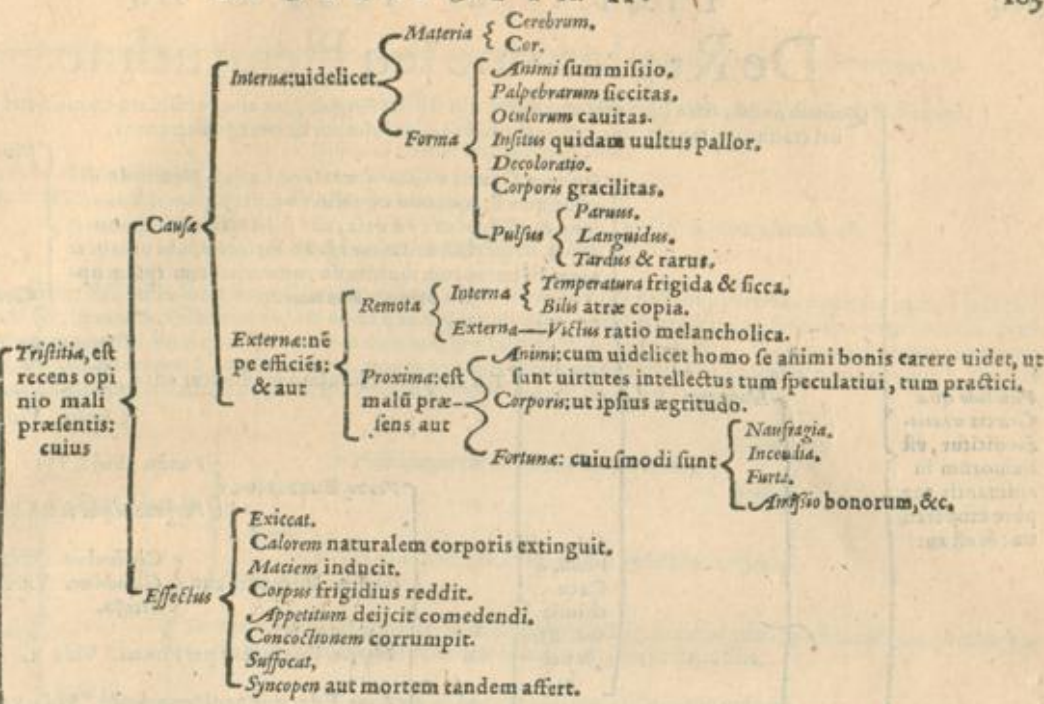

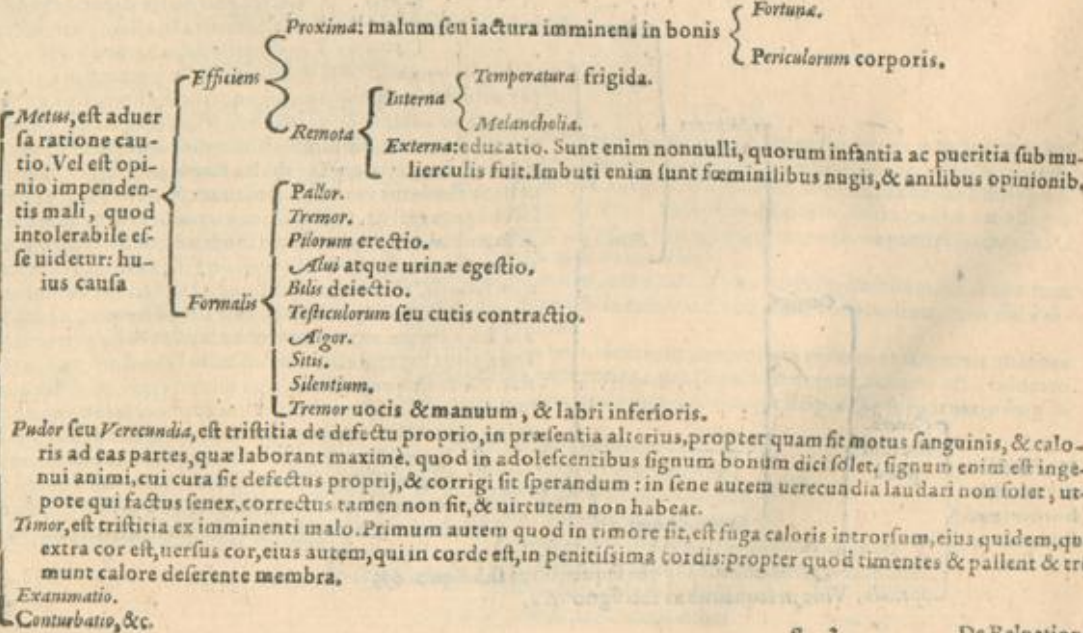
B. Animi

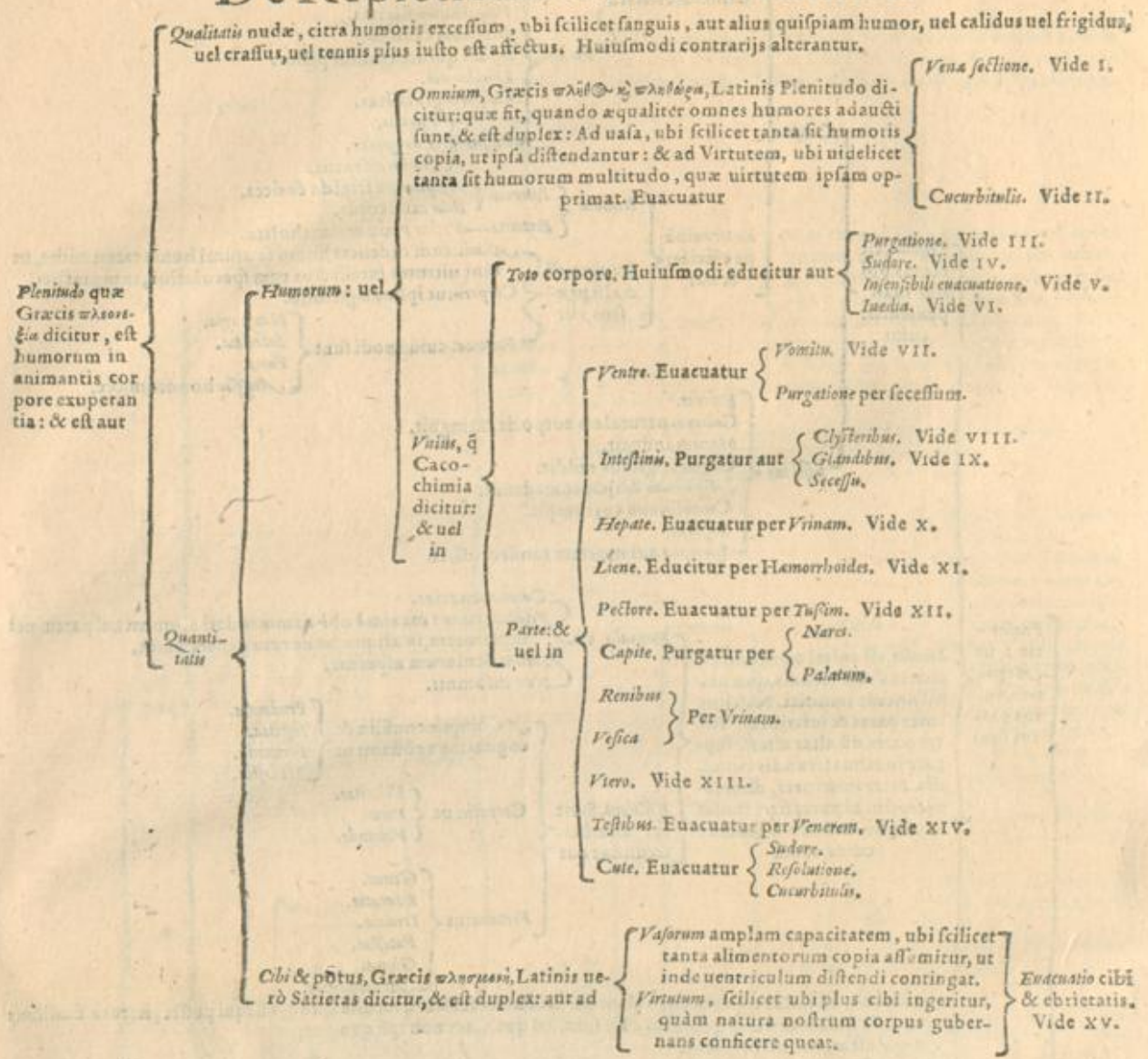
Aemulatio, est dolor quidam, quoniam bona & honorabilia quae ipse quoque, assequi posset, natura similibus adesse uideantur: non quoniam alijs sunt, sed quoniam non ipsi quoque.
Angor, est aegritudo premens.
Dolor, est aegritudo crucians.
Moror, est aegritudo flebilis.
Afflictio, est aegritudo cum uexatione.
Sollicitudo, est aegritudo cum cogitatione.
Modestia, est aegritudo permanens.

A. Animi motus sit opinione mali, aut

LIBRI I. PARS III. De Repletionem seu Plenitudine.

I. De Sanguinis missione, seu Venæ sectione, in genere & specie.

¶ Vena

Qualitate: hoc est quomodo & quibus instrumentis sanguinis missio fieri debeat: ut iam in causis dictum est.

Quantitate. Hæc uarianda pro ratione tum

- Sanguinis { Abundantis: maior copia sanguinis detrahenda est, si uires permittant.
- { Deficientis: minor copia emittenda.
- Virium { Constantium: maior
- { Inconstantium seu debiliū, minor } Quantitas extrahenda est.

Loco, quibus scilicet in locis uenæ secundæ ueniant. In omnibus namq; affectibus partium uenæ secundum rectitudinem sunt secundæ. Rectitudo autem ea est, quam dextræ partes cum dextris seruant, & sinistra cum sinistris. Nam laborante oculo dextro, sanguinem è dextro brachio mittimus, & non è sinistro. Sic etiam laborante coxendico, uenam tali externam: & utero patiente, uenam secamus internam (ut in speciali phlebotomia patebit.) Quod si uena in profundo delitescat, altius scalpellum infligendum est, &c.

Tempore

- Anni, Nam in { Vere } Phlebotomia conuenit basilicæ brachij { Dextri.
- { Autumno } { Sinistri.
- { Aestate } Non conuenit uenæ sectio: nisi necessitas urgeat.
- { Hyeme }
- Diei seu horæ. Nā in { Sani tempore matutino, seruacionis gratia sanguis mittendus, post unam aut alteram horam à somno, uentris & uesicæ excrementis prius depositis.
- { Aegris, morborū accessiones } { Habentibus, hora remissionis febris eligenda est. Non habentibus: ut in febribus continentibus, seu dolore uehementi, seu inflammatione, &c. Hic nihil uereri oportet magnitudinem aut doloris, aut inflammationis, sed statim quacunque hora diei infestauerit uehementer morbus, sanguis mittendus est, modò cum morbo magno uirium robur adsit, & cibus è uentre descenderit. Verùm si morbus non adeò urgeat, optimum tempus mittendi sanguinis erit matutinum, uentris ac uesicæ excrementis prius depositis, non statim à somno excitatis, sed propè iam horam unam.

Vene sectio- nis confide- ratio gen- dialis ab acci- dentibus su- mitur: uide- licet

Ætate. Siquidem

- Pueris ante decimumtertium annum sanguis mittendus non est, nisi latiores uenas habeant, & sanguinei sint, & morbus fuerit magnus, tunc sanguis minuendus, uel cruribus, uel brachijs scarificatis, uel uenis incisis, si pateant.
- Fortibus, sanguis mittendus est, si necessitas requirat, & uires non deficient.
- Senibus { Imbecillis, sanguinis missio omittenda est.
- { Robustis, sanguis pro morbi & causæ uehementia auferendus.

Temperatura: quæ si fuerit

- Calida, & { Humida } Phlebotomia { Conuenit, si necessitas urgeat.
- { Sicca } { Obest, nisi opus fuerit.
- Frigida. His sanguinis missio non est ex usu, nisi necessitas requirat.

Viribus: quæ si fuerint

- Robusta } Vene sectio est ex usu, & pro morbi ratione inuadentis, & uirium constantia sanguis mittendus.
- Mediocris }
- Imbecilla: phlebotomia negatur.

Consuetudine, Sic

- Consuetis, sanguis magis } Detrahendus.
- Infuetis, sanguis minus }

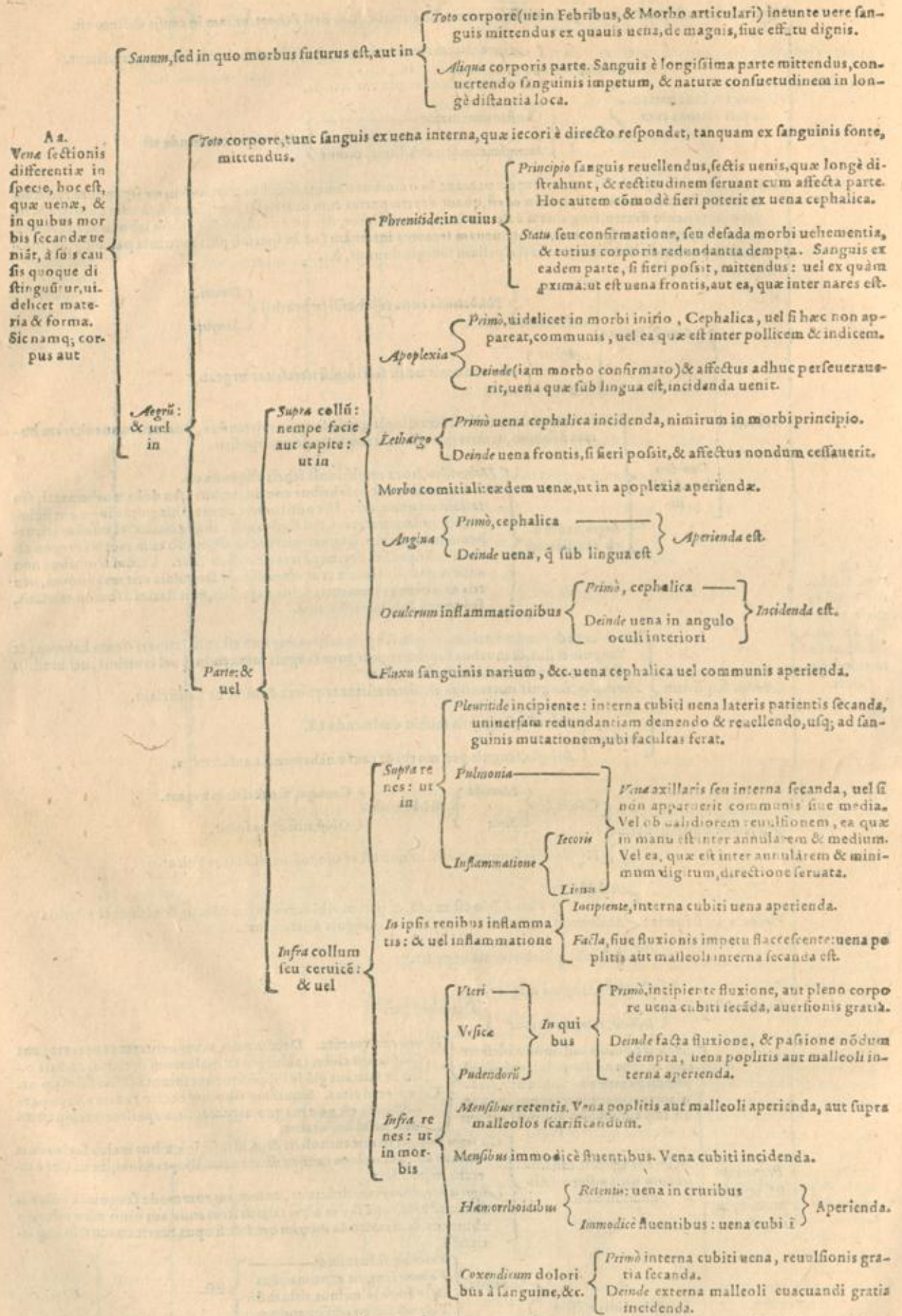
Preparatio- ne. Quædã enim agen- da

- Ante sanguinis missionem: uidelicet cùm corpus ad sanguinis missionem nondum paratum est. Sunt autem quæ ipsam remorantur quòdoq; & in totum impediunt: cuiusmodi sunt aut
- Ventris excrementa. Decet namq; prius uentrem exonerare, aut sponte aut clisteri adhibito ex maluarum decocto, additis oleo & sale: aut glâde supposito: aut sumpta castia fistula p. os.
- Ciborum cruditas. Siquidem ciborum coctio eadem ratione expectanda est, non magno urgente usu, ne pariter intempestiue per uenas deducatur.

- In ipsa sanguinis missione cum fluit adhuc. Aliquando enim
- Guttatim fluit, ut in melancholicis & pituitosis, in quibus maius faciendum uulnus est: aut uulnus carnis uulneri uenæ coaptandum, ita ut sibi è directo respondeat.
- Aegri uires, dum fluit, deficient, antequam commoda sanguinis quantitas fueriteducta, tunc facies aqua frigida irroranda, aut uino albo odorato abluenda, & claudenda interim uena: & si opus fuerit euacuatio impar- tienda.

- Post sanguinis missionem: uidelicet cùm uena
- Clauditur { Vinculum soluendum
- { Vulneris sanguis exprimendus } Est.
- { Mox frigida uulnus abluendū
- { Postremo linteo obsignandum.
- Clausa est { Patiens super dorsum aliquantulum cubet.
- { Cibos non accipiat, nisi hora integra transacta.
- { Non dormiat, sed paulò à cibo,
- { Non super uulnus cubet.

QVOD si plethora adiunctam habuerit cacochymiam, uti sanguine multo crescente, simul cum aliquo succo prauo atq; corrupto, aut ueluti in plethora, quo ad uires perseverante, aut in febris continentibus cum putredine, sanguinem mittere ac purgare conuenit.

D. Cucur-

II. De Cucurbitulis.

Sanguinem è narib. fluentem cucurbica hypochondrio è directo respõdenti affixa. Immodicum mensium profluuium supptimit magna cucurbitula radici mamma- rum affixa. Vtrem procidentem reuocat cucurbitula iuxta umbilicum admotæ.

Remissionis. Re- uellit namque

À capite } Crurum scarificatio, &c.
Mentes retentos }
Suppressos hæmorrhoides }

Citra scarificatiõem: (& hæc quidem le- nes dicuntur) & uel gratia

Derivationis

Hæ non adhibentur, nisi corpore prius euacuato, sed tunc cum humores aliqua parte obsederunt, pars quoq; influit, cucurbitulas adiuuantes ceruici, & deinde spa- tulis, quandoque etiam natibus.

Anterioribus capitis: sensum & intellectum impediunt.

Super utramq; par- tem mediam colli

Sunt uicariæ uenæ nigrae. Profunt grauitati superciliorum, Alleviant palpebras. Profunt scabiei oculorum. Oblusionem hæc editare faciunt.

Superioribus: uidelicet

In colli

Infimo, quod Acheal dici- tur } Vicem tenent basilicæ. Profunt doloribus humorum & gula. Profunt ægrotudinibus pectoris sanguineis, Spasmo sanguineo conueniunt, Generant tremorem cordis.

Supremo

Sunt uicariæ cephalicæ. Tremori capitis } Profunt, Capiti }

Sub mento

Dentibus, faciei & gutturi conueniunt, Mundant caput & mandibulas.

Inter spatulas duas

Morbis pectoris sanguineis } Profunt, Spasmo sanguineo }
Debilitant stomachum, Tremorem cordis generant.

Medijs: nempe

Super renes

Apostematibus & pustulis coxarum } Profunt, Scabiei & podagræ & hæmorrhoidib. }

Sub cauillas, quas uocant Alchahab

Elephantie, & uentositatibus uescicæ & matricis, & pruritus dorsi conueniunt. } Prohibitioni menstruorū }
Podagra }
Sciatica }

Super crura

Sunt propinquæ phlebotomiæ. Mundificant sanguinem: prouocant menstrua. Sunt meliores phlebotomia saphenæ mulieribus albis & laxis in prouocatione menstruorum.

Coxis, parti

Anteriori } Apostematibus testiculorum } Conueniunt, Vulneribus coxarum & crurum }
Posteriori } Apostematibus } Profunt, Exituris natium }

Inferioribus: nimirum

Inter duas anchas

Duabus anchis, & duabus partibus interioribus coxarum } profunt. Hæmorrhoidibus, & rupturæ inguinum, podagræ.

Super nates

Attrahunt ex toto corpore & capite, & conferunt intestinis. Menstruorum sanant corruptionem, & alleviant per eas corpus,

Sub poplite

Pulsationi poplitis ex calido humore conferunt. Exituris malis, & ulceribus putridis in crure & in pede conueniunt.

Cucurbitulæ adhibentur aut

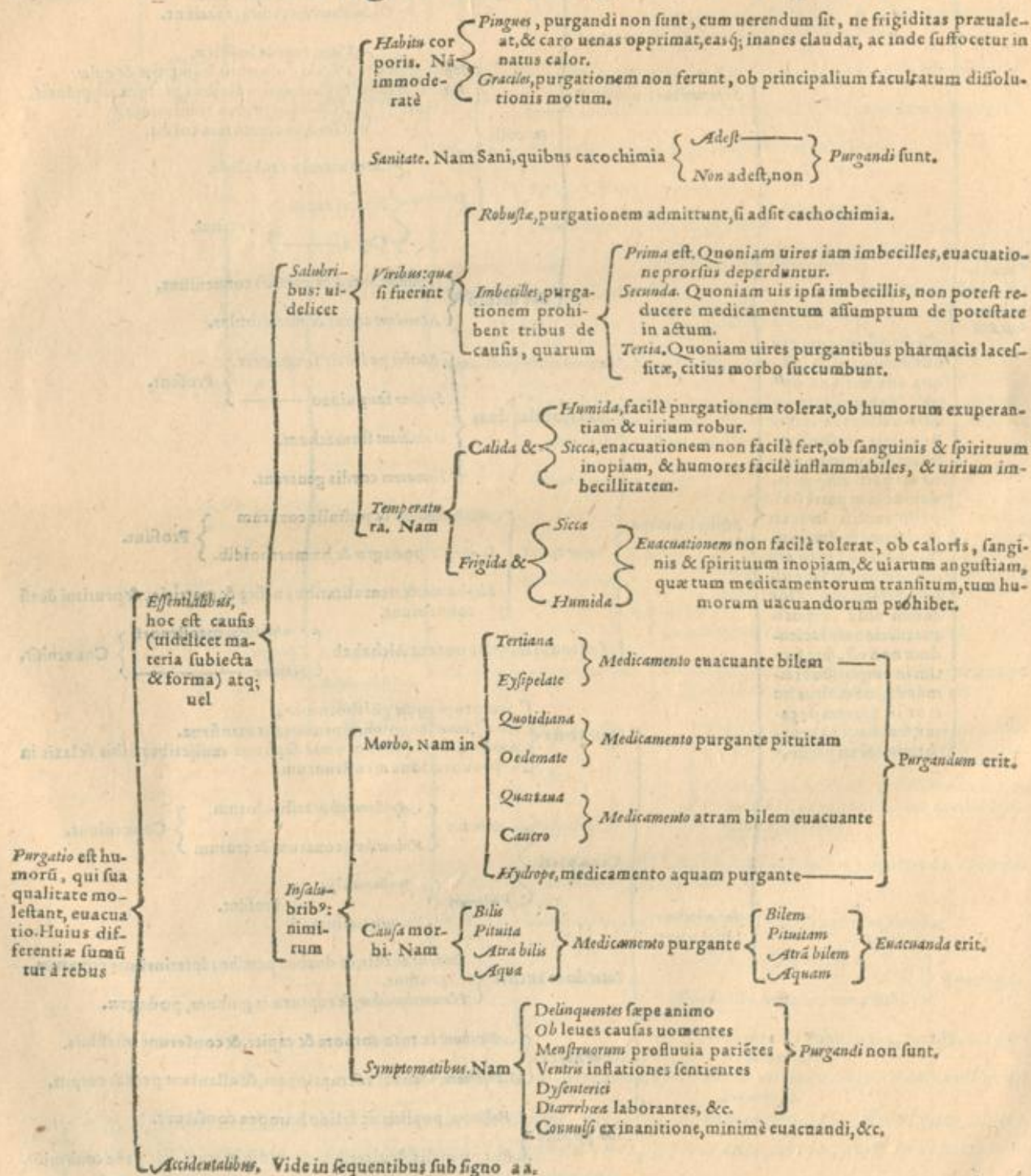
Cû scarificatione: quibus utitur cum aliqua euacuatione op⁹ est. Nam si uires non adeo ualide fuerint, ut sanguinis missionem ferant, his utitur, prius eas parti affigentes, deinde eam partem al- pello multis in locis cutetenus secâtes, rur- sus cucurbitulæ loco ad- mouemus, & sangui- nem educimus. Hoc autem ante corporis euacuationem facien- dum non est, præfer- tim in corporibus im- mundis, ne multus hu- mor in partem ducatur, &c. Itaque cucur- bitulæ affixæ partib,

DE SANGVISUGIS.

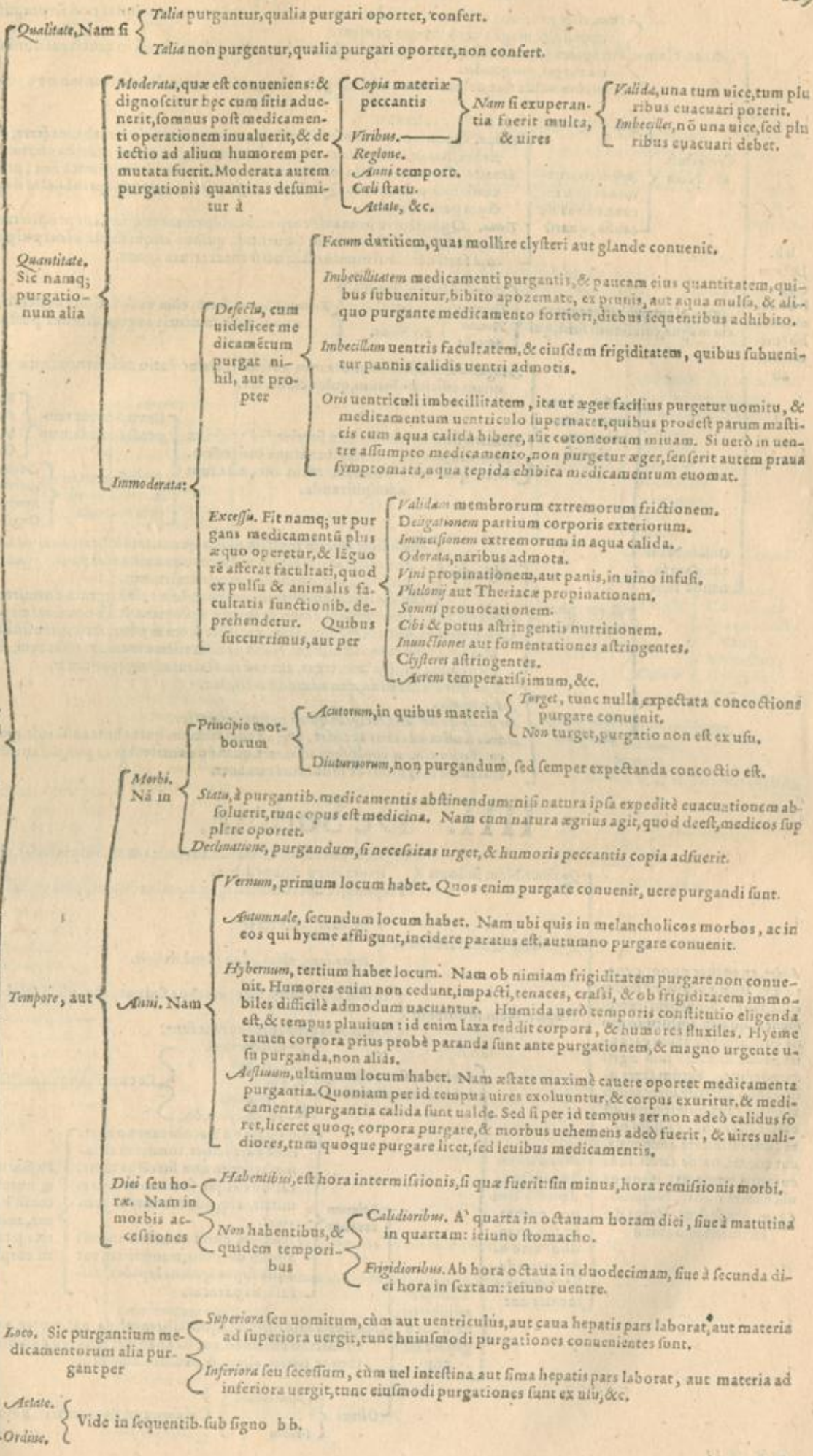
SUB scarificatione hirudines seu sanguisuga, quibus pro cucurbitulis utimur, complectuntur. Has quoadq, applicamus membris, parte prius sale perfricta, aut scalpta, ita ut rubeat: quod si opus fuerit, sanguine partem linseis, & sanguisugarum sordem spongia mundabis. Sint autem sanguisuga per diem ante capta, & pauco sanguine alt.e: sed interim in aqua pura seruentur, & per arundinem aut fistulam in partem demittantur, ne sanas partes attingant, & offendant. Hac autem fieri oportet ubi expressa prius, uirus euomerint: earum dorsa uiridia sint, sed uetres rubeant. Eligantur ex fluentibus & mundis aquis non nigrae, nec lanuginem habentes. Cum uero opus fuerit, ipsas semouebis, sale inperso, aut cinere. Ne tamen uirus ibidem relinquatur, cucurbitula apposita excrementa purgentur. Quod si sanguis, anathomosi facta, immodice fluxerit, quod fieri solet duabus horis irasactis, puluis rose, aut galle combustae parti inspergatur. Has saepius ano admouemus, in melancholicis morbis, ex suppressis haemorrhoidibus, &c.

III. De Purgatione, in genere & specie.

a a. Differentia

bb, Differetia

Pueri, cum continua ac magna dissolutione ducantur, omnino euacuationes non ferunt, nisi urgente magno usu, & magna cacochymia presente.
Vt ergo gerentes, non nisi quarto mense, & usque ad septimum, & non nisi in acutis passionibus, cum materia turget, purganda.
Senes cum ualde sint, uelut lucerna ad extinguendum parati, euacuationes omnino non tolerabunt.

Aetate. Nam {
Assueti, purgationes facilius tolerant.
Prima. Quoniam qui consueti (ait Hippocrates) sunt solitos labores ferre, etiam si fuerint imbecilles & senes, non consuetis fortibus atque iuuenibus facilius ferunt.
Secunda. Cum purgantia medicamenta naturae admodum inimica sint, primo statim cursu ipsam deterrent. Quod fit, ut frequentius euomantur priusquam de potentia in actum perueniant.
Tertia. Quoniam in humanis corporibus reperiuntur quaedam proprietates in diuiales, mixturam elementorum sequentes, quibus aliqui facile a leui purgantur pharmaco, a forti uero destruantur. Alij uero contrarium agunt.

Consuetudine. Nam {
Balnea subministrant
Onera grauiora baiulant
Terram } Fodiunt. } *Euacuandi non sunt, cum ex sudatione continua resoluuntur: quae si medicamentis augetur, uires posternentur.*

Arte. Nam qui habent exercitia magna, cuiusmodi sunt, qui {
Angustia siue astrictio meatuum adfuerit, humectatio adhibenda, quae dilatat meatus, quam efficit balneum, quies, cibus, &c.

Ante pharmaci sumptionem. Nam si {
Humores fluxioni parati non fuerint, sed trasi ac lenti. hic praeparatio exigitur atque concoctio. Porro quae concoctionem adiuuant, alia sunt administranda.

Ordine. Nam quaedam faciendae sunt {
Extrinsicus: ut temperata calida, nempe {
Balneum.
Fomenta calida.
Manna calida.
Catulus, &c.
Intrinsicus: ut in materia pituitosa ac cruda {
Aqua mullsa.
Acetum mullsum.
Syrupus acetosus.
Oxyfacccharum, &c.

Sumpto pharmaco. Nam {
Pilula, licet aquam mullsam pauca quantitate bibere, maxime si uenter humore uacet, aut per febres ardentes aquam hordei paucae quantitate. agrum post assumptionem dormire permittimus.
Liquidis medicamentis idem praecipimus, sed agrum dormire non iubemus.
Incipiente purgatione, omnes a cibo & somno abstineant, & ab omni animi perturbatione. Cum timetur uomitus medicamenti, deguster succum pomi acidi, aut oliuam salitam, aut malum cotoneum, aut miuam. Naribus admoueat acetum rosaceum, & summos digito aqua frigida immergat, aut eadem faciem aspergat minister.
Aqua hordei bibenda, non admodum frigida.
Aqua mullsa.
Ius pulli, quod salis recipiat, quod gustui satisfaciat. Deinde sensim ad cibos accedat, atque ad eum uictum, quem antea assueuit. non etenim deest statim cibum copiosum assumere, quando uentriculus ex purgatione & medicamenti actione languidus & dissolutus remanet.

III. De Sudore.

Sudor, ex eorum quoque genere est, quae corpus nostrum euacuant. Siquidem excrementa, quae in ambitu corporis continentur, expurgare ualent, tum in sanis tum aegris corporibus. Verum sanis aliquando elicitur inter exercitandum, aut quiescentibus, ob causas alias, ut ex nimio potu, aut caliditate ambientis, aut quonia ualde serosi sunt corporis humores, quos ea uia natura ducit. Nonnunquam arte elicitur. Huius differentiae sumuntur a

Qualitate. Nam sudores {
Frigidi, & ubi caput duntaxat, aut facies, aut ceruix insudat, pessimi sunt, testante Hipp. Aphor. lib. 4.
Temperati, & ubi totum corpus aequaliter sudat, saluberrimi sunt.

Quantitate. Quoniam sudor {
Modicus, salubris est.
Immodicus, uires adeo plane deicit.

Tempore. Nam sudores in {
Diebus decretorijs facti, morbos finiunt, atque ob id saluberrimi sunt.
Principio morborum inutiles sunt.

Intrinsicus sumptis atque bibitis: cuiusmodi sunt {
Calamentum
Anisum
Vuex
Anethum
Petroselinum, &c. } *Et cum his aqua mullsa, &c.*

Extrinsicus adhibitis: ex quorum genere est aut {
Balneum acreum {
Siccum, quod Laconicum uocant. Haec pars habet fornicem camerae, in quo succus ignis, calidos atque siccos uapores emittit, atque adeo sudorem concitat.
Humidum, quod ab herbis in uase aliquo decoctis, transfusis, aut aqua supra ignitos lapides transfusa, sic paratur. } *Possunt namque huiusmodi balnea, materias per totum corpus* {
Calefacere.
Fundere.
Aequare.
Euacuare.
Cutim laxare.

Oleum {
Avelhinum
Trinum } *Calidum, quo dorsum fricandum.*

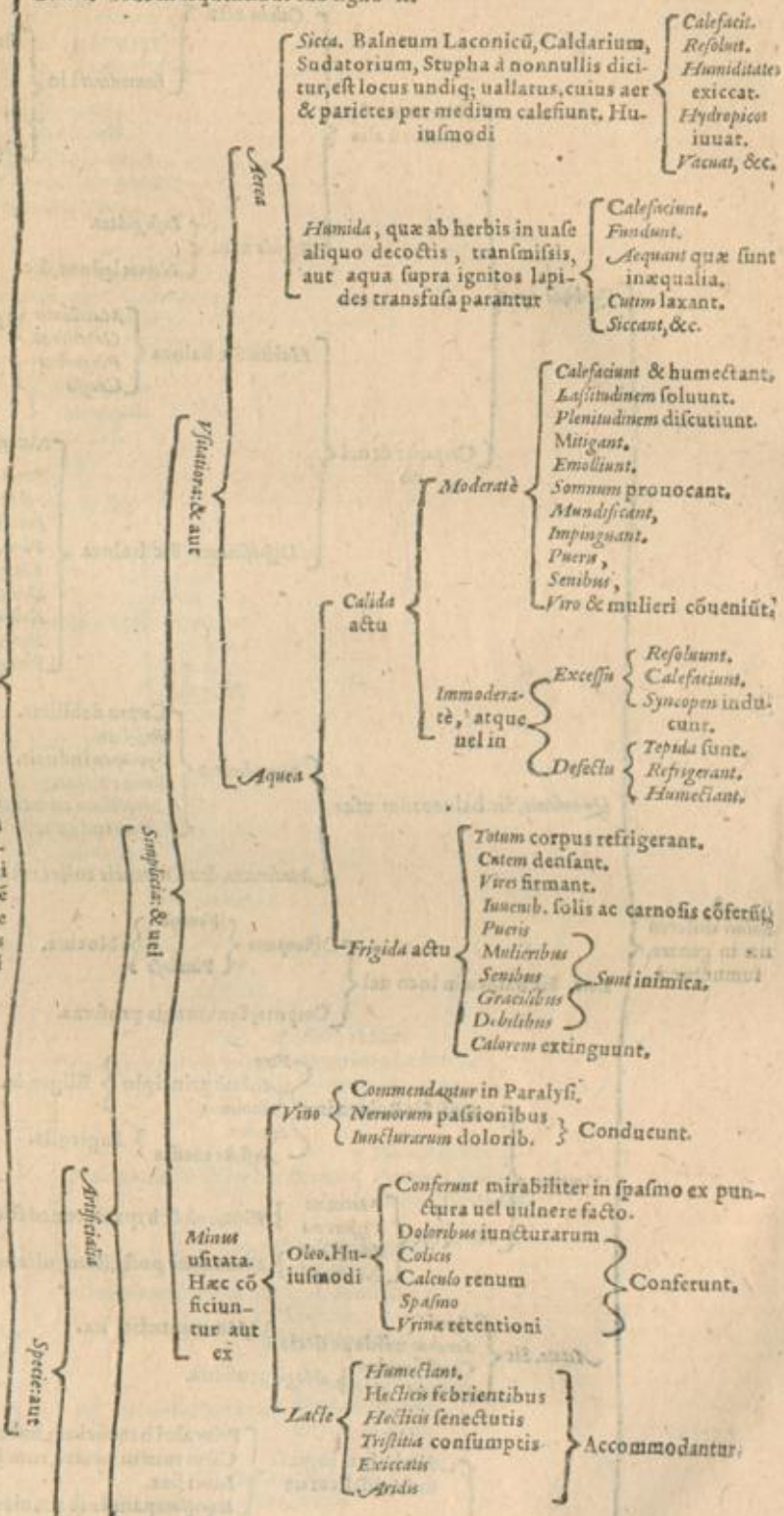

V. De Euacuatione insensibili.

Genera. Vide in sequentibus sub signo A.

Balneum: est locus constructus natura uel arte factus, in quo est corpus subtile uel liquidum, corpori circumferentia-liter occurrere uel occurrere aptum, ut sit ipsius secundum qualitates manifestas uel occultas actualiter immutatum: & dicitur à balinon Græcè, quod est Latine interpretatum animi anxietate tollens ac tædiorum. Huius differentia tri in

Insensibilis euacuatio per poros cutis fit, ex uniuersa corporis mole eductis excrementis tertie coctionis, per qua alimenta ultimo loco, in membrorum substantiam transeunt. Nec tantum id, sed etiam sordes, quæ cuti inhaerescunt, per ipsam purgantur. Ceterum si insensibilis perspiratio à naturæ potentia fit, diuresis dicitur. Si uero à medicamentis, diaphoresis. Inde diaphoretica medicamenta id est, discutioria, dissipantia, seu euaporantia, & digerentia, sunt quibus discutendi, dispergendi ac dissipandi per insensibiles meatus uis inest: ex quorum genere sunt

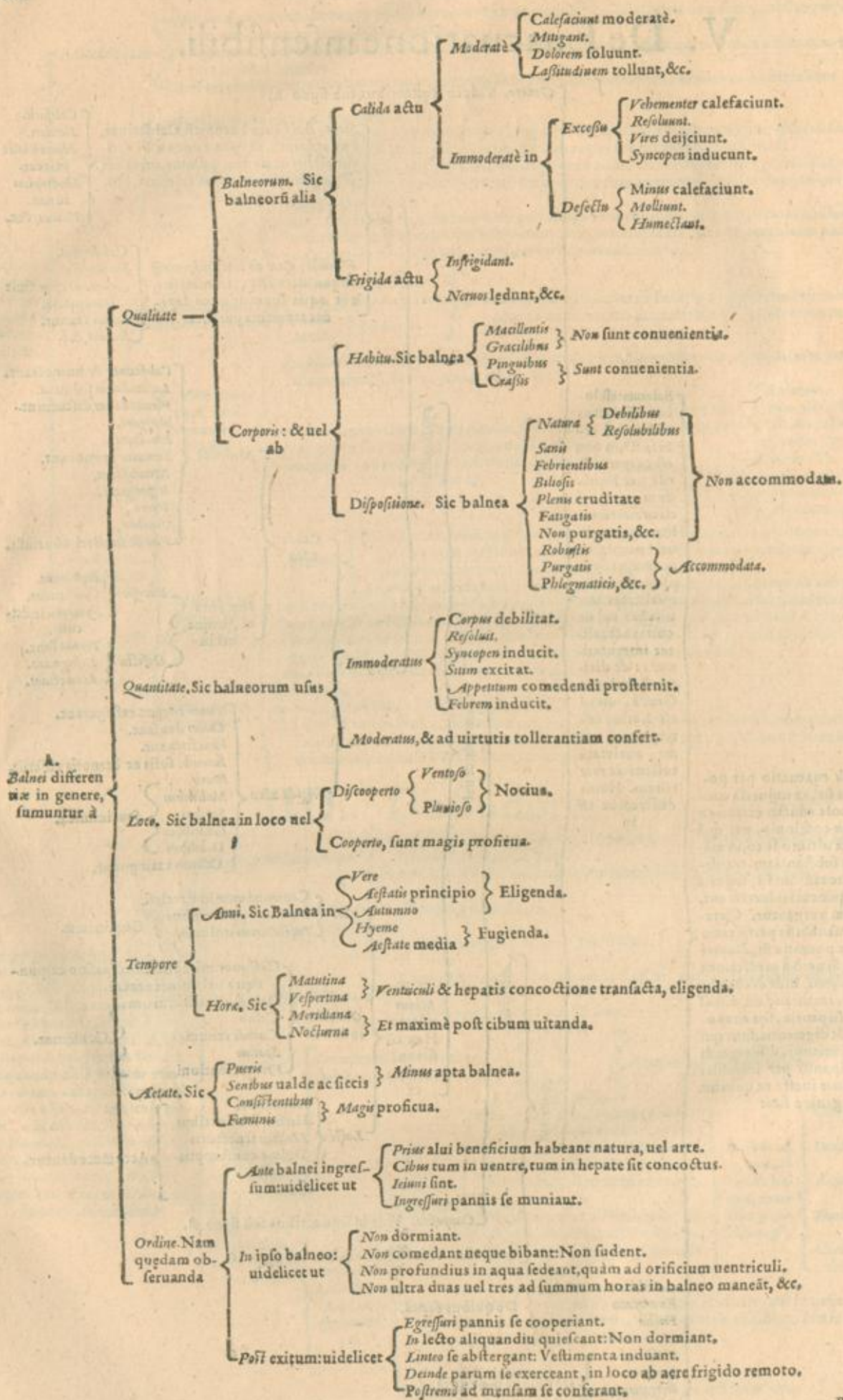
Composita. Vide in sequentibus sub signo B.

Naturalia. Vide in sequentibus sub signo C.

- Ambiens aer calidus
- Exercitatio
- Fictio
- De quibus supra.
- Vucliones
- Fomenta
- Irrigationes
- Cataplasmata
- De quibus uide infra.

A. Balneum

B.
Balnea artificialia composita, & uel

Calefacientia

- Caput: componuntur ex {
Salvia.
Betonica.
Calamentho.
Stachade.
Maiorana.
Chamomilla.
Pulegio.
Origano.
Acaro, &c.
- Pectus: fiunt ex {
Hyssopo, Iride.
Prasio, Enula.
Pulegio, Origano.
Vrtica, Calamentho.
Fol. lauri, &c.
- Stomachum: conficiuntur ex {
Absynthio.
Mentha.
Calamentho.
Salvia, Marrubio.
Nuce cypressi, &c.
- Hepar: parantur ex {
Eupatorio.
Absynthio.
Feniculo.
Lauro.
Ruta.
Prasio, &c.
- Renēs: huiusmodi preparantur ex {
Chamomilla.
Salvia.
Ruta.
Saxifragia.
Pulegio.
Aniso.
Lauro, &c.
- Matricem: fiunt ex {
Arthemisia.
Melissa.
Sabina.
Absynthio.
Aniso, Apio.
Anetho, &c.
- Iuncluras: huiusmodi parantur ex {
Chamomilla.
Lauro.
Abrotano.
Ruta, Iua.
Absynthio.

Frigeſcientia, quæ etiam cum mineralibus fieri poſſunt: addendo sulphur, aut alumen, aut ſal, aut ferrum, aut cuprum, &c. pro diuerſa corporis diſpoſitione, omnia coquendo longis horis ſimul, &c. Refrigerant igitur

- Caput: conficiuntur ex {
Roſis, Violis.
Nemphare, Lactuca.
Solatro, Plantagine.
Papanere, Salice, &c.
- Pectus: huiusmodi parantur ex {
Violis, Papauere.
Portulaca, Malua.
Hordeo, Fabis, &c.
- Stomachum: fiunt ex {
Roſis, Plantagine.
Portulaca.
Flor. granatis.
Cucurbitis.
Coriandro, &c.
- Hepar: conficiuntur ex {
Endiua, Hepatica.
Solatro, Roſis.
Granatis, &c.
- Renēs: fiunt ex {
Cichorea, Solatro.
Alchechengis.
Roſis, Plantagine, &c.
- Matricem: huiusmodi parantur ex {
Endiua, Roſis.
Malua, Portulaca.
Acetoſa, &c.
- Iuncluras: fiunt ex {
Portulaca.
Solatro.
Plantagine.
Roſis, Galla.
Balauſtia, &c.

C. Balnea

C.
Balnea naturalia dicuntur, quæ per se, aut sponte aut naturaliter proveniunt scaturiunt: alioq; nomine, eo quod illis insit calefaciendi facultas, thermæ uocantur. Sunt autem Balneorum naturalium quædam

Sulphurea	{	Calefaciunt } Vehementer.	
		Exiccant }	
		Resolunt, Aperiunt, Attrahunt.	
		Apoplecticos } Iuuant.	
		Epilepticos }	
		Cerebrum ab humiditatibus purgant,	
		Paralyticos }	
		Lethargicos }	
		Cataractosis } Conferunt.	
		Neruis humidis }	
Tussi profunt			
Colicam à flatu tollunt.			
Hepar inflammant.			
Splenem attenuant.			
Temperatura calidis nocent.			
Omnia cutis uitia exterunt.			
Aluminosa	{	Astringunt, Exiccant.	
		Reiectioni sanguinis	
		Ventriculo uomitanti	
		Hæmorrhoidibus immodicè profluentibus	
		Dulceribus, quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortiunt	
		Immodico sudori	
		Tibiarum varicibus	
		Stomachicis relaxatis humidis opem ferunt.	
		Fissuris matricis	
		Doloribus } Matricis	
} Testicularum			
} Conferunt.			
Scabies ulceratæ			
Ventrem soluunt bibita.			
Salsa	{	Calefaciunt, Resolunt, Exiccant.	
		Ventositates dirumpunt.	
		Spasmo, Epilepsiæ	
		Duriciei splenis	
		Scabies ulcerosæ	
		Impetigini	
		Vlceribus fraudulentis	
		Morbis frigidis & humidis	
		Doloribus articularum	
		Podagræ, Resolutioni	
Renum passionibus			
Asthmaticis			
Fluxionibus capitis & thoracis			
} Conferunt.			
Nitrosa	{	Calefaciunt & siccant.	
		Incidunt, Resolunt.	
		Stipicant, Desiccant.	
		Abstergunt & lauant.	
		Surditati	
		Resolutioni } Profunt.	
		Hydropica }	
		Vermes interficiunt.	
		Tibis ulceratis } Conferunt.	
		Scabiè, Pruritu } Conferunt.	
Bituminosa	{	Enixi calefaciunt.	
		Prolixè molliunt, Caput replent.	
Aerea	{	Calefaciunt, Exiccant, Resolunt, Abstergunt.	
		Oculis, Ori } Conueniunt.	
		Tonsillis, Vuæ }	
Ferreæ	{	Infrigidant, Exiccant, Stipticant.	
		Ventriculo } Conferunt.	
		Lieni }	
Cuprea	{	Articularum doloribus molestatis	
		Podagricis, Asthmaticis, Nephriticis	
		Vlceribus malignis	
Aurea	{	Colicis doloribus	
		Vulnulo, Fistulis, Podagræ	
		Malignis ulceribus	
Cinerea	{	Abstergunt, Exiccant.	
		Hydrops succurrunt, ex arbore ficus.	
		Vlceribus fraudulentis conferunt.	
		Tumores tibiæ equorum discutunt.	

Composita, Vide in sequentibus, sub signo D.

D, Balnea

Rhetia: nempe in diœcesi Curienſi ſita, quæ Germa-
nis *Pfeffers bad* dicuntur, hoc eſt, Piperina balnea.
Conſtant mixtura auri, ſulphuris & nitri. Horum
aqua non continuò manat, ſed tertio die Maij e-
rumpit, decimo uerò quarto Septembris iterum
ſeſe ſubducit

Doloribus capitis mirificè confert.
Memorian roborat.
Viſum }
Auditum } *Acut.*
Cerebri obſtructiones ac neruorum auſort,
Articulorum doloribus }
Vlceribus } *Succurrit.*
Fracturis oſſium }

Heluetia, haud procul à Badenijſ, ſa-
lubria ualde, quæ cõſtant ex copio-
ſo ſulphure & exiguo alumine

Frigidis ac humidis } *Cepiti* } *Paſſionibus profunt.*
                                  } *Cerebri* }
Lethargo }
Amiſſe memoriæ } *Auxiliantur.*
Calefaciunt } *Ventriculum.*
Exiccant }
Ventriculi concoctionem iuuant,
Iecoris } *Obſtructiones tollunt.*
Lienis }
Detentos menſes euocant.
Sterilitatem auferunt.
Mulieribus magis quàm uiris conueniunt.

Lotharingia montibus, quæ
Plumbers, quaſi plumbea
uocatur. Conſtat ex plum-
bi, ſulphuris & aluminis
mixtione

Vlceribus } *Malignis* } *Auxiliantur.*
                  } *Curatu difficilibus* }
Cancro }
Phagedæniis } *Succurrit.*
Fiſulis }
Elephantia }
Omnibus cutis uitijſ }

Germa-
nia: ſūt
uaria,
quorū
alia ſūt
in

Marchionatu Badenſi, miræ effica-
ciæ, quorum mixtura ex ſulphu-
re, ſale & alumine exiſtit

Difficilè ſpirantibus }
Aſthmaticis } *Conferunt.*
Doloribus articulorū }
Podagræ frigidæ }
Hydropicis }
Vteri morbis frigidis }
Albis menſibus }
Conceptionem promouent.
Sterilitatem remouent.
Vteri malis frigidis & humidis præ ceteris balneis mirificè conueniunt.

D.
Balnea na-
turalia cõ-
poſita: &
quidem

Ducatu Vuir-
bergenſi, in quo
tria genera
Thermarū in-
ueniuntur, qua-
rum

Primum nō procul à *Chalb*
oppidulo, quæ à *Martia*
na ſylua, *Vaidbad*, hoc
eſt ferina balnea nomi-
nantur. Conſtant ex ſul-
phuris, ſalis, aluminis,
cupri, & nitri mixtura

Cepiti paſſionibus frigidis }
Paralyſi } *Auxiliantur.*
Comuſſioni }
Stupori }
Instrumenta ſenſuum roborant.
Tinnitum aurium }
Iecoris } *Tollunt.*
                  } *Obſtructiones* }
Lienis }
Hydropicis } *Succurrit.*
Ictericis }
Renum & uetricæ calculis }
Ventriculo }
Appetentiam excitant.
Viri magis quàm mulieribus competant.

Alterum nō procul à *ſerinis*, *Ther-*
ma Cellenſes ſunt, quarū mixtu-
ra ex modico ſulphure, alumine
& cupri conſtat

Diuturnis febribus, ex pituitofis & biliſis humoribus
ortis ſuccurrunt.
Vlceribus diuturnis & malignis auxiliantur.
Articulorum doloribus }
Appetentia caninæ } *Conueniunt.*
Di, qui calido & ſecco ſunt temperamēto }

Poſtremum ad *Geppingam* oppidum, quæ Ger-
manicè *Saubrunn*, hoc eſt acidus fons appel-
latur. Ex acidis, quibus exigua ſulphuris ac-
ceſſit portio, harum mixtura conſtat

Luxatis corporis partibus profunt,
Ventriculum } *Corroborant.*
Iecur }
Hydropicis } *Opitulantur.*
Ictericis }
Humoribus putrefactis }
Voluſo }
Lumbricos enecant, ſi bibantur.

Ad. Vide in ſequentibus, ſub ſigno C.

Ad. Vide in ſequentibus, ſub ſigno E.

Theriacalpius Germanie alie habentur in

As prope Rotenburgum ad Nicerum situm: ex acidis & copiosiore sulphuris portio, quam priores, constat, ideoq; minus priorib. acidis } *Calidiores sunt. Majori exiccandi eorum, quæ in partium cauitatibus delitescunt, facultate præditæ* } Quam priores.

Finibus lacus Podmici, quem Constantiensem uocant, Embi dictæ, aluminis & nitri mixtura participantes } *Conferunt doloribus capitis. Nervorum resolutionibus à coli doloribus factis conferunt. Vlcibus malignis auxiliantur.*

Asatia prope Gebersuiler, quæ ex mixtura aluminis, nitri & ferri constant } *Lienosis Quartana laborantibus Vlcibus sordidis Omnibus uitijs cutis* } *Opitulatur.*

Bohemia, apud Elembogium oppidum, sulphuris, & aluminis mixturam obtinent } *Ad frigidas & humidus cerebri passiones conferunt. Mulieribus, quæ inordinatè purgantur, opitulatur, & quæ frequenter abortiunt, &c.*

Vinsbaden, ex sulphure, alumine, & exiguo nitro constant } *Capitis passionibus frigidis Paralyfi Convulsioni Hydropticis Ictericis, &c.* } *Conferunt.*

Baioaria, quas Caslein nominant, quibus uehemens adstrictoria facultas inest } *Omnia corporis excrementa dissipant, & absumunt. Impregnandi facilitatem pariunt. Abortum prohibent.*

Raioaria, &c. apud Abudiacum castellum supra Reginoburgum, quæ sulphuris, aluminis & nitri mixturam obtinent } *Odore oua friza referunt. Instrumenta sensuum roborant. Tinnitum aurium Lienis } Obstructiones } Tollunt. Iecoris } Ventriculo succurrunt. Supor } Conuulsioni Paralyfi } Conferunt. Capitis pas. frig.*

Theriacalpius Italiae sunt in

Prime de Ebano nominantur: à ciuitate Paduæ quinq; miliaribus distantes in confinibus ruris, Ebanum dicti, constant ex aluminis, salis, nitri, calcis & sulphuris mixtura } *Calefaciunt & siccant. Capiti dolori Pectori humido Tinnitui Stomacho humido Hydropi Vlcibus corrosiuis Arteriarum doloribus Podagra* } *Opitulatur.*

Secunde sancti Petri sunt, ab Ebano ferè per miliare distantes, aluminose & salis multum: iisdem conferunt morbis, quibus Ebanis.

Tertis, Domus nouæ, uersus Meridiem partim per descendendo ad medium miliare: constant ex copioso sale & cinere } *Catarrho Paralyfi Hydropi Cachexia* } *Conferunt.*

Comitatu Patuino: quarum septè numero sunt } *Quarta, montis Grotti: constant sulphuris & aluminis mixtura* } *Calefaciunt & exiccant. Rejuuunt. Nervos mundificant. Paralyfi Catarrho humido Epilepticis Tinnitui Dolori capitis Spleneticis Vlcibus malignis* } *Conferunt.*

Quinta, sancti Bartholomei, miliaribus duodecim à ciuitate distantes, sulphuris & bituminis mixtura obtinent } *Calefaciunt, Emolliunt. Doloribus podagricis ac iuncturarum conferunt. Membra indurata & nodata molliciant. Scabiosa } Operantur. Vlcibus*

Sexta, sanctæ Elenæ, distantes à ciuitate septem miliaribus: quarum minera est aluminosa, cinerea, nitrosa & faldine parum participas } *Acretudinibus capitis Paralyfi Nervis humidis Spasmo, Scabiei Serpigni, Stomac. hui. Hydropi, iuncturis* } *Succurrunt.*

Septima & ultimæ Orthoni montis, ex sulphuris, salis & aluminis mixtura constant } *Dolores antiquos ex causa frigida & humida tollit. Durities articulosas auferunt. Splenem molliciant. Hydropi conferunt, &c.*

Bononiensi. Vide in sequentibus, sub signo **

** Ther-

Bonomiensi comitatu della Porretta, à ciuitate 40. miliaribus distantes: ex alumine, pauco sulphure, sale & nitro constat

- Omniem cerebri debilitatem remouent.
- Oculorum ægreditinibus subueniunt.
- Auditum reparant.
- Paralyfi linguæ opitulantur.
- Asthmaticis conferunt.
- Menstrua prouocant.
- Splenis } Obstrucliones tollunt.
- Hepatis } Obstrucliones tollunt.
- Hydropem curant.
- Lapides & arenulas ex renibus expellunt.
- Impregnationi conferunt.
- Matricis humiditates resoluunt.
- Passionibus neruorum } Conferunt.
- Doloribus iuncturarum } Conferunt.
- Podagra } Conferunt.
- Scabiei antiquæ } Conferunt.
- Tertianæ } Conferunt.
- Quartanæ } Conferunt.

Romandiola: tria habentur balnea, quorum

- Primum sancta Maria in bagno appellatur. constat mixtura sulphuris, aluminis, ferri ac æris
  - Catharro humido } Conferunt.
  - Sibilo } Conferunt.
  - Tinnitui } Conferunt.
  - Paralyfi } Conferunt.
  - Epilepsia } Conferunt.
  - Matricis humiditatibus } Conferunt.
  - Iuncturarum doloribus } Conferunt.
- Secundum uocatur balneum de Medio, quod magis aluminosum quam sulphureum esse aiunt
  - Temperata caliditatis est.
  - Scabiosis } Opitulatur.
  - Leprosis } Opitulatur.
  - Vlcerosis } Opitulatur.
- Tertium, balneum Dominarum uocatur, ex eadem mixtura ut primum constat.

In comitatu Lucano: & sunt tres, quarum

- Prima, balneum de Corseno noiatu: id rus est à ciuitate 16. miliarib. distas. constat sulphure, alumine & nitro
  - Calescit, exiccat.
  - Resoluit calorem.
  - Capitis frigidis & humidis ægreditinib. confert.
  - Asthmaticis } Confert.
  - Doloribus iuncturarum } Confert.
  - Vlcera curatu difficilia curat atq; exiccat.
  - Sterilitati succurrit.
- Altera extra circuitum uillæ balneum est rubeum dictum, cuius minera, ut aiunt ænea est, & eius aqua modica paræ caliditatis, quam calefacere oportet si ea uti uolunt.
- Tertia, balneum de uilla uocatur, à Corseno per miliare distans, eius minera ferrea est, locus est ad modum putei, in quo solidum tres personæ stare possunt
  - Est in agendo debilis.
  - Renibus } Calidis confert.
  - Hepati } Calidis confert.
  - Sitim remouet.

Therma Italiæ sunt præterea uel in

- Primum apud montem sancti Iuliani positum est: locus is medius inter ciuitatem Lucanam & Pisarum est, nominaturq; balneum uetus: cuius minera aluminosa magis sulphure participat
  - Colica } Confert.
  - Iuncturarum doloribus } Confert.
  - Podagra non antiquata } Confert.
  - Sciatica } Confert.
  - Humiditatibus matricis } Confert.
- Secundum, dictum est Sauræ: uehementer sulphureum
  - Ægreditinibus frigidis & humidis confert.
  - Noceat calefactis.
- Tertium, Sanorum dicitur, eiusdemque mineræ, quo sani utuntur ad se lauandum. Est enim parum de utroq; participans.
- Quartum Reginæ dictum, ab istis æqualiter separatum, à ciuitate tria millia distans, ferreum & modico alumine participans
  - Renibus calefactis } Confert.
  - Hepati calido } Confert.
  - Ventriculum roborat. } Confert.
  - Sitim extinguit.

In comitatu Pisarum: sunt balnea quinque, quorum

- Quintum à ciuitate 16. miliaribus distat, principalius est, & uocatur balneum de aquis: eius minera & ferrea & aluminosa
  - Omniem discrasiam membrorum nutritiuorum calidam tollit.
  - Hydropicis } Confert.
  - Ictericis } Confert.
  - Hepatis attractiuam fortificat.
  - Renes mundificat.
  - Humiditates matricis compescit.
  - Asthmaticis nocet.
  - Impinguat.
  - Hepaticis } Auxiliatur.
  - Stomachicis } Auxiliatur.

Apud ciuitatē Vulterre distates miliaribus 16. plurima balnea sunt optimo cū ordine fabricata, & muro uallata, quorū

- Tria sunt eadem minera participantia, quia alumine multo & pauco sulphure. Assimulantur balneis de monte Groto, & de Ebano.
- Vnum extra circuitum muro: cuius minera est ferrea, & simile est balneo de Villa in comitatu Lucano.
- Alia Lacones sardi dicitur, q; sint lac⁹ magni, distates ab hoc loco duob. miliarib⁹. i qb. ē mirabilis ebullitio, naturā tenet salis, sulphuris & aluminis.

Senarum, Vide in seq. sub signo ☿-3

Thermarum
Italiae, aliae

Valde calefacit, resoluit, exiccat.

Paralys
Spasmo
Tremori
Epileptici
Capiti dolori ex frig. } Confert.

Stomachum laxat.

Hepati calido nocet.

Splenem durum mollificat.

Ventositates intestinorum dissoluit.

Vulvae duritiei confert.

Scabiosis
Viceribus frigidis
Podagra
Scia } Opitulatur.

De Petriolo, caeteris famosius, à ciuitate 15. miliaribus distans: cuius minera sulphurea est multum, & alumine participat

Farina, priori propinquum, prope flumen, quod Farina nuncupatur, quod non multa caliditate participat, in quo prius homines ingrediuntur. Scabiei confert.

De Cornetis, in calore tepidum siue remissum, sic dictum: quoniam in eo ponuntur uentosa siue corneta abiq; igne, cuius aqua in flumen cadit: est ueluti balneum calidum aquae dulcis.

Est lapidibus coopertum, cuius minera ferrea est & sulphurea, & huius aquae tanta existit caliditas, ut in eo homines uix stare possint } Aggritudinibus frigidis
Podagra
Iuncturarum dolorib. } Confert.

Discoopertum, à priore egreditur: non tantae caliditatis } Stomacho
Splenis } Frig. & hum. confert.

In Ducatu Senesi: & tunc plura balnea, quorum aliud Balneum

Caldenarum nuncupatur, circumflexo lapideo coopertum. Huius minera est ferrea & aluminosa } Temperatum est.
Membra nutritiua corroborat.
Splenem resoluit.
Iuncturas roborat, &c.

De Macereto, distat à Petrioli quinque miliaribus: cuius minera est sulphurea } Scabiosis conuenit.
Iuncturarum passionibus frigidis & humidis confert.

Rapolani dicitur, iuxta ciuitatem existens: cuius minera est multum sulphurea } Valet ad scabiem grossam.
Matrias dispositiones humidas ualenter tollit, &c.

De Auinione uocatur: à ciuitate 20. miliaribus distat, cuius minera ferrea est & aluminosa, aere participans } Hepati
Stomacho
Splenis } Calefacto ac laxato confert.
Intestinis

Mercuri
Hypofarce
Tympani, &c. } Prodest.

Sancti Philippi appellatur, iuxta rhodocophanum 18. miliaribus à ciuitate distans: cuius minera similis est balneo Petrioli } Aggritudinibus frigidis & humidis confert, praesertim capitis.
Podagra
Iuncturarum doloribus
Frigiditati neruorum } Auxiliatur.

Prope Petriolum, quod quodam in monticulo nascitur, Aqua borla dictum, quae est nitrosa & solutiua } Dolentibus iuncturarum opitulatur.
Scia prodest, &c.

In comitatu Viterbij. Vide in sequentibus, sub signo ☉

SYNT & alia balnea Senarum, diuersis mineris participantia, quorum uirtutes ex habitis, & dicendis, & mineris, nota euadunt.

☉ Ther-

Primum de Grotta dicitur per miliare unum à ciuitate distans, arcu lapideo rectum: cuius minera est ferrea & aenea

Secundum Vallis chaim, & balneum dominarum nuncupatur: alumine & aere participat

Tertium Craciatorum nominatur: cuius minera sulphurea est. Origines neruorum confortat, podagrae, & iuncturis debilibus, catharroq; frigido opitulatur.

Quartum est Bulicani, per miliare à Viterbio distans, per riuulos Bulicani exiens: cuius minera est aluminosa & ferrea

Quintum de Buffersis. cuius minera sulphurea à praedominio scribitur, licet ferrea participet.

Sextum, est de Palatijs: cuius minera est sulphurea & aluminosa, praedominante alumine, & simile est balneo de monte Grotto, in comitatu Paduano.

Septimum S. Mariae in Felice nominatur: cuius minera est sulphurea & ferrea

Octauum Prati dicitur: cuius minera sulphurea est non multum, mirabiliter dolores matricis sedat, &c.

Nonum Paganelli nominatur, cuius aqua clara est, & non tantae caliditatis ut praecedens: cuius potus

Decimum Asinella appellatur: cuius minera aenea est, à praedominio, & sulphure pauco participans

Membra relaxata confortat.
Digestiuam roborat.
Cerebrum } Corroborat.
Visum
Appetitum prouocat.
Spleniticis
Hepaticis } Confert.
Nephriticis
Matricis
Podagricis

Stomacho frigido & humido confert.
Hepatis & splenis obstructions aperit.
Conceptionem iuuat.
Mensura prouocat.
Iuncturarum doloribus } Confert.
Podagra

Hepati supercalesfacto
Cholerici } Prodest.
Scabiei ulcero sae
Leprosi

In dislocationibus summe commendatur.
Passionibus neruorum mollificatis } Opitulatur.
Sciatica
Intestinarum doloribus
Colicis

Paralyse
Neruorum passionibus } Mirabiliter opitulatur.
Intestinarum doloribus
Colicis, flatibus
Podagricis
Arthriticis

Stomachum
Membra nutritiua } Confortat.
Mensura
Urinam } Prouocat.
Haemorrhoides

Stomacho
Hepati, Spleni } Confert.
Hydropi, Matris
Mensura prouocat, &c.

Thermarum Italiae, aliae

Apud Efeulum: quae ciuitas uno gaudet balneo: cuius aqua est parum calida: & minera sulphurea, multa parte aquosa participans

Primum della Terra nominatum

Secundum Calidaia dictum, quod primo calidius est multum

Tertium S. Mariae dicitur

Quartum de Caldagna dicitur, calidum ualde & siccum

Quintum Ficuncellae siue della Figatella dicitur

Sextum Grottae balneum uocatur

Septimum balneum sancti Georgij dicitur

Octauum balneum potus nominatur

Nonum balneum de luto dictum

Ad ciuitatem Perusij unicum habetur balneum. Montis alti nuncupatum: cuius minera sulphure non multo, & asphalto participat: aegritudinibus

Apud castrum, Vide in sequentibus, signum. 17.

Neruis debilitatis non parum confert.
Oculis debilibus nocet.
Valet in passionibus frigidis matricis, Urinam promouet.

Calculos renum & uetricae expellit.
Iuncturarum passionibus frigidis & humidis confert.

Cutem mundificat.
Scabiei confert.
In omnibus aegritudinibus frigidis & humidis ualet potenter.

Calidum & siccum est ualde.
Paralyticis, Tremulis, Stupidis } Auxiliatur.
Spasmo, Sodae frig.
Hydropi, podagrae

Catharro frigido & humido confert.
Podagricis magnam praestat iuuamentum.

Stomacho calcisfacto confert.
Appetitum excitat.
Hepati } Succurrit.
Spleni

Scabiei } Conuenit.
Lepre

Vulnera } Antiquis consolidat.
Vlicia

Calidum febriliatium.
Sudoris prouocatum.

Placibus sordidis & curatu difficilibus confert.
Neruis contractis auxiliatur, &c.

Frigidis } Confert.
Humidis

- Vnum antiquissimum, circa cuius circumferentiam nascitur tamariscus in magna quantitate*

Doloribus iuncturarum
Podagra
Sae
Dorsi

Confert.
Moribus
- Apud castrum montis Catini tria habentur balnea, salsa, quorum*

Podagra
Iscie

Doloribus auxiliatur.
Scabiei confert.
- Tertium balneum nouum: per communitatem Florentiae ordinatum 1320. ut inde utilitatem pecuniosam sibi uendicarent*

Soluit uentrem
Vomitum prouocat
Renum obstructions aperit.
Lapidis frangit.

Bibita.
- Primum Sudatorium nominatum, Sulphure participat*

Scabiei
Alij doloribus

Valet.
- Secundum Sulphureum nuncupatur*

Doloribus antiquis capitis confert.
Oculorum lacrymas compefcit.
Visum acuit.
Impregnationem iuuat.
Scabiei confert.
- Tertium de Bulla: lumen oculorum acuit, in passionibus capitis ualet, hepati, spleni confert: matricemque purgat.*
- Quartum Altranæ nominatur*

Catharro
Branchæ
Coryza
Stomachi fastidium tollit.
Pectus lenit.

Conducit.
- In terra laboris: & sunt decem: quorum*

Oculorum obscuritati
Caliginis
Cataractæ
Caput confortat.
Stomachum roborat.

Confert.
- Sextum balneum de Tripta iuxta littus maris. debilitatem uentriculi tollit bibitum, tussim mitigat, & pulmonem læsum sanat, hydropicis nocet.*
- Septimum Petra dictum, quoniam petram frangit, omnes capitis querelas depellit, surditati subuenit, caligini oculorum & cataractæ, confortat pectus & cor, urinam mouet, & lapidem frangit, &c.*
- Octauum Deiuicare dictum est, iuxta litus maris, confortat stomachum & hepar, pectus, animum lætificat, suspiria tollit, renes & coitum confortat, &c.*
- Nonum Celatura dicitur*

Cor lætificat.
Tussim auferit.
Stomachum & digestiuam confortat.
- Decimum Lauacrum nominatur*

Pulmonem purgat.
Hepati
Spleni

Auxiliatur.
- In ciuitate Aquisinensi sunt balnea duo super plateam: quæ constant sulphure, alumine, & nitro*

Passionibus iuncturarum potenter ualent.
Articulorum doloribus
Capitis
Stomachi

Passionibus
Conferunt.
- In Insula Sicilia, quæ pluribus gloriatur balneis, diuersis in locis situatis. Verum secum omnia illa à prædominio maxime sunt sulphurea, de ipsis non aliter in præsentiarum agendum, quam de balneis sulphureis actum est in de Balneis Petrioli, &c.*
- Apud Aquarium, terra est à Regio Longobardo 25 miliaribus distans, balneum de Aquario nuncupatum, alumine participat. Viribus simile est balneo della Porretta.*
- Apud Castrum Brandulæ 34 miliaribus balneum Carpeniæ habetur, quod constat exiguo sulphure, alumine, & pauco sale*

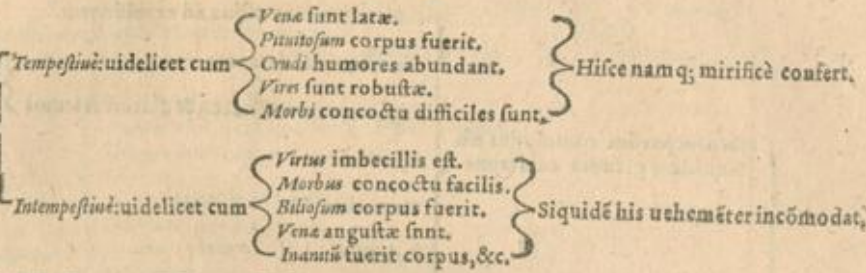
Catharrum sistit.
Capitis humiditates exiccat.
Oculorum humiditates tollit.
Lacrymas eorum compefcit.
Stomacho humido
Debilitati renum
Renū
Vlceribus
Vesica
Menstrua alba tollit & corrigit.
Podagra à causa frigida confert.

Auxiliatur.

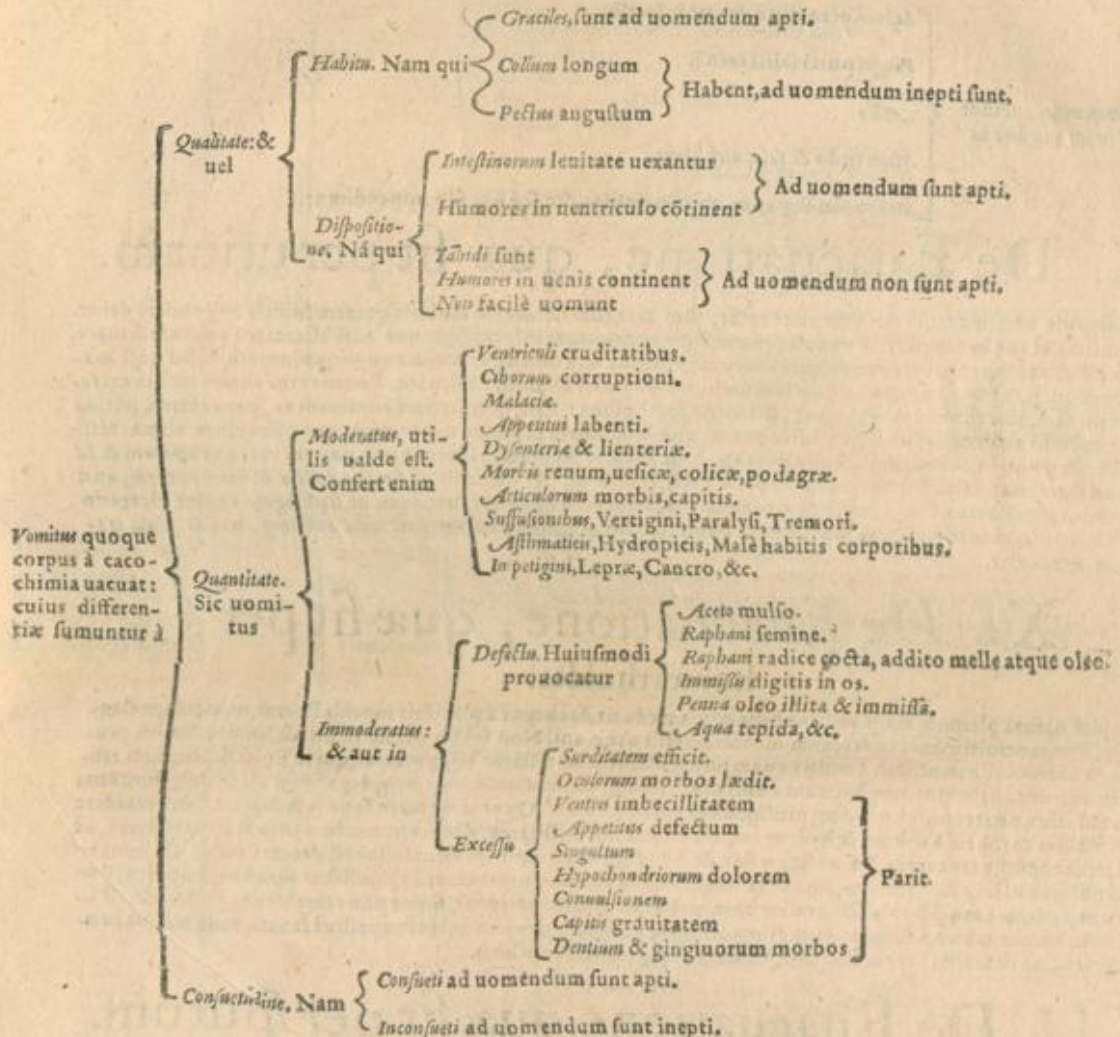

PAR TIO A O T I K H.
VI. De Inedia.

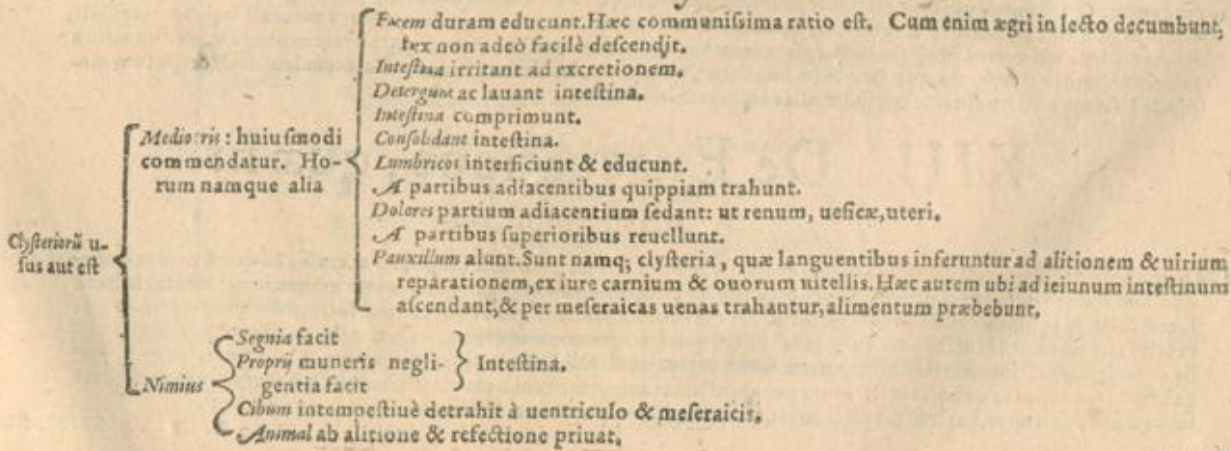
Inedia quoq; corpus tam sanū quam aegrum euacuat. Euacuat uerò nō per se, sed ex accidenti, nullo scilicet accedente alimēto in locū eius, quod fuit euacuatum, Hæc autē adhibetur aut

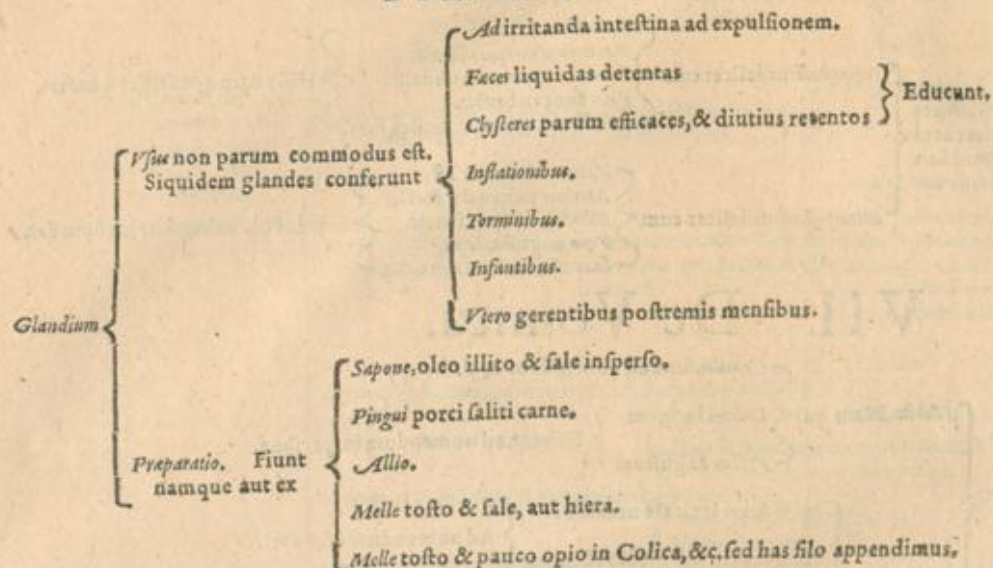
VII. De Vomitu.

VIII. De Clysteribus.

X. De Euacuatione, quæ fit per urinam.

Per urinam sanguinis excrementum serosum euacuatur, tum arte, tum natura: in sanitate quidem bibitis respondere debet, potus quantitas, atque serosæ parti & aquosæ, quæ in cibis continentur: colorem quoque ac substantiam debitam seruare. Malè uerò affecto corpore natura excrementa euacuat per urinam, quod opus Medicus quoque imitatur: sed post magnas euacuationes, ne fortè angustos urinæ meatus humores crassi & multi obstruant. Euacuatur autem iure ea excrementa per urinam, quæ continentur in uenis, & iecoris parte gibba: nam quæ in sima continentur, per uentrem potius purgantur, cui usui accommodata sunt medicamenta, quæ sanguinem in serum conuertunt, quod fiet parte altera crassiore reddita, & ueluti in caseum uersa, à qua serosa pars, ut in caseo separatur. Hanc autem partem renes, ut amicam & familiarem ad se trahunt: talia sunt apij radix, & petroselinij, & asparagi, & foeniculi, & similia calidæ & siccæ naturæ, quæ propriè uretica appellantur. Cæterùm circa urinæ prouocationem id quoque cauendum, ne, si phlegmone, aut ulceratio circa renes aut uesicam fuerit, urinam moueamus: quod tum longissimè à patiente particula auellere, nequaquam trahere ad eam conueniat.

XI. De Euacuatione, quæ fit per hæmorrhoides.

Per hæmorrhoides natura plerumq; magnam atræ bilis copiam educit, & corpus à plurimis morbis liberat, ut mania, melancholia, uaricibus, cancro, elephantia, & renum morbis, apertis uenis ani. Non solùm autem ea uis est hæmorrhoidi profluentium, ut à morbis liberent, imò à multis etiam nos preseruent: ut testatur Hippocrates, qui in Epid. sic scriptum reliquit: Hæmorrhoides habentes, neq; laterum dolore, neq; pulmonis inflammatione, neq; depascenti ulcere, neq; furunculis, neq; terminthis, pariter neq; lepra, neq; uutiliginibus corripuntur. Quoniam tamen sæpe is fluxus modum excedere solet, & in malum corporis habitum & hydropem, ob iecoris imbecillitatem deducere, modum in ipso seruare decet, ac perinde Aetius consiliè eas curare, & si antiquæ sint, & deinde probè hominem seruari, hoc est decenti uictu. Galenus tamen planè noluit ex Hipp. sententia unam esse seruandam, qua corpus purgetur, ne in prædictos morbos, à quibus liberant, incidant patientes. atq; Hipp. dixisse refert hæmorrhoides sananti antiquas, si una non remanserit, periculum est aquam intercutem, aut tabem aduenire. Item Hipp. 6. Aphor. 12. ait: Quamplurimi intempèstiuè sanati, mox morbis prædictis correpti sunt, & fuerunt sanè perniciosi. Verùm de his plura uide in lib. 2.

XII. De Euacuatione, quæ fit per sputum.

Per sputum quoq; fit euacuatio: cuius tum potissimùm usus est, cum thorax & alia instrumenta respiratori in seruentia expurgantur. Quapropter ubi sputum fuerit exquisitè simile illi, quod secundum naturam est, integram sanitatem instrumentorum, quibus spiratio ipsa perficitur, significat. Si uerò aliqua ratione impediatur, atq; à naturali habitu recesserit, tantùm ea læsa esse demonstrat, quantum ipsam formam naturalem amisserit. Cæterùm thoracem purgant, medicamenta calore & humore temperata, quæ lingendo sumuntur, quæ etiam facultatem habent thoracem leniendi, & sputum medio cre efficiunt crassitudine & tenuitate, aliàs enim retinebitur, &c.

XIII. De Euacuatione, quæ fit per uterum.

Purgantur quoq; per uterum, & demimus totius corporis redundantiam feculentæ sanguinis ac crassi. Id quod natura ordine quodam statuto in foeminis, quæ 13 annum transgrediuntur, & 50 non attingunt, neq; utero gerunt, neq; infantes lactant, facere solet, & in morbis, iudicationis ratione. Quod munus Medicus quandoq; imitari solet, adhibitis medicamentis mensis ciantibus, ubi in utero non adsit morbus. Ad quos usus accommodantur, calamentum, asarum, nardi spica, cassia aromatica, &c. tibiæ scarificatio, uenæ sectio interni malleoli, fissus aro maticum, &c. Cæterùm ad uterum purgandum infunduntur quoq; medicamenta per appellatam mitenchritam, ueluti statu incluso, aut sanguine concreto, aut succo aliquo corrupto, aut ubi ulcere laboret, quandoq; etiam mortuum foetum machinamentis ducimus.

XIII. De Venere, in genere.

Qualitate, seu dispositione, seu temperatura corporis. Siquidem temperatura { Calida & humidis } Venus { Conuenis. }
{ Frigidis & siccis } { Non conuenit, }

Cor à grauitate liberat.
Hominem lætificat, qui deinde facilius spirat.
Somnum conciliat.
Furorem } Moderatur.
Melancholiam }
Tristitiam }
Iracundos placat.
Zelotypiam sedat.
Symptomata curat, quæ sequuntur seminis retentionem, & imaginationes foeminarum inter uigilandum & dormiendum.
Plenitudinem aceruari non permittit.
Punitosis morbis confert, & robustis uiribus,
Calorem auget.
Comitibus morbo } Prodest, &c.
Ishadici

Quantitate

Venus quoque plenitudinem uacuat, si moderata & debito tempore fiat. Quare eius differentie sumuntur à

Immoderata, & uel in

Extenuat, Inanit, Exiccat.
Capiti } Nocet.
Ventriculo }
Animales & uitales spiritus dissoluit.
Corpus uniuersum refrigerat.
Cruentates coaceruat.
Neruorum morbos inducit, ut tremorem, paralysem, &c.
Obtusos reddit homines.
Præterea sterilitatem parit.
Visum hebetat.
Aurium tinnitum facit, & dentium dolorem, & oris foetorem,
Sanguinis mictum, & gonorrhœam generat.
Articulorum dolorem.
Pustulas ulcerosas per corpus.
Morbum Gallicum.

Inedia.
Pauens cibum & potum, & maxime aquam.
Laborum animi, & corporis: Inunctio genitalium ex oleo, in quo semen uicis frigidat, uel raret, &c.

Corruptur semen.
Membra genitalia contrahunt.
Symptomata uenenorum inducuntur, quod uicium & mortales saepe patiuntur.

Defectu
Materia, siue seminis. Hoc autem augent alimenta, quæ multum sanguinem generant: aut & flatum procreant: ut sunt
Carres { Agnorum, }
{ Picuum, }
{ Caprenarum, }
{ Asinum, }
{ Anatum, &c. }
Pisces { Polypus, }
{ Osirea, }
{ Anguilla, &c. }
Erucas,
Rapa,
Faba,
Cicera, pisa,
Inunctiones calidæ, &c.

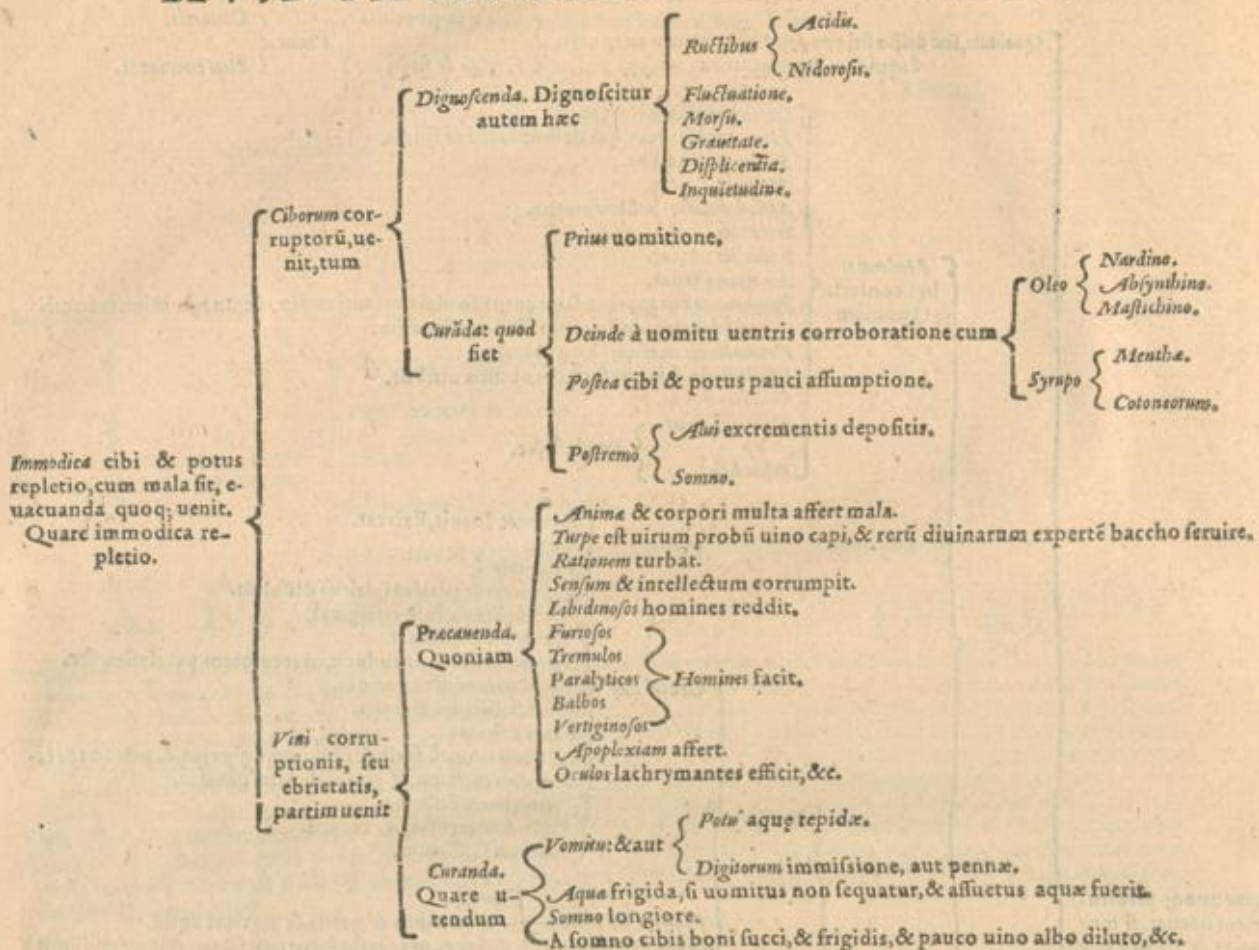
Ætate, Nam { Inuenibus & adolescentibus conuenit moderatus usus ueneris. }
{ Senibus nequaquam conuenit. }

Tempore { Vernum tempus Veneri aptum est, }
{ Autumnus secundum }
{ Hyems, tertium } Locum habet.
{ Aestas, quartum }

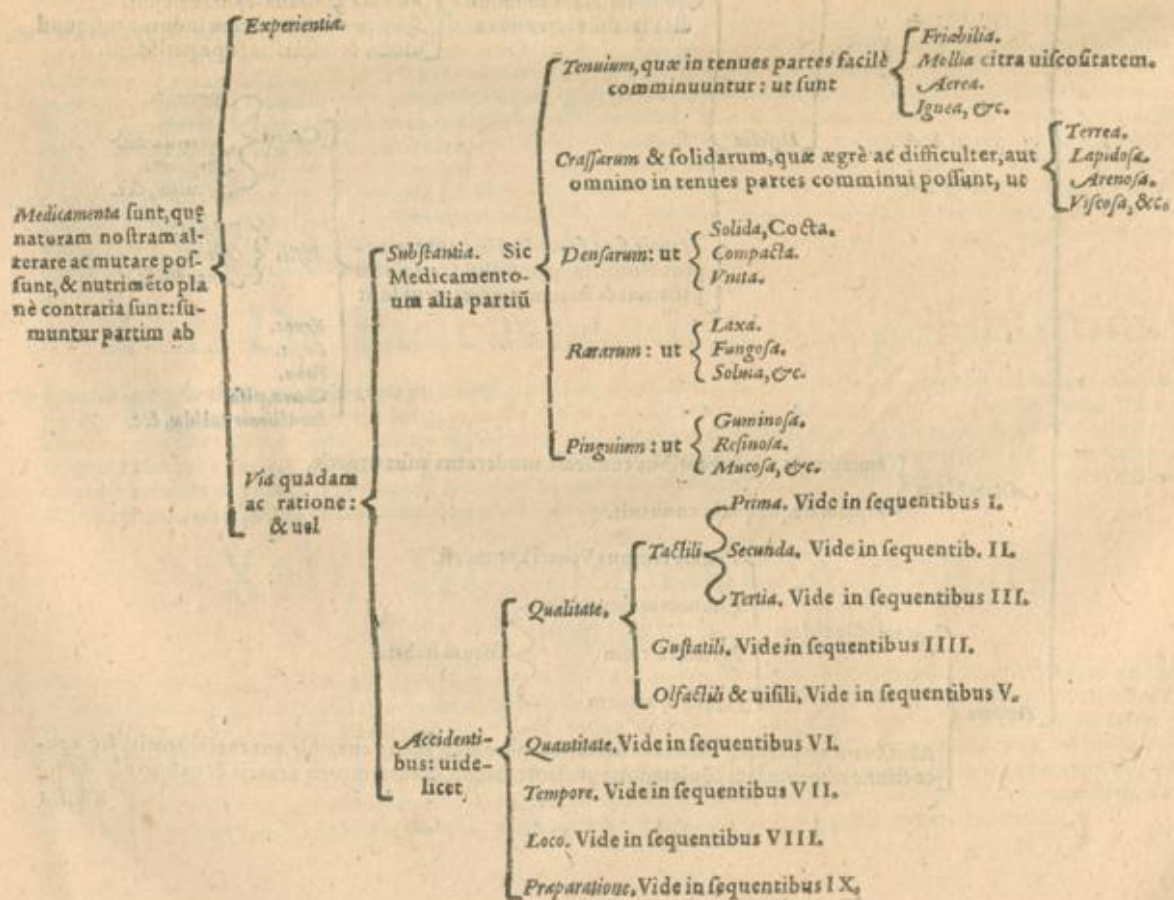
Flora, Nam opportunè Venere uti decet, corpore non pleno aut cibus, aut excrementis, sed concoctione ciborum iam cõpleta, interueniente somno, & excrementis uentris & uelicæ depositis.

LIBRI I. PARS III.
XV. De Euacuatione cibi & ebrietatis.

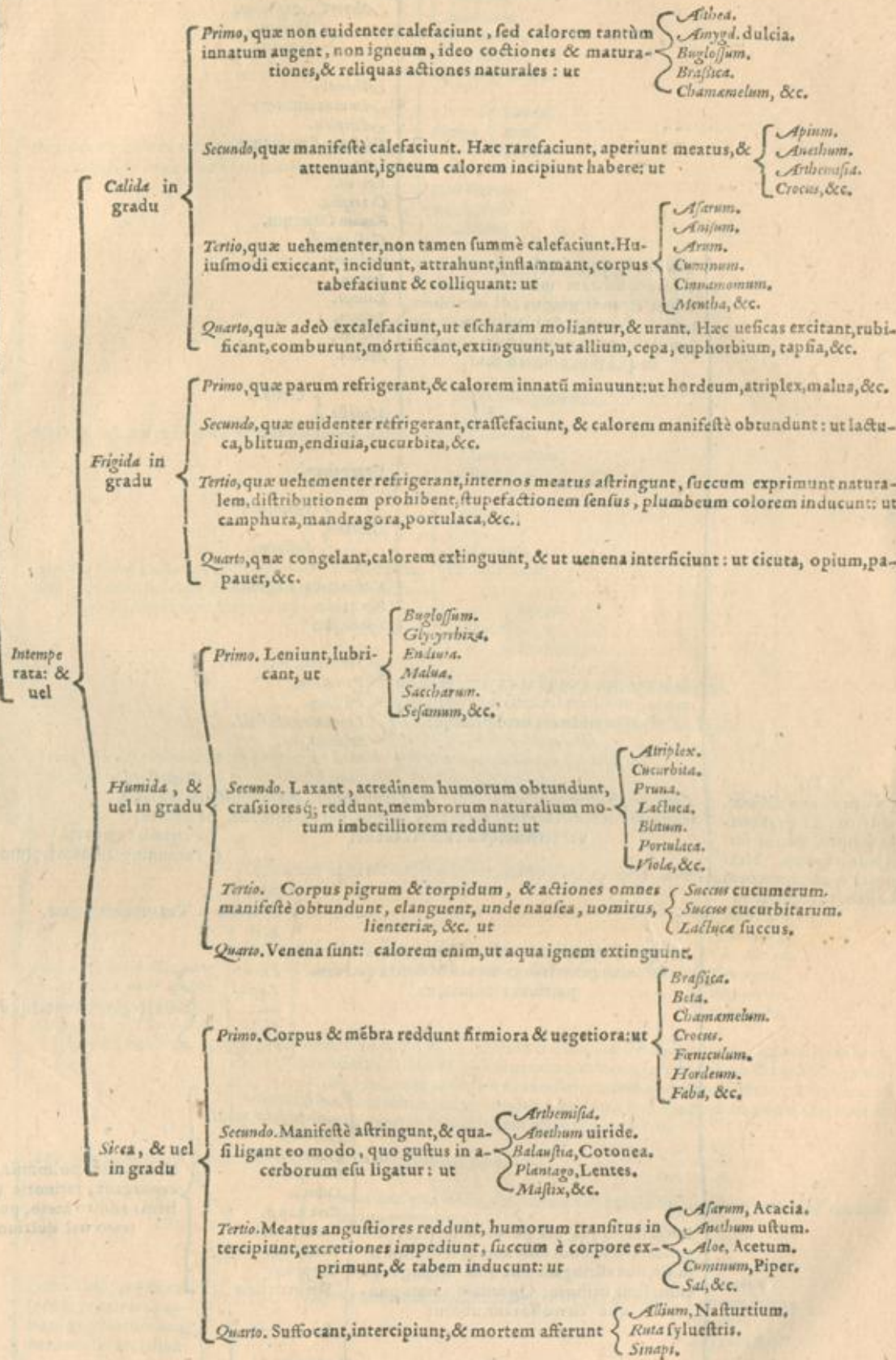
De Medicamentorum differentijs, in genere.

Temperata: quæ neq; calefaciunt, neq; frigefaciunt, neq; humectant, neq; exiccant.

I. Medicamentorum à qualitate tactili prima sumptorum, alia sunt

In horum medicamentorum exploratione, ex Gal. de imp. med. fac. considerandū est

Caprinus.
Gallarum.
Aserinus.
Hircinus.
Taurinus.

Althea.
Ammoniacum.
Atriplex.
Bdellium Scythicum.
Cera.
Crocus.
Cupressus.
Fenum Græcum.
Galbanum.
Ladanum.
Linum.
Laurus.
Lilium.
Mastix.
Mala.

Emolliendi, quæ facultas provenit ex calore & siccitate modica, videlicet calore secundi gradus, & interdum tertij. Præterea & his illinendi vis (emplasticam uocant) inesse oportet: ex quorum numero sunt.

Medulla } Ceruina,
                  } Vitulina,

Oppopanax.

Oleum } Sycionium,
          } Sufianum.

Radix cucum. agrestis.
Pix arida.
Syrax, &c.

Indurandi, quæ constat ex frigore & humore, videlicet secundi uel tertij gradus, humiditate uero primi, ut

Sempernium.
Portulaca.
Psillum.
Lenticula palustris.
Solanum, &c.

II.

Medicamentorum differentia à secundis qualitatibus sumpta, uarios sortiuntur effectus. Nam horum medicamentorum alia habent facultatem

Laxandi. Horum tot species sunt, quot tensionum. Nam cum tensio fiat uel exiccatione, uel refrigeratione, uel phlegmone, uel scirrho, quædam laxant uel

Humectando.
Calesfaciendo.
Emolliendo.
Purgando tumores.
Per coniugationem horum quampiam.

Extergendi: gignitur ex calore & partium crassitudine. Huius generis sunt amara, & dulcia quædam, partium tenuium, ut

Faba
Hordeum
Mel } Tantum extergunt.

Eruum
Lupini
Iris
Scilla
Vrisca semen } Extergunt, & meatus simul expurgant.

Parti liberandi, uel poros intrinsecus purgandi. Huiusmodi sunt amara & nitrosa omnia, siue astringant siue non. Astringentia enim sunt utiliora. Quoniam partes quoque corroborant, ut sunt

Absynthium
Amygdala amara
Asarum
Abrotanum
Carpesinus
Cubeba
Cort. capp.
Rad. tamar.
Scelopend.
Scriphon
Semen urtica

Hæc meatus pulmonis, iecoris, lienis, expurgant, iecoris quidem per se, lienis addito aceto, pulmonis mellificato uel dulcium aliquo.

Iris
Nitrum
Nitri spuma
Scilla } Hæc intus & extra purgant, incidunt crassos & lentos humores.

Rarescendi. Vide in sequentibus, signum

Rarsificandi, quæ ex calore & siccitate cum substantia tenui, oritur. Hæc cutis meatus referant: ut

- Althea.
- Anelbum.
- Adiantum.
- Abrotonum.
- Chamamelium.
- Fenum græcum.

Farina { Fordis.
Eru.
Triticis.

Lini semen.
Mercurialis.
Melilotum.

Oleum { Chamomelinum.
Vetus.
Cicinnum.
Raphaninum.
Ex agr. cucum.
Ex althea, &c.

Coudensandi, quæ ex frigore aqueo originem habent: ut

- Lenticula palustris.
- Psillum.
- Portulaca.
- Semperuivum.
- Tribulus uiridis, &c.

Aperendi, ora uasorum aperiunt: Anatomicæ dicuntur. Oritur facultas hæc à calore partium crassitie, cuiusmodi sunt acria & mordacia: ut

- Allia.
- Cepe.
- Ciclaminus.
- Fel taurinum.

Oleum { Iriuum.
Amaracinum.

Vnguentorum omnium subsidentia, &c.

Medicamentorum à secundis qualitatibus sumptorum alia facultatē habent

Clandendi seu obstruendi: gignuntur ex sicca & cogente materia, & ferè omnia sunt frigida & partium crassarum: ut

- Acetum, Alumen, Aloe, Aerugo, Absynthium.
- Balausta, Bolus Armenica.
- Calbantum, Cadmia, Corallium.
- Hematites, Myrthus.
- Oxalis, Plantago, Rosa.
- Sanguis draconis.
- Terra Lemnia, &c.

Adurendi seu colliquandi, ex uehementi calore & crassitudine substantiæ gignitur. Horum alia uim habent

Escaroticam, id est crustam inducendi: oriuntur ex calida & deurente materia.

Septicam, id est putrefaciendi. Huiusmodi liquet, colliquat, potissimum carnem tenellam, idq; absque dolore: ut

- Arsenicum.
- Aconitum.
- Chrysocholla.
- Dropterus.
- Pityocampe.
- Sandaraca.

Catharticam, id est detrahendi carnis excrecentias: oriuntur ex calida, sicca, tenuiumq; partium substantia. Hæc eiusdem genere facultatis, septies scilicet sunt, uerba tantulo imbecilliores, quod extimam modò superficiem, quam contigerint, detrahant, nõ tamen in altum subire ualeant, uelut Asiae petreæ flos, quanquam non sint reuera facultatis cicatricem inducentis, cum aliquid detrahant.

Repellendi, ex frigore & partium crassitudine originem ducunt.

Attrahendi, quæ ex calore & tenuitate partium gignuntur: atq; eorum alia attrahunt per

Se: & uel

- Familiaritate qualitatis, seu totius substantiæ similitudine: ut sunt medicamenta purgantia.
- Quous modo, & nõ familiaritate qualitatis: ut

- Thapsia.
- Diclamus.
- Cyrenatis succus.
- Propoleis.
- Sagapeni, &c.

Accidens, Huiusmodi ex putrescente accedenteque generationem fortiuntur: ut

- Fermentum.
- Psoricum.
- Stercus columbarum.

Stercus { Anserinum.
Gallarum.
Crocodilorum terrestrium, &c.

*Panis debilitate coctus cum aqua & pau-
culo oleo, emplastratus.*
Adeps suillus.
Adeps uitulinus.
Cera cum oleo aliquo calido liquata.
Farina triticea.
Pix cum oleo rosaceo subacta.
Resina cum oleo rosaceo subacta.

Hæc pus mouent in maximè ar-
dentibus inflammationibus.

*Pus mouendi. Hæc calida & hu-
mida sunt, ut corpus id, in quo
pus moueri debet, neque hume-
cent, neq; exsiccent, neq; excalsa-
ciant, neq; frigefaciant: sed tantū
substantia caloris nostri augeat:
proinde, uim quoq; emplasticā
ut habeant necesse est, quo calori
substantiæ effluxus prohibea-
tur. Sunt autem huiusmodi,*

Adeps gallinaceorum
Adeps suillus.
*Panis mediocriter coctus, & cum hy-
dreleo emplastratus.*

Pus mouent in minus calidis inflam-
mationibus.

Adeps { *Taurinus.*
Caprinus.
Asinarius.

*Panis plurimum coctus, salitus, frumenta-
tus, cum oleo & pauca aqua empla-
stratus.*

In minus adhuc calidis inflam-
mationibus pus mouent,

Resina }
Pix } Cum oleo fycionio, uel raphani-
no liquata.

*Menses prouocandi: ex uehementer calida tenuiq;
substantia gignitur hæc qualitas, sed non admo-
dum sicca, ita ut secundi uel tertij quodammo-
do calida sint, sicca uero primi, uel etiam secundi: de
his Gal. cap. 12. lib. 5. de Simp. med. Menses mouen-
tia urinam etiam ciunt, sed inter se differunt, quod
menses mouentia non tam ualenter desiccant, ut
uretica. Verum uretica ad menses prouocandas,
atq; ad lac generandum minimè apta sunt, utpo-
te nimium desiccantia: proinde propriè hæc di-
cuntur uretica:*

- Artemisia.*
- Absinthium.*
- Anisum.*
- Acorum.*
- Amonum.*
- Castorium.*
- Cicer.*
- Centaurium maius.*
- Calamintha.*
- Cnigulum.*
- Melissa.*
- Marrubium.*
- Myrrha.*
- Origanum.*
- Opopanax.*
- Pulegium.*
- Petroselinum.*
- Ruscus.*
- Ruta.*
- Radix rubiæ tinctæ.*
- Sabina.*
- Salvia.*
- Seseli.*
- Serpillum, &c.*

III.
*Medicamentorum
differentiæ à
qualitatib; ter-
tius sumptæ:
quorū alia fa-
cultatē habent*

*Calculum renum minuendi. Hæc ualenter inci-
dere oportet, absq; tamen siccitate: ut*

- Abregna lachrymæ.*
- Carpesium.*
- Cyperum.*
- Cortex radiceis lauri, &c.*

*Cicatricem inducendi, epulotica dicta:
ex frigida & astringente fit substan-
tia. Hæc omne ulcus planum claudere
ualent, proinde ut contrahant, con-
stringant, consistant, densent, siccant,
& calli instar indurēt necesse est: quo-
rum alia inducunt cicatricem*

*Per accidens, ut cathæreticorum aliqua, si-
quidem in parua sumantur quantitate: ut*

- Diphtheria.*
- Ostreum.*
- Lythargirum.*
- Myrrha.*

*Per se, & uera epuloti-
ca appellantur: ut*

- Aloe.*
- Alumen.*
- Anylum.*
- Aristolochia.*
- Anagallis.*
- Bolus Armenica.*
- Balanstia.*
- Bdellium.*
- Corallium.*
- Cadmia.*
- As ustum.*
- Glans.*
- Myrtus.*
- Plantago.*
- Pumex.*
- Plumbum elotum.*
- Papyrus uita.*
- Putamina mali granati sicca.*
- Thym, &c.*

Carnem. Vide in sequentibus signum *.

Carnem generandi, id est cavitates implendi. Gignitur hæc facultas ex materia detergente, & siccante in primo recessu à medio. Hæc citra morsum mediocriter abstergere debent: ut

- Abiegna lacryma.
- Fuligo thuris.
- Iris.
- Lentiscus.
- Myrrha.
- Pis arida.
- Resina terebinth.
- Styrax, Thus, &c.

Dolorem sedandi, quæ anodina uocantur. Nascitur ex calore & essentia tenuitate, uidelicet calore primi ordinis: ut

- Anethum.
- Asymbium
- Atriplex.
- Chamaemelum.
- Castorium.
- Cuminum.
- Fennum graecum.
- Linum.
- Lybysticum.
- Lupus salictarius.
- Milium.
- Opopanax.
- Panicum.
- Peucedanum.
- Ruta.
- Symbrium.
- Vicellum oui, &c.

Quantitate sic paucior, quam conuenit. Hic quidem uictus ratione augebitur, maximè calida & humida, boniq; succi. Nam quæcunque plus quam expediat, calefaciunt, quæq; deficiant aut refrigerant, partim qualitatem ipsius sanguinis uiciantia, partim ipsum minorem reddentia, lac prouenire prohibent.

Lac generandi. Hic sanguinem contemplari oportet, num scilicet in

Qualitate deterior, atque uel

Biliosior. Hic primò purgationem desiderat, mox uictura calefacientem & humectantem, ut diximus.

Pituitosior. Hic requirit uel

Medicamenta sola, quæ primo uel secundo ordine calefaciant, non tamen deliccant. Huiusmodi debiliora sunt.

Medicamenta & nutrimenta simul, quæ modicè calida esse debent, & minimè crassa, ut Eruca, Foeniculum, Anethum, maximè cū adhuc uirentia humidaq; sunt, Smirnum, Apium, Sion, Polium, omnia quidem uirentia, Hæc potentiora sunt.

Tussim **Prouocandi.** Naturam habent extenuandi acrem & mordacem. Nam quicquid mordax ac acris est, ad tussim impetum prouocat. Proinde calida, tenuiumq; partium ut sint, necesse est.

Sedandi. Naturam habent incrassandi. Proinde frigida, & crassarum partium ut sint, necesse est. Frigore enim cogit, & substantiæ suæ crassitudine incrassat.

Cibi bene nutriendi, flatuosi, totisq; substantijs familiares: ut

- Cicera.
- Conser.
- Bulbi.
- Faba.
- Polypedes.
- Terebinthini fructus.

Generandi, quæ facultas ex tota familiari, & mediocriter calida substantia nascitur. Horum alia sunt

Medicamenta: ut

- Scincus.
- Satyrum.

Cibi & medicamenta simul, quæ calida, simulq; flatuosa sunt, ut

- Eruca.
- Fraxini semen.
- Lini semen.

Semen **Extinguendi:** ex frigida, sicca, totaq; substantia adueria gignitur: ut

- Nymphaea.
- Ruta, etiam si calida sit, tamen sua siccitate prohibet.

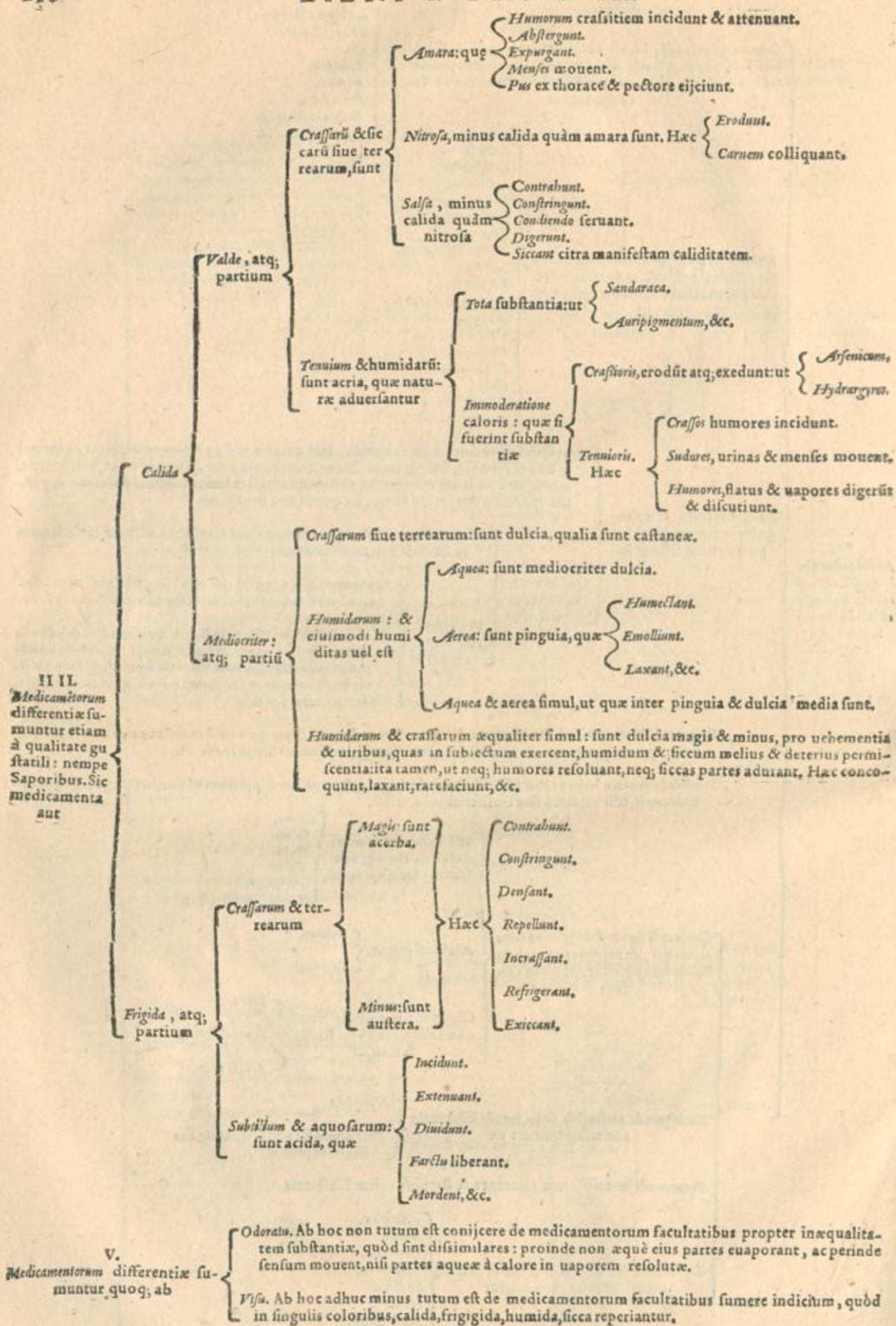
Prouocandi: ex calida non exiccante, & flatuosa oritur substantia,

Suppressendi: ex frigida cogente & incrassante substantia prouenit: ut

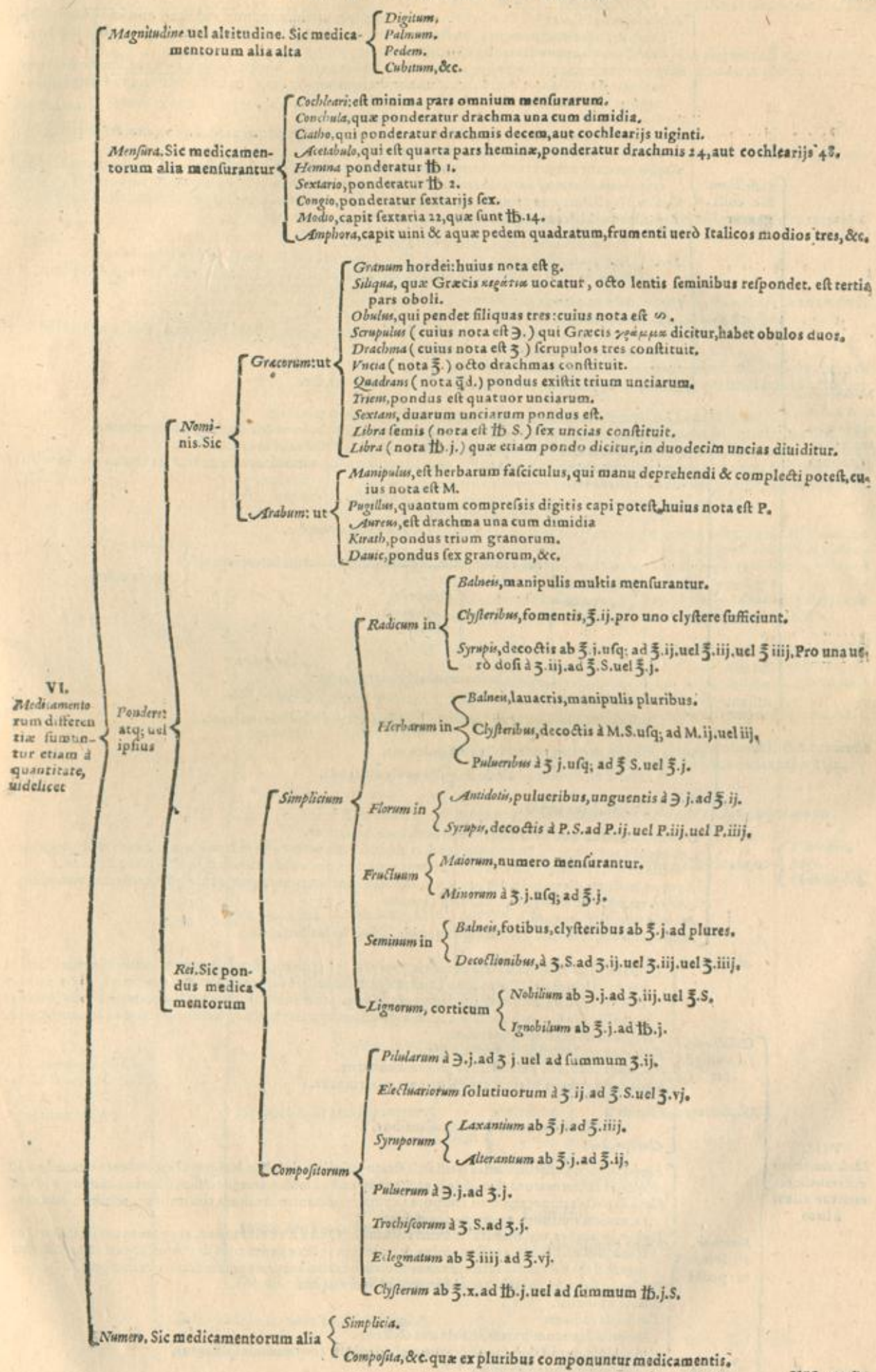
- Atriplex.
- Blitum.
- Cucurbita.
- Cucumeret.
- Lactuca.
- Mora.
- Melopeponet.
- Peponet.

** Medicamentorum à qualitatibus terijs sumptorū, alia habent facultatem

Herbe serena ac sicca cœli constitutione, atq; tempore meridiano, non nubibus, non imbribus infestæ, cum primum floribus ornantur, &c. exceptis ijs, quæ tum in medicinæ usu, tum in cibus, tum etiam in obsoniorum condimentis quotidie uirentes usurpantur.

Flores eo tempore, quo magis suo in uigore consistunt, ac tempore meridiano, rore absumpto, nõ autem cum iam flaccescentes decidui euanescent: exceptis capparum, & rosarũ floribus, qui decerpenti antequam planè explicati fuerint.

Fructus probè maturi, nisi data opera immaturi expectantur.

Semina, priusquam desuuant, & ubi siccati coeperint herbæ. Fructuum uerò semina, cum fructus, à quibus eximuntur, suam maturitatem planè senserint.

Radices uere, aut æstatis initio, nempe ante florũ & caulium & seminũ p̄ductionẽ, & post primorũ foliorũ eruptionẽ. Hortensium uerò radices, & plerarumq; alimentosarũ quouis anni tempore legi possunt.

Cornices à fructibus, quo tempore maximè maturi sunt: à radicibus uerò & arboribus, uero tempore.

Ligna, cum arbores in uigore sunt.

Succi { Radicum in uere, cum primũ folia emergunt.

{ Foliorum seu herbarum, antequam stirpes flores edant, & earum caules lignosi fiant.

{ Fructuum, cum ipsi ultimam maturitatem senserint, exceptis omphacio, acacia, & similibus.

Gummi, cum ex plantis distillant.

Animalia, cum uiua & sana sunt.

Partes animalium, eo tempore, quo ipsa animalia integra, sana, & boni habitus, & mediæ ætatis sunt.

Adipes, autumno, ex animalibus florentibus.

Medulle, æstatis exitu, hyemis initio.

Metalla & lapides, de quibus in particulari tractatione, &c.

Collectionis. Sic colliguntur

VII. Medicamentorum differentia sumuntur etiam à tempore

Herbe minus quàm radices: proinde quotannis mutandæ ueniunt.

Flores in uniuersum sicci ad annum duntaxat, uel quandiu coloris & odoris gratiam retinent.

Fructus recentes maiori ex parte per annum: siccati uerò diutius asseruantur.

Semina, etsi eorum multa reperiantur, quæ ad annum ultra uires suas asseruentur, ea tamen quotannis renouare satius est.

Per menses sex: ut { Borraginis.

{ Frumentaceorum, &c.

Per annum, quæ singulis annis radicibus intereunt: ut { Dauici.

{ Pastinacæ, &c.

Perpetuò: ut { Osmundæ.

{ Asparagi.

{ Fanculi.

{ Thapsiæ.

Mediæ inter annuas & perpetuas: ut { Angelicæ.

{ Smirni, &c.

Siccæ, tot annis, quot ab inanitate, teredine & tæbe uindictari ualeant.

Duratio. Sic durant

Cortices, quousq; nec situ, nec teredine offendantur.

Succi { Humidi ad annum. proinde singulis annis mutandi.

{ Siccæ, ad duos annos.

Gummi diu, modò non in humido putridoq; loco ponantur.

Animalia pauca integra. Sicciora, ut cantharides, nõ difficulter custodiuntur. Humidiora uerò & pinguiora

facilè corrumpuntur, putrescunt, & uermes generant, unde absynthium & similia illis adduntur.

Partes animalium plerumq; durant annum, quædam citius corrumpuntur, quare quotannis mutandæ sunt.

Adipes recentes & absq; sale, non ultra annum.

Medulla non ultra annum.

Metalla, lapides, & similia uariè: de quibus uide in particularibus.

VIII. Meda amittorum differentia sumuntur etiam à loco

Collectionis. Sic colliguntur

Herbe ex locis eliuosis, uentis expositis & perflatas, frigidisq; & aquis carentibus: in his enim locis uires corũ longè ualidiores sunt. Contrà quæ in cæpstribus, riguis & opacis, cæterisq; locis à uento siccibus exsiccantur, plerumq; degenerat, & minus uiribus ualeat. Verùm si ex campestribus locis herbæ colligendæ sint, ex siccioribus, & nõ aquosis, exceptis nymphaea, léticula & tribulo, &c. colligantur.

Flores, ex locis maximè opportunis.

Radices, ex eisdem, quibus herbæ, locis.

Fructus, ex loco, ubi perfectiores plantæ habentur.

Semina, ubi eorum plantæ excellentiores reperiantur.

Cortices { Ex locis maximè conuenientibus.

Gummi

Herbe in loco superiore ædiũ perflatili, strato asseribus dolabro leuigatis. Impendente tempestate ali qua, fenestræ maturè claudendæ sunt. Cauendũ etiã ne felib. pateat accessus, q̄ herbæ cõtingere solent. Flores in locis temperatis, quo tempore sæpius reuoluantur, ne situm contrahant, adhibita etiam cura, ne sicci natiuum colorem deperdant.

Radices, in umbra, ubi orientales uenti respondet. Quòd si ex eis fuerint, quæ natura crassæ sunt, ut gentianæ, holerij, &c. & aer sit nubilus, & hyems, in sole ac uento tutò siccantur. Quòd cõmodius fieri potest, si frustatim dissectæ ita tenui funiculo traiciantur, ut partes se non contingant.

Fructus, in sole, uel in clybano, ubi in sole id fieri nequit.

Semina, ut herbæ.

Cortices, ut radices.

Animalia & eorum partes, in sole aut clybano.

Succi in sole, aut in clybano seu furno, uel ad ignem coquendo inspissantur.

Repositionis. Vide in sequentibus, sub signo * *

* * Mallica

Herba siccata, decussa puluere, in sacculis ex corio, uel lineo non compresso: uel ligneis capsulis, ac diligenter claudantur, ne earum uires euanescant.

Flores in ligneis arculis, optimè inclusit: uel in uasis uitreis optimè obturatis.

Radices ijs in locis, ad quæ solares radij non penetrent, neq; fumo pateat aditus, & quæ neq; uliginosa sint, neq; puluerulenta. Sit igitur locus eminens & siccus, ad Septentrionem uergens, uel etiam ad meridionalem plagam, cum scilicet ipsæ non prorsus exiccatae recondentur.

Semina in arculis ligneis, uel uitreis, in loco sicco.

Siccati in capsulis ligneis potius, quàm faccis, ne extraneos humores concipiant.

Recentes, in locis siccis, minimè asperginem redolentibus: aut super paleas expandantur: aut hordeo, uel milio sepeliantur, ut Medica & Aurantia mala.

Cortices, arculis ligneis.

Succi in uasis uitreis, angusti oris, superfuso oleo digiti crassitudine, aut sale insperfo, prius ad ignem paululum feruifaciti, moxq; diligenter defæcati.

Gummi, in loco sicco.

Animalia, in uasis fictilibus, uitreatis, optimè obturatis, in loco sicciore, non calido.

Partes animalium siccatae, in arculis ligneis, loco sicco.

Adipes loco sicco, ad Aquilones spectante, siue figulinis uasculis uitreatis, folijs lauri uel nucum ficcis conuolutæ & obturata. Vel lotæ, atq; liquatæ ad ignem, deinde colatæ, & in uasis fictilibus seruatæ, in loco frigido.

Medulle, eodem modo, quo adipes, &c.

Medicamentorum differentia sumuntur à loco repositionis, seu conseruationis. Sic reponuntur com modè

Repurgatio siue mundificatio. Sic purgantur

Herba à puluere uel luto, ex pluuijs asperfo, manibus excutiendo. Maiores uerò & uulgares herbae à stiptibus sarculisq; durioribus, & partibus lignosis, atq; corruptis.

Flores à pediculis, sarculis, circumhærentibus folijs, unguibus, &c.

Radices primùm à terra, & omnibus sordibus, & si quid computruit, aut corruptum est, cultello abraditur aut amputatur. Quod si terræ nimis tenaciter adhæreat, abluuntur. Porro lignea matrix, quæ omnibus radicibus ferè includitur, ipsis in longum scissis, integra eximitur. Quod si eximi facillè non possit, pistillo radices tunduntur, & pulsantur à summo usq; ad imum.

Fructus à corticibus, seminibus, & parte lignosa, &c.

Semina à suis corticibus (si magna fuerint, ut fabæ, melonũ, &c.) paleis, festucis, pediculis lapillis, &c. mouendo hinc inde & inflando, ut quod leue est, & puluerulentum, in aerem dissipetur. Sunt autè semina manibus prius fricanda, ut quod leuiter hæret & alienum est, tollatur. Lapilli & arenae propter grauitatem ipsorum in fundo colliguntur. Semina maiora & rotunda, in tabulam inclinatam & leuiter manu pullam, in uas subiectum, relictis lapillis deuoluntur, &c.

In fusio, in qua considerata sunt humor, cui infunditur medicantia, quantitas, qualitas, & tempus. Sic infunditur

Radices, fructus, ligna, cortices, succi, & tempore hyberno, primùm contusa & confracta in aqua tepida aut calida per uiginti quatuor horas: aut supra cineres, aut supra fornacem, aut in uase calido, aut ad solem, aut loco calido, &c.

Herbae, flores, aut fructus recentes & æstiuo tempore, in humore frigido per duodecim horas.

Medicamenta purgantia, ut Agaricum, Myrobalani, &c. confracta prius, in liquore aliquo, hyeme horis duodecim, æstate sex.

Crasso: ex quorum genere sunt

Dissolutio. Sic dissoluntur

Gummi: ut Galbanum, Ammoniacum, Opopanax, &c. In uino, uel aceto, deinde ad ignem ponuntur.

Aqua, uel uino uel aceto, prius puluerizata: ut Vitriolum, Misy, Chalcitis, &c.

Aceto: ut Scoriam ferri, Flos æris, &c.

Aqua, uino, oleo aut aceto: ut Lithargyrum.

Margarita, Coralli In succo limonum.

Opium, in aqua aut succo aliquo, &c.

IX. Medicamentorum differentia sumuntur etiã à præparatione, eaq; facta modo uel

Liquefactio. Sic alia liquantur

Ad solem ut Pinguedines, Medulla, Oleum concretum, &c.

Moderato Calore Maiori: ut Cera, Pix, Gummi, &c.

Mollitio. Molliora fiunt medicamenta aut

Calore leui, Humore aliquo addito.

Duratio. Vide in sequentibus, sub signo ☼

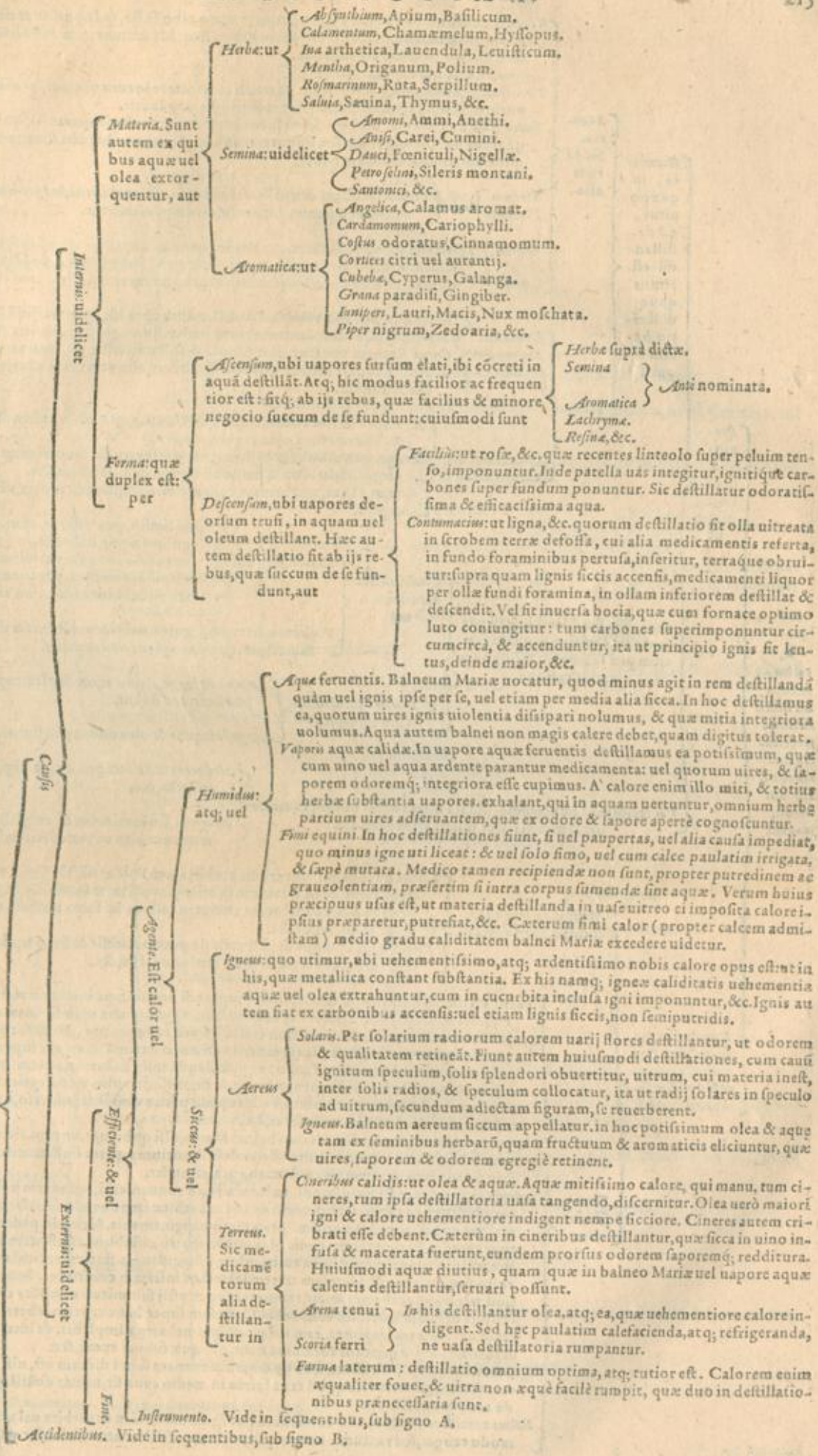
Subtili. Vide in sequentibus, sub signo A.

☼ Meth.

	<i>Duratio.</i> Indurantur medicamenta aut	<i>Frigore.</i> Siccò aliquo addito.
	<i>Calefactio.</i> Calefiunt medicamenta aut	<i>Ignis, Sole, Fimo.</i> <i>Aqua calida.</i> <i>Vapore aquæ calidæ.</i> <i>Lapide</i> <i>Ferro</i> } <i>Calefactio.</i>
	<i>Coctio.</i> Coquantur medicamenta ex aqua, uel sero, uel lacte, uel uino, uel aceto, uel quouis liquore: & uel	<i>Multum, diuq; ut</i> { <i>Fructus, Cortices</i> <i>Ligna, Radices</i> <i>Semina</i> } <i>Hæc namque tardius tenerescunt, intumescunt, &c.</i> <i>Parum: ut</i> { <i>Herba</i> <i>Flores</i> <i>Recentia omnia.</i> } <i>Hæc enim citius tenerescunt.</i> <i>Mediocriter, quæ medio modo se habent.</i>
	<i>Affatio.</i> Affantur medicamenta humida, ut carnes, fructus, radices, &c. aut	<i>Ad ignem.</i> <i>In uero.</i> <i>In clybano, &c.</i>
	<i>Frixa.</i> Friguntur medicamenta in oleo, uel pinguedine aliqua, in sartagine.	
	<i>Vfio.</i> Sic namq; uritur	<i>Sericum</i> in olla supra prunas ardentes tandiu, donec in puluerem redigi queat. <i>Animalia,</i> eodem modo, uel in clybano. <i>Sul & vitrum</i> ad ignem in uase figulino, donec non amplius fridant. <i>Vitriolum,</i> in olle discooperta tandiu, donec siccescat colorq; mutetur. <i>Alumen,</i> donec siccescat. <i>Ossa, cornua, ungues, & corallij</i> eodẽ modo supra prunas, donec fumare definat, coloremq; mutet. <i>Canci</i> supra prunas in uase cupreo cooperto. <i>Lapides,</i> qui candescentes in liquore aliquo aliquoties extinguuntur: uel in crucibulis tandiu uruntur, donec in puluerem uertantur. <i>Plumbum & cuprum</i> addito sulphure, in olla uel crucibulo, prius in lamina redacta, &c.
* Medicamentorum differentia, à præparatione crasso modo facta, sumptæ, sunt	<i>Tusio.</i> Sic medicamentorum alia contunduntur	<i>Multum:</i> ut medicamenta crassa, cuiusmodi sunt metalla, &c. <i>Sola, & sine additione aliqua:</i> ut { <i>Aromatica omnia,</i> <i>Radices</i> } <i>Odorata.</i> <i>Herba</i> <i>Mastix</i> <i>Gummi</i> } <i>Terantur tantum.</i>
	<i>Parum: & uel</i>	<i>Vino, aut aqua, aut aceto:</i> ut { <i>Galbanum.</i> <i>Animoniacum, Opopanacum.</i> <i>Bilellum, Myrrha.</i> <i>Succus glycyrrhizæ, &c.</i>
	<i>Cum alijs: nempe cum</i>	<i>Succo aliquo:</i> ut opium, &c. <i>Aqua rosarum:</i> ut { <i>Moschum.</i> <i>Ambra, &c.</i> <i>Oleo amygdal. dulc. uel aqua ardente:</i> ut Camphura.
	<i>Laustio.</i> Sic lauantur medicamentorum alia prius	<i>Contusa,</i> deinde in aqua tandiu infusa, donec resideant. deinde sensim ablata aqua, alia noua superinfunditur, atque aliquoties lauantur, donec aqua superinfusa limpida ac clara euadat, atq; hoc modo lauantur <i>Liquefacta,</i> & in aqua infusa, baculoq; agitata donec clara aqua euadat: ut { <i>Calc.</i> <i>Aloe.</i> <i>Metalla, &c.</i> <i>Resina.</i> <i>Olea.</i> <i>Pinguedines, &c.</i>
	<i>Extractio.</i> Sic extrahuntur	<i>Succi</i> ex herbis & radicibus, prius contusis, deinde expressis, demum colatis succus ad spissitudinem coquitur: ex ficcis uerò prius probè coctis, deinde expressis. <i>Mucilagines</i> ex althea, malua, feno græco, semine lini, &c. cum omphacio probè trita herba, exprimuntur. Alij tritas igni lento calefaciunt: alij tritas loco frigido, ut cella uinaria, uimineo uasi impositas, in catinum subiectum destillare permittunt: uel postridie succum exprimunt.
	<i>Expressio.</i> Sic exprimuntur herba, radices, decocta, succi, olea	<i>Mambur.</i> <i>Torulari.</i> <i>Panno lineo, &c.</i>
	<i>Colatio.</i> Colantur decocta, succi, infusa, syrapi, iulapia, olea, gummi liquata per	<i>Cribrum.</i> <i>Pannum lineum.</i> <i>Filtrum, &c.</i>
	<i>Clarificatio.</i> Sic clarificantur decocta, infusa, syrapi, iulapia, &c.	<i>Repositione.</i> <i>Colatione.</i> <i>Collione & despumatione,</i> <i>Ouorum albis, prius contusis, deinde mixtis, feruefactis & despumatis.</i>
	<i>Despumatio.</i> Despumantur	<i>Decocta</i> <i>Succi</i> <i>Mel</i> <i>Saccharum</i> cum albis ouorum, prius contusis, deinde simul feruefactis & despumatis, &c.

A.
Subtili modo
praeparantur
medicamenta
per artem chy
micam, seu de
stillationem:
quae est humo
ris per calore
in uapore reso
luti, ac frigore
rursum in spif
sa, eliquatio.
Huius differen
tijsmuntur d

Insto-

A.
**Instru-
 menta**
 ad destil-
 lationē
 necessā-
 ria ua-
 ria sunt.
 Eorum
 namq;
 alia sūt

**Pro-
 pin-
 qua**
 seu
 imme-
 diata:
 ut

Capitulum, seu Alembicū: est uas
 superius, capitis quandam spe-
 ciem præ se ferens. Hoc etiam
 uariat ratione

Vas recipiens: est plerumq; phiala uitrea collo oblongo, cuius
 ori alembici nasus inseritur. Atq; est aut

**Remota, seu me-
 diata, sunt For-
 naces, quarum
 differentiæ su-
 muntur tum à**

**Mate-
 ria.**
 Sic ea-
 rum
 alia

Forma.
 Sic for-
 nax

Qualitatis.
 Sic earum
 alia

Quantitatis.
 Sic
 earum alia uel

Qualitatis.
 Sic
 alembicum
 uel

Quantitatis.
 Sic alembi-
 cum est capite

Qualitatis.
 Sic
 alembicum
 uel

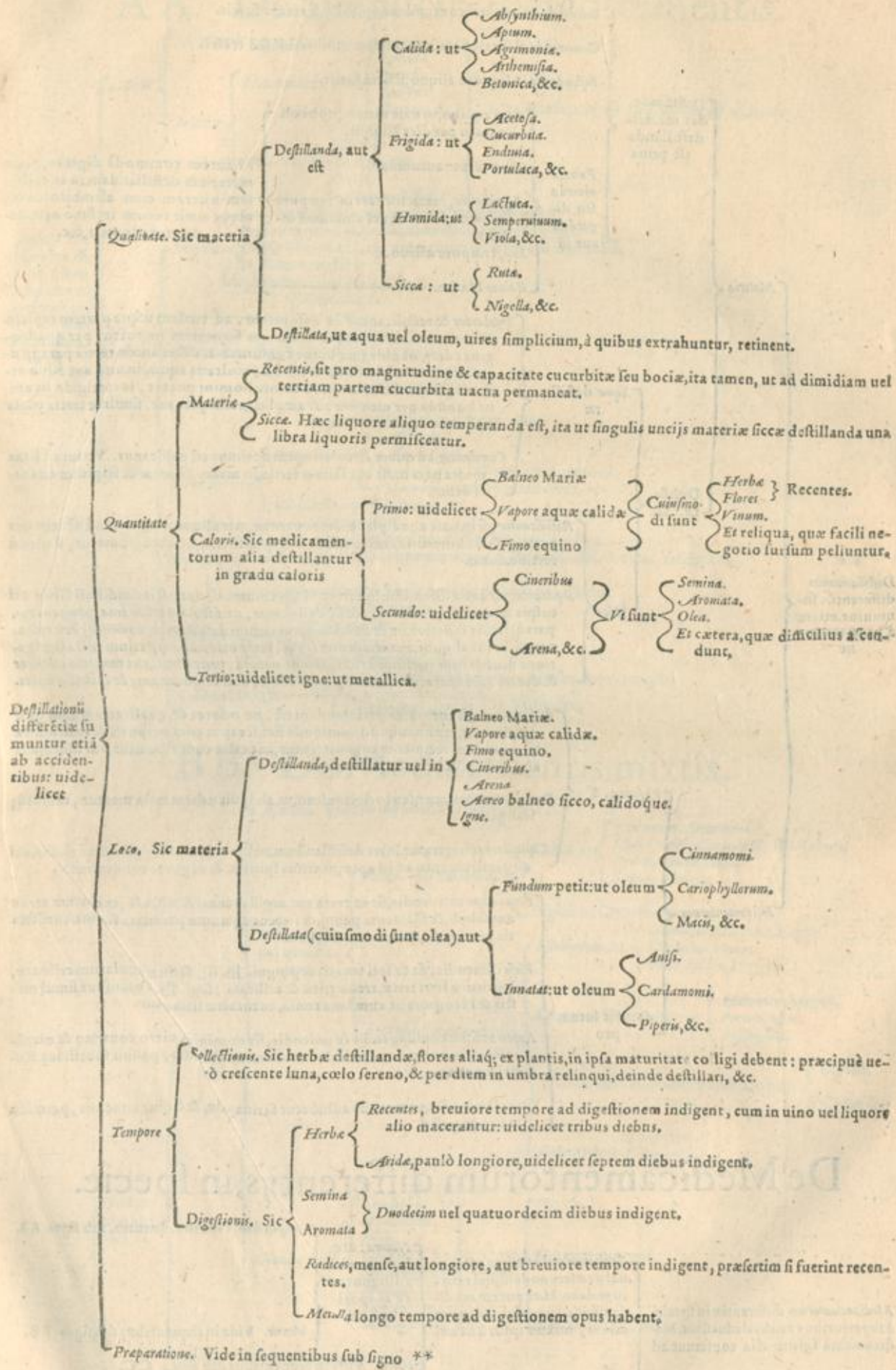
Quantitatis.
 Sic alembi-
 cum est capite

**Materia, ex qua confi-
 ciuntur, Sunt autem**

Forma.
 Sic for-
 nax

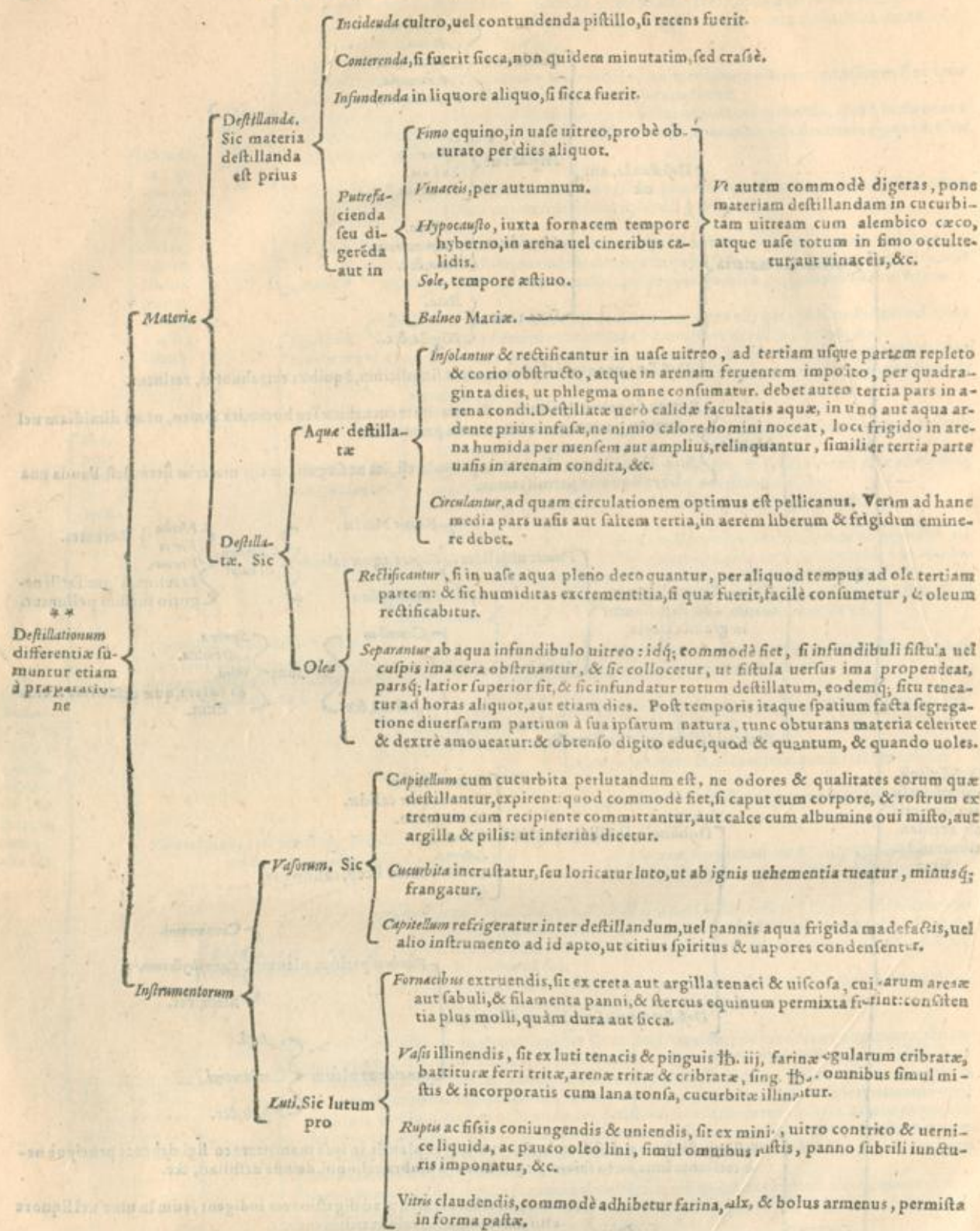
Vitrea, quæ omnium optima est, præsertim ex uitro albo facta, quia purior ac densior.
Aurea, quæ in bonitate secundum locum habet. Atq; his utimur cum defractura timemus, &
 cum melior qualitas est addenda.
Argentæ, quæ aureæ succedit.
Terræ seu figulina, quæ post uitream quartum in bonitate locum obtinet, præsertim si ex luto
 puriore, & diligenter cocto, atq; intus forisq; lutato fuerit.
Ferrea, quæ si ex puro ac optimo ferro fuerit confecta, non est uituperanda, quod nulla praua
 qualitas inde in materiam seu liquores redundet. Et utimur his ubi firmitate opus est. Hac
 quintum in ordine locum habet.
Stannæ } **Flex.** } Propter cerussam & qualitates alias plumbi maleficas, improbandæ. Et sextum
Plumbæ } } ordinem reponuntur: licet stannæ præferantur.
Cuprea } **Flex.** } Hæc duo incommoda habent, primum, quod aquas reddunt ad rufum colorem de-
Aurea } } clinantes, & ustilagine uiritatas: deinde quod semper uis quædam ueniosa in sit
 eis magis quàm cæteris metallis: quapropter meritis postremum locum habent.
Recla, quæ pro illis rebus, ad destillandum apta est, quæ facilius & leuiori calo-
 re, in altum subleuantur: ut sunt herbar, flores, radices, semina, &c.
Curua. Retorta uocatur: quæ idonea destillandis illis est, quæ non possunt altius
 attolli, & quæ uehementiorem ignem requirunt: ut sunt olea, pinguedines, &
 metallica, &c.
Breuis, præsertim collo: in qua destillantur, quæ altius ascendere non ualent:
 cuiusmodi sunt olea & pinguis, &c.
Longa, qua utimur cum liquorem puriorem & synceriorem efficaciorēq;
 requirimus: idonea haldè ad uinum destillandum, &c.
Lata, ac capax, qua utimur, cum materia destillanda multa est.
Angusta.
Cum limbo, quo utimur, cum phlegma ab ali-
 quibus aquis, uel oleis, in Sole, aut alio lo-
 co calido abstrahere uolumus.
Sine limbo, quod præparationi, rectificationi
 seu circulationi idoneum est.
Rostratum, per quod guttæ concretæ effluentes destillant in uas
 subiectum, quod recipiens nuncupatur.
Amplio & largo, à quo aquæ & olea copiosiora atque
 præstantiora fluunt.
Angusto: aquas & olea minus præstantiora reddit.
Medioere: uidelicet pro copia uaporum in uasis
 collecta, &c.
Magnum, seu maximum & amplissimū, quo uti-
 mur cum olea ex metallicis destillamus, &c.
Læues, qui optimi sunt crudi, probè tamen Sole arefacti. Quia coctis sunt tra-
 ctabiliores, & ad quamcunq; etiam formā ferro facilè incidi possunt. Quare
 prius in humidum locum, uelut in cellam, ut ferro tractari melius possint,
 erunt recondendi, &c.
Lutum, quod pingue sit, è floccis de panno abrafis & simo equino simul sub-
 ctis. Madefiat autem in aqua multum salita, &c.
Balnei Mariæ, sit spherica. in qua lapides sic aptandi ueniunt, ne iuncturæ conueniant, sed in-
 æquales fiant: sic enim firmior fiet constructio. Quantitatis uerò sit secundum alieni pro-
 portionem, ac densitas seu parietum crassities pro arbitrio tuo. Huic fornaci, uas æneum
 grande superponatur, aqua plenū, ei uerò uasi æneo uascula in arcum superponantur quæ
 plurima possunt, in quorum fundo res destillanda insit. Balneum autem Mariæ commodè
 calefit cum amplo canali è cupro in medium immisso, in cuius imo craticula est, ut cineres
 desluant. Imponitur & operculum, è cupro, cum paruo canali transuerso, qui per fenestram
 aut foramen aliquod fumum efficit, &c.
Vaporis aque calide, fiat similis fornaci balnei Mariæ, nisi quod uas æneum altius, maius q; atq;
 aqua semiplenum tantum sit, ita ut uas destillatorium aquam bullientem nō attingat, sed
 solo uaporifero humore, ab ea eleuato, incaliscat, &c.
Arena, seu cinerum, sit huiusmodi. In loco aliquo conuenienti, quadram uel rotundam for-
 nacem strues, ea capacitate, quæ medio cricucurbitæ imponendæ satisfaciatur: parietes ex la-
 teribus eriges, quos luto optimè preparato conglutinabis. Altitudo pedes duos non nul-
 tum excedet. Parietes intus pedis plus minus spatium distabunt. constructo iam fundo, ostiū
 fiet, ubi cineres eximantur, qui à carbonibus à superstructa statim craticula deciderint. E' di-
 recto summitatis ostij, ferream cratem lateribus insertam constitues. Super hanc ostium a-
 liud, per quod carbones immittantur: ac super ostij summitatem rursus crucem ferream, la-
 teribus & ipsam insertam collocabis. Cæterum super hanc crucem lebetem in summo fer-
 ream uel terream impones, eam uel cineribus uel arena implebis, & luto circumponatur,
 in fornacis apice quatuor foramina fiant, per quæ fumus exeat, &c.
Ignis, eodem modo instruat, quo de cinerum fornace supra dictum est, nisi quod lebetem ca-
 reat ferreo, uel terreo: & quod crux ferrea in medio caua sit, ut uas destillatorium commo-
 dè recipere possit, &c.
Balnei aerei sicci, eodem modo constructur, ut ignis materiā in cucurbita uel uase cõtentā nullo
 modo tangat, sed tantum è longinquo, mediante scilicet aere multū incalifacito, calefaciat.
 B. Destil-

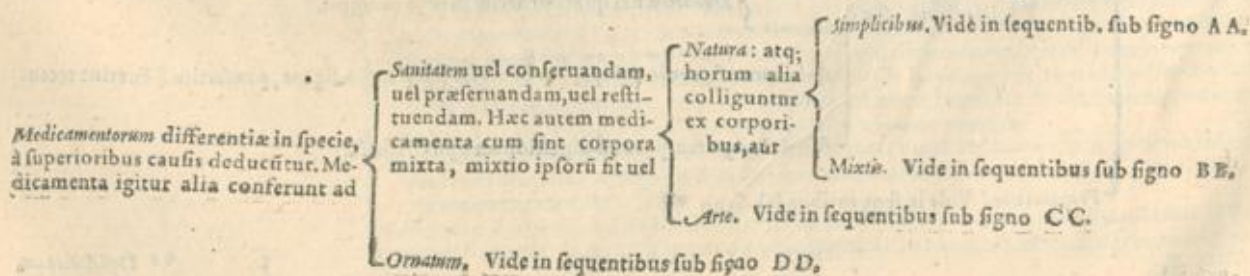

** Destillationum

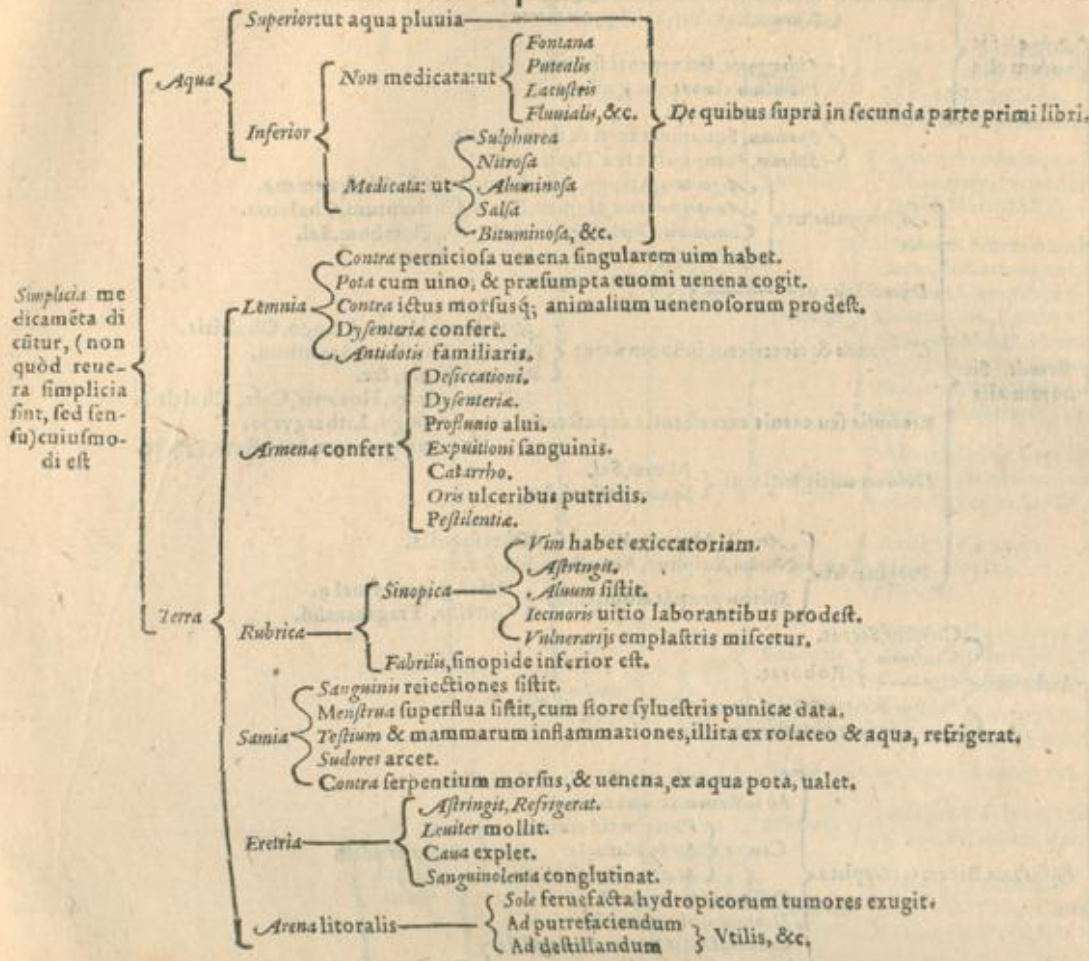
De Medicamentorum differentijs, in specie.

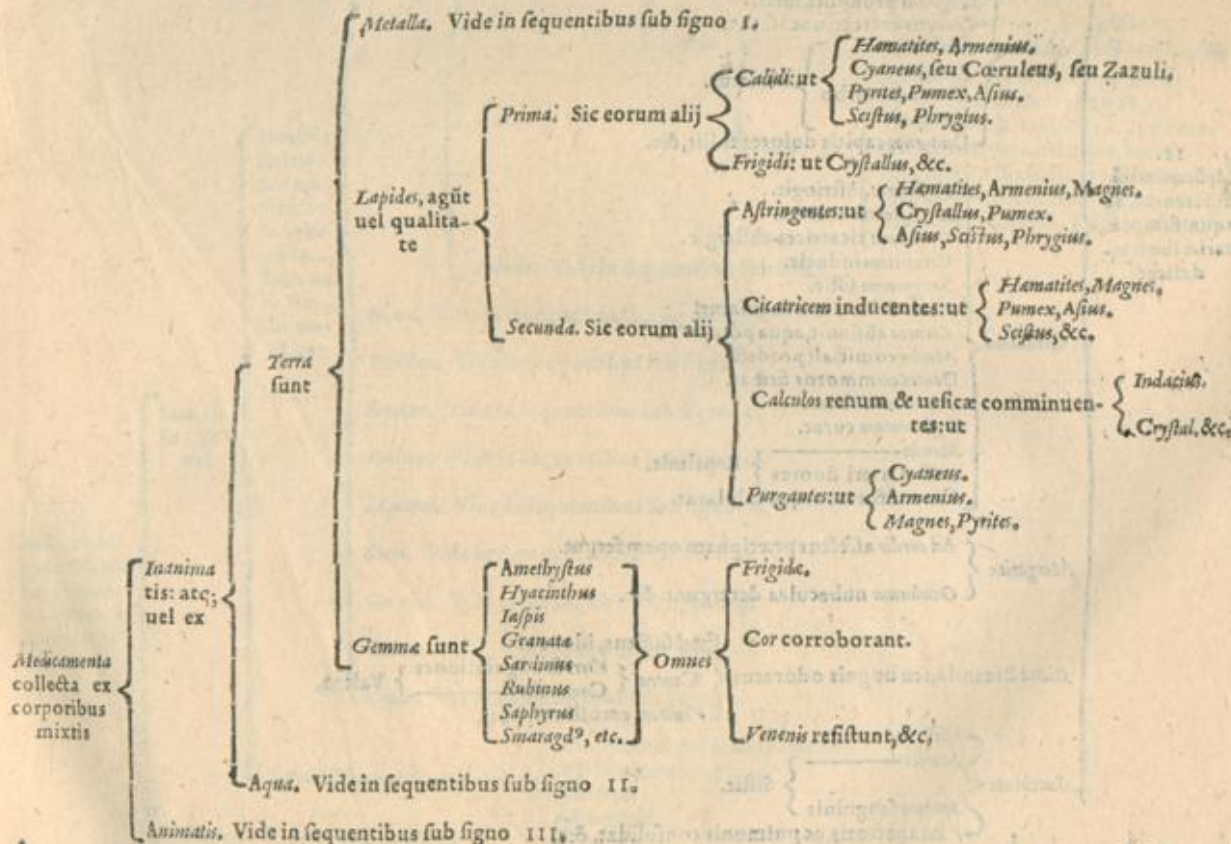
De Sim.

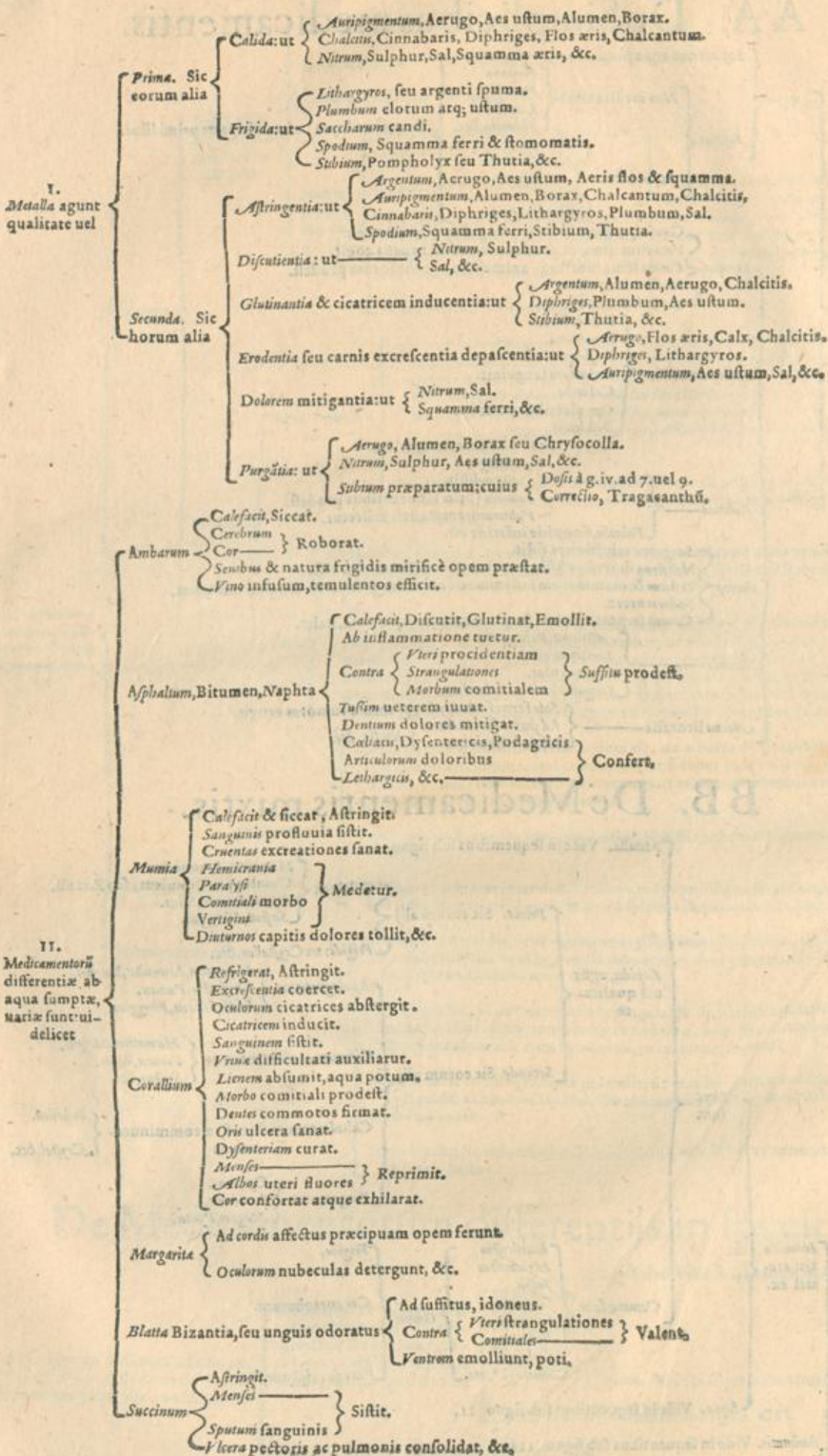
AA. De Simplicibus medicamentis.

BB. De Medicamentis mixtis.

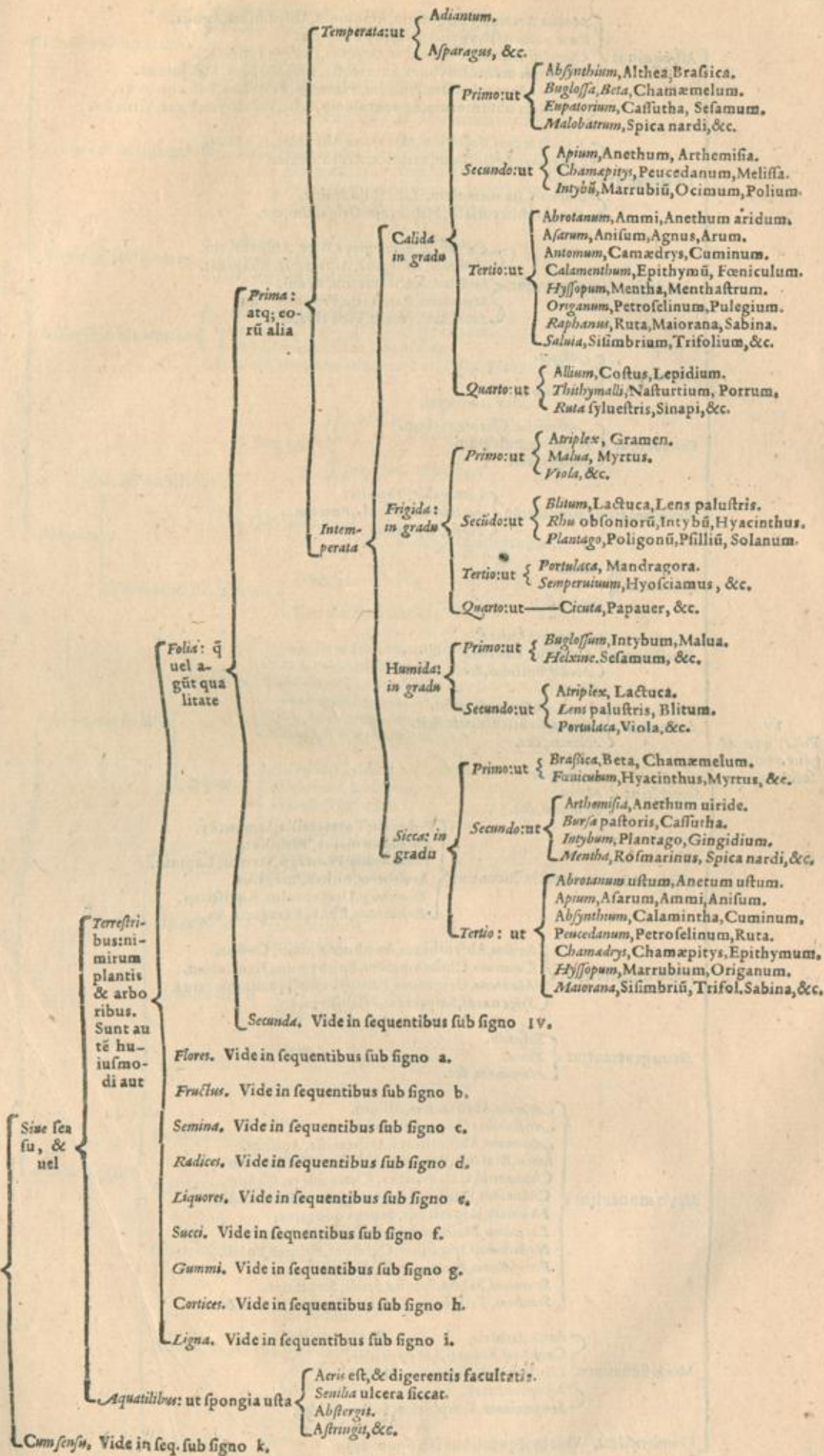

Medicamentorum

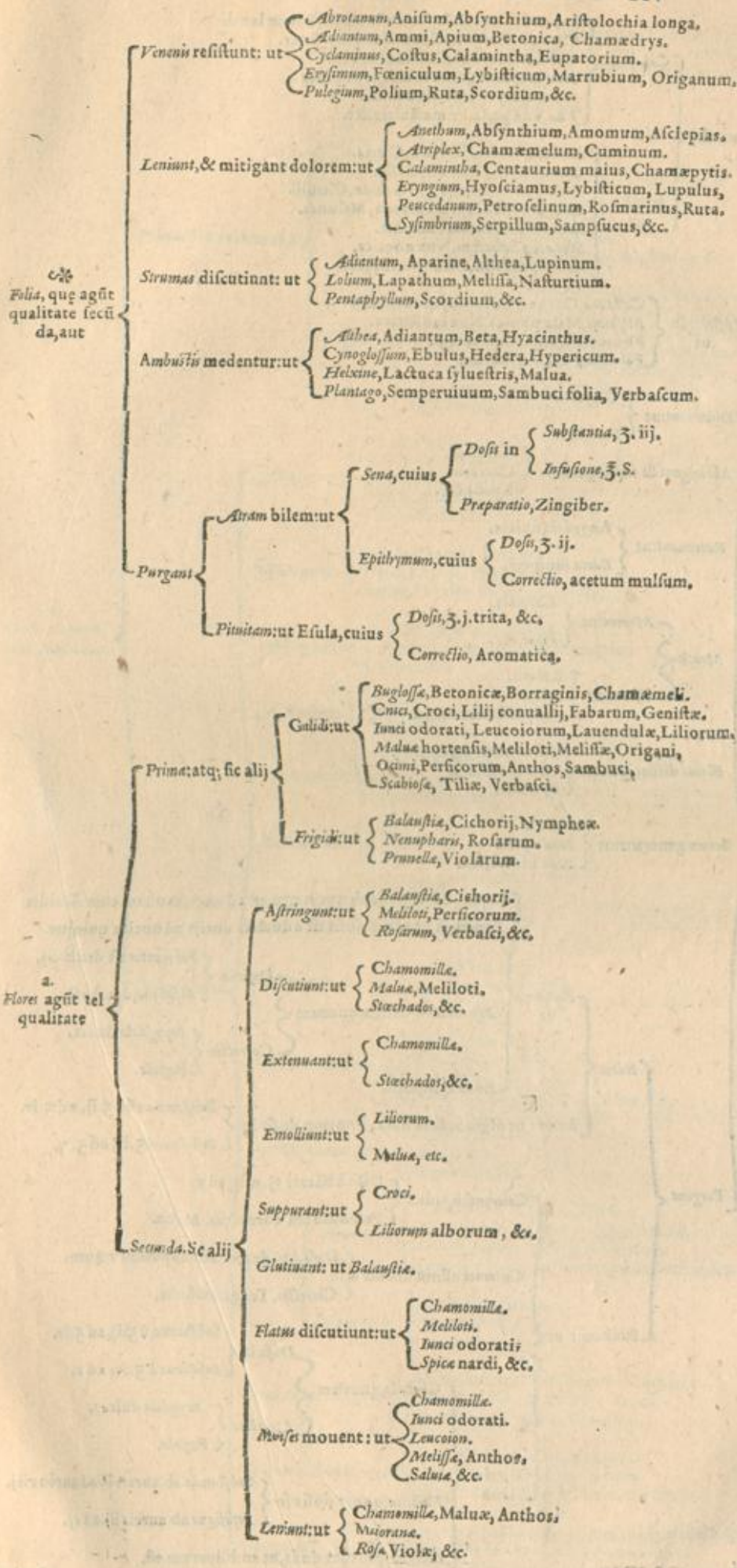

- Astringunt ut* { *Mentha, Acetosa, Polygonum, Amomum, Absynthium, Agnus.
Bursa pastoris, Cyperus, Brasica bis cocta.
Cypripedium, Equisetum, Ebulus, Gramen, Hedera, Helxine.
Hieracium maius, Intybum, Lauri folia, Lysimachium, Melilotum.
Myrtus, Pentaphyllum, Psidium, Plantago, Portulaca, Folia quercus.
Ruta, Rhu obsoniorum, Semperivium, Salix, Verbascum, Vitex, Vitis, &c.*
- Discutiunt ut* { *Ruta, Stoechas, Sesamum, Maiorana, Abrotanum, Althea.
Anethum, Adiantum, Atriplex, Aristolochia.
Brasica, Chamæmelum, Lili folia, Malua,
Mentha, Mercurialis, Melilotum, Origanum, &c.*
- Astergunt & expurgant ut* { *Cassia, Chamæpitys, Beta, Absynthium.
Atriplex, Asplenos, Asparagus, Anagallis.
Aristolochia, Abrotanum, Arum.
Marrubium, Parietaria, Propolis, Phu.
Salix, Tithymalli, Vitis alba, &c.*
- Aperiunt ut* { *Allium.
Cyclaminus, &c.*
- Extenuant ut* { *Arthemisia, Chamæmelum,
Hyssopus, Pulegium.
Stoechas, &c.*
- Extrahunt atque euocant ut* { *Anagallis, Propolis.
Aristolochia, Genista, Porrum.
Tapsia, Cyclaminus.*
- Adurunt ut* { *Allium.
Sinapi, &c.*
- Emolliunt ut* { *Atriplex, Althea.
Cypripedium, Laurus.
Mentha, Psidium, &c.*
- IV.
Folia, quæ agunt qualitate secunda, aut
- Indurant ut* { *Portulaca, Semperivium.
Psidium, Lenticula palustris.
Solanum, &c.*
- Suppurant ut* { *Anomum.
Althea.
Saurinum, &c.*
- Glutinant & cicatricem inducunt ut* { *Verbenata, Tormentilla, Sambucus.
Symphytum maius, Perfoliata.
Pentaphyllum, Plantago, Myrtus, Lupinus,
Aristolochia, Althea, Anagallis,
Chamædry, Dracunculus, Equisetum.
Eupatorium, Ebulus, Fragaria, &c.*
- Flatu discutiunt ut* { *Anisum, Absynthium, Anethum, Apium, Costus.
Cuminum, Chamæmelum, Epithymum, Foeniculum.
Maiorana, Origanum, Petroselinum, tuncus odoratus.
Spica nardi, Smyrnum, Sefeli, Ruta, &c.*
- Semen generant ut* { *Satyrium.
Eruca,
Horminum, &c.*
- Menses mouent ut* { *Asarum, Abrotanum, Allium.
Aristolochia longa, Adiantum.
Anomum, Absynthium, Artemisia, Anisum,
Anni, Brasica, Betonica, Costum, Centaurium.
Chamæmelum, Calamyntha, Chamædry, Cassia.
Cyclaminus, Daphnoides, Gingidium, Foeniculum.
Helenium, Hypericum, Iuncus odoratus.
Lapathum, Maiorana, Marrubium, Melissa.
Nasturtium, Origanum, Ocimum, Pulegium, Poleum.
Petroselinum, Peonia, Ruta, Rosmarinus.
Smyrnum, Salvia, Sabina, Sefeli, Serpillum.
Scordium, Trifolium, Thlaspi, Thymus, Vrtica, &c.*
- Menses sistunt ut* { *Bursa pastoris.
Cuminum, Ecagaria, Hypocistis.
Hiosciamus, Lysimachia, Myrtus.
Nympha lutea.
Semperivium, Symphytum, Solanum, &c.*
- Venenis resistunt, Vide in sequentibus sub signo ☞*

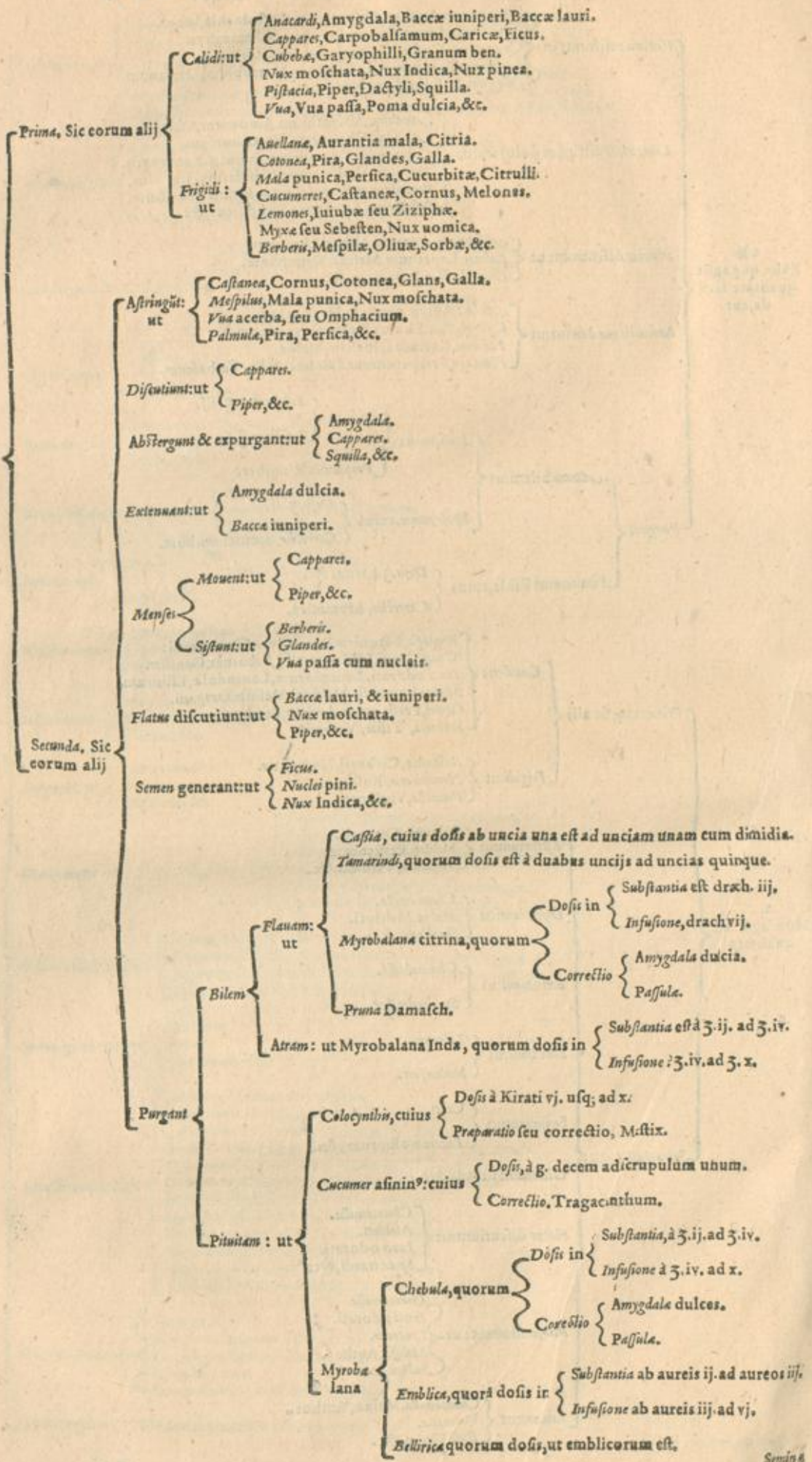

ε 4 b. Præclat

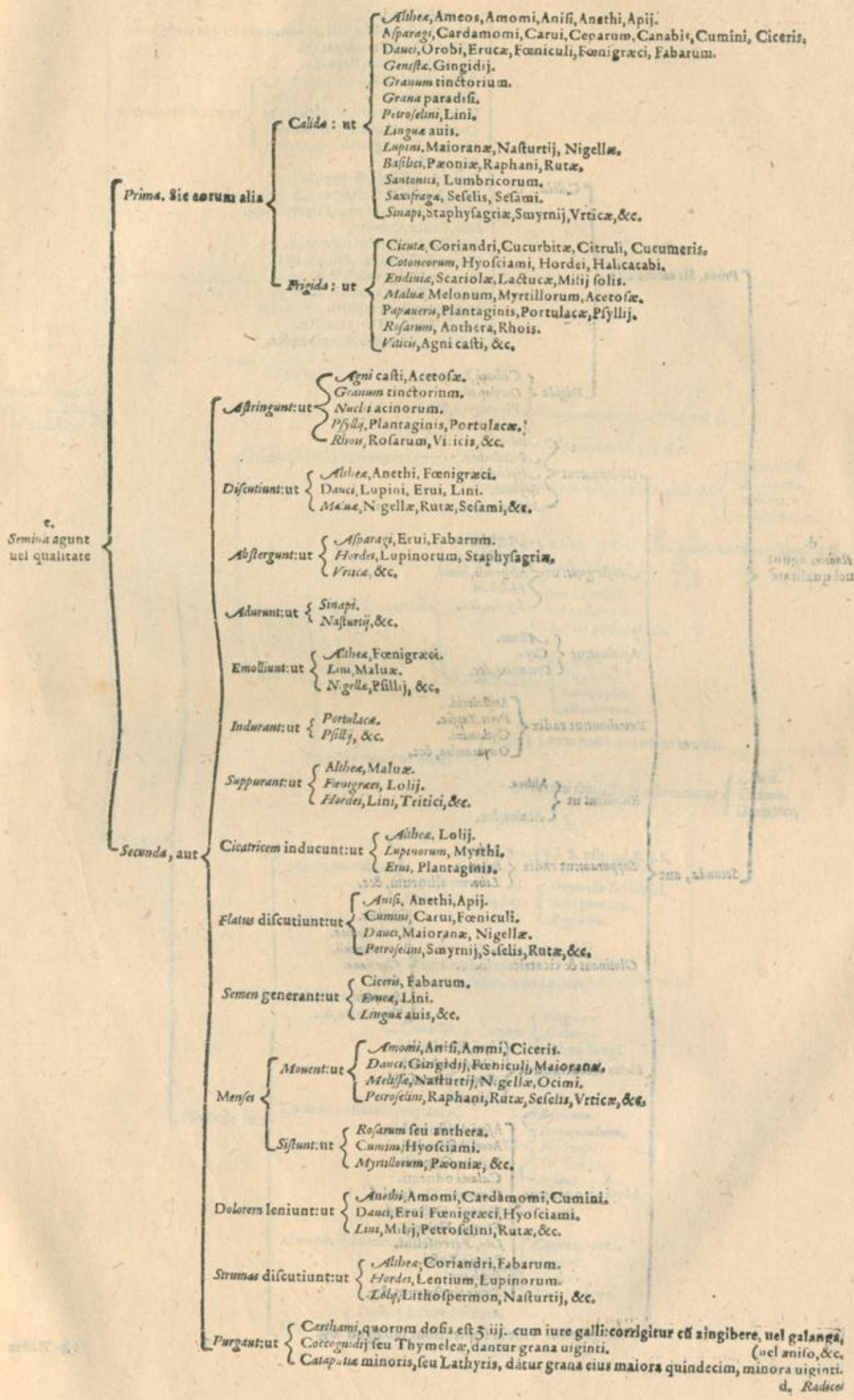

b.
Fructus agunt
vel qualitate

Semin 4

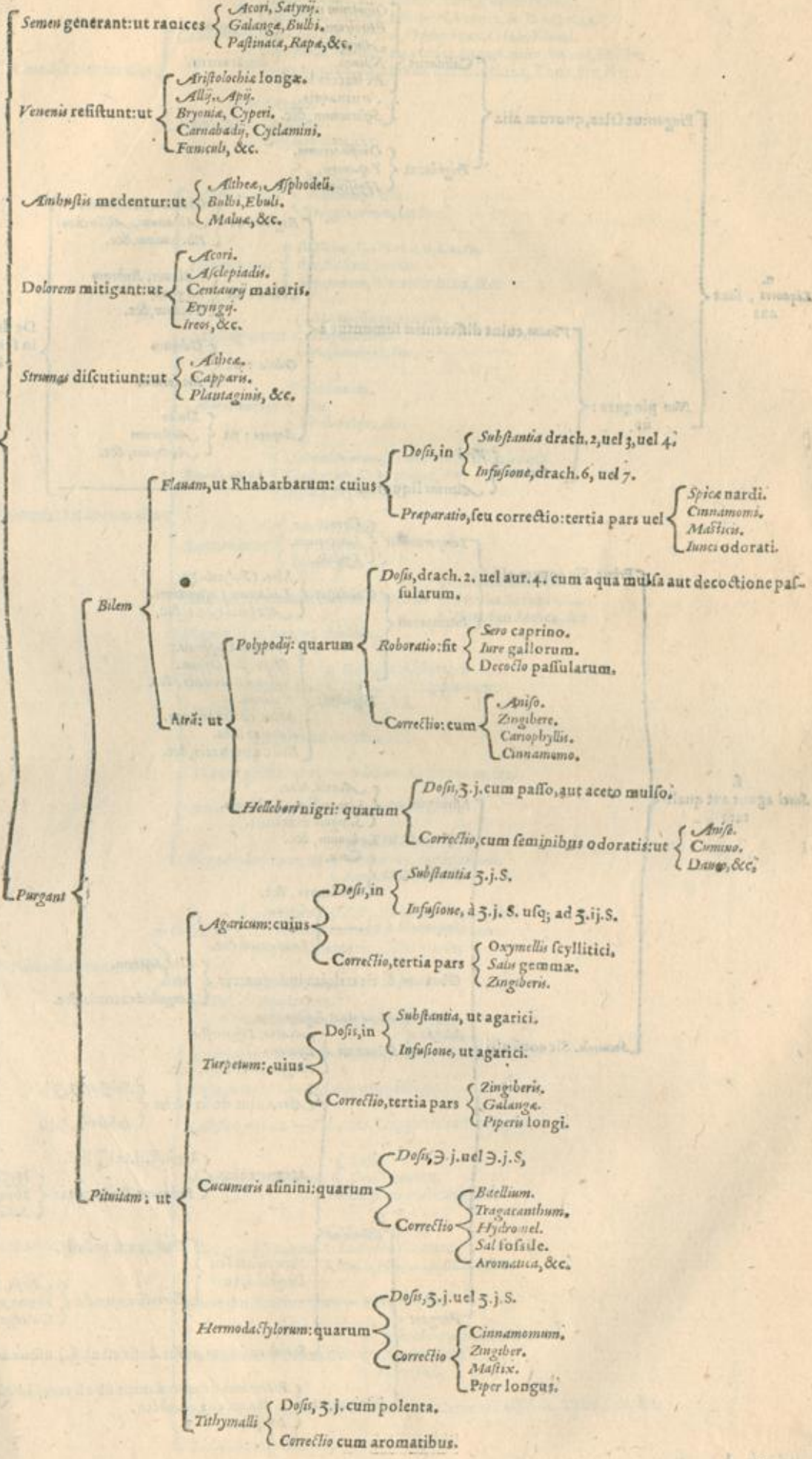

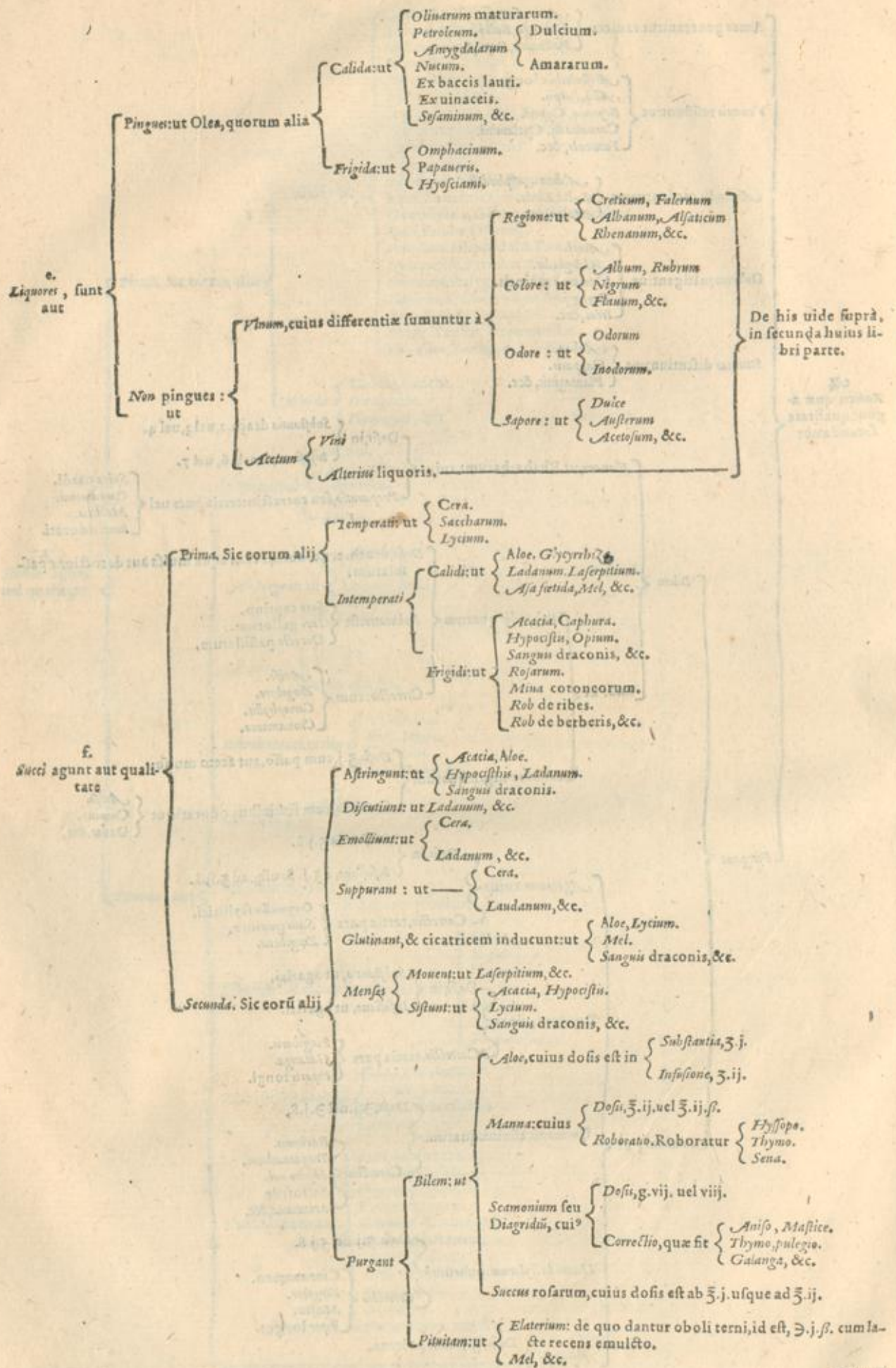

Radices quae agunt qualitate secunda aut

e. Liguari

g.
Gemma agūt
aut qualita-
to

- Prima, Sic eorum alia*
- Calida: ut* { *Ammoniacum, Bdellium, Cedri, Euphorbium.*
Galbanum, Hederæ, Iuniperi, Vernix, & Sandaraca.
Lacca, Mastix, Myrrha, Opopanax, Oleæ, Elemi.
Colophonia, Resina, Sarcocolla, Sagapenum, Styrax, Staçte.
Storax liquida, Succinum, Terebinthina, Thus, Pix, &c.
  - Frigida: ut* { *Acacia.*
Ceraforum.
Tragacanthum, &c.
  - Astringunt: ut* { *Myrrha.*
Succinum, Thus.
Tragacanthum, &c.
  - Discutiunt: ut* { *Bdellium, Galbanum, Lacca.*
Pix, Resina, Styrax.
Sagapenum, Terebinthina, &c.
  - Abstergunt: ut* { *Mastix, Sagapenum.*
Tragacanthum.
Terebinthina, &c.
  - Atrahunt: ut* { *Galbanum.*
Pix.
Terebinthina, &c.
  - Emolliunt: ut* { *Ammoniacum, Bdellium, Colophonia.*
Galbanum, Opopanax, Pix.
Resina, Styrax, &c.
  - Suppurant: ut* { *Mastix, Thus.*
Pix, Resina.
Styrax, &c.
  - Glutinant & cicatricem inducunt: ut* { *Acacia, Bdellium.*
Myrrha, Sarcocolla.
Thus, Sandaraca, &c.
  - Flatus discutiunt: ut* *Bdellium.*
  - Menses* { *Mouent: ut* { *Galbanum, Myrrha.*
Opopanax, Sagapenum.
Styrax, &c.
  - Sistunt: ut* — *Thus, &c.*
  - Venenis resistunt: ut* — *Bdellium, Galbanum, &c.*
  - Dolorem mitigant: ut* — *Opopanax, &c.*
  - Purgant pituitam: ut* { *Euphorbium.*
Opopanax, Sagapenum.
Sarcocolla, &c.

h.
Cortices agūt
aut qualita-
te

- Prima, Sic eorum alij*
- Calidi: ut* { *Arantiorum, Casia, Radicum cappariz.*
Cinnamomi, Fabarū, Mali citri, Macer.
Raphani, Tamaricis, Thuris, &c.
  - Frigidi: ut* { *Granatorum.*
Mandragora.
Nuci iuglandis immaturæ, &c.
  - Astringunt: ut* — *Thuris, Malorum granatorum, &c.*
  - Discutiunt: ut* — *Radicum cappariz, &c.*
  - Abstergunt: ut* — *Fabarum, Cappariz radicem, &c.*
  - Menses prouocant: ut* { *Casia.*
Cinnamomum.
Cappariz radicem, &c.
  - Venenis resistunt: ut* { *Cinnamomum.*
Mali citri cortex.
Casia, Nuci iuglādis, &c.
  - Strumas discutiunt: ut* — *Fabarum, &c.*
  - Ventriculum roborant: ut* { *Arantiorum, Mali citri.*
Cinnamomum.
Macis, &c.
  - Lienu obstructiones aperiunt: ut* — *Cappariz radicem, Tamaricis, &c.*
  - Calculum minuunt: ut* — *Raphani, &c.*

ii i. Eignā

i. Ligna agunt uel qualitate

- Prima, Sic eorum alia
  - Calida: ut
    - Agalochum, lignum Aloes.
    - Aspalathus, Tamarix.
    - Viscus quercinus.
    - Xylobalsamum, Guaiacum, &c.
  - Frigida: ut Santalum
    - Album.
    - Citrinum.
    - Rabinum, &c.
- Secunda, Sic eorum alia
  - Astringunt: ut — Santala, Xyloaloe.
  - Extrahunt: ut — Viscus, &c.
  - Flatus discutunt: ut — Lignum aloes, &c.
  - Dolorem mitigant: ut — Agalochum, &c.
  - Caput: ut — Agalochum, Xylobalsamum, &c.
  - Cor: ut — Lignum aloes, Santala, &c.
  - Sinacherant: ut — Lignum aloes.
  - Secur: ut — Agalochum, Santala, &c.
  - Lienem: ut — Tamariscum, &c.

k. Medicamentorum differentia sumuntur etiam ab animalibus: atque uel

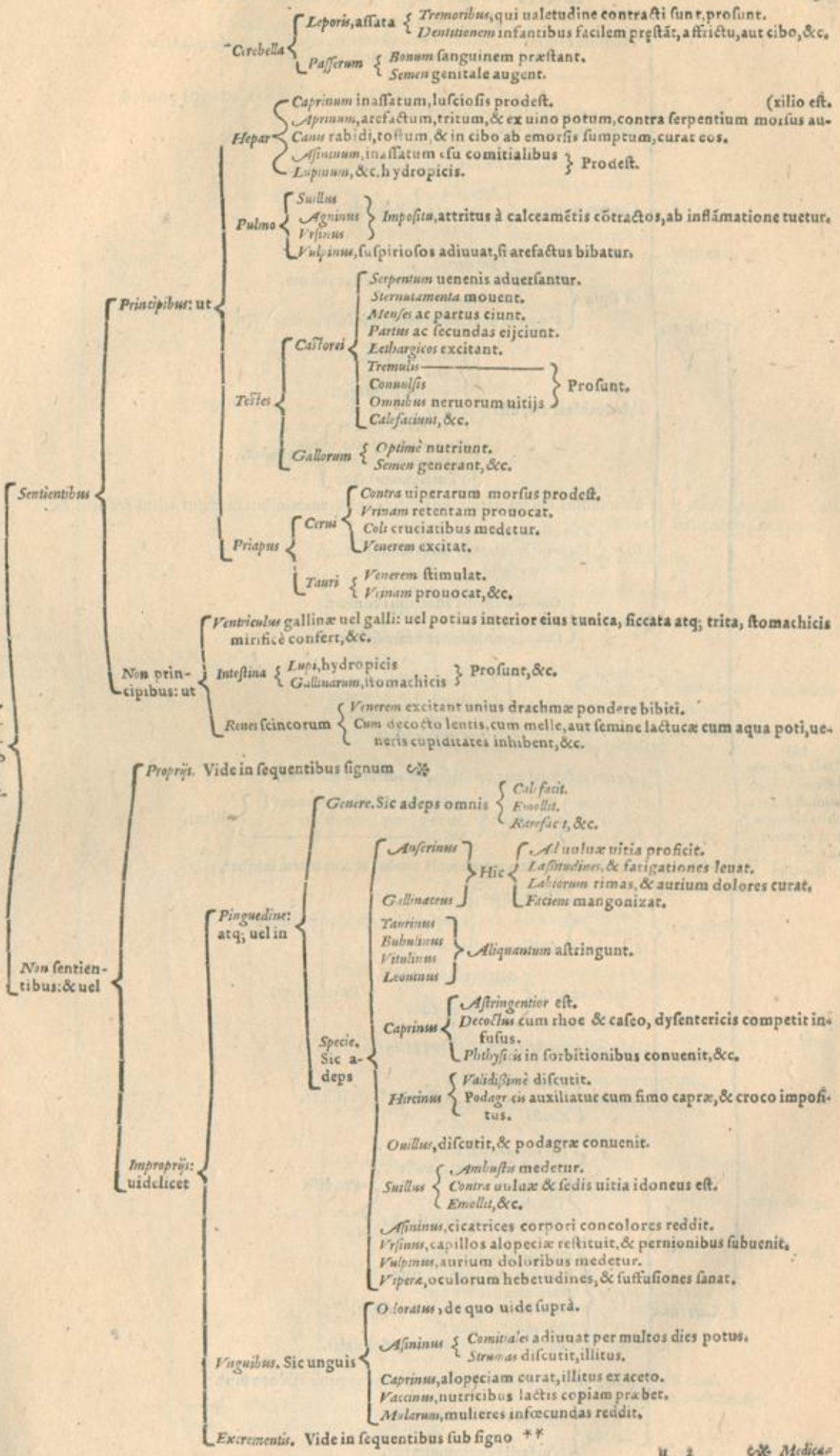
- Cantharides
  - Erodunt, Exulcerant.
  - Calorem eliciunt.
  - Menses
  - Urinam
  - Aqua subter cutem auxiliantur, &c.
- Cochlear, quarum
  - Testa
    - Cremate
      - Sola
        - Calefaciunt & urunt.
        - Purgant
          - Lepras.
          - Vuliginet.
          - Denes, &c.
      - Cum carne, & cum melle illita
        - Oculorum cicatrices
        - Vitia cutis
        - Albugines
        - Vigui hebetudines
    - Emendant.
  - Cruda cum tegumentis imposita
    - Aqua inter cutem tumores exugunt.
    - Podagricas inflammationes leniunt.
    - Impactos corpori aculeos illita euocant, &c.
  - Carnes
    - Cum thure & myrrha illita, uulnera neruorum conglutinant.
    - Trita in aceto, sanguinem naribus erumpentem infrenant.
    - Cum testa trita, uino & mirra, coli cruciatus sanat, bibitum.
- Rana
  - Decolla ex sale & oleo, atq; uel
    - Esa Contra omnium serpentium uenena pro antidoto sunt, ius earum bibitum. Contra inueteratos tendinum rigores pollut.
  - Cremate, profluentis sanguinis impetus sistit.
- Integrum: ut sunt
  - Cochlear, atq; essi in cibo acies uisus medicamentum praebent.
  - Hirundines
    - Cremati, atq; in cinerem redacti
      - Oculi claritatem adferunt cum melle obliti.
      - Angina auxiliantur, eodem modo perociti, &c.
      - Vna & tonsillarum inflammationibus succurrunt.
    - Exicati, Anginam curant, si drachmae pondere ex aqua bibantur, &c.
  - Scorpiones terrestres, qui triti crudi & impositi suae plagae remedium sunt.
  - Canceri
    - Crudi, & triti potiq; ex asinino lacte, auxiliantur contra serpentium phalangiorumq; morsus, atq; scorpionum ictus.
    - Decolli, & cum iure esitati tabidis profunt.
    - Cremati, atq; in cinerem redacti
      - Cani rabiosi morsibus profunt, si duo cochlearia, adiecto dimidio radicis gentiana, triduo cum uino potantur.
      - Necant scorpiones cum ocimo admoti.
  - Lumbrici terreni
    - Crudi impositi praecisos neruos glutinant: tertianas discutunt.
    - Decolli cum
      - Adipe aserino, infusi, affectis auribus medentur.
      - Oleo, dentium doloribus praestant auxilium, si in contrariam aurem instillantur.
    - Triti in potu ex passo, urinam ciunt.
  - Galli, &c. ad ius purgatorium eligantur rufi, plurimum annosi, bene carnosus, farsure nutriti, &c.

Partibus eorundem. Vide in sequentibus sub signo L

L. Medicamentorum

1. Medicamentorum differentia sumuntur etiam ab animalium partibus, atque uel

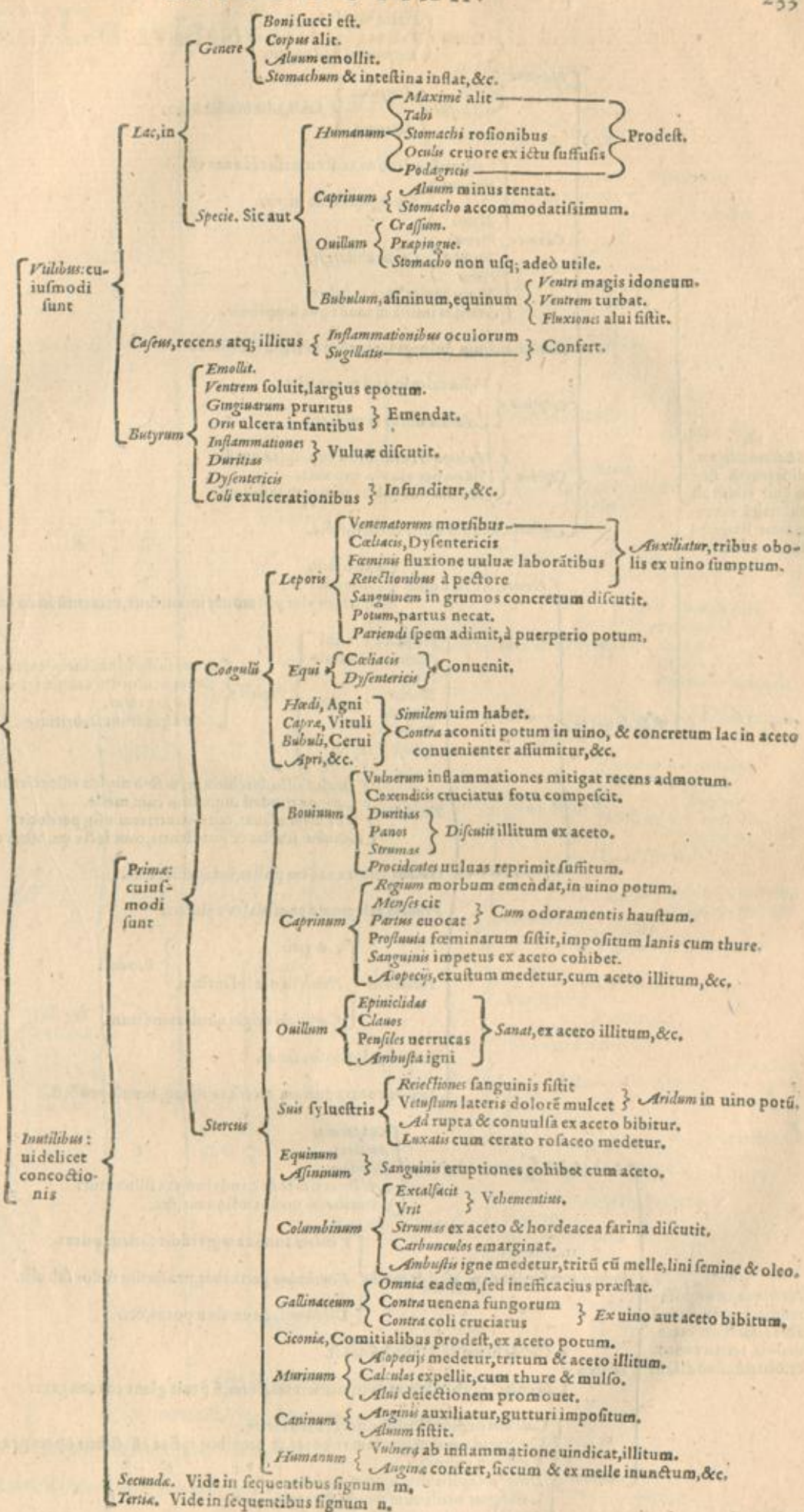

	Os cordis ceruini	{	Contra omnia uenena mirificè præstat. Antidotis admiscetur, quæ pestilentie aduersantur, Omnibus cordis affectibus confert.	
	Cornu ceruinum	{	Cinis elotus & binis ligulis epotus, dysentericis prodest. Sanguinem excreantibus Celiacis, Regio morbo Vesicae doloribus Vulæ fluxione laborantibus	Confert.
	Cranium hominis	{	Epilepsia Apoplexia Vertigini	Prodest.
	Os sepis	{	Vitiliginem Lentes Scabiem	Vsum præstat iustum.
		{	Vulnes in oculis eliquat, sali fossili mixtum, &c.	
Offa: ut	Testa cochlearum, usta	{	Calefacit, & urit. Lepras Vitiliginem Dentes Oculorum cicatrices Vitia cutis in facie Albugines Virus hebetud. &c.	Purgat. Emendat.
	Talus suillus, inflammationibus coli, longisq; torminibus medetur, tritus & potus, &c.			
	Ebur	{	Vim astringendi obtinet. Fluxiones mulierum albas sanat, potum. Paronchia curat.	
	Vnicorna	{	Omnibus cordis affectibus confert. Contra omnia uenena mirificè præstat.	
	Medulla	{	Cervina Vitulina Taurina Caprina Ovina	Omnes { Emolliunt. Calefaciunt. Rarefaciunt. Vlcera explent, &c.
Medi amitorum differentia, ab animalium par- tibus sumptæ non sentienti- bus proprijs, sunt uel				
		{	Anserinus & hoedinus, utilissimè in antidota miscetur.	
		{	Palumbinus Turturis Perditi	Confert { Oculis cruore suffusis, & recenti- bus eorum uulneribus } Illitus, Lusius
			Columbinus, cruorem membranæ cerebri erumpentem inhibet.	
		{	Hircinus Caprinus Cervinus Leporinus	Dysenteriam } Inassatus & cum uino potus, curat. Celiacam
		{	Canis, contra	Morsum canis rabidi } Vales bibitus. Epotum toxicum
			Testudinis terrestris, comitialibus prodest.	
		{	Taurinus	Duritiæ discutit } Cum polenta illitus. Emollit
		{	Mumia	Hemicranæ, paralyfi Comitialibus, uertiginosis } Prodest. Tuscentibus Demoluit ab alto Excretionibus cruentis, &c.
		{	Vipera	Claritatem oculis affert. Nervorum uitij auxiliatur. Senectutem prolongat. Totum corpus per cutim purgat. Elephantasi confert. Contra omnia uenena mirificè ualet.
			Rana, contra omnium serpentium uenena pro antidoto sunt.	
		{	Cochlea	Stomacho utiles sunt. Non facillè corrumpuntur.

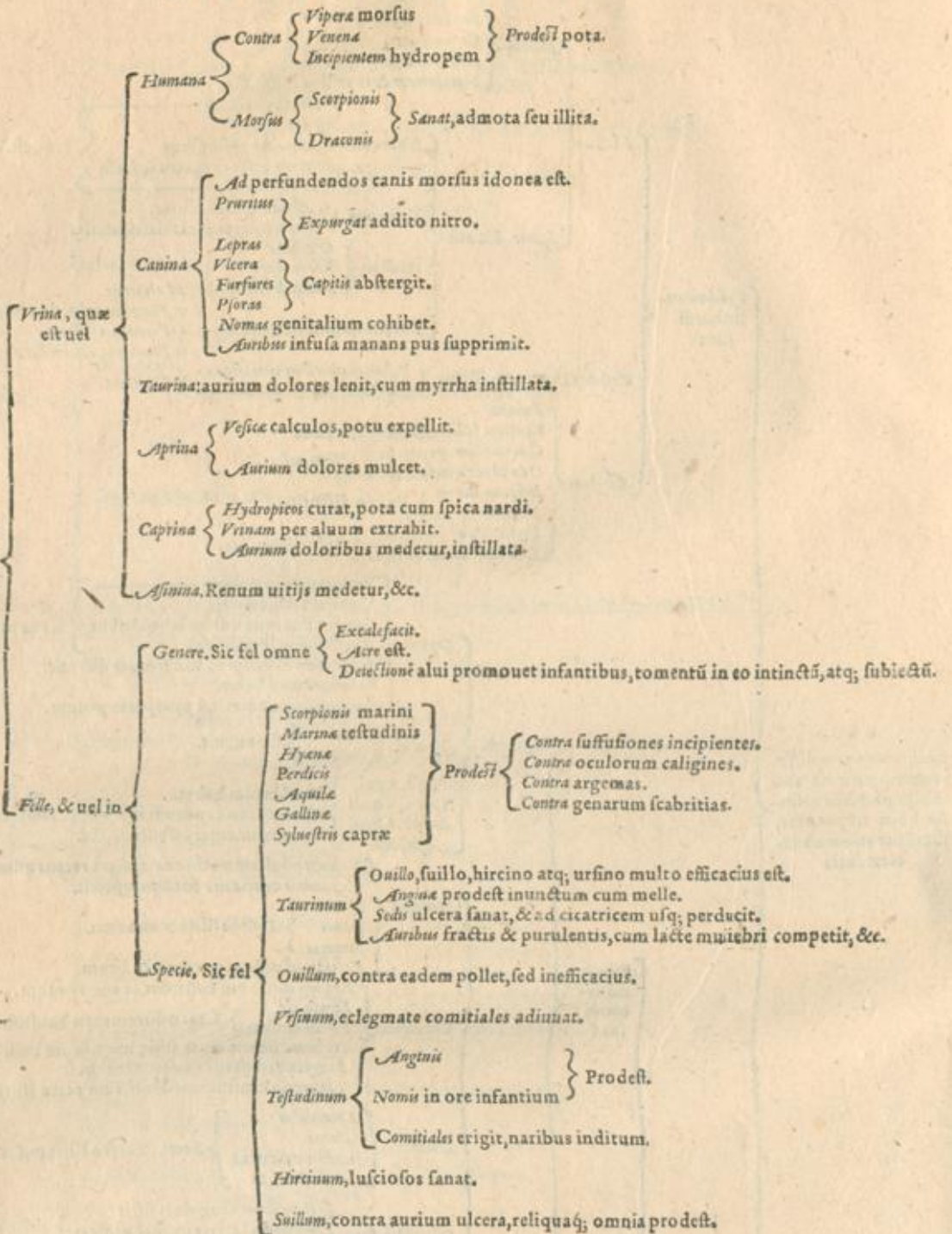

**
Medicamentorum differētiæ petiæ ab animalium partibus insensibilibus improprie, sumuntur etiam ab excrementis

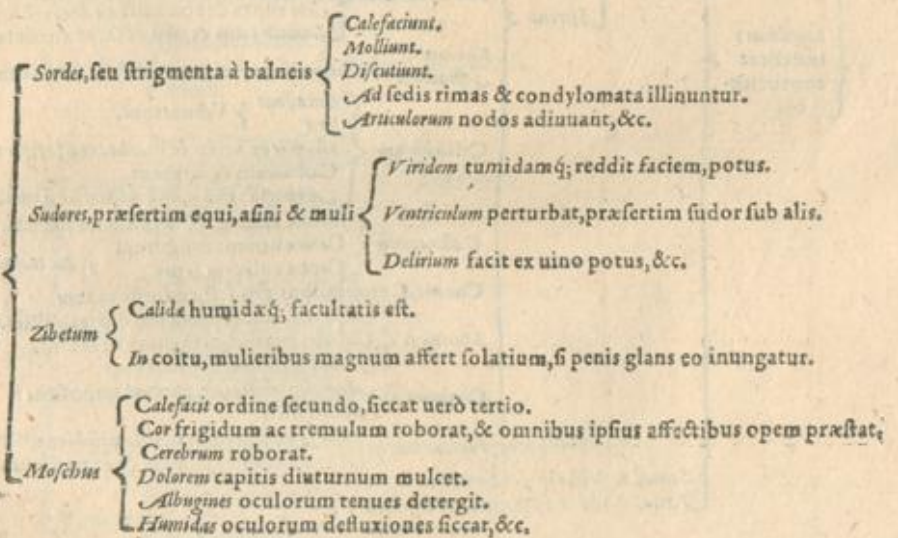

m.
Medicamentorum
differentia su-
mitur etiam ab
animalium excre-
mentis secundae
concoctionis: ui
delicet

n.
Medicamentorum diffe-
rentia sumuntur etia
ab animalium excre-
mentis tertiae conco-
ctionis: cuiusmodi sunt

6.
Aqua destillata, ex herbis, floribus, & radicibus in Balneo Mariae, uel uapore aquae calidae, uel in cineribus, leui admodum calore, atque in uasis uitreis destillanda sunt: quarum aliae

- Caput: ut aqua { Maiorana, Salvia, Rorismarini, Betonica, &c.
- Pectus: ut aqua { Hyssopi, Prasij, Capillorum ueneris, Scabiosa, &c.
- Cor: ut aqua { Melis, Buglosse, Borraginis.
- Calcfacientes, seu alterates { Stoma. lum: ut aqua { Mentha, Absynthij, Faniculi, Chamomilla, Rota, &c.
- Hepar: ut aqua { Eupatorij, Hyssopi, Prasij, Lupulorum, Scabiosa, Fumi terrae, &c.
- Matricem: ut aqua { Artemisia, Pulegij, Sabina, &c.
- Splenem: ut aqua { Scolopendrij, Epithymi, &c.
- Caput, ut aqua { Lacluca, Nenupharis, Papaneris, &c.
- Pectus: ut aqua { Violarum, Portulaca.
- Cor: ut aqua { Acetosa, Rosarum, Borraginis, Cotoneorum, &c.
- Stomachum: ut aqua { Acetosa, Rosarum, &c.
- Hepar: ut aqua { Endiuic, Cichorij, Solatri, Cucurbitae, Hepatica, Cotoneorum, &c.

Frige facientes

7.
Medicamenta fluida, quibus ars indit figuram rei non naturalis: sunt aut

- Potiones, seu decocta: parantur a radicibus, folijs, seminibus, floribus, & fructibus. Ceterum radicum quantitas uncias tres ad summum quinque; foliorum manualium quinq;; seminum drachmarum quatuor: aut sex, florum manipulorum quatuor non excedat. Fructuum uero quantitas numeri adiectione aestimatur. Aquae mensura raro libras duas, uel ad summum tres superet. Sacchari pro qualibet lb. aquae, additur libra semis, &c. Sunt autem poriones huiusmodi aut
  - Alterantes, & uel qualitate
  - Secunda, Sic eorum alia
    - Flatus discutiant: ut { R. Anisi, carui, dauci, cymini, foeniculi, ana ℥. iij. Cicerum rub. ℥. S. Glycyrrhizae ℥. S. Florum chamemeli M. S. Vuarum pasiarum ℥. j. S. Coque in libris duabus aquae ad medietatem fere.
    - Obstructiones uiscerum aperiant: ut { R. Rad. Graminis, asparagi, foeniculi, apij, petroselini, ana ℥. S. Cicerum rubr. ℥. S. In aqua sextario ad quartas coquantur.
  - Purgantes, Vide in sequentibus signum ε.
- Gargarisma. Vide in sequentibus signum ζ.
- Clysters. Vide in sequentibus signum η.
- Erubina. Vide in sequentibus signum θ.
- Fomenta. Vide in sequentibus signum λ.
- Epithemata. Vide in sequentibus signum μ.
- Inseffus. Vide in sequentibus signum ρ.

** Potionum

Genere cuiusmodi est decoctum commune

Primum: ut

- R. Prunorum Damasc. num. xij.
- Fordei mundati ℥. j.
- Tamarindorum
- Violarum
- Vuarum passerum } ana ℥. s.
- Sem. com. maiorum ana ℥. ij.

Coque in ℥. ij. aquæ communis, donec dimidium absorbatur: cola & utere.

Alterum: ut

- R. Prunorum Damasc.
- Palmularum
- Vuarum passerum
- Glycyrrhizæ
- Fordei purgati } ana partes æquales.

In aqua fontana, quantum satis est, decoquantur.

Fluam, in

Pectore: ut

- R. Vuarum passerum
- Glycyrrhizæ
- Violarum
- Fordei excorticati
- Prunorum Damascen.
- Sem. quatuor frig.
- Palmularum
- Adianti } ana partes æquales.

In aquæ mensura decenti coquantur.

Specie: atque uel in

Hepate: ut

- R. Cichorij rad. & herb.
- Endiuæ
- Sem. endiuæ
- Scariolæ
- Lactucæ
- Portulacæ
- Violarum, Glycyrrhizæ
- Fordei mundi
- Prun. Damascenorum } ana partes æquales.

In aqua, quantum sufficit, decoquantur.

Liene: ut

- R. Rad. capparorum
- Cort. tamaricis
- Cort. capparorum
- Aspleni
- Vuarum passerum
- Violarum
- Fordei mundati
- Prun. Damasc.
- Sem. quat. frig. com. } ana partes æquales.

In aqua fontana decoquantur.

Renibus & uelica: ut

- R. Sem. quatuor frig. com.
- Violarum
- Fordei mundi
- Prun. Damasc.
- Glycyrrhizæ
- Rad. cichorij
- Graminis
- Asparagi } ana partes æquales.

In aqua quantum sufficit, fiat decoctum.

Artem, in genere, ut

- R. Florum borraginis
- Buglossæ
- Fumi terræ
- Lupulorum
- Rad. cichorij
- Polipodij
- Glycyrrhizæ
- Scolopendrij
- Violarum
- Prun. Damasc. } ana partes æquales.

In aqua fontana decoquantur.

Pituitas: in

Genere: cuiusmodi est decoctum commune: ut

- R. Vuarum passerum
- Glycyrrhizæ
- Iuiubarum
- Sebesten
- Prunorum Damasc. dulc.
- Adianti albi
- Sem. anisi, fœniculi } ana partes æquales.

In aqua fontana, quanta satis est, decoquantur.

Specie: Vide in sequentibus sub signo ℞

Potionum alterantium qualitate prima alia concoquantur

~*Po

Capite: ut

- R. *Stachados* } ana M. S.
- Betonica* }
- Salvia* }
- Rad. Paeoniae* ʒ. ij.
- Vuarum passerum* ʒ. j.
- Glycyrrhiza* } ana ʒ. iij.
- Anisi* }
- Dauci* }
- Nuci moschatae* ʒ. S.

Coquantur in C. q. aquae ad consumptionem tertiae partis.

Thorace: cuiusmodi est decoctum

Primum: ut

- R. *Hyssopi*, *Adianti*
- Palmularum*, *Ficum*
- Myxariorum*, *Ziziphorum* } ana partes aequales.
- Vuarum passerum*
- Hordei purgati*, *Glycyrrh.*

In aqua fontana, quantum sufficit, coquantur.

Alterum: ut

- R. *Anisi* }
- Foeniculi* }
- Adianti* }
- Cinnamomi*, *Masticis*, ana ʒ. j.

Omnia coquantur in aqua usque ad tertiae partis consumptionem.

Corde: ut

- R. *Pruna* vij.
- Vuarum passerum* ʒ. j.
- Myxaria* xvj.
- Zizipha* x.
- Florum borraginis*, *buglossae*, *uiolarum*, *melissae*, ana M. S.
- Adianti* M. S.
- Sem. basilisci*, *Glycyrrhizae*, *Dauci*, ana ʒ. ij.

Coquantur ut supra.

Hepate: ut

- R. *Eupatorii* M. j. S.
- Absynthij* M. S.
- Acri* M. S.
- Rad. foeniculi*, *apij*, *petros. rusci*, *asparagi*, ana ʒ. S.
- Sem. anisi*, *foeniculi*, ana ʒ. j. S.
- Vuarum passerum* ʒ. j.
- Glycyrrhizae* ʒ. S.

In aqua, quantum conuenit, coquantur, &c.

Renibus & uesica: ut

- R. *Saxifragiae*, *spicae Celticae*, *cicerum rubr.*
- Rad. asparagi*, *foeniculi*
- Sem. anisi*, *urticae*
- Vuarum passerum*, *Glycyrrhizae*

Coquantur in aqua, &c. } ana partes aequales.

Matrice, &c. ut

- R. *Artemisiae*, *sabinae*, *pulegij*, *calaminthi*, ana M. S.
- Rad. cubiae* tinct. *foeniculi*, *asparagi*, *apij*, ana ʒ. S.
- Sem. anisi*, *foeniculi*, *petroselinij*, ana ʒ. j.
- Glycyrrhizae* ʒ. iij.
- Vuarum passerum* ʒ. j.

Coquantur in aqua, &c.

Poiones seu decocta alterantia pituita in specie, atque uel in

Decocta: quoru alia purgant

Bilem

Fluam: cuiusmodi est decoctum adianti: ut

- R. *Adianti recentis* ʒ. j. S.
- Fumariae*, *Lupulorum*, *Violarum*, ana ʒ. j.
- Primorum Damasc.* num. xxx.
- Myxariorum*, num. xx.
- Ziziphorum*, num. x.

In tribus aquae libris coquantur, dum duae absumuntur: in iure decocti, colati castiae medullae ʒ. iij diluito, palmularum ʒ. ij: Manna ʒ. j. Rhabarbari electi ʒ. iij. Frigidum manibus fricato, colato, & propinato.

Atram: cuiusmodi est decoctum fumariae Mesuae: ut

- R. *Succi cichorij*, *intybi*, *lupuli*, *borraginis*, ana triens.
- Succi fumariae* ʒ. viij. quibus coctis purgatisq; addantur *Myrobalanorum* *flauorum*, *indorum* ana ʒ. ij.
- Vuarum passerum*, *actinis exemptis* ʒ. j.
- Tamarindorum* ʒ. iij.

Fricentur & colentur, seruenturq;. Flauam bilem & adustos humores purgat, obstructions iecoris aperit, regiuq; morbū sanat.

Pituitam: cuiusmodi est decoctum eupatorii Mesuae: ut

- R. *Eupatorii*, *absynthij*, *azari* } ana ʒ. iij.
- Nardi Indicae*, *adianti* }
- Cyperij*, *fumariae*, *rhabarbari* }
- Spinae albae*, *Aegyptiacae*, ana ʒ. iij.
- Myrobalanorum* *chebulorum*, *indorum* ana ʒ. j.
- Vuarum passerum* ʒ. j.

Ex aqua coquantur, &c.

Diluta. Vide in sequentibus sub signo ☞

c. Po-

Diluta: quæ sunt ex simplicibus ac cõpositis medicamentis purgantib. Medicamenta cathartica simplicia & sicca minutim incisa, uel paululũ cõtusa. cũ ijs quæ malitiam eorum corrigunt, in conuenienti aliquo humore, horis 24. aut minutũ 12. macerantur, dein de manu exprimuntur, eoloq; trahuntur. Cõposita uero medicamẽta & liquida in humore tantũ diluuntur. His dilutis, syrupus aliquis humori quem educere uolumus, idoneus, unciz instar, & aromatis cuiusdam drachma admiscetur. Cæterũ dilutorum alia purgant

Bilem
Fluam: ut R. Rhabarbari electi ʒ.ij. Cinnamomi ʒ. S. Atyrobianorum flauorum ʒ. S. Macerentur in aquarum stillatitiarum, absynthij & fumariz ana ʒ.ij. In iure colato syrupi rosati laxatiui ʒ. j. additur, &c.
Aram: ut R. Fumaria, buglossæ, origani, ana M. S. Polypodij quercini ʒ. S. Ex aqua decoquantur, deinde senæ electæ drachmæ duæ: lapidis cyanei loti & triti drachma, in iuris huius colati unciz quatuor per noctem macerantur: deinde serapij ex lupulis ʒ. S. in eodem iure colato diluitur, &c.

Sanguinem, & puriorem reddunt: ut
R. Adanti M. j. Violarum P. j. Glycyrrhizæ ʒ.ij. Vuarum passerarum ʒ. S. Ficus octo. Myxaria sex. In aqua decoquantur ad dimidias. Rhabarbari incisi ʒ. j. Rad. nardi ʒ. j. Senæ ʒ.ij. Per noctem in iure decocti macerantur. Manè leuiter exprimuntur, colaturq; iulapij uis lacis ʒ. S. additur, &c.

Pituitam: ut
R. Rad. quinque, ana ʒ. i. Rad. ebuli ʒ. ij. Polypodij ʒ. v. Chamæpitys M. S. Florum sambuci, Stœchados, ana M. j. Decoquantur in aqua libra ad dimidias. In iure decocti seminis enici ʒ. iij. Folior. senæ ʒ. ij. Cinnamomi ʒ. j. Zingiberis ʒ. S. Per noctem macerantur. Manè percolatis serapij diacnicu ʒ. j. S. additur, & horis duab. ægro ante cibũ propinat.

Repellit: cuius modi est ad inflammationes confillas per initia exhibendum: & uel ex
Aquis quorũ Vnum: ut R. Aquæ rosarum uel plantaginis, quadrans. Aceti rosati ʒ. j. Miscantur.
Alterũ: ut R. Aceti ros. ʒ. iij. Aquæ fontanæ ʒ. vj. Misce, & fiat gargarisma.

Decoctis, quorum
Vnum: ut R. Plantaginis, oxalidis, portulacæ, ana M. j. Coricum malorum puniceorum, thus, ana ʒ. S. Rosarum rubr. P. j. Cort. glandium ʒ. iij. Decoquantur in aqua ad tertias: iuri horum colato addantur diamaron ʒ. S. Syrupi myrtini & ex papauere, ana ʒ. j. Aceti ʒ. S. Misce.
Alterũ: ut R. Summitatum rubi, myrti, uel uicis, uel piri syluestris M. ij. Piloselle, plantaginis, ana M. j. S. Ros. rub. P. S. Decoquantur in aqua ʒ. ii. ad tertias: in iuris colati ʒ. j. S. Diluito sacchari ʒ. iij. aut mellis ros. aut diamaron, &c.

Gargarismata nunc apophlegmatismi loco adhibentur, pituita è cerebro eliciendæ gratia: nunc fructib. affectis peculiariter dicata sunt, materiam eò descendens uel reprimendo, uel discutiendo: interdũ ulceris etiã ora sanando. Cõstant autẽ decoctis & aridis medicamentis in puluere redactis. Horum autem drachmas duas aut tres, ilorũ sili- bram præscribere semel abun- de est. Pleruq; uerò ipsi additur mel rosaceum, uel syrupi ex stœchado ʒ. j. Cum ori- curando adhibentur, succi, ut diamaron, rob de ribes ul- berberis, & similes conueni- unt, &c. Cæterũ gargaris- matum aliud

Reprimis & detergit in augmento, & flatu: ut
R. Plantaginis, Oxalidis, ana M. S. Rosarum P. ij. Fiores mundi P. iij. Decoquantur in aqua ad tertias, fiatq; gargarizatio.

Anginis salutare: ut
R. Spina Aegyptiæ ʒ. j. Iridis ʒ. S. Glycyrrhizæ ʒ. S. Furfuris framenti P. S. Palmularum, numero vij. Ex sapa aut aqua coquantur: iuri paulũ mellis addatur.

Discuti & detergit in declinatione inflammationum: ut
R. Hyssopi, uel satureiz, uel origani M. j. Florum rosimarini, stœchados, ana P. j. Glycyrrhizæ ʒ. j. Vuarum passerarum, ficuum, ana paria xx. Decoquantur in aqua hordei integri sex tatio: in iuris ʒ. j. S. Mellis rosacei collati ʒ. iij. diluito.

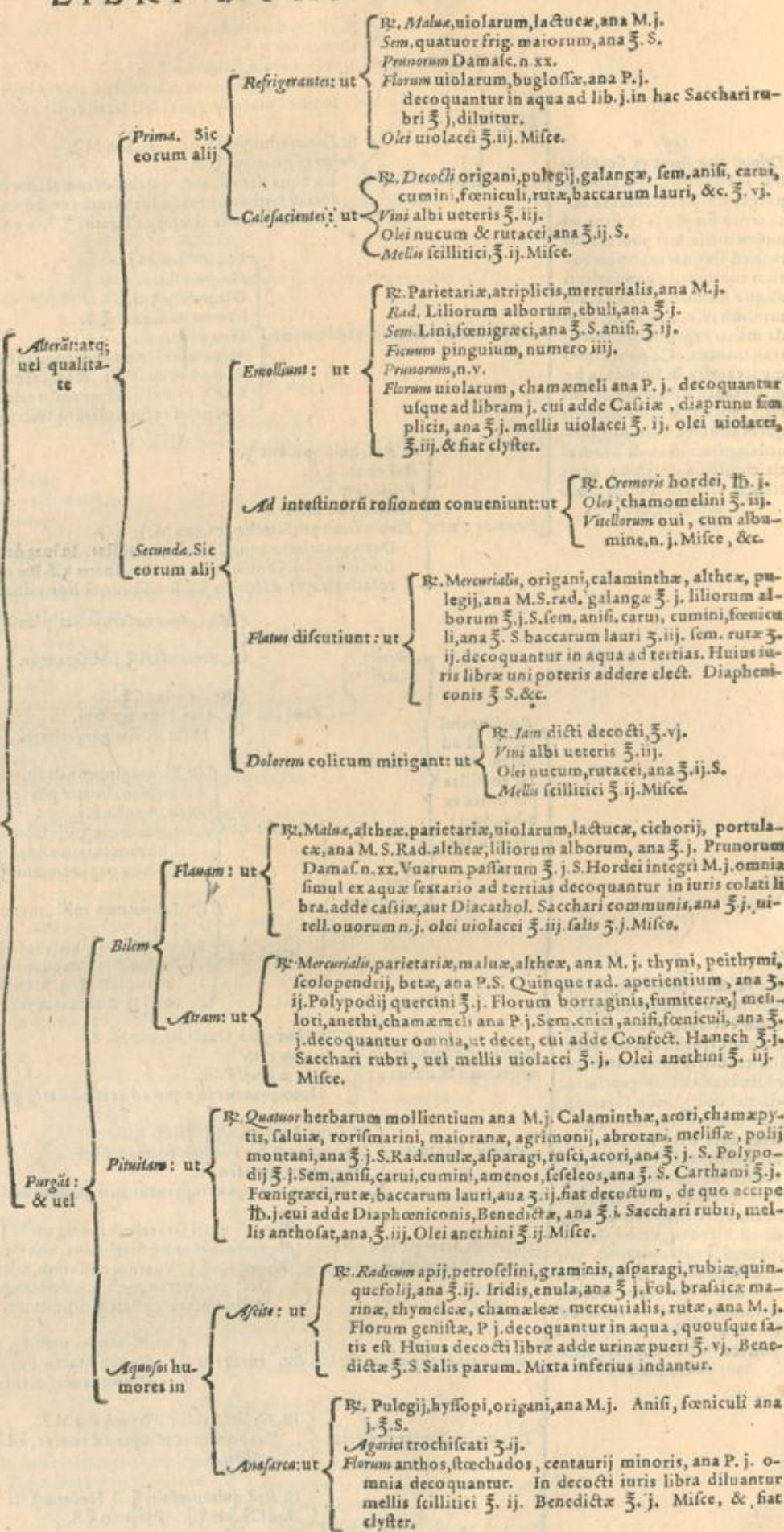
Vlcera oris maligna, pustulas, &c. curat: ut
R. Plantaginis utriusq; prunellæ, fragariæ, ligustri, rosar. rub. Maluæ flor. cicorii, ana partes æquales. Decoquantur omnia in uase nouo & aqua, &c.

Purgat pituitam ex capite: ut
R. Hyssopi, Saluiz, Thymi, ana M. S. Decoquantur in aqua ad tertias, adde huius iuris ʒ. ii. oxy- mellitis.

Dolorem dentium mitigat: ut
R. Rad. quinquefolij ʒ. ij. Hederæ ʒ. ij. Rad. Cyperi ʒ. j. Pyrethri ʒ. S. Caryophyllorum, compesij ana ʒ. ij. Piperis longi ʒ. j. Decoquantur ex uino astringente & aqua, aut aceto & aqua, &c.

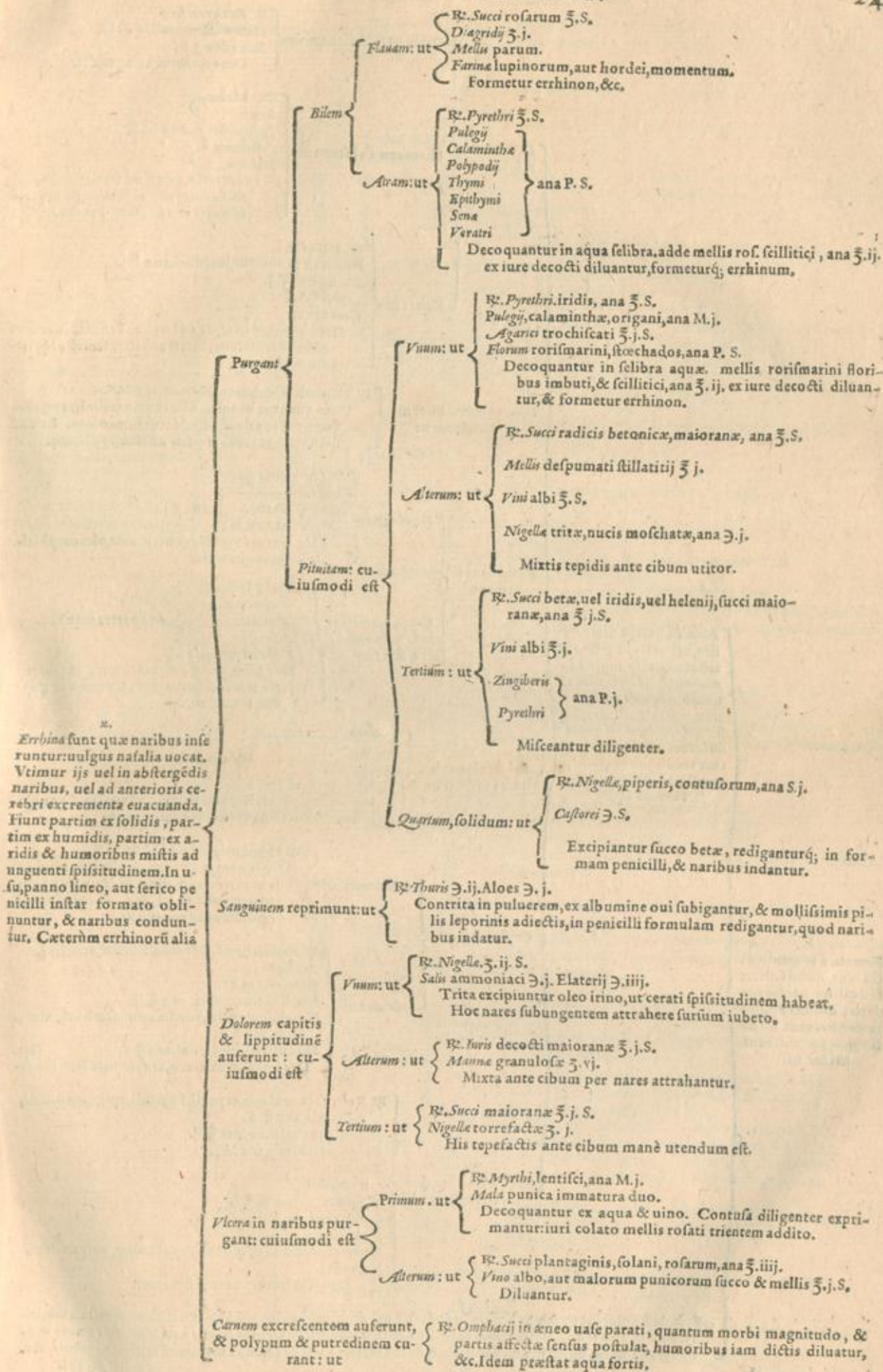

Clyster, Latinis lauamē seu ablu-
 cio dicitur. *Horſuaria* ſunt
 genera, ad quorum compoſi-
 tionem quatuor rebus opus
 eſt. Primū aliquo liquore, ut
 decocto pulli, capi, gallinæ, ci-
 cerum, aut alio decocto, iux-
 ta morbi naturā: cuius doſis
 eſt ℥. j. aut plus minūſue pro
 diuerſa corporis cōſtitutio-
 ne. Secundō medicamēta pur-
 gantia, quæ duplo pondere
 dantur, ad ea quæ deuoran-
 tur. Tertiō, ſunt olea diuerſa,
 pro morbi diuerſitate, quorū
 doſis ℥. iij. Quartō ſalis gene-
 ra, ut facultatem excretoriam
 excitent: doſis ℥. iij. Ceterū
 clyſteriorum alij

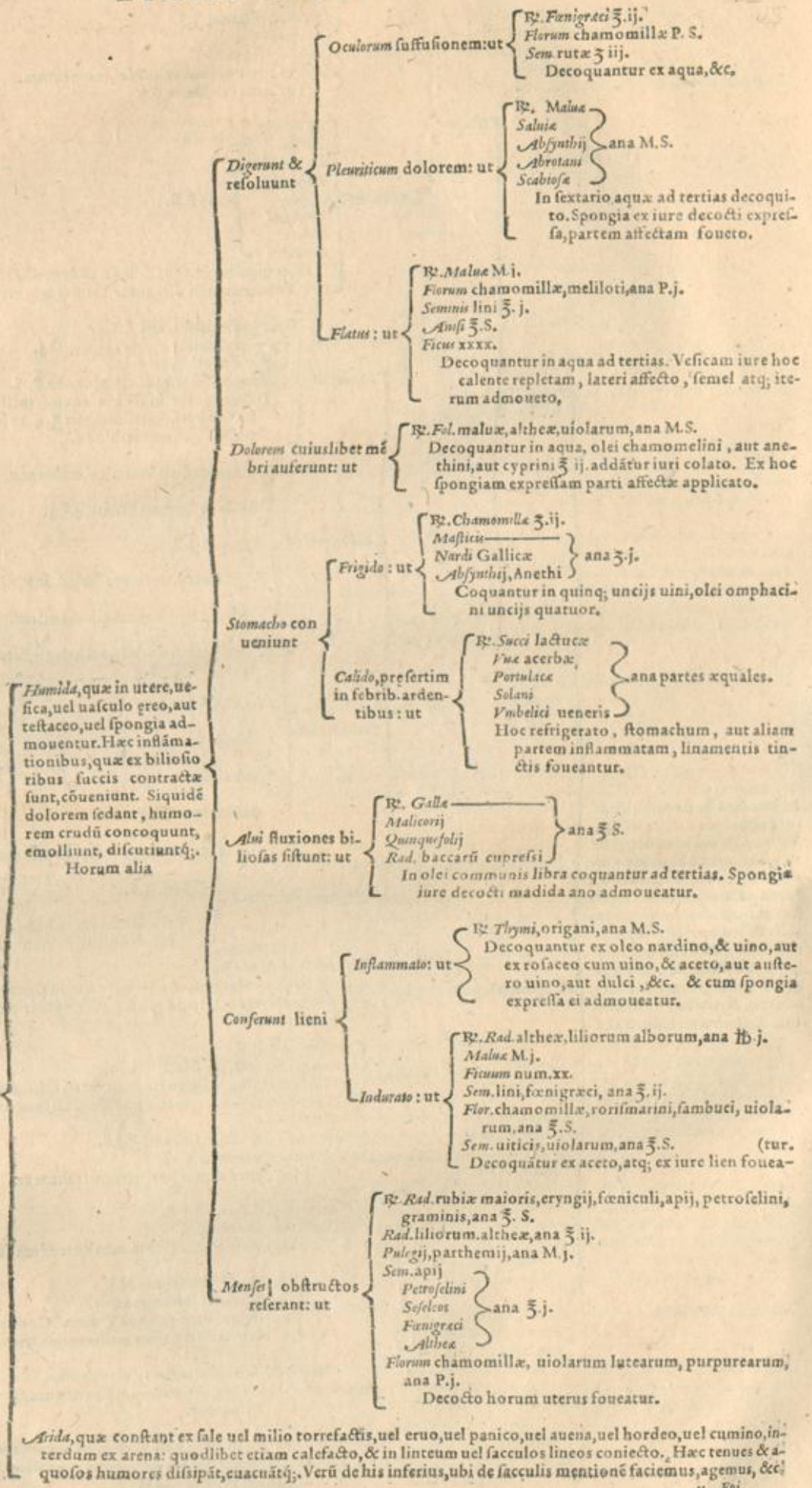

*. Erhina

x.
Fomenta, à fouendo dicta sunt, quod scilicet suo calore partes corporis, quibus applicantur, foueant. Græci *σπίγγα* uocant. Sunt autem uel

Omnibus corporis partibus in febribus: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Succu lactuce, uuae immaturae, portulacae, solani, umbilici Veneris, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{His spongia aut linteum imbutum, partibus, quae febris ueluti fomites sunt,} \\ \text{imponi debent.} \end{array} \right.$

Epithemata ueteribus malagmata uocabantur, diuersa qua olim ratione e stillatitijs liquorib. adiectis specieb. aliquot, componuntur. Ea autem magna ex parte sic miscentur, ut sibi. uni liquoris ℥. j. S. aut duae specieru respondeat. Horu alia conserunt

Febri continua: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Aquarum ros. cichorij, buglosi, ana \text{ ℥. ij. S. Intybi } \text{ ℥. j. S.} \\ \text{Pol. diamargariton frigidi } \text{ ℥. S.} \\ \text{Diagemma, tantali citrini, coralli, rubri, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{Scobis eboris } \text{ ℥. S. Margaritarum g. xij.} \\ \text{Croci g. ij. Vini & aceti ros. ana } \text{ ℥. j. S.} \\ \text{Linteum uel spongia his omnibus imbuta, hora una, uel sesqui-} \\ \text{hora ante cibum cordis regioni applicetur, per aestatem, frigidu} \\ \text{saepius q; mutetur,} \end{array} \right.$

Coracis $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ardentibus febribus: ut} \\ R. Aquarum buglosae, rosarum, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{Violarum } \text{ ℥. vj. Spec. diamarg. frig. } \text{ ℥. j.} \\ \text{Chrystalli } \text{ ℥. j. S. Succu citri } \text{ ℥. S.} \\ \text{Misceantur.} \end{array} \right.$

Virium imbecillitate, ex spiritibus resolutis & extinctis: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Aquarum buglosae, melissae, flor. arantioru, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{Ex floribus myrti, uel rosarum } \text{ ℥. ij.} \\ \text{Vini Cretici } \text{ ℥. j. S. Spec. diagemma } \text{ ℥. j.} \\ \text{Trochiscorum caphurae } \text{ ℥. j.} \\ \text{Mixta cordi applicentur.} \end{array} \right.$

Tecori $\left\{ \begin{array}{l} \text{Supertalesceto: ut} \\ R. Aquarum rosarum, intybi, cichorij, solani, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{Aceti rosati } \text{ ℥. j.} \\ \text{Spec. diatrion tantalon } \text{ ℥. ij.} \\ \text{Spodij } \text{ ℥. j. S.} \\ \text{Mixta omnia regioni iecoris admoueantur.} \end{array} \right.$

Obstruulo: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Cichorij cum rad. Intybi recentis, eupatorij, ana M. j. \\ \text{Absynthij M. S. Florum cichorij P. j.} \\ \text{Sem. quatuor frig. maiorum & minorum, ana } \text{ ℥. j. S.} \\ \text{Cyperij } \text{ ℥. ij. Lupinorum } \text{ ℥. iij.} \\ \text{Santalorum omnium, ana } \text{ ℥. j. Iunci odorati } \text{ ℥. S.} \\ \text{Haec omnia in sacculum coniecta ex octo aq. uncij, uini & aceti} \\ \text{ana } \text{ ℥. ij. in uase fictili cooperto simul ad igne inferuescant,} \\ \text{amp; epithematis modo applicentur.} \end{array} \right.$

Debili: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Rosarum rub. P. ij. Plantaginis M. j. \\ \text{Absynthij M. S. Omnium santalorum, ana } \text{ ℥. ij.} \\ \text{Coralli rubri } \text{ ℥. iij.} \\ \text{Omnia sacculo imposta ex aqua cum momento aceti & uini} \\ \text{coquantur: linteum duplicatum hoc iure calido imbutum uen-} \\ \text{triculo admoueatur.} \end{array} \right.$

Aliquibus, uidelicet

Ventriculo $\left\{ \begin{array}{l} \text{Biliofo: ut} \\ R. Acetosae, intybi, ana M. j. \\ \text{Altheae cum rad. M. S. Absynthij sicci P. j. S.} \\ \text{Ros. rubr. P. j. Coriandri praeparati } \text{ ℥. S.} \\ \text{Santalorum omnium, ana } \text{ ℥. j. S. Berberorum } \text{ ℥. ij.} \\ \text{Decoquantur ex aqua sibi. ij. in sacculo ad tertias, cui addantur} \\ \text{succi cotoneorum } \text{ ℥. iij.} \end{array} \right.$

Pituitoso: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Meliloti, chamemeli, maluae, altheae, menthae, absynthij, ana M. j. \\ \text{Nardi M. j.} \\ \text{Omnia ex aqua in sacculo coquantur: iuri addatur olei rosacei,} \\ \text{absynthij, mastichini, ana } \text{ ℥. S. adipis anserini } \text{ ℥. ij. Ventri cu} \\ \text{spongia applicentur.} \end{array} \right.$

Dolenti: ex causa $\left\{ \begin{array}{l} \text{Calida: ut} \\ \text{Decoquantur herbae frigidae superius nominatae in aqua} \\ \text{ad dimidias, spongiae aut linteae iure isto madida &} \\ \text{expresia uentriculo imponantur: deinde unguenta e-} \\ \text{dora illinantur.} \\ \text{Frigida: ut} \\ R. Menthae, pulegij, calaminthae, anethi, ana M. j. \\ \text{Flor. chamemeli, meliloti, ana P. S. Ros. rub. P. j.} \\ \text{Nardi, iunci odorati, ana } \text{ ℥. ij.} \\ \text{Sem. anisi, carui, dauci, anechi, foeniculi, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{Sem. lini } \text{ ℥. iij. Galangae, zedoariae, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{Caryophyllorum, nucis moschatae, ligni aloes, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{In aquae & uini aequis partibus decoquantur.} \end{array} \right.$

Testiculis in febribus ardentibus: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Aquarum ros. ℥. viij. Acetosae, nymphae, buglosi, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{Santalorum omnium, corallij utriusq;, ana } \text{ ℥. j. S. Croci } \text{ ℥. S.} \\ \text{Aceti } \text{ ℥. S. Caphurae g. iij. Misce.} \end{array} \right.$

Arterijs iuxta manum: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Caryophyllorum, nucis moschatae, ligni aloes, cinnamomi, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{Aquarum rosarum, buglosae, borraginis, ana } \text{ ℥. j.} \\ \text{Aceti rosacei } \text{ ℥. ij.} \\ \text{His comixtis, linteum aut pannum sericum duplex imbutu, obducitur.} \end{array} \right.$

Capiti dolenti ex calida causa: ut $\left\{ \begin{array}{l} R. Aquarum rosarum, lactuce, ana \text{ ℥. iij.} \\ \text{Albuminum ouorum, numero. j.} \\ \text{Olei rosacei } \text{ ℥. S. uel } \text{ ℥. j. Aceti ros. } \text{ ℥. S. Misce.} \end{array} \right.$

Inseffus, est dimidium folium, cui ægri ad uentriculum usq; tantumodo insident, cruribus & brachijs exemptis. Horu usus ob balneorum defectum, aut ægri imbecillitate existit. Utimur aut his potissimum in renum, vesicæ, coli, ani & uteri malis. Variantur autem pro morborum diuersitate: ita ut eorum alij conferant ad

- Colicum: ut**
  - R. *Altheæ, rutæ, maioranæ, arthemisia*, ana M. ij.
  - Fol. lauri $\mathfrak{z}$ .ij. S.
  - Sem. apij, anisi, cumini, ana $\mathfrak{z}$ .ij.
  - In aqua decoquantur, quanta solum dimidium repleat.
- Dolorem Nephriticum, & colicum, cum flatuum copia: ut**
  - R. *Anethi, origani, calaminthæ, chamomillæ, lauri*, ana M. iiii.
  - Sem. carui, cumini, anisi, foeniculi, foenigræci, ana $\mathfrak{z}$ .ij.
  - Baccarum lauri $\mathfrak{z}$. S.
  - Maluæ, altheæ, parietariæ, uiolarum*, ana M. j.
  - Coquantur in aqua, &c.
- Anum prolapsum: ut**
  - R. *Plantaginis*. M. j.
  - Rosarum rubr.* M. S.
  - In aqua decoquantur, cui antea chalybs fuerit extincta.
- Vteri fluorem nimium, & hæmorrhoidas ani: ut**
  - R. *Plantaginis, polygonij, equiseti, rubi foliorum*, ana M. j.
  - Ros. P. iiii. Malicorij $\mathfrak{z}$. ij.
  - Rad. symphyti $\mathfrak{z}$. j. S. Calicum glandium $\mathfrak{z}$. j.
  - Decoquantur in aqua pluuiali, cui chalybs fuerit extincta.
- Renes inflammatos: ut**
  - R. *Maluæ, altheæ*, ana M. iiii.
  - Sem. lini, foenigræci, ana $\mathfrak{z}$ .ij.
  - Decoquantur in aqua, &c.
- Calculosus: ut**
  - R. *Raparum pastinacæ, siferis, chamomillæ, florum Verbasci, Betonicæ, Brunellæ, Aquilegij, rutæ murariæ, arthemisia*, ana M. j. Coquantur in aqua celesti, &c. Vel
  - R. *Maluæ, altheæ, chamomillæ, meliloti, parietariæ*, ana M. ij.
  - Rad. Maluæ $\mathfrak{z}$. S. Rad. foeniculi $\mathfrak{z}$. iij. Sem. lini $\mathfrak{z}$. iij.
  - Foenigræci $\mathfrak{z}$. ij. Rubiæ tinct. $\mathfrak{z}$. j. In aqua coquantur.
- Menstrua prouocanda: ut**
  - R. *Arthemisia, rotifmarini, marrubij, thymi, calaminthæ*, ana M. ij.
  - Sabaia M. j. Fol. lauri P. iij. Fior. rosism. sambuci, ana P. ij. Rad. cyperi $\mathfrak{z}$. ij.
  - Valeriana, apij, petroselinij, foeniculi, ana $\mathfrak{z}$. j. Gran. iuniperi $\mathfrak{z}$. j. S.
  - Omnia incisa, sacculoq; condita, coquantur ex aqua fluuiali, &c.
- Hæmorrhoides: ut**
  - R. *Verbasci, plantaginis*, ana M. j.
  - Florum Verbasci P. j. Sem. lini $\mathfrak{z}$. ij.
  - Cor. mal. puniceorum, balaustiorum, rhus obsoniorum, baccarum myrti, ana $\mathfrak{z}$. j. S.
  - In aqua & uino austero decoquantur ad inseffum.
- Vteri inflammationem: ut**
  - R. *Rutæ, pulegij, nepitæ, marrubij, thymi, arthemisia, altheæ*, ana q. l.
  - Ad inseffum decoquantur. Post huius usum, uterus oleo laurino uel nardino inungatur.
- Tenesmus: ut**
  - R. *Maluæ, altheæ, uiolaria, uerbasci*, ana M. j.
  - Florum uerbasci P. j. Sem. lini $\mathfrak{z}$. S.
  - In horum decocto ex aqua, æger ad umbilicum usque insideat.
- Vulnera. Aqua & oleo, æquis partibus folio indotis, ægri ad umbilicum usq; insideant.**
  - R. *Lixiu* ex fagi cineribus parati, & quater colati, uini, ana partes æquales.
  - Aluminis $\mathfrak{z}$. ij.
- Pedagram, &c. ut**
  - Omnia in siccili uitreato calesiant ad ignem, sed ita ut non feruescant, deinde transfundantur in uas, in quo pedes consistere poterunt, ut aqua supra talos excedat, fiatq; pedum lotio, &c.

Medicamenta, quæ figuram pinguem habent, sunt olea, parata aut modo

- Capiti, sunt omnia ferè.**
- Thoraci, ut**
  - Amygdalarum dulcium.*
  - Sesammum, Irinum.*
  - Leucoton, &c.*
- Ventriculo: ut oleum**
  - Abfynthij.*
  - Mentha, Masticis.*
  - Nardinum, &c.*
- Hepati: sunt eadem, quæ uentriculo cõpetunt.**
- Lieni: ut**
  - De capparibus, Spicæ.*
  - Irinum, Nardinum.*
  - Amygd. amararum, Behen, &c.*
  - Irinum, Nardinum.*
- Vitro: ut**
  - Cicum, Leucoion.*
  - Acethinum, Spicæ, &c.*
- Articulis: ut**
  - Rutæ, Spicæ.*
  - Nicum, Laurinum.*
  - Vulpinum, Costinum, &c.*
- Crasso: hoc est per impressionem. Horum alia**
- Capiti: ut oleum**
  - Violarum, Rosarum.*
  - De papauere.*
  - Nympha, &c.*
- Thoraci: ut**
  - Violarum.*
  - Nympha, &c.*
- Ventriculo: ut**
  - Rosarum.*
  - Citoniorum.*
  - Myrtinum, &c.*
- Hepati: ut**
  - Rosarum, Citoniorum.*
  - Myrtinum.*
  - Omphacinum, &c.*
- Vitro: ut**
  - Violarum.*
  - Rosarum, &c.*
- Subtili, seu Chymico. Vide in sequentibus signum a s.**

Herbis, earumq; floribus, ex quibus parum olei elicitor. Primum herbae uel flores earum inciduntur, contundunturq; : deinde induntur uitro, misceturq; : postea, si siccae ualde sint, aqua fontana perfunduntur: sin humidae & aquosae fuerint, per se uase ocluso, in sole alioque loco calido macerantur, quo ad oleum in superficie appareat, quod inuerso uitro, & cera perforata relictis fabricibus seiuungitur. Hoc deinde cum aqua effluente simul ampullae imponitur, & ex feruescente euocatur rursus. Alias herbae & flores ita macerari ex balneo pariter destillantur, postea oleum separatur.

Esselem, quas herbae unde sunt, uires obtinent, sed multo efficaciores.

Seminibus: quae contusa conuassataq; in fimo equino macerantur dum putrescat: deinde uinum stillaticium, uel aqua superfunditur, & ex arena, uel in balneo aereo sicco destillantur. Ex seminibus autem est oleum

- Anisi**
  - Vertigini
  - Angustiae pectoris
  - Præfocationi, Vomitioni
  - Cruditatibus stomachi
  - Stomacho, Intestinis
  - Vesica, Vtero
  - Omnib. membris nervosis
  - Vteri fluorem album exiccat.
  - Oris, halitusq; foetorem emendat.
- Feniculi**
  - Capitis affectibus confert.
  - Visum acuit.
  - Pectoris angustiae
  - Difficultati spirandi } Succurrit.
  - Stomachum & concoctionem iuuat.
  - Flatus dissipat.
  - Calculos arenosos comminuit.
  - Vitam & menstrua promouet.
- Cumini, &c.**
  - Stomacho difficulter concoquenti prodest.
  - Flatus discutit, & tussi medetur.
  - Abelationi conducit.
  - Expellorationem iuuat.
  - Colicus doloribus subuenit.
  - Vrina stillicidium & ardorem impedit.
  - Lien vulnerato salubre.

Ufus est eius, si aliquot guttarum instar ex uino uel iusculo mane assumantur: quinetiam tabellis recte additur.

Fruilibus & radicibus, cum scilicet tunduntur: deinde uasi imponuntur, & tot aquae fontanae mensuris affusis, quot illarum sunt librae: macerantur per dies tres aut quatuor: postea uesicae aerae, quali in stillando uino uulgo uti consueuerunt, induntur, & commissuris luto obductis, per aquam frigidam extillantur: primo igne exiguo, postea auctiore, tamdiu, dum nihil amplius olei emanarit. Vbi itaq; tantum liquoris, quantum impositum est, fluxisse apparuerit, tunc igne remoto, uas, quod excipit, simul auferri debet, ne adustionem respiciat: atque id quod collectum est, separare conuenit, & conueneris oleum praestantissimum.

22. Olea, chymico modo parata, per distillationem fiunt. Horum alia distillantur ex

Aromatibus, primū crasse in puluere redactis: deinde ex aqua fontana, quanta opus est, maceratis, atque in uasis uitreis uel per cineres, uel per arenam moderato igne destillatis, uasis etiam in idoneis subinde refrigeratis, &c. Sunt autem aromatum olea aut

- Cinnamomi**
  - Vires mirifice reficit.
  - Stomachi uitiosos humores discutit.
  - Obstructiones uenarum aperit.
  - Omnibus morbis frigidis conuenit.
  - Omnem putredinem impedit.
  - Vulnera & ulcera curat illitum.
  - Partus accelerat.
  - Senes debiles reficit.
  - Animi deliquio parturientis praesentissimum est remedium, una aut altera gutta per se ori indita.
  - Concoctionem iuuat, &c.
  - Idem praestat aqua cinnamomi.
- Machi**
  - Calida est facultatis.
  - Colica frigidae prodest.
  - Cor
  - Ventriculum } Roborat, tres aut quatuor guttae in luris cochleari primo, aut uini potu sumptae.
  - Vterum
- Caryophyllorum**
  - Ventriculo } Idoneum est.
  - Iecori
  - Cordi
  - Vniuersas facultates habet, quas balsamum natiuum.
  - Vulnera omnia recentia & puncturas sanat.
  - Artuum saniem & uulnerum sanguinem profluentem reprimat.
  - Ventriculum & iecur firmat.
  - Cor & caput corroborat.
  - Sanguinem melancholicum purgat.
  - Vertiginem discutit.
  - Visum acuit, &c.
- Piperis**
  - Multo efficaciores facultates habet quam ipsum piper.
  - Penetrat & flatus discutit.
  - Pituitam absumit, duabus aut tribus guttis sumptis.
  - Horrorem atq; tremorem febris tertianae impedit, tres guttae cum cotoneorum miua sumptae.
- Nucis moschatae**
  - Ventriculum frigidum calefacit ac roborat.
  - Superfluos uentriculi humores consumit.
  - Inflationem tumoremq; uentriculi prohibet.
  - Flatus discutit, & colicos dolores sedat.
  - Oris halitum commendat.
  - Vesicae affectibus succurrit, trium aut quatuor guttarum instar ex primo cochleari iusculi, aut uino cretico assumptum, &c.

Lignum. Vide in sequentibus signum **.

Ligni: quæ per descen-
sum distillantur. Ex
quorum numero sunt
oleum

Ligni guaiaci: Vlcerebus & doloribus ex lue gallica ortis prodest.

Membris ex frigore debilitatis competit.
Renes & uterum roborat.
Iuniperi. Conceptionem iuuat.
Vlcera maligna & uulnera sanat.
Dolores mitigat.

Hebeni. Vlcerebus ex morbo gallico ortis mirificè conuenit.
Dolores gallicos lenit, &c.

Fraxini. Arthriticam frigidam curat.
Excoriationses cicatrizat.
Morphæam albam soluit, & ipsam denigrat.
Paralyticos & lienicos curat.

Terebinthina: quod ex ampulla erecta, non al-
ta nimis uel potius ex incuruata optimè
distillatur in arena. Alij lb. tribus tere-
binthine addunt manipulum salis, & uini
stillatij modicum, prius macerant, deinde
distillant. Alij uni libræ terebinthinae
addunt uncias tres cineris. Alij addunt a-
renam lotam, & distillant, &c.

Frigidis neruorum affectibus conuenit.
In asthma & anhelitus difficultate mirificum est, si
duæ drachmæ singulo mane sumantur.
Empyema curat.
Colicos dolores sedat.
Cicatrices decorat ac corrigit.
Rimas uberum in mulieribus curat.
Vulnera citissimè consolidat.
Spasmodum tollit.
Surditatem succurrit, &c.

Succini. Succinum modicè te-
ritur, & retortæ, luto probè
obductæ imponitur, silici-
bus paruulis interim cõmix-
tis: hæc deinde in fornace lo-
catur deorsum uergens, & i-
gne mediocri extracto, eli-
citur:

Capitis affectibus } Succurrit, gutta aliqua cum aqua tiliæ
Neruorum resolutioni } sumpta.
Morbo attonito }
Comitiali }
Ab omni ueneno & aeri pestilenti præseruat, naribus inunctum,
Renum & uesicæ morbis conuenit.
Calculos educit.
Urinam mouet, ex uino potum.
Colico morbo medetur.
Vteri strangulati prodest, naturalibus illitum, Foetum euocat.
Partum facilem reddit, si gutta ex aqua uerbena parturienti propine-
tur. (tur)
Omnes facultates corporis roborat & reficit.
Cerebrum confirmat.
Humores consumit, &c.

Mastichinum. Mastix primum in uino coquitur, deinde reponitur, ma-
ceraturq; ex eodem per dies aliquot: postea ampullæ erectæ luto
diligenter oblitæ, inditur, oleumq; & aqua per operculum ex nu-
do igne proliciuntur. Hæc denud cucurbitæ uitreae imponuntur,
& in balneo Mariæ distillantur, dum aqua ab oleo seiongatur. hoc
deinde per cineres calidos à crassiore materia separatur, & effluet
tenue, flauum & subtile: tandem quod crassius est, à facibus suis in
arena euocatur, & in solis calore corrigitur:

Nobile est oleum propter uim
penerandi: qua omnia mē-
bra reficit.
Stomachum corroborat.
Vetri: uli cõcoctione adiuuat,
Viscerum inflammationib, con-
uenit.
Abscessus lenit.
Dolores sedat.
Neruos omnes confirmat.

44.
Olea, chy-
mico mo-
do parata,
distillatur
aut ex

Resinis, li-
quorib, con-
cretis, & gū-
mi, &c. ut
est oleum

Thuris. Libra semis thuris in puluerem redacti ampullæ orificio magno præditæ inditur: deinde uitri
calicis modo formatum, quali in potu quotidiano uti consueuimus, imponitur: ut in medio ampul-
lae consistat, idemq; aqua calida impletur: postea operculum in uertice perforatum applicatur: cu-
ius foramini infundibulum coaptatur, & oleum commissuris oblitis euocatur. Inter distillandum
uerò aqua calida per illud in uitrum, quod dixi, guttatim stillatur: ita tamen, ne hoc repleto, illa ef-
fluat, atq; sic cum aquæ uapore oleum simul ascendit suauissimum.

Myrrha. Vncijs sex myrrhæ adduntur aque ui-
tæ uncia xij. atq; in fimo equino diebus sex
quiescunt. postea distillantur in balneo, ul-
que quo aqua tota ascenderit, tum in fun-
do bociæ remanebit oleum, quod per pan-
num linteum est colandum:

Virtutes habet balsami.
Conserrat ac tuetur omnia à putrefactione.
Faciem pulcherrimam conferuet atq; iuuenilem conci-
liat, si eo inungatur.
Vulnera citissimè consolidat.
Surditatem tollit, &c.

Caphura, &c. Caphura in aqua ualida dissoluitur, &
oleum, quod supernat, seiongitur: hoc uitro im-
ponitur, uinoq; stillatio perfusum in balneo di-
geritur: tandem igne distillatur:

Ardentibus } Prodest, ex humo-
Continuis } re idoneo sum-
Pestilentialib. } ptum.
Laterum inflammationibus conuenit.
Vlcera maligna curat.

Belzpinum. Huius pulueris libra ex humore aliquo in cineribus calidis maceratur, deinde aqua igne len-
to distillatur: postea auctiore urgetur, dum oleum effluat: hoc tandem aut in solis, aut balnei calore
corrigitur. Similiter ex styrace utraq; etiam elicatur. Valet ad faciendam aquam odoriferam, &c.

Cera, &c. Cera in sartagine liquata permiscetur arenæ lotæ, quod satis
est: ubi refrixerit, ampullæ erectæ imponitur, & igne primum lento,
postea auctiore urgetur, dum nihil effluat, &c.

Dolores podagricos mirificè
sedat.
Vulnera } Curat, &c.
Vlcera }

Metallū. Vide in sequentibus signum B B.

Gemmis & lapidibus. Vide in sequentibus signum C C.

BB. Oled

Auro, ex quo liquor, seu oleum, seu potius rubedo in hunc modum extrahitur Auri per regale cementum, siue stibium purgati lamella, ex uiridi salis liquore in puluerem resoluuntur: is deinde aqua pluuiali stillatitia tandiu abluatur, donec nulla amplius faldedo subesse percipiatur. Aut si celerius idem expedire cupias, auri lamina cum plumbo in la mellas redacto, obteguntur, & per horas uiginti quatuor cementantur, leuiganturq; dū calx auri subtilissima fiat. Postea tantum spiritus uini super elotum puluerem funditur, quantum sex digitos transuersos superemineat: ac iuncturis uasis probe oblitis, macerantur in aqua temperatē calida, siue balneo Mariae, diebus uiginti, aut triginta. Tum liquor citrinus, relicto in fundo uasis puluere candido, effunditur, & spiritus uini ex ampulla uitrea per operculum à flauo auri liquore, modicē ex balneo separatur. Postremo idem liquor auri extractus, ad summum gradum usq; eleuari, hoc est, quinquies per ampullam incuruatam urgeri debet: atq; tunc quinta essentia auri absolute parata dicitur, summum chymicorum mysterium, &c.

Corpus humanum integrū ruetur.
Vitiatum corpus pristinae sanitati restituit.
Spiritus quasi emortuum, reficit.
Humidum radicale auget.
Corpus ipsum roborat.
Obstructiones aperit.
Vniuersas corporis partes penetrat.
Sanguinem uitisum emendat.
Superfluum humores absumit.
Omnes corporis facultates confirmat.
Vniuersas tū interiores, tū exteriores corporis morbos radicitus euellit, &c.

Argento. Vnde fit liquor argenti, hoc modo. Salis nitri librae duae, terrae luteae librae quatuor miscentur, destillanturq; ut oleum salis niri de igne primū modico, deinde paulatim ad aucto, donec spiritus promanare desierint. huius liquoris unciae sex, super argenti purissimi in lamellas redacti uncias duas funduntur, & uittro occluso, in cinerem modicē calidū, uel solem ponuntur, dum illae exsoluantur: postea quod solutum est, facibus relicto, in aliud uas percolando effunditur, & cum aqua pluuiali stillatitia abluatur tandiu, quoad nulla amplius salis acrimonia percipiatur: hinc spiritus uini diluitur, rursusq; se iungitur & exiccatur. Tandem aqua uitae correcta perfunditur, & uasculo bene obturato, in loco calido per dies quatuordecim digeritur, paraturq; liquor ea ratione, qua ex auro:

Omniū morbis ex cerebri imbecillitate & inflammatione ortis, conuenit.
Neruorum conuulsioni
Morbo attonito
Mente
Infantia
Lienis
Ictericis
Prodest, &c.
Obstructionibus

Ferro. Fit oleum ferri, si in refinam, siue oleum rubicundissimū per aquam aluminis redigatur: uel si chalybs per acetum stillatitiū laeugetur in puluerem croco similom: atq; hinc sal armoniacus osties, aut nouies eleuetur: postea in oleū resoluatur, idemq; aqua stillatitia diligenter lauetur, dum dulcescat:

Proflusio alui prodest triū aut quatuor guttarū instar cum oleo nucis mosch. scrupulo dimidio ex uino rub. bibitum, &c.
Maiorem in chymia usum quā in medicina habet.

Aere. Fit oleum seu balsamum aeris, quando illud in chalcantum redigatur, resoluitur, & ex terra, oleum rubicundū paratur:

Cancerum
Phagedenas
Fistulas
Gangrenas
Fleura maligna
Curat.

Stanno. Fit oleū stanni externū hoc modo. Stannū in calcem siue cinerē redigatur, perfunditurq; aqua ualida, & dum lapilli crystallini profiliāt, in ampulla sinitur: deinde humor omnis per arenā modicē extillatur: postea acetū stillatitiū affunditur, & in balneo macerantur omnia, donec soluantur, horisq; decem aut duodecim coquantur, & ubi refrixerint, quod clarum est, eximitur, destillaturq; materia exiccata, aliud acetū admiscetur, coquiturq; ut antea, donec omnis liqueat: atq; tunc acetum stillare sinitur: idq; iteratur usq; dum illa olei modo in fundo subsistat: quod dum adhuc calet, eximi debet, ne mellis instar fiat spissum:

Vlcera
Vulnere recentia
Intra horas uiginti quatuor curat.

Plumbo. Fit oleum plumbi, dum hoc in calcem, uel cinerem aduritur, & super hunc acetū optimi stillatitij, quantum satis est funditur, maceraturq; per biduum in cineribus calidis: deinde hoc relicto facibus effunditur, & recens admiscetur, siniturq; & eximitur ut antea: idq; toties repetitur, donec omnis dulcedo extracta fuerit: postea acetum quod collectū est, ampullae inditur, & ex balneo destillatur, usq; dum in fundo materia, siue sal plumbi album remaneat, quod in oleū tandem deducitur, &c.

Vulnere
Vlcera
Membris
Tumores cum oleo chamomelino, discutit.
Inflammationes
Ambusta
Deposita intra paucos dies sanat.
Conuulsis
Resolutis
Cū oleo terebenthinae permixtū & unctū, medetur.
Resinguit.Colicam curat, &c.

Lithargyrio, hunc in modum. Lithargyrii libra conteratur optimē, imponaturq; sicili, quod super ignem ad latus collocaetur, & rudicula agitando bene incallescere sinatur: deinde in acetū ebulliens, quod sartagini ex aurichalco inditum fuerit, effundatur: atq; tunc oleum à lithargyrio se iungitur: postea acetum excoletur, & in sartagine coquatur, donec ad mellis liquidioris spissitudinem peruenerit. Aliàs lithargyrium aceto stillatitio perfundunt, & in loco calido macerant: deinde effundunt: aliudq; admiscunt, digeritq; sicut ut prius: & eundem laborem reiterant toties, quoad acetū non amplius coloratur: postremo hoc ampullae indunt, & in balneo extillare permittunt, donec oleum in fundo remaneat, &c. Valer ad

Tumores.
Inflammationes.
Exulcerationes.
Ambusta.
Dolores ex calore, &c.

Lithargyrio, Vide in sequentibus signum ☞

B B.
Olea, chymico modo parata, destillatur etiam ex metallis: uidelicet

Hydrargyro, fit oleum ad externa uitia hoc modo. Hydrargyri in altum eleua ti ſequilibra, ſalis armeniaci albiſſimi per ſæculas uini preparati ſelibra, ampullæ perlutatae induntur, eleuanturq; toties, donec in fundo remaneant, & ceræ inſtar liqueſcant: deinde refrigerata cõteruntur, & cū aqua ſalis armeniaci per ſe, aut ex ouorum aqua ſoluta humectantur, rurfusq; exiccatur nouies, uel decies: tandem ſupra marmor in loco humido, ſinuntur, dum in aquam reſoluuntur. Poſtea huius ſelibra, foliorum auri, & argenti, utriuſq; drachmæ duæ ampullæ imponuntur, maceranturq; horis uiginti quatuor: deinde liquor per balneum ebulliens, uel cineres calidos ſciſgicur, & nitro probè recõditus, in loco calido ad uſum reſeruat, &c.

Cancerum
Fiſtula
Serpiginem
Vlcera ſerpentia
Tubercula ſquamofa tollit.
Durities emollit.
Scabiem, aliaq; cutis uitia, ex morbo Gallico, ſanat.

Curat ſine dolore.

Auripigmento ſeu arſenico, hoc modo. Auripigmentum cum duplo ſalis nitri pondere cõteritur: deinde carbonibus ſub dio accenſis, catinus imponitur, ſiniturq; dum excandescat: huic poſtea chymicus aſſidens, auripigmentum immittit, quod lento igne liqueſcere ſinit, donec non amplius ebulliat: mox rurfus tantum inijcit, idemq; ut prius exurere permittit: hoc tamdiu agit, uſq; dum ſatis iniectum fuerit: atq; tunc conſumpto iam ſale nitri, igne uehementiore per horas quatuor, aut quinque, urget, quoad auripigmentum in fundo butyri inſtar liquefactum reſideat, refrigeratumq; aereo nitore inalbeſcat. poſt cõteritur, imponiturq; marmor, & in loco humidiorẽ ad liquorem reſoluitur: qui tandem artiſicio ex ampulla deſtillatur:

Craſſitiem extenuat cura melle illitum.
Elephantiaſm abigit, terebinthina exceptum.
Ani ulceribus, & ijs quæ cicatricem ægrè ducit, prodeſt.
Purgat.
Extrahit.
Siccatur.
Suppurationes diſcutit.
Excroſcentias reſtimit.
Pilos euellit.
Vlcibus narium, orisq; conducit.
Vlcera ſerpentia, &c. curat.

Talco, hoc modo. Talci libra catillo imponitur, & in igne luculento horis quatuor excandescere ſinitur: deinde ubi refrigerit, fornaci, in quo panis iam coctus eſt, immittitur, & refrigerare modicè permittitur: poſtea eximitur, humectaturq; oleo oliuarum, & ſiftili inditur, atq; per deſcenſum oleum extillatur. Valet ad ulcera putrida, fordidãq; curanda, eorumq; tumores diſcutiendos, & dolores leniendos, &c.

Olea, chymico modo parata, deſtillantur etiam ex metallicis: uidelicet

Sulphure, fit oleum ad externa hoc modo. Sulphuris detriti uncia duæ: ſæcularum uini in puluerem contuſarum uncia: calcis uiuæ, contuſæq; uncia octo, miſcentur ſimul, & in ampulla incuruata urgentur. Aliàs ſulphuris ſequilibra, ſalis armeniaci uncia quatuor, calcis non extinctæ libra, miſcentur, & aqua, in qua ſalis modicum ſolutum ſit, perfunduntur, oleumq; ex retorta deſtillatur, quod à phlegmate ſeiunctum, nitro probè recõditur. Eſſi caciſſimum quoq; oleum ex ſulphure prouenit, quando totius eſſentia per acetum ſtillarium, & ſæcularum uini in calcem redactarum ſalem, ita extrahitur, ut poſtea baſſami inſtar ex operculo diſtillet: quod non ſolùm externis corporis uicijs, uerùm etiam ad interna potu aſſumptum, ſaluberrimum exiſtit.

Stibio, hoc modo. Stibij puluis ſubtiliſſimus ampullæ uitree imponitur, perfunditurq; aceti ſpiritu, & in balneo marceratur, donec illud rubefcat: deinde hoc ipſo effuſo, recens admiscetur, ſiniturq; reſidere, ut antea: idq; repetitur, uſq; dum idem non amplius coloretur: tunc, quod collectum eſt, ex ampulla ſtillatur, quo ad in fundo extractus ſtibij liquor, inſpiſſetur: tandem hic in ſimo equino per menſem digeritur, dum fiat oleum. Ad ulcera maligna ualet, &c.

Crſtallo, hoc modo. Crſtalli ſubtiliſſimè conteruntur, & uel æquali nitri, uel duplo ſulphuris pondere commixti in calcem aduruntur: hæc deinde ex aqua pluuiali ſtillatitia lauatur aliquoties, rurfusq; ſiccatur: poſtea ſpiritu uini perfunditur, maceraturq; tum extillatur rurfus, & quod in fundo remanet, iterum calcinatur, lauatur, deſtillaturq; toties, donec in uino eliqueſcat niuis inſtar. tandè incoquendo ſal prouenit, quod in loco humido reſoluitur in liquorem:

Calculos renum & ueſicæ comminuit, ac expellit, dimidia drachma potui aſſumpta.
Urinam prouocat.

Sale, fit in hunc modum. Salis cõmunis libræ tres: terræ luteæ libræ ſex: ſalis nitri purgati ꝑ. j. ſ. ſimul miſcetur optimè, & ampullæ collo oblongiore prædite, argillaq; probè oblitæ, induntur: deinde hæc in fornace ad latus locatur, & uafe, quod liquorẽ excipiat ſatis amplo oppoſito, cõmiſturisq; diligenter cõglutinatis ignis per initia exiguus extrahitur, donec, quod aquoſum ineſt ſtillare, & ſpiritus colorati apparere cõperiat: poſtea calore uehementiſſimo, repleto nimirum fornace carbonibus, in modum aquæ ualidæ, quod reliquum eſt, expellitur. Tandè uafis refrigeratis, ois eximitur liquor, qui inſuſus cucurbitæ uitree, ex calidis cineribus diſtillatur, dum phlegma ab oleo ſiue ſpiritibus, ſeparetur:

Dolores podagricos egregiè ſedat, topheſq; diſcutit, cum oleo uerbaſci commixtum.
Hominem renouat.
Aquas intercutem conſumit.
Morbum comitalem diſcutit.
Febres abigit.
Arquatum ſanat, trium guttarum inſtar ex aqua uitæ ſumptum, &c.

Sale. Vide in ſequentibus ſignum

Olea

Sale armeniaeo, hoc modo. Sal Armeniacus eū æquali squamarū ferri pondere cōceritur, inditurq; nati, & igne primū exiguo, postea ad auctiorem urgetur, donec excandescat, in eoq; calor gradū seruatur horis duodecim: deinde refrigeratis omnibus, eximitur, id quod eleuatum est, & cum pari salis preparati pondere, rursū in altū pellitur, ut antea: idq; toties reiteratur, donec sal nūis instar albescat: quod in oleum soluitur.

Lachrymas oculorū cohibet.
Visum acuit.
Cor
Pulmones } Reficit.
Iecur
Stillicidio urinæ subuenit,
Vescicam purgat, &c.

Sale nitri, eodem modo fit, ut oleum salis uiride

Ventriculi humores incidit & dissipat tres guttæ cum uino sumptæ.
Vescicam à superfluis liberat.
Sanitatem conseruat.
Lingua nigræ calidæq; medetur.
Puroraginem oris aufert.
Vlcibus canis conuenit, &c.

Olea chymi
eo modo
parata, de-
stillantur
etiā ex me-
tallis: uide
licet

Chalcantio, in hūc modū. Chalcanti libræ duo decim uasi uitreo luto obducto induntur, & ex igne phlegma extillatur: deinde illud eximitur, contunditurq; ex phlegmate rursus perfunditur, idemq; euocatur, ut antea, usq; dum nihil amplius emanet, & spiritus profiliat: postea ab igne remouetur, & calx rubicunda, in puluere redacta, uel per se sola, uel laterū frustulis adiectis, ampullæ incurnatq; siue erectæ potius imponitur, & uase amplo, quod excipit adaptato, cōmissurisq; diligentissimè luto obseratis, noctū dieq; in culcitissimō igne urgēdo oleū destillatur. Vbi oīa refrixerint, totus liquor eximitur, infunditurq; ampullæ uitree, & ex arena calida primū aqua insipida, deinde acida, acrisq;, quam oleum appellant, separatur, purgaturq; à sedimento. Valet ad

Apoplexiam.
Epilepsiam.
Paralysem.
Febres ardentes.
Pestem.
Sittim.
Stomachum biliosum.
Morbos uterinos.
Alios morbos innumeros;
ex humore idoneo guttarū
instar potionis assumptum.

Tartaro, hoc modo. Tartari albi libræ quatuor in puluere rediguntur: deinde ampullæ incurnatæ, argillaq; obductæ induntur: hæc in fornacē locatur, & uase, quod excipit amplo appo- sito, iuncturæ luto occluduntur diligenter: postea igne per initia exiguo, tandē auctiore urgetur, donec nulli amplius spiritus appareat: tunc refrigeratis uasis liquor eximitur, infunditurq; ampullæ uitree erectæ, & in balneo calente corrigitur, separaturq; aqua ab oleo: idē ex cineribus uel arena iterū euocatur à sedimēto crasso, & oleū autē coloris prouenit:

Vlcera maligna, præfer-
tim ex morbo gallico
orta, curat.
Calculos renum & uesicæ
conterit, atq; expellit,
ex uino haustum.
Urinam mouet.
Vlcera purgat.

Margaritis, seu unionibus, in hunc modū. Primū in puluerem rediguntur, & uitro oris angusti induntur, perfundunturq; aceto distillato optimo, ita ut hoc ad duos digitos supereminat: deinde in cineres calidos ponuntur, donec soluantur: postea, quod solutum est, in balneo extillatur ad siccitatem usq;, & super calcem hęc unionum aqua pluuialis stillatitia funditur, rursusq; destillatur, dum omnis humor emanarit: tunc iterum affunditur recens aqua stillatitia, rursusq; detrahitur, ut antea: atq; is labor ter quater ue repetitur, quoad nihil aceti subesse percipiatur. Tandem puluis, siue calx unionū, aut in loco humido supra marmor dissoluitur, aut ex spiritu uini maceratur, distillaturq; dum in liquore olei instar redigatur:

Ad } Resolutionem neruorum
Conuulsionem
Marcorem senilem
Phrenitiāem } Dantur grana sena ex
humore aliquo.

Corpus sanum conseruat.

Lasum corpus pristinx sanitati restituit.

Lac muliebrem emendat.

Naturalium partium uicia auget.

Semen corrigit.

Abscessibus
Vlcibus
Cancro
Hæmorrhoidibus } Medetur, &c.

CC.
Olea chymi
eo modo
parata, de-
stillantur e-
tiā ex gem-
mis, lapidi-
bus, &c. ui-
delicet

Corallis, sunt eodem modo, quo margaritæ. Alij corallia minutim contusa, in aqua ardenti, siue uiridi salis liquore solunt prius in calcem: deinde hanc abluunt stillando, donec nulla amplius faldedo percipiatur: postea puluere uini spiritu excipiunt, & per balneum sexies, aut septies refundendo abstrahunt. Alij corallia in calcem subigunt: hanc resoluunt, & ex uini spiritu nouies extillare sinunt, dum salis instar dissoluantur. quicquid autem in fundo remanet, id recenti uini spiritu perfundunt, & priore modo euocant, usq; dum tinctura coralliorum proueniat:

Morbos internos omnes radicitus euellit.
Corpus cœlesti quadā ui intemperatū habitū restituit.
Morbum comitalem in quinque septimanis profusus subtrahit.
Omne alui profluuiū, à quacunq; causa ortū, cohibet.
Sanguinem, à quacunq; parte manantem, coerces.
Vterinos fluores omnes sistit.
Spiritus animi recreant, &c.

Granatis, eodem modo fit ut oleum crysfallorum. Valet ad

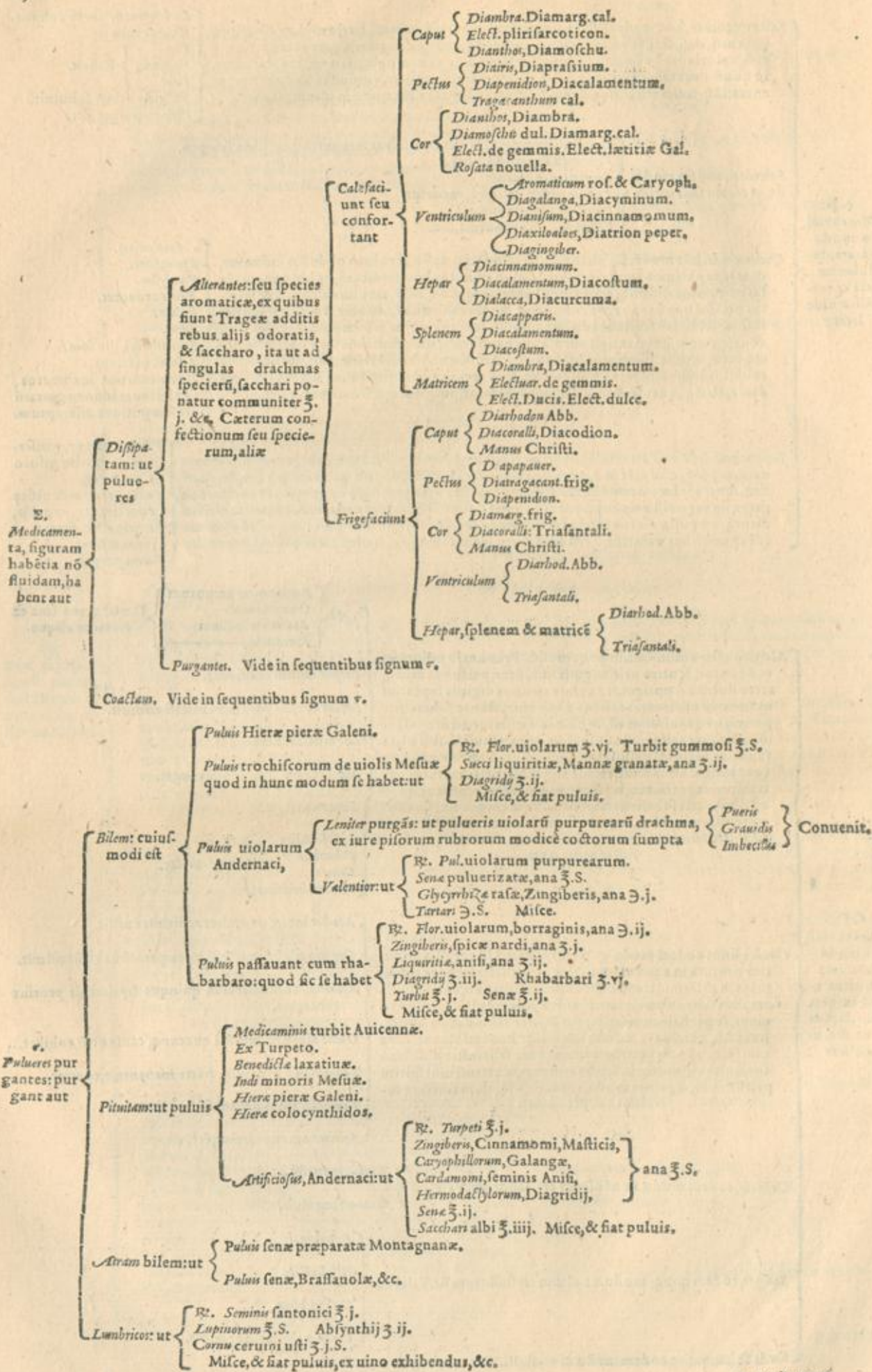
Tremorem cordis.
Sputum sanguinis.

Saphyro, eodem quoq; modo, ut oleum crysfallorum fit. Valet ad

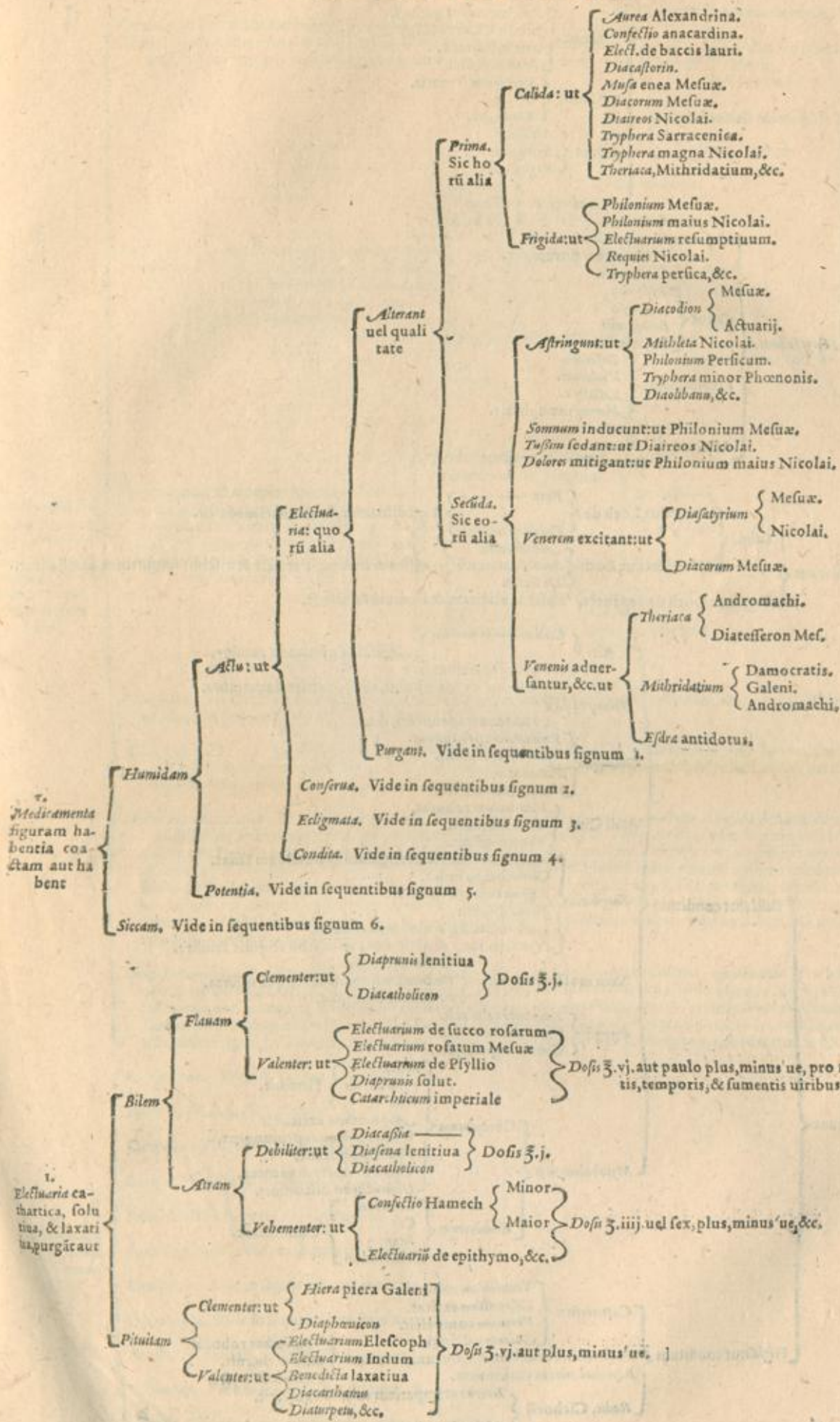
Insaniam.
Pestilentiam.
Carbunculū.
Cordis palpitationem, &c.

Sarda & hæmatite, eodem modo ut crysfalli. Valet ad sanguinis profluuiū, &c.

2. Conserua

Cerata, quæ à cera nomen habent, & unguentis solidiora sunt. Fiunt à cera, resinis, oleis & speciebus. Dantur pro qualibet olei uncia, pulueris ʒ. j. uel ad summum ʒ. ij. cum resina, quantum satis erit. Horum alia

Calida: ut Cerotum stomachale, &c.
Frigida: ut Cerotum infrigidans Galeni, Santalinum, &c.

Emplastrum, quæ fiunt ex herbis, floribus, radicibus, cera, resina, oleis, metallicis, &c. crasse contusis. Pro cuiuslibet manipulo, oleorum aut alterius liquoris ʒ. j. aut ʒ. j. s. ponitur, &c. Horum alia

Calida, siue digerentia: ut emplastrum
Frigida, repellentia: ut emplastrum

Diachylon } Simplex.
                  } Compositum.
De meliloto.
Oxyroceum.
Apostolicum.
De baccis lauri.
Albissimum.
De crusta panis, &c.

Unguenta, quæ componuntur ex speciebus, iuxta morbi naturam, oleis & cera uel gummi. Pro qualibet olei uncia dantur ʒ. j. pulueris siue specierum, aut ad summum ʒ. ij. cum pauco ceræ. Horum autem alia sunt uel

Calida, rarefacientia, siue digerentia: ut unguentum
Frigida, repellentia: ut

Arogon.
Agrippæ.
Dialtheæ.
Alabastrinum.
De meliloto.
Mariatum, &c.
Comelissæ.
De bolo.
Infrigidans Galeni.
Populeon.
Santalinum.
Rosatum.

5. Medicamenta humida potètia, medio calore sunt: ut ea, quæ ex pinguib. consistant, ex quorum genere sunt

Linimenta. Hæc ex iisdem ferè rebus fiunt, quibus unguenta, dempta sola cera, consistentiam paulo molliorem & liquidiorè accipere debent.

Cataplasmata. Hæc ab emplastris differunt, quæ fiunt tantùm è plantis uiridibus contusis, uel iisdem ad mollitudinem usque in aqua decoctis, absque aliquo liquore pingui, hypochondrijs adhiberi solent, alijsq; partibus, quæ suspecta semper sunt, nisi prius corpore uacuo.

Dropax seu picatio, à pice uocata est, qua membra externa omnia, extenuata, resoluta, frigida & humida oblini solent. Est autem duplex dropax, simplex & compositus. Simplex sola pice modico oleo liquata constat. Calefacit, humectat, sanguinemq; ad partes membrorum emaciatas, attrahit, reficitq;. Compositus præter picem oleo liquatam recipit etiam piper, pyrethrum, semen rorismarini, bitumen: & si opus sit siccare, sulphur uiuum, salem cinerem sarmentorum: sin uellicare adarcem, aut ephorbium. atq; hæc trita liquefactis adijciuntur, ut maiorem calorem excitent. Cæterùm dropax uterque calidus adhuc cuti illinetur, & præteritis membris adglutinabitur. Priusquam autem perfrigescat, auelletur, rursusq; calefactus, ad ignem admouebitur, idè antè quàm refrigescat, auelli debet, idq; sæpius, &c.

Sinapismus, qui nihil aliud est, quàm cataplasma, aut emplastrum ex sinapi confectum, qualia sunt, quæ hodie uocantur uulgò rubificantia. Imponitur autem, ubi ex alto ad superficiem extrahere uolumus, idèq; alicui parti ad motus, non amouetur, dum cutem exulcerat, aut cruento colore suffundat. Vñs sinapismi indiuturnis potissimum passionibus, ubi reliqua præsidia non suffecerint. Maximè prodest capitis dolori hemictaniæ, morbo cæmitiali, uertigini, insanix, capiti ad motus, Thoraci autem in asthma, orthopnoea, tussi diuturna, &c.

Confectiones. Vide in sequentibus signum 7.

Trochisci. Vide in sequentibus signum 8.

Cataplasma. Vide in sequentibus signum 9.

Glaudes. Vide in sequentibus signum 10.

Pessæ. Vide in sequentibus signum 11.

Apoplegmatismi. Vide in sequentibus signum 12.

Dentifricia. Vide in sequentibus signum 13.

Oloramenta. Vide in sequentibus signum 14.

Sacculi. Vide in sequentibus signum 15.

Assimenta. Vide in sequentibus signum 16.

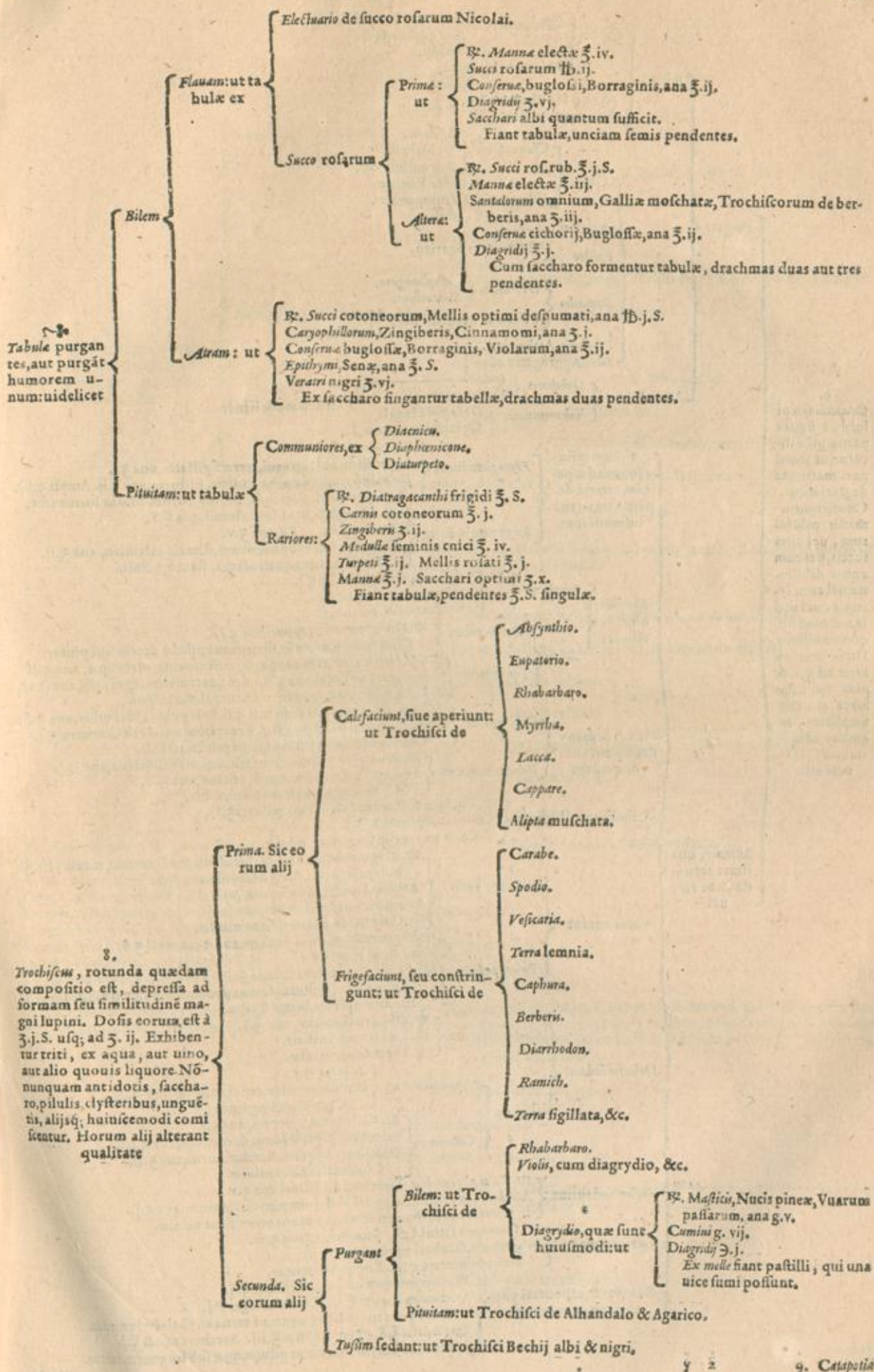
Collyria. Vide in sequentibus signum 17.

6. Medicamenta, quæ figuram habent, coactam, siccam, sunt aut

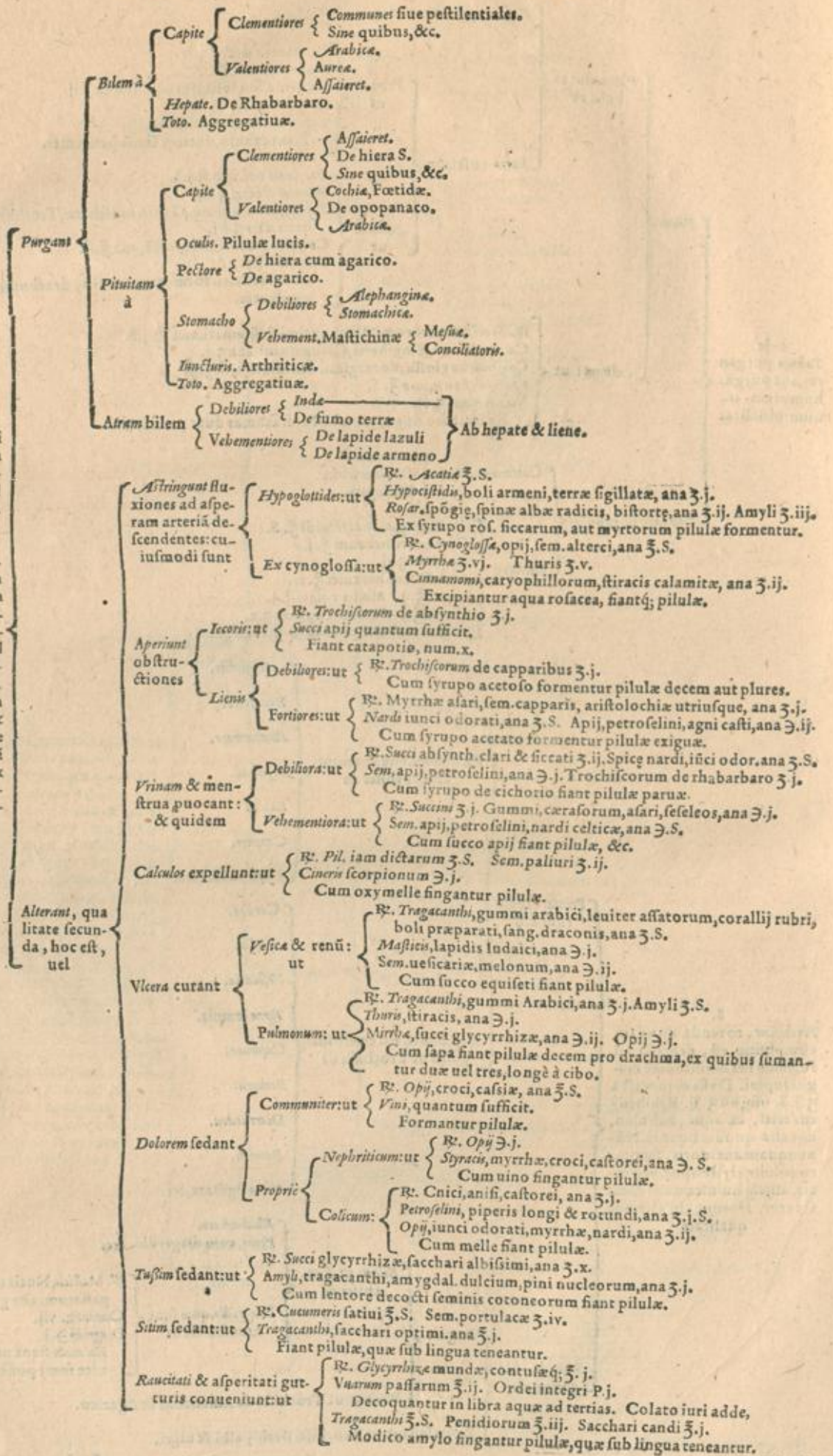

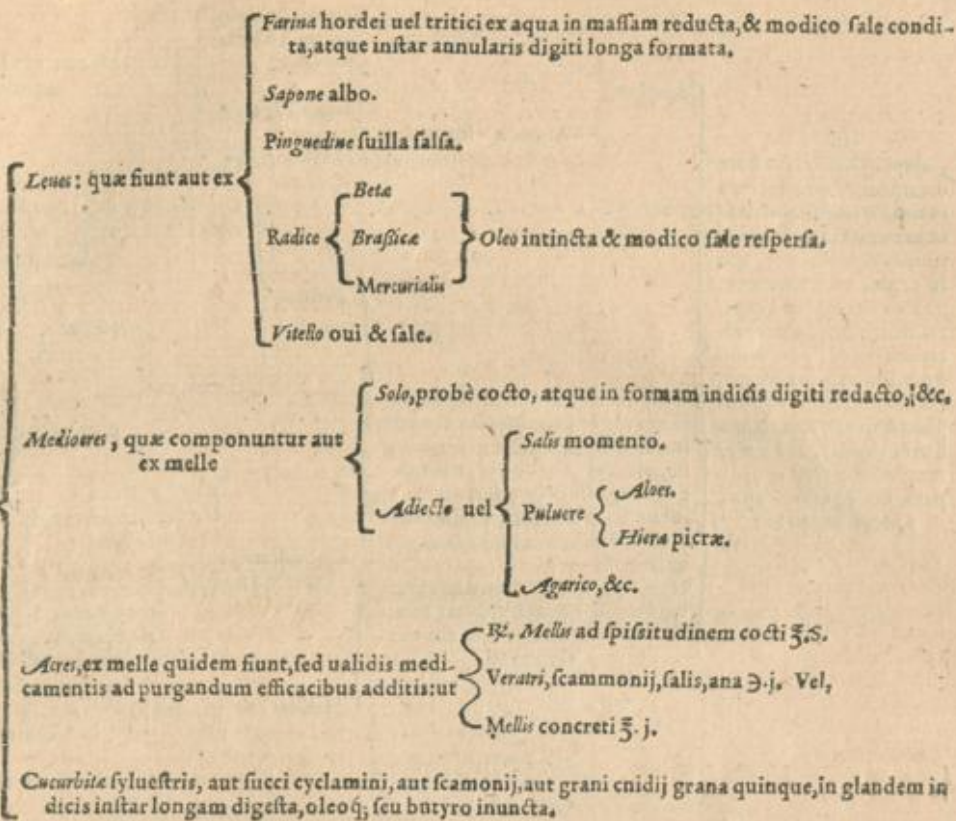

9. *Catapotia* seu pilulæ, à figura parvæ pilæ dicuntur, ut semel non masticata deglutiantur. Conficiuntur massæ pilularum, uel cum succis, uel cum aquis distillatis, uel cum syrupsis, uel melis, uel oleo aliquo destillato. Dosis communiter est ʒ. j. & plus minusue iuxta materiâ simplicem, ex quibus conficiuntur. Harum aliarum

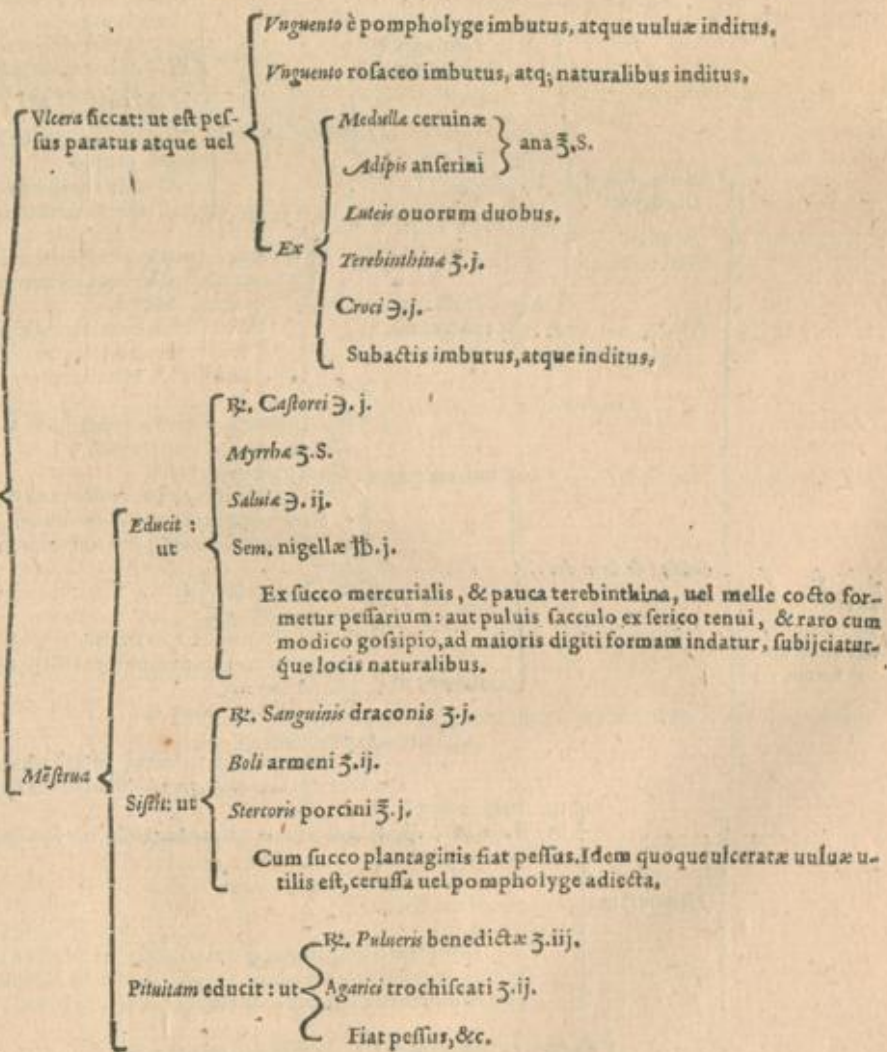

10.
Glandes penicilla sunt, quæ ano subijciuntur, unde Barbaris suppositoria dicuntur, Harum alix

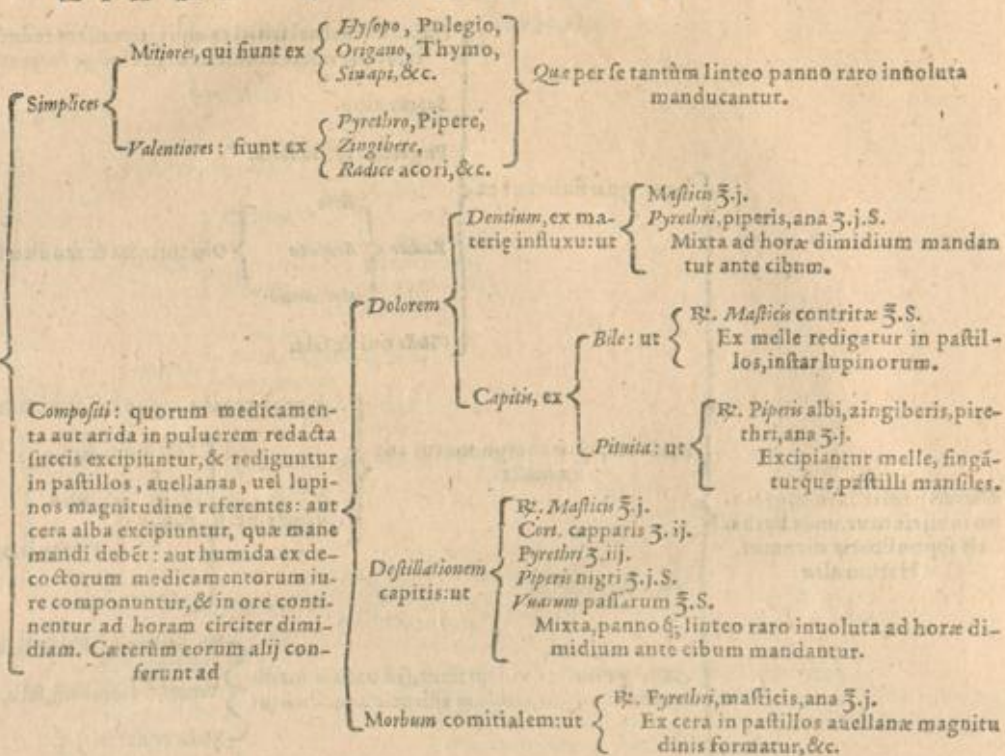

11.
Pessi sunt rotundi, & lãgiore & crassiores quàm glandes: nempe digitos octo, ut facilius in uteri os inferi possunt. Constant rebus molliuisculis & teneris, cera, candela, uel melle cocto, tanquã basi, panno, & molli lana, uel linamento circumdata. Medicamenta uerò composita, uel etiam simplicia, quæ morbo conueniunt, hisce rebus excipiuntur, condiunturq; naturalibus, filo appenso, ut cum res postulat, extrahantur. Horum alius

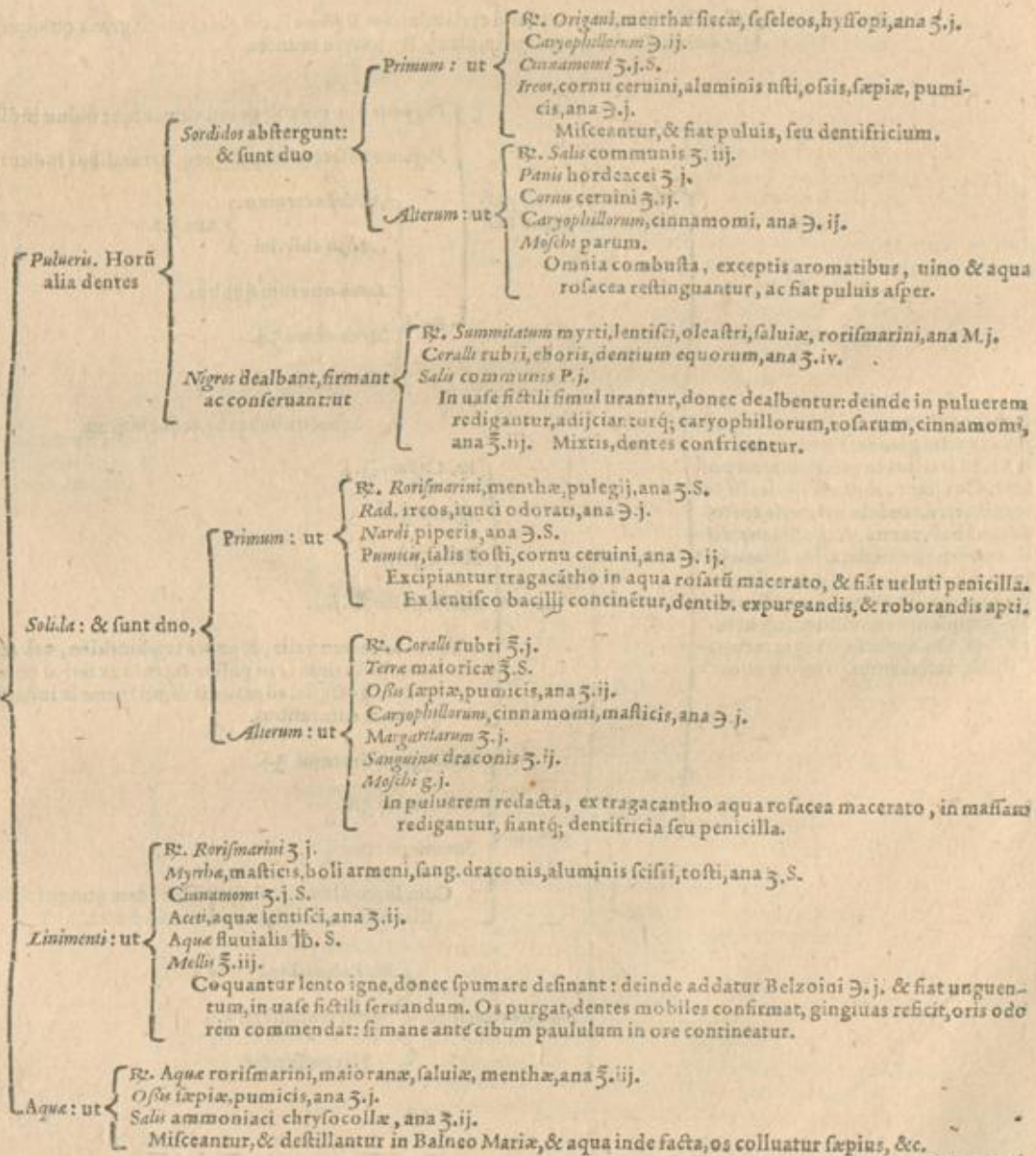

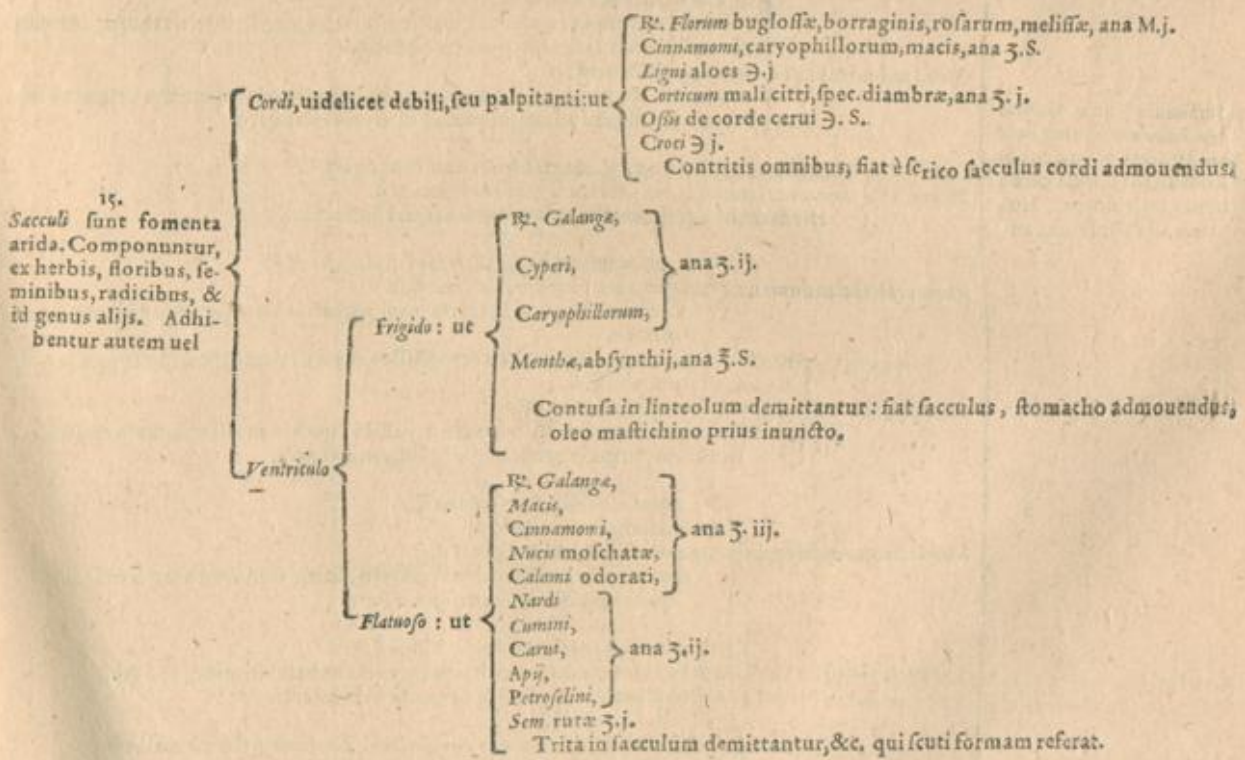
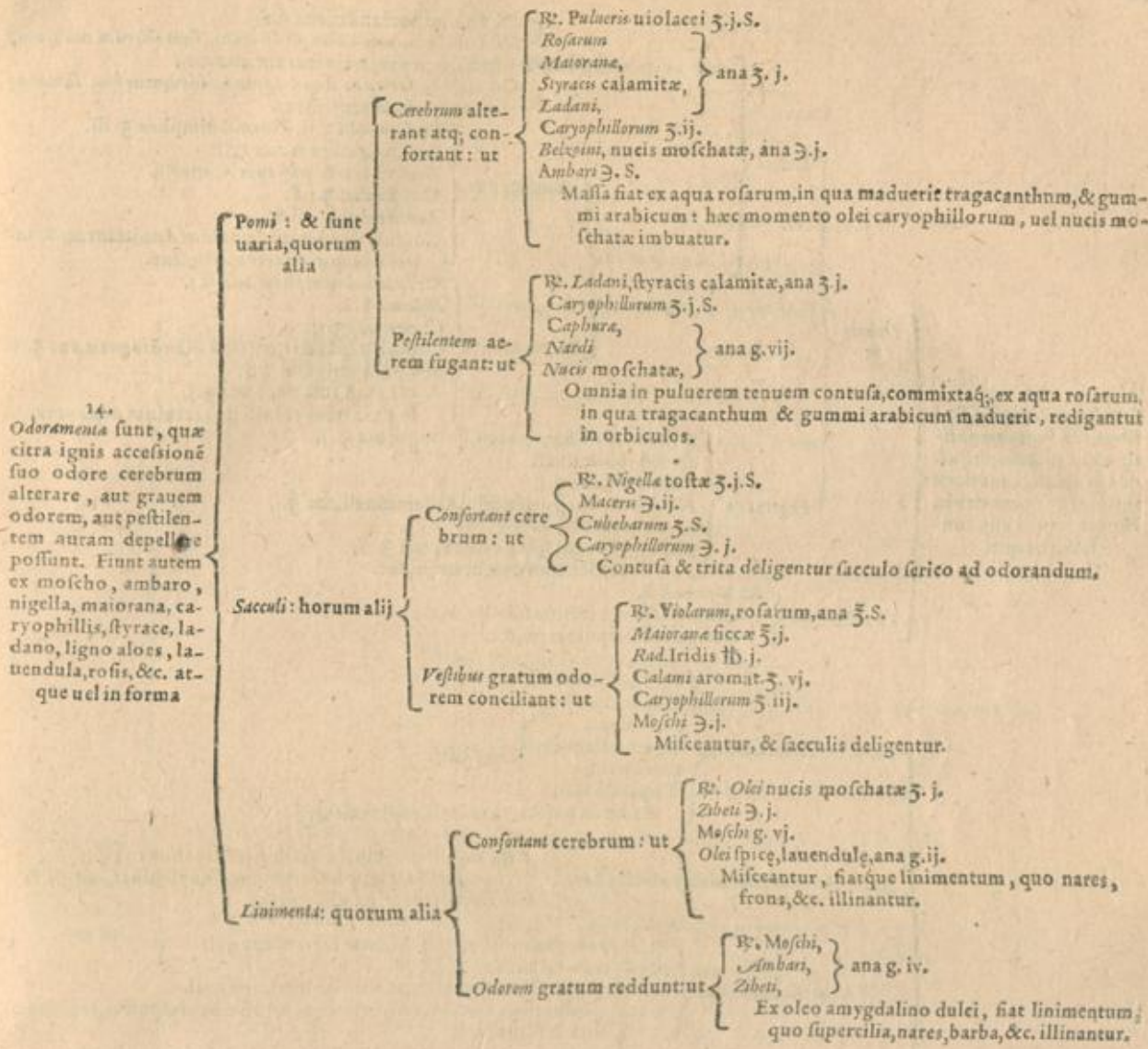
12.
Apoplegmatici sunt me-
dicamenta, quæ retenta
in ore, & commanduca-
ta, per emissaria palati pi-
tuitam & humores, qui
in capite concreuerunt,
noxios eliciunt, ad capi-
tis, dentium, & asperæ ar-
teriæ affectus accommo-
data, Barbari masticato-
ria uocant. Fiunt ex sina-
pi, hyssopo, origano, pu-
legio, thymo, uua passa,
zingibere, pyrethro, pip-
ere, &c. Sunt auté apo-
phlegmatici aut

13.
Dentifricia uariè parantur: aut enim in forma

¶
Sacculi, qui ex herbis, floribus, &c. sunt compositi: adhibentur capiti, atque hi oblongi, aut tiaræ formam obtinere debent. Horum itaque alij conferunt capiti

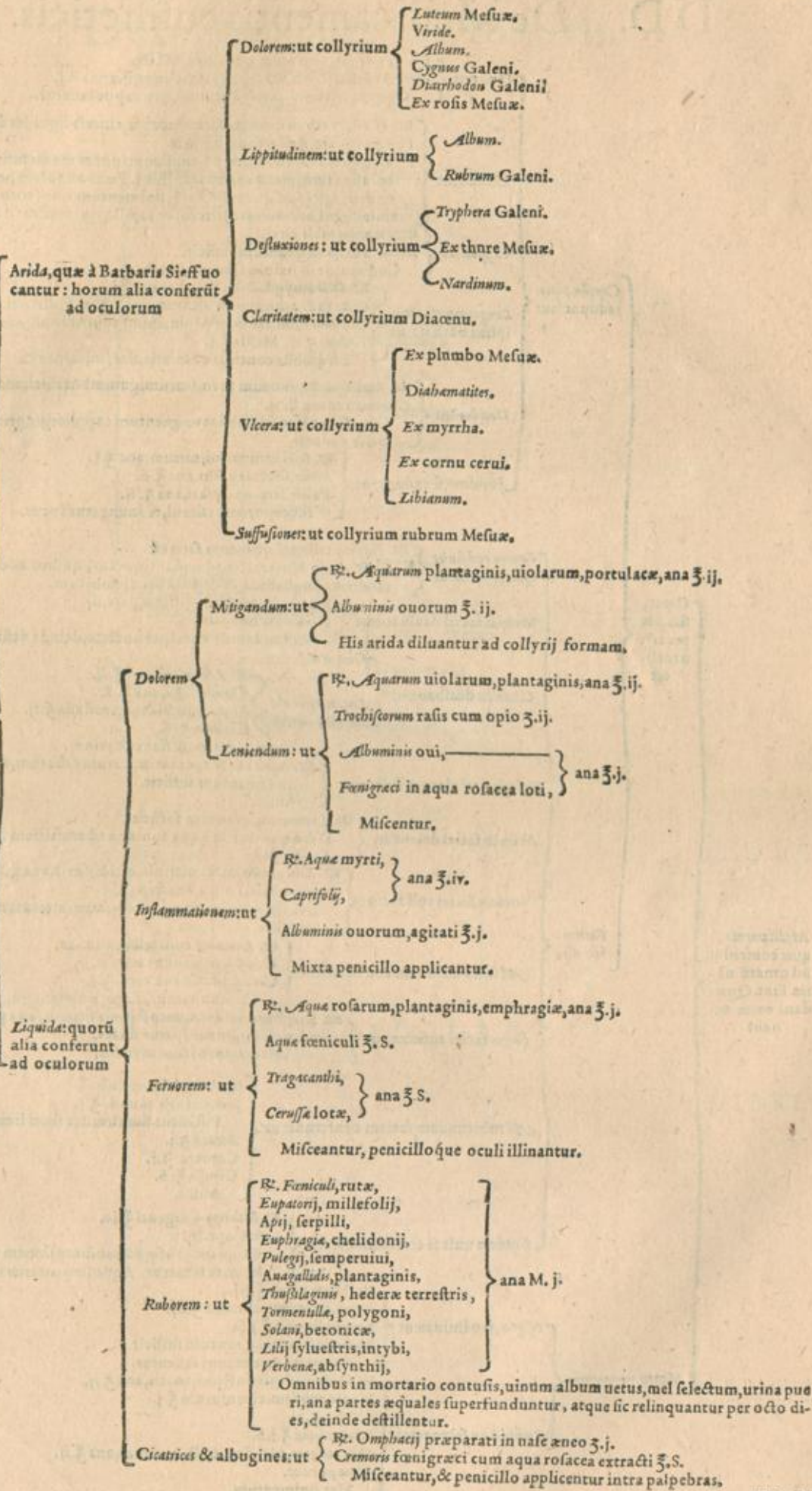
- Dolenti ex**
  - Calore**
    - Minus uehementi: ut**
      - R. Rosarum, coriandri, ana ʒ.ʒ.
      - Nucis mosch. macis, caryophyllorum, fantalorum omnium, granorum rubiæ tinctorum, ana ʒ.ij.
      - Contusa in sericum demittantur, formeturque sacculus tiaræ formam exprimens.
    - Vehementiore in**
      - Pleurinde: ut**
        - R. Coriandri ʒ.ij. Florum nimpheæ ʒ. iij.
        - Violarum, rosarum ana ʒ.ij.
        - Sem. lactucæ & papaueris, ana ʒ. j.
        - Coralli rubri ʒ. j.ʒ.
        - Santali rubri ʒ. iij.ʒ.
        - Contusa in sericum sacculum demittantur, & anteriori capitis parti applicetur.
      - Phreniide: ut**
        - R. Violarum, nimpheæ, ana ʒ. j.
        - Rosarum ʒ.ʒ.
        - Chamomilla ʒ. ij.
        - Capitum papaueris, corticis mandragoræ, ana ʒ. ij.
        - Sem. papaueris albi ʒ. ij.
        - Anethi, anisi, rub. tinct. ana ʒ. j.
        - In puluerem redacta, in sacculum ponantur.
  - Frigore: ut**
    - R. Nucis moschatae, macis, galangæ, ana ʒ. ij.
    - Seminis rubiæ tinct.
    - Cinnamomi, ana ʒ. i.
    - Flor. stoechados, rorismarini, Chamæmeli, ana ʒ. j.
    - Cort. citri sicci ʒ. j.
    - Calami odorati, spicæ celticæ, ana ʒ. ʒ.
    - Trita in sericum demittantur, &c.
  - Vulnerato: ut**
    - R. Myrrhæ ʒ.ʒ.
    - Sem. rubig. cyperi, iridis, sacco collæ ana ʒ. iij.
    - Redigantur in puluerem, &c.

16.
Suffimenta, quæ Græcis *ὀψία* uocantur dicuntur, sunt medicamenta quæ incenduntur, aut ignitis carbonibus iniiciuntur. Horum alia conferunt ad

- Animi defectionem: ut**
  - R. Thuris, masticis, ana ʒ. j.
  - Corticis citri ʒ. ʒ.
  - Ligni aloes.
  - Styracis calamitæ, Calaminthæ, Caryophyllorum,
  - Ex his in puluerem redactis, fiat suffitum.
- Animales & uitales uires roborandas: ut**
  - R. Ros. rub. florum stoechados, rorismarini, ana ʒ. j.
  - Thuris ʒ. ij. Caryophyllorum, macis, xyloaloes, ana ʒ. j.ʒ.
  - Ex his tritis fiat suffimentum.
- Destillationes siccandas: ut**
  - R. Rosarum, coriandri, gummi hederæ torridi, ana ʒ. j.
  - Nigella torrefacta in aceto ʒ. j. ʒ.
  - Masticis, thuris, corticis thuris, gummi iuniperi, ana ʒ. iij.
  - Redigantur in puluerem crassiorum, quo carbonibus imposito, capitis tegmina suffiantur.
- Vlcera pulmonis: ut**
  - R. Gummi hederæ torridæ.
  - Coriandri, rosarum, fantalorum, masticis, myrrhæ, thuris, corticis thuris, ana ʒ. iij.
  - Belzoini, styracis, ladani, hypocistidos, ana ʒ. ij.
  - Auripigmenti rubri ʒ. j.
  - Excepta terebinthina formentur formulæ lupinares, ex quibus uelannina capitis, ad ulcera aurium, pulmonis & uteri suffiendæ.
- Tussim: ut**
  - R. Thuris, masticis, ana ʒ. iij. Santalorum omnium, ana ʒ. j.
  - Styracis calamitæ, ladani, rosarum rubrarum, ana ʒ. ij.
  - His detritis, operimenta capitis mane & uesperis suffiantur.
- Vterum calefaciendum: ut**
  - R. Aliptæ moschatae, galliæ moschatae, ana ʒ.ʒ.
  - Belzoini, calami aromatici, ana ʒ. ij.
  - Cremore tragacanthi formentur pastilli: fumus per infundibulum excipiat.
- Conceptionem: ut**
  - R. Ladani, masticis, gallig mosch. caryophyllor. macis, calami arom. galange, ana ʒ. iij.
  - Cyperis, rosarum, ana ʒ. ʒ.
  - Hypocistidos, castorei, ana ʒ. ij.
  - Ex cremore tragacanthi formentur pastilli, quibus mulieres utantur post menstruum purgationem, ante concubitum, ut supra.
- Menses prouocandos: ut**
  - R. Myrrhæ, bellij, styracis, ana ʒ.ʒ.
  - Iridis, asari, cumini, ana ʒ. ij.
  - Opopanacis ʒ. ij. Pulegij sicci ʒ. j.
  - Excipiantur terebinthina & butyro, fiatque suffimentum per infundibulum, quo tempore menses erupturi sunt.
- Vterum prolapsum: ut**
  - R. Bituminis, gagatis, ana ʒ. ij. Vniæ ʒ. ij.
  - Castorei, cyperi, bistortæ, corticum glandium balaustiorum, ana ʒ. iij.
  - Excipiantur cera, fiantque formulæ orbiculares.
- Articularum dolores: ut**
  - R. Folior. absynthij, florum rorismarini, stoechados, chamæmeli, ana ʒ. j.
  - Myrrhæ, styracis, belzoini, ana ʒ. iij.
  - Excipiantur terebinthina, & formentur orbiculi. His suffiatur lana, uel gossypium: deinde parti applicetur,

17.
Collyria medi-
camenta sunt,
quæ oculis ad-
mouentur. Sicut
autem uel

DD. De

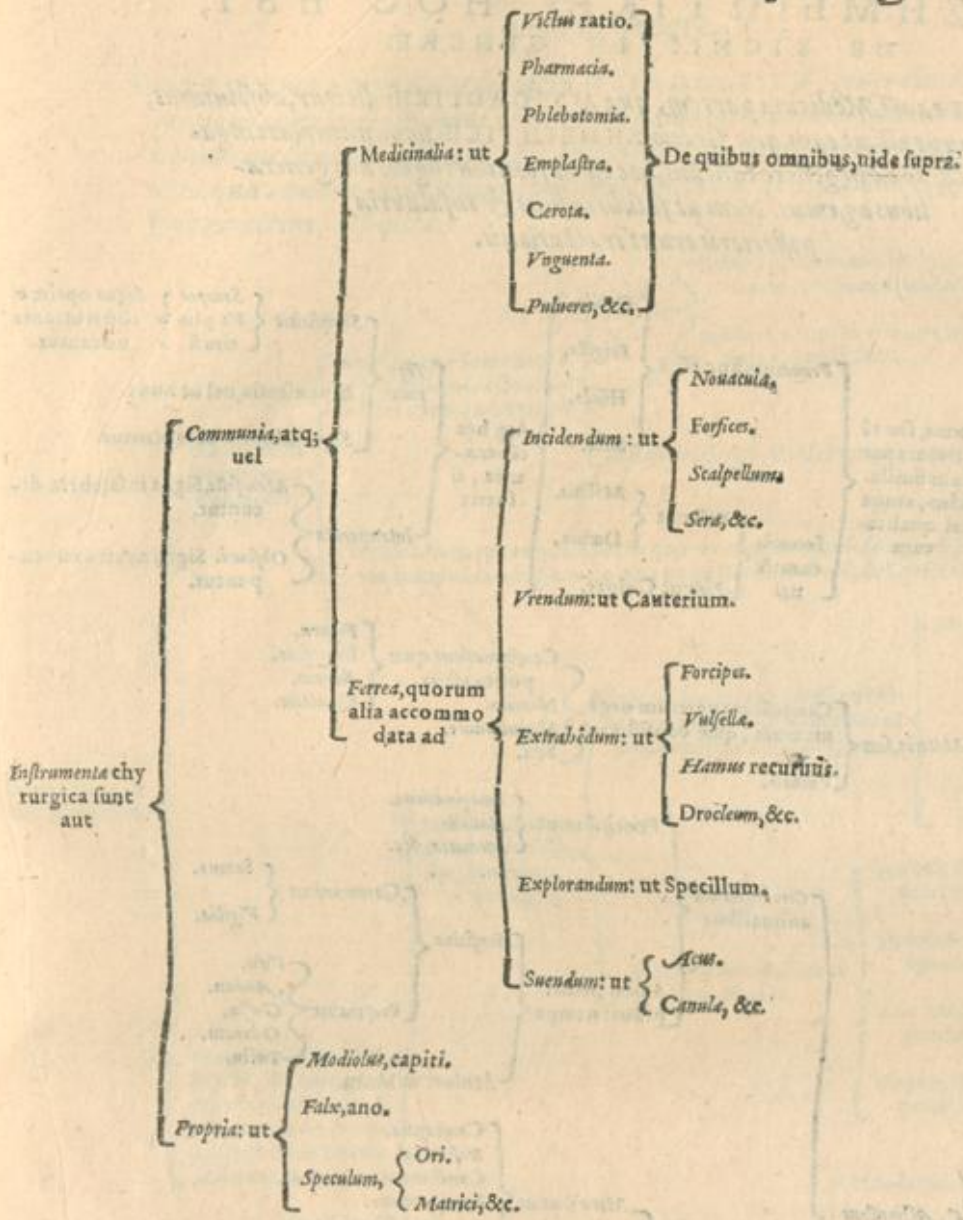

DD. De Medicamentis cosmeticis.

- Capillos: quos reddunt aut*
- Flavos: ut* { *R. Lixivij sarmentorum quantum sufficit.*
Florum verbasci, Stoechados, rad. Chelidonij, ana. P. j.
Coquantur simul, fiatq; lixivium, quo caput lauetur.
  - Cadidos: ut* { *R. Florum Verbasci, cineris sarmentorum, cineris ligni Hederæ, ana P. j.*
Fumigati ℥. ij. Aquæ fontanæ ℥. x.
Coquantur simul usque ad consumptionem medietatis, fiat colatura,
eui adde semegatis communis ℥. ij. Pone ad solem per viginti quatuor
dies, agitando quotidie, fiatq; linimentum quo (toto prius capite li-
xiviet ligni hederæ loto) fricentur capilli, qui sensim in sole siccentur.
  - Crispos: ut* { *R. Corticum mali citri.*
Rasuræ buxi, ana quantum sufficit.
Coquantur in lixivio sarmentorum.
  - Longos: præsertim ipsius barbæ: ut* { *R. Olei amygd. dulc. Myrrhæ, ana ℥. j.*
Cort. rad. arundinum ustacum, capil. Ven. Pollitrici usti, ana ℥. ij.
Capitum muscarum ustarum, apum contritarum, ana ℥. S.
Ladani ℥. ij. Mellis ℥. j.
Ex quibus contulis ac mixtis, fiat linimentum.
  - Deciduos: ut* { *R. Auripigmenti, ouorum formicarum, gummi Arabici, ana ℥. S.*
Gummi hederæ ℥. ij.
Cum succo hyosciami fiat unguentum: applicetur, prius abrasis capil-
lis, & cadent.
  - Firmiores, si cadunt: ut* { *R. Olei iuniperini, nucum, ana ℥. j.*
Mellis, succi lapathi, ana ℥. S.
Pulver. sem. apij, asari, ana ℥. ij.
Incorporentur simul, & inungatur locus.
- Caput, seu partes ei⁹: uidelicet*
- Faciem reddunt splendidam: ut* { *R. Furfuris cribrati, quantum satis est.*
Cum aceto forti misce ad pastæ formam, quibus adde duodecim oua
recentia conquassata, & destilla per alembicum.
  - Maculas faciei dealbant: ut* { *R. Aquæ vitæ ter destillatæ, part. iij.*
Florum anthos, part. ij.
Relinquantur simul per noctem, deinde destillentur.
  - Cicatrices dealbant: ut* { *Oleum myrrhæ.*
Lac virginale huifmodi: ut { *R. Lithargyrj auri ℥. ij.*
Cerussa (alis, ana ℥. S.
Aceti, aquæ plantag. ros. ana ℥. ij.
Caplura ℥. S.
Misce, & fiat collyrium.
  - Vestigia uariolarum delent: ut* { *R. Aquæ rad. serpentariæ, florum fabarum, aquæ ros.*
ana quantum sufficit.
Misce.
  - Maculas faciei delent: ut* { *R. Lupinorum, quantum sufficit.*
Decoquantur in aqua fontana ad crassitiem, quo inungatur
facies, &c.
  - Verrucas faciei tollunt: ut* { *R. Sals ammoniaci, nitrioli, uicidis æris, ana ℥. ij.*
Alomani, calcis vitæ, ana ℥. S.
Destillentur: prima aqua rejiciatur, altera seruetur,
ad usum.
  - Ad solis uestionem conferunt: ut* { *R. Lonatum cum testis, num. xx.*
Cerussa, ad pondus eorum.
Cera ℥. iij. Cornu cerui ℥. j.
Contundantur, fiatq; linimentum.
  - Rugas faciei auferunt: ut* { *R. Decoctionis brionis, decoctionis ficuum, ana partes*
æquales, quibus abluatur facies.
Valeat etiam oleum myrrhæ.
  - Ad rubicundam faciem conferunt: ut* { *R. Amygdalarum dulc. ℥. ij.*
Sem. cucurb. mund. ℥. j.
Pistentur simul: misce succi limonni ℥. j. S.
Boraci ℥. j.
Caplura ℥. j.
Cerussa ℥. S.
Misce.
  - Gratiam uultui conciliant, &c. ut* { *R. Lithargyrj argenti ℥. iv.*
Aceti opt. ℥. ij.
Coquantur usq; ad consumptionem tertiæ partis, co-
letur, & seruetur. Aqua serpentariæ idem præstat.
- Manus*
- Nigras, seu liuidas: ut* { *R. Micæ panis ℥. iij.*
Orizæ, cicerum rubr. ana ℥. iij.
Saponis liquidi ℥. j. S.
Mellis despumati, quantum sufficit.
Fiat pasta, qua manus lauentur.
  - Tumidos ex frigore: ut* { *R. Oeipi, adipis anserini, anatis, ana ℥. ij.*
Mucilaginis sem. citoniorum ℥. j.
Amyli ℥. vj.
Terebinthine ℥. j. S.
Olei rosacei, olei de vitellis ouorum, ana ℥. ij.
Cera parum.
Fiat linimentum.
- Medicamenta, quæ conferunt ad ornatu uaria sunt. Quædam enim ornant*

De Instrumentis chyrurgicis.

FINIS TERTIAE PARTIS.

LIBRI